

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเอเชียใต้ปัจจุบัน

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถนอม อานามวัฒน์

959
ก15ป

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

**สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร 10110 โทร. 25540002-8**

ใบแก้ไขข้อความและคำต่าง ๆ
หนังสือประวัติศาสตร์เอเชียใต้ปัจจุบัน

หน้า	บรรทัดที่ นับจากข้างบน ลงมา	บรรทัดที่นับ จากข้างล่าง ขึ้นไป	ข้อความเดิม	แก้ไขใหม่
2	5		แม่น้ำโขงพักพาคินตะกอนอัน อุดมไปควมบูยธรรมชาติไป ตกยังบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ	แม่น้ำโขงพักพาคินตะกอนโคลนตม อันอุดมไปควมบูยธรรมชาติไปตก ทับถมบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ
2	8		เคคคาน	เคคชาน
3		4	เทือกเขาคาร์ต	เทือกเขาชาติ
6	2		พวกลักกะ	พวกศกกา
6	2		พวกกุกชานะ	พวกกุกชานะ
6		11	เคคคาน	เคคชาน
6		5	ภาษามุนต์	ภาษามุนท์
7	12		บันจาปี	ปัญจาปี
8	11		พระเวทย์	พระเวท
8		2	ลัทธิเจน	ลัทธิเชน
9	5		นิกายปฺรณะ	นิกายปฺรณะ
13	4		อินโคอิราเนียน	อินโคอิเรเนียน
13	5		ชาวกราวิเคียนซึ่งเป็น ชาวพื้นเมืองเดิม	ชาวกราวิเคียน ซึ่งเป็น ชาวพื้นเมืองเดิม
13		10 และ 12	พระเวทย์	พระเวท
14	9		ปัตนา	ปัตนะ
16	9		ราชวงศ์ปิ่นอาณาเขตอินเดีย ภาคเหนือ	ราชวงศ์นี้มีอาณาเขตครอบคลุม ไปถึงอินเดียภาคเหนือ

ห ๕๑/๔๖

หน้า	บรรทัดที่นับ จากข้างบน ลงมา	บรรทัดที่นับ จากข้างล่าง ขึ้นไป	ข้อความเดิม	แก้ไขใหม่
16	4		พุทธศาสนาเผยแพร่ไปดินแดน ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง	พุทธศาสนาแพร่หลายไปทั่ว ดินแดนประเทศต่าง ๆ อย่าง กว้างขวาง
19	5		สุราศ	สุริศ
21	6		ต่อมาได้กลายเป็นผู้ประกอบ การชาวพื้นเมืองที่ทำการลงทุน	ต่อมาได้กลายเป็นผู้ควบคุม ผลประโยชน์ของชาวพื้นเมือง ที่ทำการลงทุน
22	6		เนื่องจากราคาถูกกว่าดังนั้นจึง เท่ากับเป็น	เนื่องจากราคาถูกกว่า ดังนั้น จึงเท่ากับเป็น
23		10	อัลลหัยค	อัลลหัยค
27		5	บาร์แรกปอร์	บาร์รักปอร์
27		4	มีริศ	มีริศ
27		3	ทหารอินดูไม่ยอมให้ลูกปืนที่มี ไขโคดสมอยู่	ทหารอินดูไม่ยอมถนัดกับลูกปืน ลูกปืนที่ทาน้ำมันไขโคไว้
29	9		พราหม สุมัจ	พราหม สุมัจ
30		9	พระนางเจ้าวิคคอเรีย	พระนางเจ้าวิคคอเรีย
31	7		สวามี ทยานันท์ สารสวัสดิ์	สวามี ทยานันท์ สารสวัสดิ์
31	8		เวตาน	เวทางค์
31	10		อารยสุมัจ	อารย สุมัจ
32	10		เวตาน	เวทางค์
32		1	ขบวนการสวาเทศ	ขบวนการสวาเทศ
33	2		สันตินิเซต	สันตินิเซตัน
35	11		แต่สมาชิกสมาคมจำกัดกลุ่ม ลักษณะไวสูง	แต่สมาชิกสมาคมกำหนดกลุ่ม ลักษณะไวสูง

หน้า	บรรทัดที่นับ จากข้างบน ลงมา	บรรทัดที่นับ จากข้างล่าง ขึ้นไป	ข้อความเดิม	แก้ไขใหม่
35		2	ปุณะ	ปุณา
36	8 และ 11		ปุณะ และ ปณะ (ตามลำดับ)	ปุณา และปุณา (ตามลำดับ)
36	10		เตคคาน	เตคขาน
38	4, 10		เตคคาน	เตคขาน
39	5		บันนาราส	บันนารัส
39	6		ภาษาอินเทีย	ภาษาอินดู
42		11	อาหะมาบัก	อาห์เมคามัก
47		6	และเปิดทางที่จะรุกไปสู่อัสดัม	และตั้งใจจะเข้ายึดอัสดัม
47		3	ขณะคงจอก	ขณะร่อนลง
48	11		พรรคกรรมกรโดย	พรรคกรรมกรนำโดย
48	11		นายคลีเมนต์ แอคลี เป็นผู้ จัดตั้งรัฐบาล	นายคลีเมนต์ แอคลี ขณะ การเลือกตั้ง ใ้เป็นผู้จัดตั้ง รัฐบาล
48		2	ควยกันครั้งใหญ่	ควยกันอย่างรุนแรง
53		12	คานธีซึ่งขอให	คานธี ซึ่งขอให
60		4, 7, 10	นิแฮม	นิชาม
60	10		จุนากัท	จุนาคร
60	4		โจทปุระ	โจชปุระ
60		2	จุนากัท	จุนาคร
65	2		หมีพนาท	หมีพนาท
69	1		ศาสนาซิกข์	ศาสนาสิกข
69	4		ชาวซิกข์	ชาวสิกข์

หน้า	บรรทัดที่นับ จากข้างบน ลงมา	บรรทัดที่นับ จากข้างล่าง ขึ้นไป	ข้อความเดิม	แก้ไขใหม่
71		9	ให้อำมาตย์	ให้อำมาตย์
74	6		อุทธรณ์	อุทธรณ์
74		7	โทรทรรศน์	โทรทัศน์
75		10	โมราจิ	โมราจิ
76	10		พอเพียง	เพียงพอ
92		2	นิยายพิชัยพร	นิยายพิชัยพร
108	7		โดยยังความขมขื่นให้แก่	โดยนำความขมขื่นให้แก่
108		7	ที่มีอารยธรรมชาติหนึ่ง	ที่มีอารยธรรมชาติหนึ่ง
112	1		สงครามโลกครั้งที่ 1 ไปแล้ว	สงครามโลกครั้งที่ 1 ผ่านไปแล้ว
112	4		เป็นองค์ศาสนูปถัมภ์	เป็นองค์ศาสนูปถัมภ์
113	1		อิสระจากการปกครองอังกฤษ	อิสระจากการปกครองของ อังกฤษ
127		12	ราวัลปินดี	ราวัลปินดี
129	10		ประกาศการเลือกตั้ง	ประกาศขยายการเลือกตั้ง
138	11		ขุนนี้	ขุนนี้
152	5		กำหนดพรรคการเมืองใดไม่ไ้ รับเสียงโหวต	กำหนดพรรคไว้ว่า พรรค การเมืองใดหากไม่ไ้รับ เสียงโหวต
158	11		ชุกโกติ	ชุกโกติ
164	7		แทบโพรเบน	คาโพรเบน
166		3, 12	ไปคอนนารูวะ	ไปโคนนระวะ
171		12	ไม่ยอมรับขอเสนอ	ไม่ยอมรับขอเสนอกังกล่าว

หน้า	บรรทัดที่นับ จากข้างบน ลงมา	บรรทัดที่นับ จากข้างล่าง ขึ้นไป	ข้อความเดิม	แก้ไขใหม่
174	5		พรรคคังกาลัมมะสมาจิตต์	พรรคคังกาลัมมาสมาจิตต์
179		8	ไม่พอเพียง	ไม่เพียงพอ
182	10, 11		ไม่พอเพียง	ไม่เพียงพอ
184		7, 12	ไม่พอเพียง	ไม่เพียงพอ
185		1	ภาษาสิงหล	ภาษาสิงหลิส
185		1	ซึ่งออกสำเนียงเป็นภาษา	ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษา
189		10	กำหนด	กฎหมาย
191	7		เป็นกลางนอกจากนั้น	เป็นกลาง นอกจากนั้น
199	10		ทางเหนือของอินทกษ	ทางเหนือของเทือกเขา
				อินทกษ
199	14		ข้ามอินทกษ	ข้ามเทือกเขาอินทกษ
199	10		คันธหาร	คันธาทาร
200		6,7,8	โมกุล	มุขัล
209	14		พระเจ้าจิกเม สิงยะวังชั	พระเจ้าจิกเม เสงยะ วองจิก
218	8		ปัจจัยสี่รัฐถือ	ปัจจัยสี่ รัฐถือ

ชื่อเมือง และชื่อประเทศต่อไปนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือโปรก แก้ไขใหม่ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องกำหนดชื่อทวีป ประเทศ เมืองหลวง ฯลฯ พ.ศ. 2520

กาคมานตู	แก้ไขใหม่เป็น	กาฏมันฑู
แตกกา	"	คักกา
อาฟกานิสถาน	"	อัฟกานิสถาน
บังกลาเทศ	"	บังกลาเทศ
นิวเคลลี	"	นิวเคลลี

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกษม ฐานานันท์

- ๘ ส.ย. ๒๕๒๖

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตลุมพית ๒๓ พระโขนง กรุงเทพฯ ๑๑ โทร. ๓๙๒๑๕๗๕, ๓๙๑๕๐๕๘

ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

คำรับตำราเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เอเชียใต้ในปัจจุบันนี้ มีอยู่ไม่มากนัก ที่มีอยู่บ้าง
มักจะเป็นประวัติศาสตร์อินเดีย ส่วนประเทศในเอเชียใต้อื่น ๆ เช่น ศรีลังกา ปากีสถาน
บังกลาเทศ นักประวัติศาสตร์ให้ความสนใจน้อย

คงไม่มีใครปฏิเสธว่าอารยธรรมอินเดียมีความสำคัญต่ออารยธรรมของประเทศเอเชีย
อาคเนย์และประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามในฐานะที่ประเทศไทยมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น
ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม กับประเทศในเอเชียใต้อื่น ๆ นอกเหนือ
จากอินเดียแล้ว จึงเป็นเรื่องที่นักประวัติศาสตร์ควรที่จะใส่ใจกับประเทศเหล่านั้นมากขึ้น

หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นเพื่อจุดประสงค์ใช้เป็นตำราประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์
เอเชียใต้ และวิชาวิเคราะห์เหตุการณ์โลกปัจจุบัน ผู้เขียนได้อาศัยการค้นคว้าจากเอกสาร
และตำราส่วนหนึ่งจากสถานเอกอัครราชทูตอินเดียและศรีลังกาประจำประเทศไทย จึงขอขอบคุณ
สถานเอกอัครราชทูตของประเทศทั้งสองดังกล่าวไว้ ณ ที่นี้

อนึ่ง หนังสือเล่มนี้มีสาระเน้นประวัติศาสตร์ในช่วงตั้งแต่การเกิดลัทธิชาตินิยมและต่อเนื่องมาจนถึง
ปัจจุบัน ส่วนเนื้อหาประวัติศาสตร์ ตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึงการเกิดลัทธิชาตินิยมนั้น เป็นเรื่อง
เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พื้นฐานเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจปัญหาปัจจุบันได้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถนอม อานามวัฒน์

ภาควิชาประวัติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

9 ธันวาคม 2524

1	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ประชากรและวัฒนธรรมของเอเชียใต้ในปัจจุบัน	1
2	ประวัติโดยสังเขปของประเทศอินเดียตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนกระทั่งตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ	12
	ก. ยุคก่อนประวัติศาสตร์อินเดีย	12
	ข. ยุคประวัติศาสตร์สมัยโบราณและสมัยกลาง	14
	ค. ยุคประวัติศาสตร์สมัยใหม่	18
3	กำเนิดลัทธิชาตินิยมและการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียในระยะแรก	27
	- กำเนิดลัทธิชาตินิยม	27
	- บทบาทการต่อสู้เพื่อเอกราชในระยะแรก	35
4	การต่อสู้เพื่อเอกราชของกองเกรสและคานธี	41
	- การต่อสู้ของคานธี	49
	- ปัญหาการแบ่งแยกประเทศหลังจากอินเดียได้รับเอกราช	58
5	อินเดียปัจจุบัน	62
	(1) การเมืองการปกครอง	62
	(2) เศรษฐกิจ	77
	(3) สังคมและวัฒนธรรม	87
	(4) บทบาทของอินเดียในกิจการระหว่างประเทศ	94
6	ปากีสถาน	105
	- ประวัติศาสตร์โดยสังเขปตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งได้รับเอกราช	105
	- มุสลิมภายใต้การปกครองของอังกฤษ	106
	- ปัญหาความแตกแยกฮินดู-มุสลิม	112
7	ปากีสถานในโลกปัจจุบัน	117
	(1) การเมืองการปกครอง	117
	- กำเนิดบังกลาเทศ	125

(2) เศรษฐกิจ	130
(3) สังคมและวัฒนธรรม	137
(4) ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	141
๘ มังคลาเทศในโลกปัจจุบัน	149
(1) การเมืองการปกครอง	149
(2) เศรษฐกิจ	153
(3) สังคมและวัฒนธรรม	158
(4) ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	160
๙ ศรีลังกา	
ประวัติศาสตร์โดยสังเขป ตั้งแต่เริ่มแรกจนได้รับเอกราช	164
— ศรีลังกาทายใต้อาณัติของอังกฤษ	167
— การต่อสู้เพื่อเอกราชของศรีลังกา	171
ศรีลังกาในโลกปัจจุบัน	173
(1) การเมืองการปกครอง	173
(2) เศรษฐกิจ	179
(3) สังคมและวัฒนธรรม	185
(4) ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	190
10 เนปาลและอาฟกานิสถานในโลกปัจจุบัน	194
(1) เนปาล	194
— ประวัติศาสตร์	194
— สังคมและวัฒนธรรม	196
— เศรษฐกิจ	197
— ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	197
(2) อาฟกานิสถาน	199
— ประวัติศาสตร์	199
— การเมืองการปกครอง	202
— นโยบายต่างประเทศ	204

	หน้า
11●สรุปและวิเคราะห์บทบาทของประเทศเอเชียใต้ในปัจจุบัน	208
(1) การเมืองการปกครอง	208
(2) เศรษฐกิจ	215
(3) สังคมและวัฒนธรรม	218
(4) ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	221

ค. ๑๑

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ ประชากร และวัฒนธรรมของเอเชียใต้ในปัจจุบัน

สภาพภูมิศาสตร์ทั่วไปของเอเชียใต้

อาณาบริเวณที่เรียกว่าเอเชียใต้ปัจจุบัน เป็นดินแดนที่อยู่ระหว่างเอเชียตะวันตก เอเชียใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วยประเทศอินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ ศรีลังกา และประเทศเล็ก ๆ ทางแถบเทือกเขาหิมาลัยได้แก่ เนปาล ภูฏาน อัฟกานิสถาน¹ ส่วนรัฐสิกขิมนั้นเดิมเคยเป็นรัฐอิสระและอยู่ใต้อารักขาของอินเดีย แต่อินเดียได้ผนวกเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของตนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975

อาณาเขตของเอเชียใต้ เอเชียใต้มีอาณาเขตทั้งสิ้นประมาณ 1,944,633² ตารางไมล์ ทางด้านเหนือมีอาณาเขตติดกับประเทศจีน, รัสเซีย ทางทิศใต้จดมหาสมุทรอินเดีย ทางด้านทิศตะวันตกมีอาณาเขตติดกับประเทศอิหร่าน ทางด้านทิศตะวันออกมีอาณาเขตติดกับประเทศพม่า

ภูมิประเทศ แบ่งออกได้เป็น 3 ภูมิภาคคือ

1. เขตเทือกภูเขาหิมาลัย เขตนี้อยู่ทางแถบเหนือของเอเชียใต้ เป็นแนวเทือกภูเขาสลับซับซ้อนทอดไปตามแนวพรมแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกและภาคตะวันตกของเอเชียใต้ เป็นแนวภูเขาที่คดเคี้ยวประจุกตั้งสูงชันและมีหุบเขาที่ลึกเป็นรูปตัว V (วี) เขตเทือกเขาหิมาลัยประกอบด้วยเทือกเขาที่สำคัญ ๆ หลายเทือกได้แก่ เทือกเขาหิมาลัย ซึ่งเป็นเทือกเขาที่อยู่ตอนกลาง เทือกเขาอารกันโขมาอยู่ทางตะวันออก เทือกเขาสุโฆมานและเทือกเขาเกอร์หารอยู่ทางตะวันตก

บริเวณเขตเทือกภูเขาหิมาลัย เป็นแถบที่มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี โดยเฉพาะบนยอดเขาที่มีน้ำแข็งปกคลุมตลอดทั้งปี ความสูงของภูเขาชั้นต่ำสุดสูง 40 ฟุต และมีความสูงเรื่อยไปจนถึงสูงสุดซึ่งสูงถึงกว่า 25,000 ฟุต เขตภูเขาหิมาลัยมีขนาดความยาวจากทิศใต้เหนือของแม่น้ำพรมบุตรทางด้านตะวันออก ไปจนถึงแม่น้ำสินธุทางภาคตะวันตกมีระยะทาง 1,500 ไมล์

ทางค้ำยันตะวันตกของภูเขานิมาลัยมีเทือกเขาฮินดูกูช (Hindu Kush) ซึ่งเป็นเทือกเขาที่อยู่ในอัฟกานิสถาน เทือกเขาทั้งสองไต่กันเอเชียใต้ให้แยกออกจากดินแดนอินเดียของเอเชีย

เขตภูเขานิมาลัยเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำใหญ่ ๆ หลายสายซึ่งไหลลงไปทางใต้ แม่น้ำเหล่านี้ไหลลงเลี้ยงบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ-คงคาให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพราะแม่น้ำโคพิทาคินตะกอนอันอุดมไปทั่วปฐพีธรรมชาติไปตกถึงบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ เช่นบริเวณลุ่มแม่น้ำแควเมียร์ ^{ในลุ่มสินธุ} ลุ่มแม่น้ำในเนปาล ลุ่มแม่น้ำในมณีปุระ ซึ่งอยู่บริเวณพรมแดนอินเดียกับพม่า บริเวณที่ราบเมืองคาบูลในอัฟกานิสถาน และบริเวณลุ่มแม่น้ำในอัฟกานิสถานตะวันตก

2. เขตที่ราบสูงเดคคาน (The Deccan Plateau) มีอาณาบริเวณครอบคลุมคาบสมุทรภาคใต้ ประกอบด้วยที่ราบสูงหลายแห่ง ความสูงของที่ราบสูงเหล่านี้โดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1,500 - 3,000 ฟุต ที่ราบสูงเดคคานเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำใหญ่ ๆ หลายสาย เช่น แม่น้ำกฤษณา แม่น้ำโควารี แม่น้ำโคธาวารี แม่น้ำเหล่านี้มีต้นกำเนิดจากทางตะวันตกของที่ราบสูงเดคคาน และไหลข้ามภาคใต้ของอินเดียลงสู่อ่าวเบงกอล

ที่ราบสูงเดคคานเป็นแหล่งที่มีแร่ธาตุซึ่งมีคุณค่าทางเศรษฐกิจอยู่มาก ทางเหนือของคาบสมุทรบริเวณแคว้นพิหาร โอริสสา และมีชัยมประเทศซึ่งอยู่ในเขตหินเก่าเป็นแหล่งที่มีแร่เหล็ก แมงกานีส ทองแดง ตะกั่วและทองคำอันอุดมสมบูรณ์ ส่วนทางใต้ของคาบสมุทรเดคคานมีแร่ถ่านหินสะสมอยู่มาก

3. ที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ-คงคา (Indo-Gangetic Plain) ประกอบด้วยบริเวณที่ราบแม่น้ำพรหมบุตร แม่น้ำคงคาและแม่น้ำสินธุ เป็นอาณาบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดของเอเชียใต้ ความกว้างยาวของบริเวณนี้นับตั้งแต่แม่น้ำสินธุในภาคตะวันตกไปจนถึงปากแม่น้ำคงคาและแม่น้ำพรหมบุตรทางตะวันออกมีความยาว 1,900 ไมล์ และมีความกว้างโดยเฉลี่ยราว 200 ไมล์ รวมเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 400,000 ตารางไมล์ ที่ราบนี้อยู่ถัดจากเขตภูเขานิมาลัยลงมาและขนานไปกับแนวภูเขา จึงได้รับตะกอนที่พัดพามาจากภูเขาไหลไปตามแม่น้ำ ทำให้อาณาบริเวณแถบนี้เป็นแหล่งเพาะปลูกที่ใหญ่และมีประชากรหนาแน่นที่สุดประมาณว่าจำนวนประชากรราวครึ่งหนึ่งของเอเชียใต้อยู่ทางแถบที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ-คงคา นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งที่เจริญรุ่งเรืองทางค่านอารยธรรมมาตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณ เพราะมีการผูกพันพบพราคารยธรรมโบราณทางแถบตอนกลางของที่ราบแม่น้ำคงคาจำนวนมากมาย

ถัดจากที่ราบแม่น้ำสินธุไปทางตะวันตกเป็นทะเลทรายราชสถาน (Rajasthan) หรือที่เรียกกันว่าทะเลทรายซาร์ (Thar Desert) อาณาบริเวณแถบนี้เป็นที่เชื่อกันว่า ในสมัย ดึกดำบรรพ์คงจะเป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งของอินเดีย นาน ๆ เข้าแม่น้ำที่เคยมีอยู่ได้เหือดแห้งหายไปกลายเป็นทะเลทรายอันแห้งแล้งไปในที่สุด³

ภูมิอากาศ โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว เอเชียใต้อยู่ในเขตร้อน คินฟ้าอากาศมีอยู่ 3 ฤดูคือ

ฤดูร้อน โดยปรกติช่วงที่มีอากาศร้อนมากที่สุดอยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคมและเดือนมิถุนายน บริเวณตอนกลางของเอเชียใต้มีอากาศร้อนกว่าบริเวณชายฝั่งทะเลมากเพราะไม่ได้รับอิทธิพลของลมทะเล อากาศร้อนจะทวีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นฤดูร้อนในเดือนมีนาคมจนกระทั่งร้อนจัดที่สุดในเดือนพฤษภาคม ในเวลากลางวันอุณหภูมิอาจขึ้นสูงถึง 100° ฟ หรือมากกว่าซึ่งมักปรากฏชาวประชาชนล้มตายเนื่องจากอากาศร้อนอบอ้าว ๆ แต่โดยทั่วไปในฤดูร้อนยกเว้นทางแถบภูเขาที่มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงกว่า 75° ฟ และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปีในเอเชียใต้ประมาณ 65° ฟ

ฤดูฝน เป็นฤดูที่เอเชียใต้ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมมรสุมนี้ก่อตัวจากลมสินค้าและพัดผ่านมหาสมุทรอินเดีย ลมนี้ได้นำเอาความชื้นมาปะทะกับบริเวณที่สูงทำให้เกิดฝนตกทั่วไป ในช่วงที่มีฝนตกชุกมากที่สุดจะอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายนไปจนถึงเดือนตุลาคม ในช่วงนี้จะมีฝนตกประมาณ 80% ของจำนวนน้ำฝนตลอดปี บริเวณที่ฝนตกมากมักจะเป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของมรสุมอย่างเต็มที่ เช่นทางแถบเบงกอลเป็นต้น เมืองเซอรานูจก็ตั้งอยู่ริมที่ราบสูงอัลลัมบริเวณอ่าวเบงกอลได้ชื่อว่าเป็นเมืองที่มีความชื้นมากที่สุดในโลก คือมีฝนตกเฉลี่ยปีหนึ่งกว่า 424 นิ้ว เคยทำสถิติสูงสุดตกในปีเดียวสูงถึง 900 นิ้ว โดยเฉลี่ยแล้วเอเชียใต้มีฝนตกเฉลี่ยปีละ 25-50 นิ้ว บริเวณที่ฝนตกชุกที่สุดแห่งหนึ่งคือชายฝั่งตะวันตกและบริเวณที่ฝนตกน้อยที่สุดคือบริเวณหลังแนวเทือกเขาฆาตตะวันตก (Western Ghats)

ฤดูหนาว ฤดูหนาวของเอเชียใต้โดยทั่วไปอากาศจะไม่หนาวจัด ลักษณะอากาศจะเป็น ทางภาคเหนืออากาศจะเย็นกว่าทางภาคใต้ ต้นฤดูหนาวเอเชียใต้ได้รับอิทธิพลของพายุหมุนซึ่งก่อตัวในอ่าวเบงกอลและทะเลอาหรับ อิทธิพลของพายุหมุนทำให้เกิดฝนแผ่กระจาย

ทั่วไปในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา-พรหมบุตร นอกจากนั้นอิทธิพลของพายุหมุนซึ่งก่อตัวในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนได้พัดเข้ามาถึงเขตตะวันตกของปากีสถาน ทำให้บริเวณแคว้นบันจาบมีฝนตกเบาบาง

พืชพรรณธรรมชาติ พืชพรรณธรรมชาติของเอเชียไต้ขึ้นขึ้นอยู่กับภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝนที่ตกในดินแดนต่าง ๆ และมีปริมาณไม่เท่ากัน เขตพืชพรรณธรรมชาติแบ่งออกได้เป็น 3 เขตใหญ่ ๆ คือ

1. เขตป่าฝนแถบที่สูง
2. เขตหนองบึงตามชายฝั่ง
3. ป่าไม้เขตภูเขา

เขตป่าไม้ที่สำคัญที่สุดในเอเชียไต้มี 3 เขต ได้แก่

1. เขตป่าไม้เขียวตลอดปี
2. เขตป่าไม้ผลัดใบ
3. เขตป่าละเมาะ

เขตป่าไม้ทั้งสามเขตนี้มีลักษณะขึ้นอยู่กับภูมิอากาศเป็นสำคัญ ไม้ในป่าที่สำคัญ ๆ ของเอเชียไต้ได้แก่ ไม้สัก ไม้พยอ ไม้ทอง ฯลฯ ในเขตที่ฝนตกชุกจะมีต้นไม้ขึ้นปะปนกับไม้ประเภทอื่น ๆ บริเวณชายฝั่งมาละบาร์ (Malabar) เป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าดงชนิดต่าง ๆ

พืชพรรณธรรมชาติของเอเชียไต้ได้รับอิทธิพลจากประชากรของเอเชียไต้อยู่มาก ประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบทยังนิยมทำไร่เลื่อนลอยคือขุดวางป่าเพื่อเพาะปลูก เมื่อดินจืดเพาะปลูกไม่ได้ผลก็ลงมือถางในที่แห่งใหม่ ทำให้เกิดปัญหาการทำลายป่า รัฐบาลประเทศอินเดียในปัจจุบันพยายามควบคุมการทำลายมิให้แพร่ขยายออกไปอีก ซึ่งได้รับความสำเร็จพอสมควร แต่ปัญหาเรื่องไฟไหม้ป่าแถบบริเวณภูเขายังมีอยู่บ่อย ๆ ทำให้ป่าถูกทำลายไปจำนวนมากและยังถูกทิ้งให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า⁴

1600

ประชากร ประชากรในเอเชียไต้ปัจจุบันมีอยู่ทั้งหมดประมาณ ~~860~~ ล้านคนแยกออกเป็นประชากรของประเทศต่าง ๆ ได้ดังนี้⁵

1. อาฟกานิสถาน	21	ล้านคน	22 ล้าน
2. บังกลาเทศ	84.8	ล้านคน	100
3. ภูฏาน	1.28	ล้านคน	2
4. อินเดีย	660	ล้านคน	800 = 1000
5. เนปาล	13.7	ล้านคน	15
6. ปากีสถาน	77.86	ล้านคน	90
7. ศรีลังกา	14.18	ล้านคน	16
8. มัลดีฟ	142,832		300,000

ชาวเอเชียใต้ส่วนใหญ่เป็นชนเชื้อชาติคอเคซอยด์หรืออินโด-ยูโรเปียน ซึ่งเป็นชนเชื้อชาติเดียวกับชาวยุโรปในปัจจุบัน แต่ชาวเอเชียใต้ส่วนใหญ่มีผิวคล้ำแตกต่างไปจากชาวยุโรปในปัจจุบันและมีรูปร่างลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิภาค เช่น ในคาบสมุทรภาคใต้ของเอเชียใต้ ประชากรมีรูปร่างลักษณะผิวคล้ำ สีระยาว รูปร่างสันหัก หางแฉกที่ราบแม่น้ำคงคาประชากรมีรูปร่างสูง ผิวสีน้ำตาล หางแฉกคุ่มแม่น้ำสินธุ รูปร่างคล้ายกับพวกอิหร่านคือ ผิวขาว จมูกยาวและงุ้ม นอกจากนั้นบางพวกมีลักษณะรูปร่างสูง ผิวขาว นัยน์ตาสีเทาหรือสีฟ้า

ชาวพื้นเมืองเดิมของอินเดียเป็นพวกที่มีลักษณะผิวดำ รูปร่างสันหัก เป็นพวกที่จัดอยู่ในเชื้อชาติออสโตรลอยด์ (Austroloids) และเชื้อชาติเนกริโต (Negritos) พวกที่ยังคงไว้ลักษณะของเชื้อชาติเนกริโตจนถึงทุกวันนี้ได้แก่ชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในป่าทางแถบที่สูง และพวกที่สืบเชื้อสายมาจากพวกโปรโต-ออสโตรลอยด์ (proto-Austroloid) อาศัยกระจัดกระจายอยู่ในประเทศอินเดีย เมื่อพวกอินโด-อารยันซึ่งดินเดิมอาจจะอยู่ที่แถบอิหร่านหรือเอเชียกลาง ไถ่พยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานทางอินเดียภาคเหนือในยุคก่อนประวัติศาสตร์ พวกนี้ได้ผสมผสานกับชนชาติที่เป็นชาวพื้นเมืองเดิม ซึ่งมีผิวคล้ำถึงผิวขาวหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพวกคราวิเดียน (Dravidian) ในยุคนั้นพวกนี้รู้จักสร้างที่อยู่อาศัยและรู้จักเพาะปลูกแบบง่าย ๆ แล้ว การผสมผสานกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมของพวกคราวิเดียนกับวัฒนธรรมของพวกอินโด-อารยันทำให้เกิดอารยธรรมขึ้นใหม่ซึ่งเรียกว่าอารยธรรมฮินดู (Hindu Civilization)

นอกจากพวกอินโด-อารยันจะอพยพเข้าไปอยู่ในอินเดียแล้ว ตลอดเวลาในประวัติศาสตร์ ยังมีชนเผ่าต่าง ๆ อพยพเข้าสู่อินเดียมีไคซาก เช่น พวกสะกะ (Sakas) พวกคุชานะ (Kushanas) ซึ่งอพยพมาจากเอเชียกลาง ต่อมาก็มีพวกอาหรับ เปอร์เซียและอัฟกัน (Afghan) ซึ่งอพยพมาจากตะวันตกเฉียงใต้ของเอเชีย แต่ละกลุ่มแต่ละพวกก็ถ่ายทอดวัฒนธรรมของตนผสมผสานกลมกลืนกับพวกที่มาอยู่ก่อนจนกลายเป็นลักษณะวัฒนธรรมโดยเฉพาะของชาวเอเชียใต้ไปในที่สุด⁶

ความหนาแน่นของประชากร เอเชียใต้เป็นภูมิภาคที่มีประชากรมากแห่งหนึ่งของโลก จำนวนประชากรและการเพิ่มของประชากร เป็นปัญหาสำคัญของเอเชียใต้ เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ จึงมีปัญหาเรื่องความอดอยากและยากจนมาก พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกมีอยู่อย่างจำกัดไม่อาจเพิ่มผลผลิตได้รวดเร็วพอเหมาะกับการเพิ่มของประชากร ทำให้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ใช้นโยบายควบคุมการเพิ่มของประชากรซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันนี้ อัตราการเพิ่มของประชากร เอเชียใต้ลดลงกว่าสมัยก่อนมาก

บริเวณที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด ได้แก่บริเวณที่ราบและเขตที่มีฝนตกชุก ซึ่งมีการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคาและพรหมบุตร ชายฝั่งทางใต้และชายฝั่งตะวันออกของที่ราบสูงเดคคาน ส่วนบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบางได้แก่บริเวณเขตตะวันตกเฉียงใต้ของปากีสถาน แลพม่าและภูเขาทางเหนือของเอเชียใต้⁷

ภาษา ประชากรในเอเชียใต้มีวัฒนธรรมภาษาพูดแตกต่างกันอย่างมากหลายร้อยภาษา ภาษาที่สำคัญ ๆ ซึ่งประชาชนใช้พูดกันมากแยกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

ภาษาากาสี (Khasi) ใช้พูดกันส่วนใหญ่ในมณฑลอัสสัมของอินเดีย

ภาษามุนดา (Munda) ใช้พูดกันมากทางแถบภูเขาในภาคกลางตอนเหนือของ

อินเดีย

ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan) ใช้พูดกันมากทางแถบภาคเหนือของอินเดีย เนปาล ภูฏาน ลิกซิม

ภาษาดราวิเดียน เป็นภาษาชาวพื้นเมืองเดิมในประเทศอินเดีย ปัจจุบันนี้ใช้พูดกันมากทางแถบอินเดียภาคใต้และในประเทศศรีลังกา

ภาษาอินโด-ยูโรเปียน เป็นภาษาที่ชาวอินเดียส่วนใหญ่ใช้พูดกัน ภาษานี้อยู่ในตระกูลเดียวกับภาษาที่ประชาชนในทวีปยุโรปใช้พูดกัน แยกออกเป็นภาษาย่อย ๆ ได้ดังนี้

- ก. ภาษาฮินดูสตานี (Hindustani) ใช้พูดกันมากในประเทศปากีสถาน
- ข. ภาษาบาลูชี (Baluchi) ใช้พูดกันมากในบริเวณบาลูชิสถาน (Baluchistan) ในปากีสถาน
- ค. ภาษาปุษตู (Pushtu) ใช้พูดกันมากในบริเวณภาคตะวันตกเฉียงเหนือ
- ง. ภาษาซินดี (Sindhi) ใช้พูดกันมากทางแถบตอนใต้สุดของที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ
- จ. ภาษาปาหะรี (Pahari) ใช้พูดกันมากทางแถบภูเขาหิมาลัย
- ฉ. ภาษาแคชเมียร์ ใช้พูดกันมากในแคว้นแคชเมียร์
- ช. ภาษาอัสสัมมีส (Assamese) ใช้พูดกันมากในภาคตะวันออกของอินเดีย
- ซ. ภาษาปัญจาบี (Panjabi) ใช้พูดกันทางแถบทรหมแดนอินเดีย-ปากีสถาน
- ด. ภาษาเบงกาลี (Bengali) ใช้พูดกันมากในประเทศบังกลาเทศ,

ฯลฯ

เมื่ออังกฤษเข้าปกครองเอเชียใต้ อังกฤษได้ประกาศใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาของทางราชการและภาษาที่ใช้ในการศึกษา ปัจจุบันนี้ภาษาอังกฤษก็ยังใช้กันแพร่หลายทั่วไป แม้ว่ารัฐบาลอินเดียจะได้ออกประกาศใช้ภาษาฮินดีเป็นภาษาของทางราชการแล้วก็ตาม ภาษาที่ใช้เป็นภาษาราชการของประเทศต่าง ๆ เช่น

ภาษาอูรดู เป็นภาษาราชการของประเทศปากีสถาน

ภาษาเบงกาลี เป็นภาษาราชการของประเทศบังกลาเทศ

ภาษาสิงหล เป็นภาษาราชการของประเทศศรีลังกา

ภาษาปุษตูและภาษาเปอร์เซีย เป็นภาษาราชการของประเทศอัฟกานิสถาน

✳ ศาสนา ศาสนาที่นับถือกันมากในเอเชียใต้มีอยู่ 3 ศาสนาคือ ฮินดู พุทธ และอิสลาม ศาสนาฮินดูนับถือกันส่วนใหญ่ในประเทศอินเดีย พุทธศาสนานับถือกันมากในประเทศศรีลังกา และอิสลามนับถือกันมากในประเทศที่เหลือทั้งหมด ในที่นี้จะขออธิบายเกี่ยวกับ

ความเป็นมาของศาสนาฮินดูซึ่งประชาชนกว่า 600 ล้านคนในเอเชียใต้นับถือกันมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนกระทั่งถึงปัจจุบันศาสนาฮินดูมีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจ อารยธรรม วัฒนธรรมของชาวเอเชียใต้มากที่สุด ส่วนอีก 2 ศาสนานั้นนักศึกษาจะได้เรียนรู้ในบทที่ว่าด้วยประวัติศาสตร์ของประเทศอินเดีย ปากีสถาน และศรีลังกา

✦ ศาสนาฮินดู ศาสนาฮินดูเป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของโลก เป็นศาสนาเดียวที่ไม่มีผู้ใดก่อตั้ง แต่เป็นศาสนาที่วิวัฒนาการด้วยตนเองมาทีละน้อยเป็นเวลานานถึง 5,000 ปี ศาสนานี้ได้กลืนลัทธิและวัฒนธรรมของชาวอินเดียเข้าไปผสมกลมกลืนกัน ซึ่งทำให้เกิดมีลัทธิย่อยหรือนิกายต่าง ๆ มากมาย จากหลักฐานทางโบราณคดีของอารยธรรมที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุแสดงให้เห็นว่าชาวอินเดียนับถือบูชาพระศิวะตั้งแต่นั้นแล้ว ศาสนาฮินดูไม่มีการจัดระบบเป็นองค์การทางศาสนา เช่นศาสนาคริสต์ แต่ประชาชนนับถือเป็นชีวิตจิตใจด้วยตัวเอง ลักษณะเด่นของศาสนา คือ ระบบการแบ่งชนชั้นวรรณะ ความเชื่อมั่นในคัมภีร์พระเวท (Veda) ซึ่งถือว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์และเก่าแก่ที่สุด ✦

เรื่องราวในคัมภีร์พระเวทเป็นการผสมผสานลัทธิความเชื่อถือต่าง ๆ ของชาวพื้นเมืองเข้าด้วยกันในยุคก่อนประวัติศาสตร์ของอินเดียซึ่งพวกอารยันเป็นผู้นำมาใช้ ในคัมภีร์พระเวทประกอบด้วยบทสวดมนต์และการบวงสรวงเทพเจ้า เทพเจ้าในศาสนาฮินดูอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ เทพเจ้าแห่งความดีเรียกว่าเทวะ และ เทพเจ้าแห่งความชั่วเรียกว่าอสูร ตัวอย่างเทพเจ้าที่สำคัญเช่น เทพเจ้าเวรุช ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งท้องฟ้า เทพเจ้าอัคนีซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งไฟ เทพเจ้าวาอูซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งลม เทพเจ้าสุริยะคือเทพเจ้าแห่งดวงอาทิตย์

เมื่อศาสนาฮินดูได้วิวัฒนาการไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ ในราว 550 ปีก่อนคริสต์ศักราช ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในศาสนาฮินดู คือได้มีหลักธรรมขึ้นใหม่แทนหลักธรรมในคัมภีร์พระเวท เรียกว่า พราหมณะ (Brahmanas) และ อุปนิษัท (Upanishads) ในลัทธิพราหมณ์ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบูชาเทพเจ้าตามตำแหน่งต่าง ๆ ของเทพเจ้า ส่วนอุปนิษัทได้ก่อตั้งปรัชญาฮินดูสมัยใหม่ มีการพัฒนาหลักธรรมในเรื่องจิตใจ การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ลัทธิพราหมณ์ได้นำเอาหลักธรรมบางอย่างของพุทธศาสนาและลัทธิเจ็น (Jainism) ไปใช้ รวมทั้งได้สร้างกฎเกณฑ์ขึ้นใหม่เรียกว่า กฎหมายมนู (Laws of Manu) ซึ่งได้กลายเป็นกฎหมายที่ใช้

ปกครองในอินเดียและแพร่หลายไปสู่เอเชียอาคเนย์ สำนักต่าง ๆ ที่นับถืออุปนิษัทได้ให้ความ
หลักธรรมของอุปนิษัทไปต่างนานารวมทั้งการนำไปใช้ปฏิบัติด้วย จึงเกิดเป็นลัทธิย่อย ๆ ลงไปอีก
เช่น ลัทธิโยคะ ซึ่งเน้นในเรื่องการฝึกจิตใจ การฝึกร่างกายเป็นสำคัญ

ต่อมาศาสนาฮินดูได้แตกแขนงออกเป็นนิกายตันตระ (Tantras) ซึ่งเน้นในเรื่อง
การกำหนดคาถาเกณฑ์ในการสรรเสริญและบูชาเทพเจ้า อีกนิกายหนึ่งคือนิกายปุระณะ (Puranas)
ประกอบด้วยบทเพลงที่สรรเสริญเทพเจ้าหลายองค์ เทพเจ้าที่สำคัญในนิกายปุระณะได้แก่พระศิวะ
ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งการทำลาย พระวิษณุเทพเจ้าแห่งการเก็บรักษา เทพเจ้าทั้งสองจึงกลายเป็น
เทพเจ้าที่เด่นที่สุดในศาสนาฮินดู ผู้ที่ถือนิกายต่าง ๆ ของศาสนาฮินดูซึ่งแตกแขนงออกไปยัง
ทั้งบูชาพระศิวะกับพระวิษณุ เชื่อกันว่าพระวิษณุได้จุติลงมาเกิดในโลกมนุษย์ถึง 9 ครั้งหรือที่
เรียกว่าอวตาร ผู้ที่นับถือศาสนาฮินดูจะนับถือพระกฤษณะมากที่สุด ส่วนชายาของพระวิษณุ
มีนามว่าพระลักษมี ทรงเป็นเทพเจ้าหญิงแห่งความโชคดี

ในศาสนาฮินดูมีการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ถือว่าเป็นสัญลักษณ์แทนพระศิวะ ขยายของพระศิวะ
คือพระนางกาลี (Kali) ทรงเป็นเทพเจ้าหญิงแห่งความตาย แม้ว่าพระนางจะเป็นผู้ที่ทรง
อ่อนโยน ผู้ที่นับถือฮินดูเชื่อว่าพระนางกาลีมาจุติเป็นงูและพระศิวะมาจุติเป็นวัว ฉะนั้นชาวฮินดู
จึงมีการนับถือสัตว์ ต้นไม้ หินและธรรมชาติต่าง ๆ นักเดินทางจะมุ่งไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในที่
ต่าง ๆ เพื่อแสวงบุญหรือปลุกบาปหรือเพื่อบูชาเทพเจ้า บางทีก็ต้องเดินทางไปอาบน้ำที่แม่น้ำคงคา
ซึ่งถือว่าเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ ฮินดูมิใช่แต่เป็นศาสนาของชาวอินเดียอย่างเดียว แต่กลายเป็นกฎ
เกณฑ์และวิถีทางแห่งชีวิตที่ชาวฮินดูต้องปฏิบัติ ก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
ทางบ้านต่าง ๆ การดำเนินชีวิตของชาวอินเดียกับกฎเกณฑ์ของทางศาสนาฮินดูเป็นสิ่งที่แยกกัน
ไม่ออก จึงทำให้ชาวอินเดียเป็นชาติที่มีลักษณะอนุรักษนิยมจัด ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎเกณฑ์
ได้ง่าย ๆ เช่น แม้ว่าตามกฎหมายจะเลิกการแบ่งชนชั้นวรรณะแต่ในทางปฏิบัติก็ยังมีการแบ่ง
ชนชั้นวรรณะกันอยู่ในปัจจุบัน การไม่กล่าวร้ายวัวหรือฆ่าวัวเป็นอาหารทั้งที่ชาวอินเดียส่วนใหญ่
ชอบกิน การเชื่อดูอย่างมั่งงายในเรื่องเทพเจ้า ฯลฯ สมัยที่อังกฤษปกครองอินเดีย อังกฤษ
ได้ออกกฎหมายห้ามการแต่งงานทั้งแคว้นเด็ก ห้ามทำพิธีสัคคี (Suttee) ซึ่งเป็นพิธีที่สภ
นายจะต้องฆ่าตัวตายตามสามีโดยการกระโดดเข้ากองไฟที่เผาศพสามี ฯลฯ อย่างไรก็ตาม

กล่าวได้ว่าศาสนาฮินดูเป็นมรดกของวัฒนธรรมและอารยธรรมของชาวอินเดียซึ่งได้แพร่หลายไปสู่
 ผู้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศไทยได้รับเอาวัฒนธรรมของชาวอินเดียแทบทุกด้านมาใช้
 ตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณและสืบต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน⁹

ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเทศในเอเชียใต้¹⁰

ชื่อประเทศ	เมืองหลวง	พื้นที่ (ตารางไมล์)	อัตราการเพิ่ม ของประชากร	กำลังทหาร	รายได้ประชาชาติ พันล้านดอลลาร์
อินเดีย	นิวเดลี	1,229,919	1.9	1.1 ล้าน	101
ปากีสถาน	อิสลามาบัด	307,374	3	429,000	17.6
บังกลาเทศ	ดากกา	55,598	2.5	73,500	6.9
ศรีลังกา	โคลัมโบ	25,372	1.6	13,300	4
อัฟกานิสถาน	คาบูล	253,861	-	110,000	2.3
เนปาล	กาทमानดู	54,362	2.18	20,000	1.6
ภูฏาน	ทิมพู	18,147	2.2	-	-
มัลดีฟส์	มาเล	115	2.64	-	24.7 ล้าน ดอลลาร์

เชิงอรรถของบทที่ 1

1. Encyclopedia International . 1963, p.175
2. Fareastern Economic Review Asia Year Book. 1981, p.147
3. Encyclopedia International 1963, pp.175-177
4. Ibid. p.177
5. Fareastern Economic Review Asia Year Book. 1980
6. Encyclopedia International 1963, pp.182-183
7. Phillips Talbot South Asia in the World Today pp.90-91
8. Encyclopedia Britanica Vol II, p.454
9. The Columbia Encyclopedia Vol II, 1963, p.951
10. Far Eastern Economic Review Asia Year Book. 1979, 1980

บทที่ 2

ประวัติศาสตร์โดยสังเขปของประเทศอินเดียตั้งแต่สมัยเริ่มแรก
จนกระทั่งตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ

อินเดีย

ประวัติศาสตร์ของอินเดียแบ่งออกเป็นยุคต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ก. ยุคก่อนประวัติศาสตร์อินเดีย เรื่องราวในยุคก่อนประวัติศาสตร์อินเดียไม่มีหลักฐานแน่ชัด ทำให้นักประวัติศาสตร์ไม่ค่อยได้ทราบเรื่องราวที่ละเอียด ความรู้ที่ได้รับจึงมีลักษณะกระต่อนกระแต่น หลักฐานการค้นพบทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในยุคนี้ได้แก่การค้นพบแหล่งอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองในยุคก่อนประวัติศาสตร์อินเดียที่บริเวณโมเฮนโจ-ดาร์โ ในแคว้นสินด์ (Sind) และที่ฮารัปปา (Harappa) ในแคว้นปัญจาบตะวันตก ทำให้ทราบว่าบริเวณนั้นเป็นที่ตั้งของเมืองและหมู่บ้านต่าง ๆ มากมาย มีอายุเก่าแก่ เมื่อประมาณ 2,500-1,800 ปีก่อนคริสต์ศักราช ลักษณะตัวเมืองและหมู่บ้านมีการสร้างถนนอย่างดี มีบ้านเรือนที่ทำด้วยอิฐสร้างหลายชั้นมีห้องโถง รู้จักการใช้ท่อระบายน้ำ รู้จักสร้างศิลปสิ่งงดงามประณีต รู้จักใช้โลหะเช่นบรอนซ์ ทองแดง เงิน ตะกั่วมาทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ นิยมใช้เครื่องประดับที่ทำด้วยเพชรนิลจินดา การค้าเจริญก้าวหน้า ฯลฯ

ประชาชนในหมู่บ้านสันนิษฐานว่าจะเป็นผู้ปกครองวิเคียนหรือทราวิคซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองเดิมของอินเดีย เข้าใจว่าชาวเมืองและหมู่บ้านอยู่กันอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย มีระบบการปกครอง ชนบทธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นของตนเองและประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุสิ้นสุดลงเพราะเหตุใด ไม่มีใครทราบแน่ชัด เข้าใจว่าอาจเนื่องมาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติเช่น น้ำท่วมหรือดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดเป็นทะเลทรายก็ได้²

ระหว่าง 1500-1200 ปีก่อนคริสต์ศักราช ใค้มีชนชาติอินโด-ยูโรเปียน หรือที่เรียกกันว่าอารยันมีถิ่นฐานเดิมทางยุโรปตะวันออกเฉียงใต้ (แถบประเทศออสเตรียและฮังการีในปัจจุบัน) ใค้อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งทางที่ราบภาคเหนือของอินเดียและอพยพติดต่อเรื่อยมาเป็นเวลานาน พวกนี้พูดภาษาอินโดอิหร่าน (ก่อนสันสกฤต) มีรูปร่างสูงสง่า ผิวขาว พวกนี้ใค้สู้รบกับชาวคราวิเคียนซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองเดิมมีรูปร่างเตี้ย ผิวดำ พวกอารยันมีชัยชนะต่อพวกคราวิเคียน ขับพวกคราวิเคียนลงไปยังทางใต้และจับพวกนี้ไปเป็นทาส นำส่งแก่ท้าวชาวอินเดียภาคใต้และชาวเกาะลังกาในปัจจุบันมีลักษณะผิวดำและรูปร่างสันตักซึ่งแสดงให้เห็นว่าสืบเชื้อสายมาจากพวกคราวิเคียนสมัยโบราณติดกับชาวอินเดียภาคเหนือรูปร่างสูงใหญ่ผิวขาว แสดงให้เห็นว่าสืบเชื้อสายมาจากพวกอารยัน อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วชาวอินเดียปัจจุบันเป็นพวกผสมระหว่างชาวอารยัน มองโกล คราวิเคียนและอาหรับ ฯลฯ

เมื่อพวกอารยันมีชัยชนะต่อพวกคราวิเคียนแล้ว พวกอารยันใค้ปกครองพวกคราวิเคียน แต่พวกอารยันมิใค้ยกย่องพวกคราวิเคียนเท่าเทียมกับตน แต่ถือว่าพวกคราวิเคียนเป็นพวกต่ำต้อย และพวกอารยันพยายามรักษารัฐานะของตนให้สูงส่งอยู่เสมอ จึงกลายมาเป็นประเพณีการแบ่งชั้นวรรณะใค้กันเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้

เรื่องราวของพวกอารยันนั้นเราทราบใค้จากคัมภีร์พระเวท อันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นวรรณคดีเก่าที่สุดของอินเดีย บันทึกเรื่องราวของอินเดียอันเก่าแก่ตั้งแต่ประมาณ 1500 ปีก่อนคริสต์ศักราช เราทราบจากคัมภีร์พระเวทว่าพวกอารยันเป็นพวกที่มีอารยธรรมสูง ดำรงชีวิตร่วมกันเป็นบ้านเป็นเมือง ประกอบอาชีพต่าง ๆ และสร้างความเจริญทางค่านศิลปะและวัฒนธรรมต่าง ๆ ³

ในราว 1000-500 ปีก่อนคริสต์ศักราช พวกอารยันใค้ตั้งอาณาจักรเล็ก ๆ ขึ้นหลายอาณาจักรทางแถบที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา ในช่วงนี้เองอารยธรรมของพวกอารยันกับพวกคราวิเคียนผสมกลมกลืนกัน และมีการแบ่งชนชั้นวรรณะที่เห็นเด่นชัดมากขึ้น การแบ่งชนชั้นวรรณะใค้แบ่งออกเป็นสี่ชนชั้นค้ำยกันคือ

1. วรรณะพราหมณ์ ใค้แก่นักบวช นักคิด
2. วรรณะกษัตริย์หรือนักรบ ใค้แก่ผู้ปกครองประเทศและนักรบ
3. วรรณะเชิษย์ใค้แก่ชาวนา นายช่างและพ่อค้า
4. วรรณะศูทร ใค้แก่พวกทาส⁴

ส่วนพวกที่มีฐานะต่ำต้อยยิ่งกว่าวรรณะที่ 4 คือพวกจัณฑาล พวกนี้เป็นพวกที่สังคมถูกเหยียดหยามที่สุด แม้กระทั่งไปแตะต้องตัวก็ไม่สมควร

ข. ยุคประวัติศาสตร์สมัยโบราณและสมัยกลาง ประวัติศาสตร์อินเดียที่แท้จริงนั้นเริ่มขึ้นเมื่อศตวรรษที่ 6 ก่อน ค.ศ. เพราะเป็นสมัยที่อินเดียเริ่มมีหลักฐานแน่ชัดเกี่ยวกับการตั้งราชวงศ์ มีการก่อตั้งอาณาจักรขึ้นทางภาคเหนือของอินเดียหลายอาณาจักร อาณาจักรที่สำคัญ ๆ ได้แก่อาณาจักรมคธ อาณาจักรโกศล ฯลฯ โดยเฉพาะอาณาจักรมคธเป็นอาณาจักรที่มีความเข้มแข็งยิ่งกว่าอาณาจักรอื่น ๆ ภัยพิบัติที่เด่นที่สุดของมคธก็คือพระเจ้าพิมพิสารเสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อปี 540 ก่อน ค.ศ. ทรงเป็นกษัตริย์ที่เข้มแข็งและปกครองบ้านเมืองอย่างมีระเบียบแบบแผน อาณาจักรมคธมีเมืองหลวงอยู่ที่ปาฏลิบุตร (ปัจจุบันคือเมืองมัทราส)

ในราวศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสต์ศักราช เปอร์เซียหรืออิหร่านได้ยกทัพุกรานอินเดียและยึดแคว้นบันจาปณวกเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของเปอร์เซีย ต่อมาไม่นานนักพระเจ้าอเล็กซานเดอร์แห่งมาซิโดเนียของกรีก ได้ยกทัพเข้ายึดเปอร์เซีย อาฟกานิสถาน แคว้นบันจาป ทรงตั้งพระทัยที่จะยึดที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคาให้หมด แต่ทหารของพระองค์ไม่เต็มใจที่จะรบต่อไปเพราะคิดถึงบ้าน เป็นเหตุให้พระองค์ต้องยกทัพกลับในปี 325 ก่อนคริสต์ศักราช ภายหลังจากที่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์สิ้นพระชนม์ในปี 323 ก่อนคริสต์ศักราชไปแล้ว ดินแดนอินเดียที่พระองค์ได้ก็แตกแยกออกเป็นส่วนตัว ๆ พวกนายทหารที่ทรงมอบให้ทำหน้าที่ปกครองดินแดนอินเดียก็ตั้งตนเป็นใหญ่เป็นอิสระไม่ขึ้นแก่กัน⁵

อารยธรรมอินเดียสมัยโบราณ แม้ว่าหลักฐานจะไม่กระจ่างชัดมากนักแต่เราก็พอจะทราบความเจริญรุ่งเรืองของอินเดียในสมัยโบราณได้โดยสรุปดังนี้

การปกครอง มีกษัตริย์ปกครองอาณาจักรและแคว้นต่าง ๆ ในตอนแรกใช้วิธีเลือกตั้งกษัตริย์ ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นสืบสันตติวงศ์ มีระเบียบแบบแผนในการปกครองเช่น มีระบบรัฐสภา มีกฎหมายใช้สำหรับปกครอง มีราชบุโรทิศเป็นที่ปรึกษาของกษัตริย์และประกอบพิธีทางศาสนา มีระบบการเก็บภาษีที่แน่นอน และที่น่าสนใจคือมีสภาพหมู่บ้านซึ่งในปัจจุบันเรียกว่า "ปฏิจาปัตติ" โดยให้ประชาชนเป็นผู้เลือกสมาชิกสภาหมู่บ้าน ซึ่งนับว่าเป็นรากฐานของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในอินเดียปัจจุบัน

✓ เศรษฐกิจ มีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ ในลักษณะเป็นสมาคม เช่น สมาคมการค้า สมาคมช่างไม้ สมาคมช่างโลหะ สมาคมช่างหนัง ฯลฯ ทางด้านการค้านั้น กิจกรรมค้ามีความเจริญทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สินค้าที่สำคัญได้รับความนิยมกันมากในสมัยนั้นได้แก่ แพร ผ้าขนสัตว์ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม งาช้าง เครื่องเพชร เครื่องทองและพรม สำหรับการค้ากับต่างประเทศ พ่อค้าอินเดียได้เดินทางไปค้าขายไกลถึงเอเชียตะวันตก อียิปต์ เอเชียอาคเนย์ และจีน

งานทางด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ การทอผ้า ทำอาวุธ การสร้างเครื่องใช้ต่าง ๆ การนำโลหะมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ฯลฯ

✓ การแพทย์ มีการรวบรวมคำหรือตำราเกี่ยวกับการแพทย์ จัดตั้งโรงพยาบาล รุ้จักผ่าตัด การศัลยกรรมและการคลอดบุตร การปรุงอาหาร การรักษาอนามัย การเลี้ยงดูทารกและการศึกษาทางการแพทย์โดยทั่ว ๆ ไป ฯลฯ

✓ วิทยาการ มีการคิดค้นทฤษฎีคณิตศาสตร์ เช่น ทฤษฎีการใช้เครื่องหมายศูนย์ ระบบเลขทศนิยม การใช้เครื่องหมายลบ การใช้มาตราซึ่งตวงวัด ฯลฯ

พวกนักศึกษานิยมเดินทางไปศึกษากับอาจารย์ที่มีชื่อเสียง โดยมากอยู่ตามอาศรมในป่า นอกจากนั้นการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย มีมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยกัทึกิลาที่มีชื่อเสียงทางด้านวิชาแพทย์และศิลปศาสตร์ มีนักศึกษาจากต่างประเทศเดินทางมาเรียนถึงที่นี้อีกด้วย

✓ ศาสนา ศาสนาสำคัญซึ่งเป็นที่นิยมนับถือในหมู่ประชาชนจำนวนมากได้แก่ ฮินดู พุทธ จีนหรือเชน⁶

✓ ราชวงศ์ต่าง ๆ ที่ปกครองอินเดียในสมัยกลาง ราชวงศ์ต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและปกครองอินเดียในสมัยกลางมีอยู่หลายราชวงศ์ แต่ราชวงศ์เหล่านี้มิได้ปกครองอินเดียทั้งหมด ประเทศ คงปกครองได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ดังเช่น

✓ ราชวงศ์เมารยะ พระเจ้าอัมเบรคัมทรงก่อตั้งจักรวรรดิของพระองค์ขึ้นทางภาคเหนือของอินเดียโดยมีเมืองหลวงอยู่ที่ปาฏลีบุตร พระองค์ได้ขับไล่พวกกรีกที่เข้ามาปกครองอินเดียบางส่วนจนต้องถอยออกไป ภัยพิบัติที่เด่นในราชวงศ์นี้อีกองค์หนึ่งคือพระเจ้าอโศก

(ครองราชย์เมื่อปี 273 ก่อนคริสต์ศักราช) ในตอนแรกพระองค์ทรงนิยมขยายอาณาเขตโดย
การทำสงคราม แต่ตอนหลังเปลี่ยนพระทัยหลังจากทรงนับถือพุทธศาสนา พระองค์สนับสนุนการ
เผยแผ่พุทธศาสนาโดยส่งพระธรรมทูตเดินทางไปเผยแผ่พุทธศาสนายังดินแดนที่ห่างไกล เช่น
อินเดียภาคใต้ เกาะลังกา พม่า ลีเจียต์ แคว้นเมียร์ อาลา ทำให้พุทธศาสนาเผยแผ่ไปทั่ว
ดินแดนต่าง ๆ อย่างกว้างขวางจนถึงปัจจุบันนี้ พระเจ้าอโศกสิ้นพระชนม์ในปี 232 ก่อนคริสต์
ศักราช

ราชวงศ์เมารยะได้สิ้นสุดลงเมื่อ 185 ปี ก่อนคริสต์ศักราช หลังจากนั้นอินเดียก็แตก
แยกต่อไปอีกเป็นเวลานาน

ราชวงศ์คุปตะ จักรวรรดิของราชวงศ์นี้มีอาณาเขตอินเดียภาคเหนือเกือบ
ทั้งหมด ตั้งขึ้นเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 4 เป็นราชวงศ์ที่ได้สร้างความเจริญทางด้านอารยธรรม
ให้แก่อินเดียอย่างมากมาย สรุปความเจริญของราชวงศ์นี้ทางด้านต่าง ๆ เช่น

วรรณคดี ราชสำนักของราชวงศ์คุปตะเป็นแหล่งอุปถัมภ์นักประพันธ์ที่เก่ง ๆ
และมีชื่อเสียง เช่นกาลีดาสน์ประพันธ์เรื่องศกุนตลาเป็นต้น สมัยนี้ถือว่าภาษาสันสกฤตเป็นภาษา
ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นภาษาที่ใช้ในศาสนาพราหมณ์และการประพันธ์ วรรณคดีที่นิยมกัน
มากได้แก่โคลง ชาดก และการละคร

การศึกษา สมัยนี้อินเดียมีมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมาก คือมหาวิทยาลัยยานอนา
เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในการศึกษาพุทธศาสนา เป็นที่ดึงดูดนักศึกษาจากเอเชียเดินทาง
มาศึกษาที่นี่ นอกจากนั้นนักปราชญ์ชาวอินเดียยังสนใจศึกษาทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
เคมี ทำให้อินเดียมีความก้าวหน้าในการประดิษฐ์คิดค้นสีย้อมผ้า สีนํ้าขี้ของอินเดียมีชื่อเสียง
ในด้านความงอกงาม และสามารถส่งไปจำหน่ายยังประเทศแถบตะวันตกและเอเชียเป็นที่นิยมแก่
ประชาชนทั่วไป

พุทธศาสนา ราชวงศ์คุปตะได้ส่งพระธรรมทูตเดินทางไปเผยแผ่พุทธศาสนา
ยังดินแดนต่าง ๆ โดยเฉพาะทางแถบเอเชียอาคเนย์ ทำให้ประเทศในแถบเอเชียอาคเนย์รับ
เอาวัฒนธรรมของอินเดียแทบทุกด้านในเวลาต่อมา

ราชวงศ์คุปตะเจริญรุ่งเรืองได้ 2 ศตวรรษจึงเริ่มเสื่อมและสิ้นอำนาจไปเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 5 นับจากนี้ไปอินเดียไม่สามารถที่จะรวมกันเป็นปึกแผ่นได้นาน ๆ โดยปกติแล้วมักจะแตกแยกเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อย แต่ละแคว้นต่างก็มีอิสระในการปกครองตนเอง⁸

ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 7 เป็นต้นไป อินเดียตกอยู่ในยุคเสื่อมต่อการแบ่งชั้นวรรณะกลับกลายเป็นสิ่งสำคัญมากยิ่งขึ้นและมีลักษณะเข้มงวด ทำให้ศิลปและวิทยาการต่าง ๆ หยุดยั้งความเจริญก้าวหน้า ประชาชนนับถือกันหลายศาสนาจึงเกิดความเชื่อปนเปกัน ลัทธิฮินดูกลายเป็นลัทธิผสม นับถือพระเจ้าหลายองค์ เช่น พระพรหม พระวิษณุ พระแม่อาลี พระพุทธเจ้า เมื่อพุทธศาสนาเข้าไปปนกับลัทธิฮินดู ชาวฮินดูจึงนับถือพระพุทธเจ้าเป็นเสมือนพระเจ้าด้วยอีกองค์หนึ่ง ส่วนพุทธศาสนาที่แท้จริงนั้นกลับเสื่อมในอินเดียและไม่รุ่งเรืองขึ้นมาอีกเลย แต่กลับไปเจริญรุ่งเรืองในดินแดนนอกอินเดียได้แก่ ศรีลังกาและเอเชียอาคเนย์ในปัจจุบัน

การขยายอำนาจของมุสลิม

เมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 8 ชาวอาหรับซึ่งนับถือศาสนาอิสลามได้เริ่มรุกรานอินเดีย โดยบุกรุกเข้ามาทางปากแม่น้ำสินธุและเข้ายึดแคว้นสินธุหรือซินด์ ท่อมาได้ขยายอำนาจเข้ายึดครองดินแดนทางแถบภาคเหนือของอินเดีย โดยตั้งราชวงศ์ปกครองที่เมืองเคลลี

หลังจากที่มุสลิมมีชัยชนะเหนืออินเดียบางส่วนและมีสุลต่านปกครองอยู่ที่เคลลีแล้ว สุลต่านก็ได้สร้างความเจริญให้แก่อินเดียอยู่หลายประการ โดยเฉพาะทางด้านการปกครอง มีการสร้างสุเหร่าและพระราชวังอย่างวิจิตรงดงาม นอกจากนั้นยังเผยแพร่วัฒนธรรมแบบอิสลามให้แก่ชาวอินเดียอีกด้วย

อินเดียยังถูกรุกรานโดยชาวต่างชาติอยู่เสมอ ดังเช่นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 พวกเตอร์กจากเอเชียกลางซึ่งนับถือศาสนาอิสลามเช่นเดียวกันได้ยกทัพเข้าโจมตีอินเดียและบุกเข้าปล้นกรุงเคลลีได้สำเร็จ ท่อมาเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16 พวกมองโกลได้ยกทัพเข้ายึดเคลลีและล้มเลิกราชวงศ์ของพวกเตอร์ก พร้อมกับนั้นก็สถาปนาราชวงศ์โมกุลหรือมูซัล (Mogul) ซึ่งถืออิสลามเช่นเดียวกันปกครองอินเดียสืบต่อมา

ราชวงศ์โมกุลเริ่มปกครองอินเดียตั้งแต่ปี ค.ศ. 1526 และไปสิ้นสุดในปี ค.ศ. 1858 แม้ว่าจะเป็นราชวงศ์ชาวมุสลิมแต่ก็ได้ทำประโยชน์และสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่อินเดียอย่างมาก ได้รวบรวมแว่นแคว้นของอินเดียเข้าด้วยกันและปกครองอย่างปึกแผ่น ในบางครั้งได้ขยายจักรวรรดิไปถึงอินเดียภาคกลางและภาคใต้ แต่ก็ไม่สามารถปกครองแว่นแคว้นทางภาคกลางและทางภาคใต้ได้นาน ๆ จักรพรรดิที่เด่น ๆ ในสมัยราชวงศ์โมกุลมีอยู่หลายองค์เช่น

+ พระเจ้าอักบาร์ (ค.ศ. 1556-1605) ทรงเป็นกษัตริย์นักปกครองที่มีความสามารถ ทรงจัดระบบการเก็บภาษีที่ดินอย่างรัดกุมและเริ่มใช้เหรียญกษาปณ์เป็นเงินตราครั้งแรก

+ พระเจ้าชาห์ เจฮัน (ค.ศ. 1627-1658) ทรงสร้างทัชมาฮัลซึ่งเป็นปราสาทที่มีความงดงามอย่างยิ่งและเป็นสิ่งมหัศจรรย์ชิ้นหนึ่งของโลก

- พระเจ้าออรังเซบ (ค.ศ. 1658-1707) ทรงขยายอาณาเขตอย่างกว้างขวาง โดยการส่งกองทัพเข้ายึดครองอินเดียตอนกลางและตอนใต้ แต่ในตอนปลายสมัยของพระองค์เกิดกบฏขึ้นหลายครั้ง⁹

เวลา

ด. ยุคประวัติศาสตร์สมัยใหม่

การขยายอำนาจของตะวันตกในอินเดีย วาสโกดา กามา นักเดินเรือชาวโปรตุเกสได้เดินทางมาถึงเมืองกาลิคูล (Calicut) ในอินเดียเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1498 หลังจากนั้นไปโปรตุเกสได้ส่งเรือมาซื้อสินค้าทางแถบอินเดียและเอเชียอาคเนย์โดยเฉพาะสินค้าเครื่องเทศซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดยุโรปกลับไปขายยังยุโรปได้กำไรอย่างงดงาม นับว่าโปรตุเกสเป็นชาติในยุโรปชาติแรกที่เปิดกิจการการค้าโดยทางเรือกับอินเดียและเอเชียอาคเนย์โดยโปรตุเกสผูกขาดการค้าทางแถบนี้มาเป็นเวลาเกือบ 100 ปี สำหรับในอินเดียนั้นโปรตุเกสได้เข้ายึดครองเมืองกัวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1510 เพื่อเป็นเมืองท่าศูนย์การค้า¹⁰ และเมืองนี้ได้กลายเป็นอาณานิคมของโปรตุเกสไปจนถึงปี ค.ศ. 1955

หลังปี ค.ศ. 1600 ไปแล้ว โปรตุเกสได้เลื่อมอำนาจในเอเชียอาคเนย์ เปิดโอกาสให้ฮอลันดาและอังกฤษเข้ามาค้าขายและแข่งขันอิทธิพลกัน ฮอลันดาไปตั้งศูนย์การค้าที่สุราตในอินเดียนะและต่อมาขยายการค้าไปยังหมู่เกาะชวา สำหรับอังกฤษนั้นบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษได้ส่งเรือสินค้าเดินทางมาติดต่อกับอินเดียนครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1609 โดยไปตั้งสถานีการค้าที่สุรัต แต่การค้าของอังกฤษไม่ได้ผลเนื่องจากถูกโปรตุเกสต่อต้าน จึงย้ายไปตั้งสถานีการค้าที่มีทราส ต่อมาจึงขยายการค้าทั้งสถานีการค้าไปที่เมืองบอมเบย์และมีทราส

ฝรั่งเศสเข้ามาตั้งศูนย์กลางการค้าในอินเดียนครั้งแรกที่เมืองเจนทรนคร ในเบงกอลและที่ปอนดิเชอรี หลังจากนั้นฝรั่งเศสได้ตั้งศูนย์กลางการค้าที่อื่น ๆ อีกหลายแห่ง การที่กิจการค้าของฝรั่งเศสก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทำให้เกิดขัดใจกับอังกฤษและนำไปสู่การแย่งชิงผลประโยชน์จนกระทั่งกลายเป็นสงครามในภายหลัง

ในขณะที่ชาติตะวันตกกำลังมุ่งขยายการค้าอยู่ในอินเดียนั้น ระบบการปกครองของอินเดียนกำลังเสื่อมโทรม จักรพรรดิแห่งราชวงศ์โมกุลภายหลังพระเจ้าออรังเซบไปแล้วล้วนแต่เป็นจักรพรรดิที่อ่อนแอไม่สามารถปกครองควบคุมแว่นแคว้นหัวเมืองได้ ทำให้อินเดียนเกิดการแตกแยกกันอย่างมากมาย แว่นแคว้นบางแคว้นซึ่งมีเจ้าฮินดูปกครองก็ก่อกบฏต่อจักรพรรดิที่เคลือบและบางทีก็เกิดการสู้รบระหว่างแว่นแคว้นที่ถือฮินดูกับแว่นแคว้นที่ถืออิสลาม การที่อินเดียนอยู่ในสภาวะอ่อนแอจึงเปิดโอกาสให้ชาติตะวันตกขยายอำนาจและอิทธิพลในอินเดียนได้อย่างสะดวกสบาย

ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 อังกฤษกับฝรั่งเศสได้ทำสงครามกันในอินเดียนหลายครั้ง ในระยะแรกอังกฤษเป็นฝ่ายเสียเปรียบแก่ฝรั่งเศสแต่ในตอนหลังอังกฤษได้แม่ทัพที่มีความสามารถคือ โรเบิร์ตไคลฟ์ สามารถเอาชนะฝรั่งเศสได้ในที่สุด ซึ่งมีผลทำให้ฝรั่งเศสต้องถอนตัวออกจากการค้าในอินเดียน

ขณะที่อังกฤษทำสงครามกับฝรั่งเศสอยู่นั้นอังกฤษก็มุ่งขยายดินแดนของตนในอินเดียนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนการค้าของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษในอินเดียน บริษัทอังกฤษได้ใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามแว่นแคว้นในอินเดียน เมื่อได้ชัยชนะบริษัทก็เข้าปกครองและแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ ภายหลังจากที่อังกฤษสามารถเอาชนะฝรั่งเศสได้โดยเด็ดขาดแล้ว

อังกฤษมุ่งทำสงครามกับชาวพื้นเมืองอย่างจริงจังและยึดดินแดนของอินเดียได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปี ค.ศ. 1840 บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษก็สามารถควบคุมอินเดียได้ทั้งหมด โดยวิธีการเข้าปกครองดินแดนบางแห่งโดยตรงเช่น เบงกอล มัทราส บอมเบย์ ส่วนที่เหลือจากนี้เป็นดินแดนอารักขา¹¹

อินเดียภายใต้การปกครองของอังกฤษ

ในปี 1767 รัฐบาลอังกฤษได้เข้าควบคุมบริษัทอินเดียตะวันออก เนื่องจากเหตุผลที่อังกฤษอ้างว่า เพื่อให้ดินแดนของบริษัทตกมาเป็นดินแดนของรัฐบาลและเพื่อชาวอินเดียจะได้ไม่ต้องถูกกดขี่ข่มเหงจากคนของบริษัทมากเกินไป ดังนั้นรัฐบาลอังกฤษจึงจัดตั้งผู้สำเร็จราชการของดินแดนที่อยู่ในอำนาจของบริษัทมาประจำอยู่ที่เบงกอลให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี มีสภาประกอบด้วยคนสำคัญ ๆ 4 คน เป็นผู้ช่วยเหลือควบคุมและจัดตั้งศาล โดยออกเป็นพระราชบัญญัติ ในปี 1773 เรียกว่า Regulating Act. ซึ่งนอกจากจะทำให้มีข้าหลวงใหญ่หรือผู้สำเร็จราชการแล้ว พระราชบัญญัตินี้ยังพยายามจะแยกการดำเนินงานของบริษัทออกจากนโยบายการเมืองอีกด้วย

ผู้สำเร็จราชการคนแรกของบริษัทคือ วอเรน เฮสติงส์ (Warren Hastings) ในสมัยนี้บริษัทได้ขยายดินแดนเพิ่มขึ้นและขยายการควบคุมทางการเมืองออกไปในดินแดนต่าง ๆ ของอินเดียอยู่เรื่อย ๆ ในสมัยนี้อำนาจของบริษัทมีมากจนกระทั่งสามารถจัดตั้งศาลสูง ซึ่งมีหัวหน้าผู้พิพากษาและผู้พิพากษาอื่น ๆ อีก 3 คน มีอำนาจพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคนในบังคับอังกฤษ ซึ่งเท่ากับอินเดียต้องเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่อังกฤษ เฮสติงส์ ได้พยายามเก็บภาษีจากดินแดนที่เขาปกครองอย่างรุนแรงมาก จนในที่สุดรัฐบาลอังกฤษรู้เรื่องเข้าจึงเรียกตัวเขา กลับอังกฤษ

ลอร์ด คอร์นวอลล์ (Lord Cornwallis) ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นข้าหลวงใหญ่ ในปี ค.ศ. (1786) เขาได้ปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับระบบบริหารและกฎหมาย โดยเฉพาะมีชื่อเสียงในเรื่องการปรับปรุงแก้ไขภาษีที่ดิน

ในปี 1793 มีการจัดตั้งนิคมถาวรในเบงกอล ในนิคมนี้ราชาที่ดินใหญ่ ๆ ซึ่งเรียกกันว่า ซามินดาร์ (Zamindar) หรือตัวแทนเก็บภาษีมีสิทธิที่จะได้รับค่านายหน้าในการเก็บภาษีในเบงกอล นิคมนี้มีลักษณะ "ถาวร" ก็เพราะว่าได้มีการกำหนดจำนวนภาษีที่จะต้องเก็บให้ได้ และจะไม่มีการขึ้นภาษีอีก แม้ว่ามูลค่าของที่ดินจะสูงขึ้นก็ตาม ในปีต่อมาปรากฏว่ามูลค่าของที่ดินได้สูงขึ้นทำให้พวก ซามินดาร์รวบรวมขึ้นเป็นอันมาก จึงก่อให้เกิดพวกอภิชนราชาที่ดินขึ้นมากมาย และพวกนี้ต่อมาได้กลายเป็นผู้ครอบครองที่ดินพื้นเมืองที่ทำการลงทุนในธุรกิจอุตสาหกรรม การคลังและการพาณิชย์¹²

เกี่ยวกับเรื่อง ซามินดาร์ นี้ (วอลล์แบงก์ (wallbank)) ได้ให้ความเห็นว่า "มักจะมีการโต้เถียงกันเกี่ยวกับจักรวรรดินิยมอังกฤษว่า นอกจากจะยึดกันอุตสาหกรรมอินเดียแล้ว ยังมีการสร้างกำแพงภาษีขึ้นเพื่อทำลายอุตสาหกรรมของอินเดียอีก การตั้งพวกราชาที่ดิน (land lord) จึงเป็นเสมือนกำแพงของชนชั้นใหม่ที่เรียกว่า-ซามินดาร์และพวกนี้เองได้ผูกมัดเก็บภาษีชาวอินเดียอย่างหนัก"¹³

การตั้งราชาที่ดินจึงน่าจะเป็นนโยบายอย่างหนึ่งของอังกฤษที่ไม่ต้องการเข้าไปยุ่งในเรื่องการเก็บภาษีโดยตรง เพราะต้องเสี่ยงต่อการถูกโจมตีกล่าวหาว่าอังกฤษเข้ามากอบโกยผลประโยชน์และอาจจะมีปฏิกริยาต่อต้านจากชาวอินเดียก็ได้ ดังนั้นการที่อังกฤษยึดมือชาวอินเดียเก็บภาษีชาวอินเดียด้วยกันเองจึงเป็นวิธีที่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก

ในระยะต้นศตวรรษที่ 19 อังกฤษได้ทำสัญญากับเจ้าผู้ครองนครอินเดียแคว้นต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และได้มีการตกลงทำหนังสือสัญญากัน ข้อความในหนังสือสัญญาโดยส่วนใหญ่จะแสดงความเป็นมิตรต่อกันระหว่างมหาราชากับบริษัท และมักจะระบุไว้ว่ามีทรและศัตรูของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะถือว่าเป็นมิตรและศัตรูของทั้งสองฝ่าย จากสัญญาเหล่านี้เองเป็นเหตุให้อังกฤษได้กินแดนของอินเดียเพิ่มเติมอีก เพราะสามารถเข้าไปแทรกแซงในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกโดยการอ้างปฏิบัติตามสัญญา¹⁴

ในปี 1813) อังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติที่สำคัญฉบับหนึ่งเรียกว่า Charter Act. สมัยนั้น Lord William Bentinck เป็นข้าหลวงใหญ่ กล่าวได้ว่าบุคคลผู้นี้เป็นคนแรก ที่ต้องการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอินเดียให้ดีขึ้น

Michael Edwardes ได้กล่าววิจารณ์ Charter Act. ว่า "ถึงแม้ Charter Act. (1813) จะเปิดโอกาสให้อินเดียทำการค้าส่วนตัวได้ แต่ว่าข้อจำกัดบางอย่างยังคงมีอยู่ จนกระทั่งได้มีการยกเลิกกิจการของบริษัทอินเดียตะวันออกในปี (1833) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้มีการทำอุตสาหกรรมพื้นเมืองได้อย่างเสรี สินค้าออกประเภทผ้าฝ้ายของอินเดียลดลงหลังจากปี 1815 ในขณะที่สินค้าเข้าประเภทเสื้อผ้าทอด้วยเครื่องจักรส่งมาจากอังกฤษก็เข้ามาที่ตลาดสินค้าฝ้ายในอินเดียอย่างย่อยยับเนื่องจากราคาถูกกว่าดังนั้นจึงเท่ากับเป็นการทำลายอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายพื้นเมืองซึ่งทำด้วยมือ ผลิตโคชาและราคาสูง"¹⁵

การที่อังกฤษเป็นผู้ทำลายอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายของชาวพื้นเมืองซึ่งเคยมีชื่อเสียงมาแต่อดีตให้ย่อยยับลงไปจึงเป็นเรื่องที่ชาวอินเดียโกรธแค้นอังกฤษมากและไม่ยอมที่จะลืมเรื่องนี้ได้ง่าย ๆ

อังกฤษปฏิรูปอินเดีย

เมื่ออังกฤษปกครองอินเดีย สิ่งแรกที่อังกฤษต้องดำเนินการอย่างรีบด่วน ก็คือการออกกฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย จัดให้มีกำลังทหารตำรวจเพื่อรักษาระเบียบและความสงบปราบโจรผู้ร้าย รักษาความปลอดภัยในชีวิตของประชาชน ทรัพย์สินสมบัติ อังกฤษได้เอาชาวพื้นเมืองอินเดียมาฝึกอบรมให้เป็นผู้พิพากษาและให้ใช้กฎหมายอังกฤษซึ่งอังกฤษพยายามปรับปรุงให้เข้ากับวัฒนธรรมของชาวอินเดีย

อินเดียมีกฎหมายหลายชนิดปะปนกัน เช่นกฎหมายฮินดู มหะหมัดฟารี อังกฤษจำต้องยอมรับกฎหมายตามประเพณีของชาวพื้นเมือง แต่เวลานำออกมาใช้ยุ่งเหยิงมากต้องเลือกใช้โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของบุคคลและสถานที่

ระบบการศาลแบบใหม่ของอังกฤษทำให้ชาวอินเดียรู้สึกประหลาดใจและไม่เข้าใจในระยะแรก ต่อมาจึงได้คุ้นเคยขึ้น ในปี ค.ศ. 1837 อังกฤษได้เปลี่ยนระบบการโดยเอาภาษาพื้นเมืองมาใช้ในการศาลทำให้ประชาชนรู้จักศาลดีขึ้น อังกฤษพยายามสร้างความเสมอภาคในสังคมของอินเดียทำให้พวกชนชั้นวรรณะสูงไม่พอใจอังกฤษมาก

รัฐบาลกลางและรัฐบาลแคว้นต่าง ๆ ต้องขึ้นตรงต่อผู้สำเร็จราชการฯ การบริหารส่วนภูมิภาคแบ่งออกเป็นจังหวัด อำเภอ และตำบล มี Collector ทำหน้าที่เก็บภาษีและเป็นผู้พิพากษา Collector เป็นชาวอังกฤษบางที่ก็ทำหน้าที่เป็นตำรวจไปด้วย อังกฤษเอาชาวพื้นเมืองมาทำหน้าที่ทางบ้านบริหาร เช่นการบริหารงานในหมู่บ้านก็ตั้งข้าราชการซึ่งเป็นคนที่ชาวบ้านนิยม อังกฤษจ่ายเงินเดือนให้หรือไม่ก็ให้รางวัลเป็นที่ดิน ทำให้ระบบการปกครองหมู่บ้านก้าวหน้า เพราะการบริหารงานส่วนท้องถิ่นดำเนินไปตามนโยบายรัฐบาลกลาง ไม่ใช่ตามประเพณีของหมู่บ้านดั้งเดิม

อังกฤษได้ปรับปรุงระบบการเกษตรกรรมของอินเดียใหม่ โดยนำเอาระบบการชลประทานสมัยใหม่มาใช้ อังกฤษพยายามกำหนดหรือจำกัดชนิดพืชที่จะเพาะปลูก ระบุว่าการค้าในดินแดนโพ้นทะเลของอังกฤษเพิ่มขึ้น ดินแดนโพ้นทะเลต้องการดิน คราม ผ้าย ดังนั้นอังกฤษจึงส่งเสริมการเพาะปลูกพืชเหล่านี้มากโดยเฉพาะสินค้าฝ้าย จีนและเมืองแม่ต้องการมาก อังกฤษจึงสนับสนุนให้ปลูกฝ้ายเป็นการใหญ่ โดยพยายามปรับปรุงพันธุ์ฝ้ายใหม่และส่งผู้เชี่ยวชาญเรื่องฝ้ายจากสหรัฐไปช่วยอินเดียปลูกฝ้าย จีนต้องการฝ้ายจากอังกฤษมาก บริษัทอินเดียตะวันออกจึงนำฝ้ายจากอินเดียส่งไปขายถึงจีน ทำรายได้ให้แก่บริษัทสูงมากคือเฉพาะรายได้จากการขายฝ้ายบริษัทมีรายได้ถึงหนึ่งในเจ็ดของรายได้ทั้งหมด

สินค้าครามก็ขายดีมาก คือขายให้แก่เมืองแม่ ทำให้อุตสาหกรรมครามเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สามในสี่ของโรงงานผลิตครามเป็นของชาวยุโรป พวกชาวไร่ครามจึงถูกกดราคาจากชาวยุโรปเป็นอันมากและทำให้เกิดความรู้สึกขมขื่น

ในระบอบที่อังกฤษเรียกเก็บภาษีจากชาวไร่หนักและราคาสินค้าก็ตกต่ำลงทำให้ชาวไร่ชาวนามีฐานะยากจนต้องกู้ยืมเงินนายทุน แต่นายทุนก็มั่นใจว่าจะไม่ถูกโกงเพราะมีกฎหมายคุ้มครองชาวนาจึงมีเครดิตสูงขึ้น เพราะสามารถมีทุนที่จะนำไปใช้ในการผลิต ทำให้มีการส่งสินค้าออกเพิ่มขึ้น แต่ในแง่ของผลเสียก็มีอยู่มาก เพราะทำให้ชาวไร่ชาวนามีหนี้สินมากมาย เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้ที่ดินของตนเองก็ถูกยึด พวกนายทุนก็เลยมีที่ดินใหญ่โตกลายเป็นชนชั้นราชาที่ดิน

ตอนต้นศตวรรษที่ 19 การขนส่งภายในประเทศยังไม่ได้มีการปฏิรูปมากนัก เพราะการสร้างถนนใช้ทหารสร้าง ทหารจึงคำนึงแต่ในแง่ยุทธศาสตร์มากกว่าในแง่เศรษฐกิจ การที่ถนนในอินเดียไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควรทำให้การขนส่งโดยทางเกวียนเจริญขึ้น เกิดอาชีพรับจ้างขนส่งโดยทางเกวียนมีรายได้ดี ครั้นอังกฤษปรับปรุงและสร้างถนนหนทางขึ้นมากมายค่าจ้างขนส่งโดยทางเกวียนก็ถูกลดลงพวกที่มีอาชีพทางนี้ต่างก็เดือดร้อนไปตาม ๆ กัน

ความเจริญแบบตะวันตกของอินเดีย

อังกฤษได้สร้างความเจริญให้แก่อินเดียหลายอย่างเช่น

ในปี 1812 จัดสร้างโทรเลขระหว่างกัลกัตตากับนาคุประจัตตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ทางทหารและการปกครอง มีการจัดตั้งสำนักงานไปรษณีย์โทรเลขขึ้นเป็นครั้งแรก

ในปี 1853 จัดสร้างทางรถไฟสายแรก

ในปี 1828 อังกฤษได้เอาเรือกลไฟสมัยใหม่มาใช้ทั้งขนส่งผู้โดยสารและบรรทุกสินค้า นับว่าเป็นก้าวใหม่ของการขนส่งทางเรือ ได้มีการเปิดเส้นทางเรือกลไฟจากกัลกัตตาไปยังอัลลฮัค ค่าขนส่งสินค้าในระยะแรกสูงมาก แต่ก็ประหยัดเวลาได้ก็ถ้าเทียบกับการขนส่งทางเรือแบบเก่า การขนส่งทางเรือได้ขยายไปถึงแมนเชสเตอร์ และแม่น้ำพรหมบุตรขึ้นไปถึงมณฑลฮัสสัม ทำให้การปลูกชาเจริญก้าวหน้าเพราะสามารถขนส่งสะดวก ในปี 1843 อินเดียเริ่มเปิดเส้นทางขนส่งโดยเรือกลไฟไปยังต่างประเทศเป็นครั้งแรกและได้ไปถึง Cape of Good Hope

สินค้าออกจากอินเดียส่วนใหญ่เป็นพวกวัตถุดิบ เช่นฝ้ายดิบ น้ำตาล คราม ส่วนสินค้าเข้าเป็นพวกประเภทอุตสาหกรรม เช่นพวกผ้าฝ้ายสำเร็จรูป เส้นด้าย โลหะ ผลิตภัณฑ์โลหะ

ทางการศึกษา ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา อังกฤษเริ่มจัดระบบการศึกษาในอินเดียเป็นแบบอังกฤษ จัดให้มีการรื้อฟื้นวรรณคดีพื้นเมืองของชาวอินเดียขึ้นมาใหม่ ส่งเสริมทางการวิทยาศาสตร์ ภาษา ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษ, โรงเรียนแพทย์ระหว่าง ค.ศ. 1816-1818 มีการจัดตั้งวิทยาลัยเอกชนมีระบบการเรียนเป็นแบบของยุโรป

มีชาวอินเดียนต้องการเข้ารับการศึกษาระบบยุโรปเพิ่มขึ้น การศึกษาได้ขยายไปยังต่างจังหวัด
คือมีการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมในส่วนภูมิภาค และจัดตั้งโรงเรียนวิศวกรรมขึ้นมาเพื่อผลิตนาย
ช่างทางคานเทคนิค

ในระยะเดียวกันได้มีการจัดตั้งโรงพิมพ์พิมพ์หนังสือ, วารสาร, คัมภีร์และมีการออกหนังสือ
พิมพ์รายวันโดยชาวอังกฤษเป็นผู้ริเริ่มขึ้นในปี 1816 ครั้งแรกก็มีการตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ
ก่อน พ.ศ. 2371 1823 หนังสือพิมพ์รายวันก็มีการตีพิมพ์เป็นภาษาพื้นเมืองถึง 4 ภาษา รัฐบาลได้
เริ่มให้เสรีภาพทางความคิดและการเขียนมากขึ้นทุกที

[ต้นศตวรรษที่ 19] มีการแปลตำราภาษาอังกฤษเป็นภาษาอินเดียน ปรับปรุงทางด้านภาษา
โดยรวบรวมไวยากรณ์ภาษาอินเดียน และจัดทำ dictionary โดยชาวอังกฤษกับอินเดียนร่วมมือ
กันจัดทำ ทำให้วรรณคดีของอินเดียนเจริญก้าวหน้ามาก

นับว่าชาวอินเดียนได้เริ่มรับเอาแนวความคิดแบบตะวันตกเข้ามาใช้แล้วชนชั้นปัญญาชนที่
ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก และการที่อินเดียนติดต่อกับชาวตะวันตกทำให้คนกลุ่มหนึ่งของชาวอินเดียน
เริ่มมีความคิดที่จะปรับปรุงและปฏิรูปสังคม ตลอดจนสิทธิอันควรและในที่สุดก็เป็นการเพาะเชื้อของ
ลัทธิชาตินิยมให้แก่ชาวอินเดียน

รัฐบาลเริ่มให้พระราชบัญญัติแก่ชาวอินเดียนเพิ่มขึ้น ในปี 1853 จัดตั้งสภาผู้แทน
โดยรัฐบาลแต่งตั้งชาวอินเดียนเป็นผู้แทนทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นการเริ่มเปิดโอกาส
ให้ชาวอินเดียนเข้ามามีส่วนในการปกครองบ้านเมือง ส่วนทางด้านการศึกษาปฏิรูปทางสังคมนั้นรัฐบาล
ได้ประกาศยกเลิกการกระโดดเข้ากองไฟซึ่งเป็นการเผาตัวเองของสตรีเพื่อตายตามสามี
ในปี 1829 เลิกระบบทาสในปี 1841 ออกกฎหมายห้ามฆ่าทารก รัฐบาลส่งเสริมศาสนาฮินดู
มุสลิม และให้เงินอุดหนุนวัดทางศาสนาต่าง ๆ ของชาวอินเดียน

เชิงอรณพที่ 2

1. A.Smith, CIE The Oxford History of India. pp.28-29.
2. Sir.George Dunbar A History of India vol I pp. -1-2
3. Thomas Walter Wall Bank India in the New Era pp. 29-30
4. ขวาทราลาล เนห์รู พมดินอินเคีย (เล่ม 1) หน้า 249
5. Michael Edwardes A History of India p.37
6. Sir George Dunbar op.cit. pp. 5-35
7. Michael Edwards op.cit. pp. 46-48
8. Vincent A.Smith The Oxford Student's History of India pp. 65-74
9. Ibid. pp. 210-263
10. W.H Moreland and Atul Chandra A Short History of India
pp. 197-200
11. Sir Percival Griffiths Modern India. pp. 42-46
12. โรเบิร์ต อี วอร์ด ระบบการเมืองปัจจุบันของเอเชีย หน้า 468
13. Thomas Walter Wall Bank op.cit p. 26
14. William Seymour "The Indian State Under the British Crown"
History Today, December, 1967
15. Michael Edwardes British India 1772-1947 p.88

บทที่ 3

กำเนิดลัทธิชาตินิยมและการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียในระยะแรก

กำเนิดลัทธิชาตินิยม

ก่อนปี ค.ศ. 1857 เราถือว่า ชาวอินเดียยังไม่ได้มีความรู้สึกนึกคิดในเรื่องชาตินิยม เพราะภายใต้การปกครองของบริษัทหรือก่อนหน้านั้นอินเดียยังมิได้มีการรวมกันเป็นปึกแผ่น ต่างก็แตกแยกกันเป็นแว่นเล็กแว่นน้อย บางแว่นก็ปกครองตัวเองเป็นอิสระ นอกจากนั้น ชาวอินเดียยังมีการแตกแยกกันในเรื่องศาสนา ลัทธิ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ตลอดจนเชื้อชาติจนยากที่จะรวมกันได้ จนกระทั่งในปี (1858) อังกฤษได้ประกาศรวมอินเดียเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิอังกฤษ และรัฐบาลอังกฤษได้เข้าปกครองอินเดียโดยตรง อินเดียจึงรวมกันได้อย่างเป็นปึกแผ่นเป็นครั้งแรกภายใต้ระบบการปกครองของอังกฤษ และการที่อินเดียรวมกันได้นี้เองจึงเป็นจุดที่ก่อกำเนิดลัทธิชาตินิยมของชาวอินเดีย

การกบฏที่เรียกว่า Mutiny ในปี 1857 นั้นหาได้เป็นการกบฏของพวกชาตินิยมไม่ แต่เป็นการก่อกวนครั้งสุดท้ายของชาวอินเดียแบบโบราณต่างหาก ซึ่งชาวอินเดียได้เคยก่อกวนจากแอกของต่างชาติในอดีตมาหลายครั้งแล้ว นักประวัติศาสตร์บางคนอ้างว่าสาเหตุของการก่อกบฏในปี 1857 เนื่องมาจากอังกฤษปฏิรูปสังคมของชาวอินเดียให้รู้ค่านิยมเร็วเกินไป จนชาวอินเดียตามไม่ทัน แทนที่อังกฤษจะเน้นในเรื่องปรับปรุงเรื่องการกินที่อยู่ของชาวอินเดียแต่กลับไปเน้นในเรื่องสังคม ผลจากการเปลี่ยนแปลงที่อังกฤษยึดยึดให้ชาวอินเดียเร็วเกินไปจึงก่อให้เกิดความไม่พอใจอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นจุดระเบิดของการกบฏ

การกบฏครั้งนี้ได้เริ่มขึ้นที่ บารักปอร์ (Barrackpore) ใกล้นครกัลกัตตา และที่ มีร์ท (Meerut) ใกล้นครเดลีเป็นแห่งแรก โดยทหารอินเดียของบริษัทได้แข็งข้อขึ้นจากการที่ทหารอินเดียไม่ยอม ^{กับปกครอง} ~~ถูกบังคับให้~~ อยู่ ค่อมการกบฏได้ขยายไปยังดินแดนอินเดียตอนเหนือ และกองทหารของ ^{กับปกครอง} ~~ถูกบังคับให้~~ ราชหลายองค์ได้เข้าร่วมด้วย โรเบิร์ต ฮิวเวิร์ด ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการกบฏครั้งนี้ว่า

"ผู้มีส่วนร่วมในการกบฏครั้งนี้ส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายที่ปรากฏทั่วไปว่า จะนำอำนาจมาสู่จักรวรรดิโมกุลที่เคลือบอีก แต่นักประวัติศาสตร์ถือว่า เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังวัตถุประสงค์ดังกล่าว คือ การเข้าใจผิดและการไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ปกครองชาวอังกฤษและประชาชนชาวอินเดียซึ่งมีมาเป็นเวลานาน หลังจากที่ทั้งสองฝ่ายได้ประสบความเสียหายอย่างมากทั้งชีวิตและทรัพย์สิน อังกฤษก็สามารถสร้างความเรียบร้อยขึ้นได้อีก ... แม้ว่าชาวอินเดียชาตินิยมหลายคนจะอ้างว่าการแข็งข้อครั้งนี้ที่จริงเป็นสงครามกู้เอกราชครั้งแรก แต่ดูเหมือนว่าไม่มีใครมีหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างนี้ อย่างไรก็ตามก็เป็นเรื่องที่แจ้งชัดว่าการแข็งข้อนี้เป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่แบ่งการปกครองที่ค่อนข้างไม่เรียบร้อยของบริษัทก่อนการกบฏ"¹

ในเรื่อง *The Indian Mutiny* (1857) ของนิคยสาร *History Today* ได้กล่าวถึงสาเหตุของการกบฏว่าเป็นเพราะระบบการปกครองของอังกฤษที่มีต่ออินเดีย คือ เจ้าของที่ดินต้องสูญเสียที่ดินของตนทำให้สภาพเศรษฐกิจแร้นแค้น และสาเหตุที่ซับซ้อนยิ่งกว่านี้ก็คือสาเหตุเกี่ยวกับศาสนาและการแบ่งชั้นวรรณะ เนื่องจากมีข่าวลือว่าอังกฤษพยายามจะเปลี่ยนอินเดียที่เป็นฮินดูให้เป็นคริสเตียนและพวกมิชชันนารีเป็นศัตรูสำคัญที่ทำให้ลัทธิฮินดูของเสื่อมลง และการที่เจ้าหน้าที่ฮินดูบางคนเช่น Macaulay ได้เหยียดหยามวัฒนธรรมของฮินดูก็ยิ่งทำให้ชาวอินเดียไม่พอใจมากขึ้น โดยเฉพาะการออกกฎหมายห้ามกระทำพิธี ^{ลัทธิ}ฮินดู และการฆ่าทารกหญิงก็เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวอินเดียไม่พอใจและก่อการกบฏขึ้น"²

ทัศนะของนักเขียนดังกล่าวที่ยกมาให้เห็นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าการกบฏ *Mutiny* ไม่ได้เกิดขึ้นจากการก่อกบฏเพื่อเอกราชของอินเดียอย่างแท้จริง แต่เป็นการกบฏที่เกิดขึ้นจากความไม่พอใจอังกฤษอยู่หลายประการมากกว่า

อย่างไรก็ตามผลจากการกบฏครั้งนี้ที่สำคัญตามมาก็คือ อังกฤษได้ผนวกอินเดียเป็นเมืองขึ้นโดยตรง ในปี 1858 รัฐบาลอังกฤษได้เข้าควบคุมการปกครองของอินเดียโดยส่ง Lord *Canning* มาเป็นอุปราชคนแรกของอินเดีย ในขณะนั้นอินเดียประกอบด้วยแคว้นต่าง ๆ ถึง 700 แคว้น แต่ละแคว้นมีขนาดใหญ่เนื้อที่ถึง 82,000 ตารางไมล์ ไปจนถึงขนาดเล็กที่สุดซึ่งมีเนื้อที่เพียง 13 ตารางไมล์เท่านั้น

ผลกระทบจากการที่รัฐบาลอังกฤษเข้าปกครองอินเดียโดยตรง

ก. ลักษณะการปกครอง

"แรงกระทบจากตะวันตกที่มีต่ออินเดียในระหว่างศตวรรษที่ 19 โดยการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคนิคและผลที่เกิดขึ้นได้เปลี่ยนแปลงแนวความคิดของชาวอินเดียที่เคยมีอยู่อย่างแคบ ๆ ปฏิกิริยาต่อต้านอังกฤษที่เกิดขึ้นในครั้งแรกนั้นได้เกิดขึ้นในหมู่ชนชั้นกลุ่มเล็ก ๆ ที่ได้รับการศึกษาตามแบบอย่างอังกฤษ ซึ่งพวกนี้เป็นพวกที่นิยมและยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก ชาวอินเดียบางกลุ่มได้เปลี่ยนจากการนับถือฮินดูไปนับถือคริสต์ศาสนาซึ่งมีอยู่มากทางแถบเบงกอล ด้วยเหตุนี้จึงมีบุคคลบางคนที่ยพยายามจะปรับปรุงและปฏิรูปฮินดูให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ซึ่งเรียกว่า พราหมณ์ समाज (Brahmo Samaj) มีอิทธิพลในหมู่ชนชั้นกลางทางแถบเบงกอล พวกที่หันมายอมรับศาสนาที่ปฏิรูปขึ้นใหม่นี้จึงหันไปสนใจปรัชญาและความคิดของอินเดียเก่า ๆ" ³

การเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ในปี 1857 เป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานหลายประการในการบริหาร นโยบายและสังคมของอินเดีย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากบริษัทเป็นการปกครองของรัฐบาลอังกฤษที่อินเดีย การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดจากรัฐบาลอังกฤษที่อินเดียได้ออก พ.ร.บ. สิงหาคม 1858 กำหนดว่า อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับรัฐบาลหรือรายได้ของอินเดีย จะต้องถือว่าอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศที่เมืองแม่ และคณะรัฐบาลอังกฤษเป็นผู้รับผิดชอบ จากนั้นรัฐบาลอังกฤษก็เข้าควบคุมอินเดียโดยตรง

ได้มีการปฏิรูปการทหารขึ้นใหม่โดยยกเลิกกองทหารของบริษัทรัฐบาลเข้าควบคุมการทหารโดยตรง คือทำหน้าที่ในการเกณฑ์ทหารและปรับปรุงการทหาร หลังปี 1858 อังกฤษไม่ยอมรับชาวอินเดียที่อาศัยอยู่ในเบงกอลหรือดินแดนที่เรียกว่า United Provinces ซึ่งเคยถือว่าเป็นพลเมืองที่มีความเหมาะสมที่สุดในการเข้าเป็นทหาร แต่การเกณฑ์ทหารตามระบบใหม่พึ่งเล็งบุคคลที่มีลักษณะเป็นนักรบ เช่นชาวอินเดียที่อยู่ในแคว้นราชปุตนา (Rajputana), เนปาล ผู้ซึ่งได้แสดงความจงรักภักดีต่ออังกฤษในการช่วยอังกฤษทำสงครามจนได้ชัยชนะ

พวกสิกข์ (Sikhs) , กูร์ข่า (Gurkhas) , แจต (Jats) , ราชปุตส์ (Rajputs) , ปาธาน (Pathans) , เป็นทหารหลักของกองทัพ อังกฤษได้จัดกองทัพใหม่ซึ่งเป็นกองทัพทหารพื้นเมือง (native army) แยกตำแหน่งหรือหน้าที่สำคัญ ๆ ในกองทัพทหารอังกฤษเป็นผู้ควบคุม เช่นหน่วยทหารปืนใหญ่เป็นต้น อังกฤษได้กำหนดไว้เลยว่าอัตราส่วนระหว่างทหารอินเดียกับทหารอังกฤษจะต้องไม่สูงไปกว่า 3 ต่อ 1 แสดงว่าอังกฤษไม่ค่อยไว้วางใจทหารอินเดียมากนัก แต่ก็ได้เพิ่มกำลังทหารอินเดียขึ้นถึง 120,000 คน โดยมีทหารอังกฤษ 40,000 คน เป็นผู้ควบคุม การที่อังกฤษเพิ่มกำลังทหารทำให้ชาวอินเดียต้องรับภาระในการถูกเก็บภาษีเพิ่มขึ้น และยิ่งเป็นการสร้างความขมขื่นให้แก่ชาวอินเดียมากยิ่งขึ้นในสมัยราชวงศ์โมกุลปกครอง⁴

ระหว่างปี 1861-1865 ฝ้ายดิบมีราคาสูงมาก ชาวไร่จึงหันไปปลูกฝ้ายเป็นการใหญ่ แทนหลังสงครามไครเมียแล้ว ตลาดฝ้ายก็ตกต่ำอย่างรวดเร็ว สินค้าฝ้ายล้นตลาด ชาวไร่ยากจนลงทุกทีและขาดแคลนอาหาร เนื่องจากหันไปนิยมปลูกฝ้ายกัน ชาวไร่มีฐานะยากจนคนแค่นี้สิน่มากมายและยอมขายที่ดินของตนเองเพื่อไชนี่ อินเดียจึงเกิดมีชนชั้นใหม่ขึ้นคือชนชั้นกรรมกรที่ไร้ที่ดิน ซึ่งมีจำนวนสูงจนน่าตกใจในระหว่างศตวรรษที่ 19 ระหว่างปี 1868-1878 ชาวอินเดียได้ล้มตายเนื่องจากอดอาหารและเป็นโรคระบาดตายมีจำนวนสูงอย่างไม่เคยปรากฏการณ์มาก่อน ระหว่างปี 1870- และปี 1880 พลเมืองไคลคองนับเป็นจำนวนหลายล้านคน

ในปี 1833 พระนางเจ้าวิกตอเรีย (Queen Victoria) ได้ให้สัญญาแก่ชาวอินเดีย โดยจะยอมให้ชาวอินเดียได้รับความเสมอภาคยิ่งขึ้น จะปฏิรูปการบริการแก่ประชาชน และจะปกครองเพื่อผลประโยชน์แก่ประชาชนทั้งหมด แต่ความรู้สึกขมขื่นของชาวอินเดียก็ยังคงมีอยู่ เพราะได้เห็นการแบ่งแยกระหว่างสองเชื้อชาติคืออังกฤษกับอินเดียอย่างชัดเจน อังกฤษได้ยินยอมให้ชาวอินเดียมีสิทธิสอบแข่งขันเข้ารับราชการในลอนดอน แต่ก็มีชาวอินเดียเพียงคนเดียวเท่านั้นที่สามารถสอบผ่านได้ในรอบ 14 ปีของการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการไว้⁵

แม้ว่าพวกชาตินิยมได้รับผลสำเร็จในระยะแรกในการร่างรัฐธรรมนูญ ปี 1885 แต่ก็มิได้มีอะไรใหม่ไปกว่าเมื่อตอนต้นศตวรรษที่ 19 แรงกระตุ้นที่สำคัญซึ่งก่อให้เกิดความคิดในการปฏิรูป คือการได้แนวความคิดมาจากการศึกษาเล่าเรียนแบบตะวันตก บุคคลที่สำคัญเช่น

ราม โมहन รอย (Ram Mohun Roy) ได้เรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างแข็งขัน ชาวอินเดียได้พิสูจน์ให้เห็นว่าพวกเขาก็มีความสามารถในการจัดการบริหารประเทศได้ พวกผู้นำชาตินิยมรุ่นแรกในเบงกอลและบอมเบย์ได้รับแนวความคิดจากอังกฤษ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกที่ต่อการจะปฏิรูปไม่ใช่แค่เฉพาะศาสนาฮินดูเท่านั้น แต่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศชาติที่รัฐบาลอังกฤษเข้าดำเนินการทั้งหมดด้วย

การปฏิรูปลัทธิฮินดูที่สำคัญที่สุดคือการปฏิรูปในช่วงหลังของศตวรรษที่ 19 โดยคุจราติ (Gujrati), สวามิ ทยานันท์ สรัสวาสตี (Swami Dayananda Saraswasti), พวกนี้เรียกร้องให้ชาวฮินดูหันไปสนใจแนวความคิดเก่าที่เรียกว่า เวทานต์ (Vedanta) ทั้งนี้เพื่อต่อต้านศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม ลัทธิฮินดูใหม่พยายามมุ่งที่จะต่อต้านลัทธิต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกับฮินดู ลัทธิใหม่นี้เรียกว่าอารย समाज (Arya Samaj) และเป็นที่ยอมรับของชนชั้นกลาง ฮินดูทางแถบปัญจาบและดินแดนที่เรียกว่า the United Provinces บุคคลที่มีความเคลื่อนไหวทางการเมืองในการปฏิวัติส่วนใหญ่ได้ให้การสนับสนุน ลัทธิฮินดูใหม่ มีส่วนในการส่งเสริมให้เยาวชนในอินเดียได้รับการศึกษาสูงขึ้น เป็นการยกฐานะของสตรีและชนชั้นที่ถูกกดขี่ให้สูงขึ้น⁶

ข. นักชาตินิยมรุ่นแรก

เราจะเห็นได้ว่าพวกนักชาตินิยมรุ่นแรก ๆ ของอินเดียก่อนที่จะหันไปต่อต้านอังกฤษอย่างจริงจังได้เกิดแนวความคิดในการปฏิรูปลัทธิฮินดูก่อน ซึ่งเป็นแนวความคิดคล้าย ๆ กับพวกชนชั้นปัญญาชนชาวจีนก่อนที่จะเกิดการปฏิวัติต่อต้านราชวงศ์แมนจู พวกชนชั้นปัญญาชนก็มีแนวความคิดที่จะปฏิรูปลัทธิขงจื๊อก่อน และแนวความคิดในการปฏิรูปก็ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกเช่นเดียวกัน

นักปฏิรูปที่สำคัญ ๆ ของอินเดียรุ่นแรก ๆ ได้แก่ ศรีรามากฤษณะ (Shri Ramakrishna) ซึ่งมีอิทธิพลต่อชนชั้นที่ได้รับการศึกษาแบบอังกฤษในแคว้นเบงกอล ศรีรามากฤษณะได้ปฏิบัติตนเหมือนกับนักบุญ เขาไม่สนใจเรื่องการปฏิรูปสมัยใหม่แต่เน้นเรื่องความเชื่อทางศาสนา และพยายามนำเอาแนวความคิดของลัทธิฮินดู ซึ่งแตกแยกออกหลายแนวมาเชื่อมโยงกันใหม่ให้เป็นแนวความคิดใหม่ เขาพยายามต่อต้านลัทธิอื่น ๆ ที่เป็นของใหม่

วิเวกานันดะ (Vivekananda) ได้เป็นผู้เผยแพร่ผลงานของศรีรามากฤษณะ เขาได้ส่งเสริมให้ชาวอินเดียภูมิใจในมรดกอันมีคุณค่าของอินเดียแท้โบราณ วิเวกานันดะ เป็นผู้นำเอาของเก่ามาเชื่อมโยงกับของใหม่ เขาเป็นผู้สามารถในการกล่าวสุนทรพจน์และเป็นนักเขียนที่สามารถทั้งทางร้อยแก้วและร้อยกรอง มีใจมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมอินเดียให้ก้าวหน้า เขาได้เข้าร่วมสภาแห่งศาสนาที่ชิคาโกในปี 1893 และใช้ชีวิตอยู่ในสหรัฐอเมริกาหลายปี ได้เดินทางไปทั่วยุโรป กรีก ตุรกี อียิปต์ จีน และญี่ปุ่น เขานิยมความมีมานะบากบั่นของคนอังกฤษ และชื่นชมในความเสมอภาคของชาวอเมริกัน เขาเห็นว่าสหรัฐนั้นเหมาะสมที่สุดในการที่จะเผยแพร่แนวความคิดของเขาที่นั่น โดยที่เขาไม่ได้รู้สึกประทับใจในศาสนาของพวกตะวันตกเลย แต่เขากลับยิ่งเชื่อมั่นในปรัชญาของชาวอินเดีย

วิเวกานันดะ ยกย่องปรัชญาของเวทอันดี เขาเห็นว่าไม่ใช่เป็นปรัชญาที่พูดแต่เรื่องจิตใจ แต่หลักการมีเหตุผล เพราะเป็นหลักการที่สามารถพิสูจน์เรื่องธรรมชาติได้ ปรัชญาเรื่องนี้ไม่มีพระเจ้าหรือผู้วิเศษ แต่เป็นปรัชญาที่เป็นตัวของตัวเอง หลักการนั้นเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ใช่เป็นเรื่องของเทพนิยาย แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม เขาโจมตีระบบสังคมของอินเดียที่มีการแบ่งชั้นวรรณะ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้อารยธรรมของอินเดียต้องเป็นอัมพาต เขายังได้ประณามระบบประเพณีที่โบราณและคร่ำครึ วิเวกานันดะ ไม่ยุ่งเรื่องการเมืองและไม่เห็นด้วยกับนักการเมืองสมัยนั้น เขาย้ำเรื่องความจำเป็นสำหรับเสรีภาพและเสมอภาค ยกฐานะของประชาชนทั้งหมดให้สูงขึ้น เชื่อว่าเสรีภาพทางความคิดและการกระทำจะช่วยทำให้ชาติเจริญก้าวหน้า เขาต้องการให้ชาวอินเดียรับเอาความก้าวหน้าแบบตะวันตกทางค่านิยมจิตใจมาใช้อย่างและทำนองเดียวกันก็สร้างสังคมของยุโรปด้วยศาสนาของชาวอินเดีย การที่อินเดียแยกตัวออกไปโคกเคียวไม่ยอมสมาคมกับนานาชาติทำให้อินเดียเลวลง และตกอยู่ในกรอบอันแคบ ๆ

วิเวกานันดะ มีหัวใจเอยียงทางสังคมนิยม ชื่อเสียงของเขาแพร่จากภาคใต้ไปถึงภาคเหนือของอินเดีย เขาตายเมื่อปี ค.ศ. 1902 ในขณะที่มีอายุเพียง 39 ปีเท่านั้น

นักปฏิรูปที่เด่นและมีชื่อเสียงสำคัญของอินเดียอีกคนหนึ่งก็คือ ะทินนารถกูรู (Rabindranath Tagore) เขาไม่ใช่เป็นนักการเมืองแต่เป็นผู้อุทิศตนให้แก่เสรีภาพเพื่อประชาชนชาวอินเดีย เขามีบทบาทในขบวนการสวาเทชี (Swadeshe) และขบวนการนี้ถูก

กลางในรอบปีแรกของศตวรรษที่ 20 เขาได้สร้างผลงานทางด้านการศึกษารวมทั้งสร้าง สันตินิเคตัน (Santiniketan) ซึ่งเป็นจุกรวมของวัฒนธรรมอินเดีย อิทธิพลของเขามีอยู่เหนือจิตใจชาวอินเดียมาก ได้เป็นผู้นำเอาแนวความคิดของคนตะวันออกมาเชื่อมโยงกับแนวความคิดของคนตะวันตก และเป็นผู้วางรากฐานแนวความคิดชาตินิยมของชาวอินเดีย เขาได้อุทิศตนทางด้านการร่วมมือระหว่างชาติเช่น เผยแพร่เรื่องราวของอินเดียให้แก่โลกภายนอกได้ทราบ และนำเรื่องราวข่าวสารของต่างประเทศมาเผยแพร่ในอินเดีย เพื่อให้ชาวอินเดียได้มีหูตากว้างขวาง รู้จักโลกภายนอกดียิ่งขึ้น ในฐานะที่เขาเป็นบุคคลหนึ่งที่นิยมการปฏิบัติในรัสเซียจึงทำให้อุดมการณ์ชาตินิยมของเขาแน่นแฟ้นขึ้นทุกที เขาเน้นในเรื่องปฏิรูปการศึกษา วัฒนธรรม การอนามัย และความเสมอภาค โดยที่เขาเป็นบุคคลที่ส่งเสริมให้ชาวอินเดียได้คิดอย่างกว้างขวางในเรื่องที่มีผลต่อมนุษยชาติทั้งนั้น ฐาปุระ จึงเป็นนักมนุษยธรรมที่ยิ่งใหญ่ของชาวอินเดียคนหนึ่ง?

Sir Percival Griffiths ได้กล่าวถึงกำเนิดลัทธิชาตินิยมในอินเดียว่า ในระหว่างที่อังกฤษปกครองอินเดียอยู่นั้น ได้มีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้สึกลัทธิชาตินิยมให้แก่ชาวอินเดีย จนในที่สุดก็นำไปสู่การเรียกร้องเอกราช ก่อนหน้านั้นชาวอินเดียยังไม่มีความรู้สึกลึกซึ้งที่จะแบ่งแยกประเทศอินเดียหรือรวมกันเป็นปึกแผ่น ทั้งนี้เนื่องมาจากชาวอินเดียมีความแตกแยกกันอย่างมากมายทั้งทางด้านเชื้อชาติ ภาษาและแบ่งแยกกันอยู่เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ เมื่อมุสลิมรุกรานอินเดียก็ก่อให้เกิดความไม่เป็นกลุ่มก้อนของวัฒนธรรมและระบบประเพณีของชาวฮินดู ทำให้ชาวอินเดียขาดพลังที่จะสร้างความรู้สึกลึกซึ้งทางด้านชาตินิยม⁸

ศตวรรษที่ 19 มีส่วนประกอบสำคัญ 2 ประการที่ทำให้ชาวอินเดียเกิดความรู้สึกรวมกันได้คือ

1. การที่อังกฤษใช้กฎหมายปกครองอินเดียอย่างเข้มงวด และอังกฤษจัดระบบบริหารประเทศเป็นแบบรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การที่อังกฤษสามารถรวมอินเดียเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เพราะอังกฤษได้เข้ามาสร้างถนนหนทาง รถไฟ การสื่อสารสะดวกขึ้นกว่าแต่ก่อนทำให้เมืองต่าง ๆ เชื่อมโยงติดต่อกันได้ ภายใต้ระบบการปกครองของอังกฤษ

2. การที่ชาวอินเดียได้เข้ารับการศึกษาระบบอังกฤษ ทำให้ชาวอินเดียเริ่มมีความรู้สึกนึกคิดทางค่านิยมจากอังกฤษ โดยเฉพาะการได้รับแนวความคิดเสรีนิยมจากนักปรัชญาชาวอังกฤษ เช่น เอ็ดมันด์ เบอร์ก (Edmund Burke) และ จอห์น สจวต มิล (John Stuart Mill) ซึ่งแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อชาวอินเดีย ในการทำสงครามเพื่อรวมชาติ นอกจากนั้นชาวอินเดียที่ได้รับการศึกษาก็สามารถอ่านหนังสือภาษาของประเทศตะวันตกได้ยิ่งทำให้ทราบเหตุการณ์ความเคลื่อนไหว การต่อสู้ของชนชาติต่าง ๆ ในยุโรป

ชาวอินเดียได้รับการกระตุ้นความรู้สึกราชาตินิยมจากหนังสือพิมพ์อยู่มาก หนังสือพิมพ์ในอินเดียทั้งที่พิมพ์เป็นภาษาพื้นเมืองและภาษาอังกฤษต่างก็มักจะลงข่าวสนับสนุนให้ชาวอินเดียได้รับเสรีภาพ พวกชนชั้นปัญญาชนชาวอินเดียพยายามที่จะเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์กระตุ้นความรู้สึนึกคิดของชาวอินเดียทางการเมืองอยู่เสมอ ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความรู้สึกราชาตินิยมแก่ชาวอินเดีย

พวกชาตินิยมอินเดียเริ่มรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนในปี 1825* คือได้จัดตั้ง Congress แห่งชาติอินเดียขึ้นที่บอมเบย์ มีชื่อว่า Indian National Congress (ซึ่งต่อไปนี้ผู้เขียนจะเรียกสั้น ๆ ว่า คองเกรส (Congress) และต่อมาได้กลายเป็นพรรคการเมืองที่ใหญ่และสำคัญที่สุดของอินเดีย) ในระยะแรกพวกมุสลิมยังไม่คิดที่จะเข้าร่วมกับคองเกรส คองเกรสจึงประกอบไปด้วยชาวฮินดูเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต่อมาได้เป็นศูนย์รวมกำลังต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดีย

พวกนักชาตินิยมรุ่นแรก ๆ ของอินเดียได้แก่พวกชนชั้นปัญญาชน พวกนี้มีปฏิริยาต่อต้านอังกฤษและการศึกษาแบบตะวันตก ในระหว่างปี 1857-1858 เริ่มมีปฏิริยาต่อต้านอย่างรุนแรง พวกนี้คิดว่าการปกครองของอังกฤษเป็นการปกครองแบบทรราชย์ใช้อำนาจ หลอกลวงประชาชน และการหักหลังทรยศ ถึงอย่างไรก็ตามพวกชาตินิยมรุ่นแรกนี้ก็ยังไม่ได้ร่วมกันคิดหรือมีแผนการที่แน่นอนในการดำเนินการต่อสู้เพื่อเอกราช ผลก็คือทำให้เกิดความยุ่งเหยิงและไร้ผล อังกฤษได้ตอบโต้ด้วยวิธีรุนแรงและปกครองเข้มงวดยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน ระหว่าง ค.ศ. 1857-1858 เหตุการณ์ได้แสดงให้เห็นว่าอินเดียไม่สามารถใช้กำลังทหารเข้าจัดการขับไล่อังกฤษออกไปได้ แต่ความคิดในการต่อต้านอังกฤษของมหาชนอินเดียได้เริ่มมีขึ้น แม้ว่าผู้นำของขบวนการต่อต้านอังกฤษและขบวนการปฏิวัติจะขัดแย้งกันและถูกปราบปรามไปก็ตาม แต่ชาตินิยมอินเดียยังไม่ได้หมดไป

พวกนักปฏิวัติรุ่นต่อมาได้มีการเคลื่อนไหวกันอีก พวกนี้เป็นพวกชนชั้นกลางรุ่นใหม่ซึ่งมีอุดมการณ์ในการปฏิวัติ โดยถือหลักว่าจะต่อสู้ให้แก่ประเทศอินเดียเพื่อชาวอินเดีย พวกปฏิวัติมุ่งต่อต้านอังกฤษและแบบอย่างหรือแนวทางแบบตะวันตก พวกอินคุที่ถือเคร่งศาสนาได้โจมตีพวกเสรีนิยมอินเดียสมัยใหม่ ว่าทำตัวเหมือนกับเป็นคนรับใช้ของจักรวรรดินิยมอังกฤษ และพวกนี้เป็นพวกที่ทรยศต่อมรดกอันมีคุณค่าของชาวอินเดีย⁹

ทางฝ่ายอังกฤษนั้นก็ได้มีมติประณามการยินยอมให้ชาวอินเดียเข้ามามีส่วนในการปกครองก็ตาม แต่อังกฤษใช้นโยบายค่อย ๆ ผ่อนปรนยอมให้ชาวอินเดียเข้ามามีบทบาทในการปกครองประเทศเหมือนกันแต่โดยวิธีที่ค่อยเป็นค่อยไป เช่นในการจัดระบบการบริหารในส่วนภูมิภาคได้จัดให้มีสภาช่วยเหลือทางค่านิเทศบัญญัติคล้ายคลึงกับของอังกฤษ "ในปี 1851 ได้มีการจัดตั้งสมาคมอินเดียอังกฤษ (The British India Association of Bengal) ขึ้นที่เบงกอล แล้วต่อมาก็จัดตั้งที่มอมเบย์ แต่สมาชิกสมาคมก็พบคุณสมบัติเฉพาะไว้ซึ่งจะต้องเป็นเจ้าของที่ดินผู้มั่งคั่งและมีผลประโยชน์ในธุรกิจ สมาคมนี้มีสมาชิกล้นแต่มีอิทธิพลมากต่อทางราชการและมีอิทธิพลในการออกกฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิในทรัพย์สินสมบัติของคนมั่งมีเท่านั้น"¹⁰

ในปี 1861 สภานิติบัญญัติแห่งอินเดียได้ขยายสิทธิของสมาชิกให้กว้างขวางออกไป โดยอุปราชอังกฤษประจำอินเดียจะแต่งตั้งสมาชิกที่มีชื่อเป็นข้าราชการก็ได้ และสภาของมณฑลต่าง ๆ ก็มีลักษณะเป็นแบบอย่างเช่นเดียวกับสภากลาง ทำให้ชาวอินเดียกลุ่มเล็ก ๆ มีส่วนรวมในการปกครองส่วนท้องถิ่น แคว้นต่าง ๆ ได้จัดตั้งคณะกรรมการประกอบด้วยชาวอินเดียและชาวยุโรปทำหน้าที่ช่วยเหลือทางด้านการศึกษา การอนามัย ต่อมาอังกฤษก็ยอมให้มีการเลือกตั้งในระบบการบริหารของเทศบาล¹¹

บทบาทการต่อสู้เพื่อเอกราชในระยะแรก

ในปี 1870 ได้มีการขยายพื้นฐานการจัดระบบปกครองส่วนภูมิภาคออกไปอย่างกว้างขวางเช่นที่ปุนา (Poona) มัทราส ผู้นำในการดำเนินการได้แก่พวกนักกฎหมายซึ่งได้รับการฝึกหัดมาแบบอังกฤษ, ทนาย, คนงานรัฐบาล ซึ่งเรียกร้องให้รัฐบาลลดการเก็บภาษีชาวอินเดีย

ให้น้อยลงมา นักศึกษาวิชาเศรษฐกิจและประวัติศาสตร์ที่เด่นคนหนึ่งชื่อ มหเทพ โกวินด์ ราเนค (Mahadev Govind Ranade ค.ศ. 1842-1901) ได้เขียนบทความและหนังสือหลายเล่ม กระตุ้นชาวชนบทอินเดียให้ต่อสู้พิพลาญงานของแรงงานในการปฏิรูปโครงสร้างสังคม เขาได้แนะนำให้สมาคมต่าง ๆ มีบทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้นไม่ใช่เป็นผู้รับใช้รัฐบาลอังกฤษในอินเดียอย่างเดียว ในปี ค.ศ. 1878 อังกฤษก็ยอมให้นาน ท.ร.ม.นารายณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวอินเดียได้รับเสรีภาพทางการเมืองเขียนมากขึ้นกว่าเดิม

นักชาตินิยมที่เด่นคนหนึ่งชื่อ วิษณุ กฤษณะ ชิพลันการ์ (Vishnu Krishna Chiplunkar) เป็นครูโรงเรียนมัธยมที่ปูณัฏ ได้จัดตั้งโรงเรียนแบบอังกฤษขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นจัดการศึกษาแบบตะวันตกของอินเดียโดยชาวอินเดียเอง และให้ขยายการศึกษาไปทั่วเคอชาน โดยจัดตั้งสมาคมการศึกษาเคคคาน (Deccan Education Society) ในปี 1884 และอีกปีต่อมาได้จัดตั้งวิทยาลัยเฟอร์กัสสัน (Fergusson) ที่ปูนา

ในปี 1885 ชาวอินเดียสมัยใหม่ที่เรียกว่า "New Indians" ซึ่งพวกนี้มีบทบาทมากในส่วนภูมิภาคในฐานะเป็นฝ่ายค้านทางการเมืองและมุ่งที่จะขยายการศึกษาโดยชาวอินเดียเอง ทำให้ลัทธิชาตินิยมรุ่นต่อมาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก¹²

ชาวอังกฤษหลายคนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ชาวอินเดียได้จัดตั้งคองเกรสแห่งชาติอินเดีย (India's National Congress) การประชุมคองเกรสครั้งแรกได้จัดขึ้นที่บอมเบย์ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1885 มีผู้แทนเข้าร่วม 73 คน และบุคคลภายนอกอีก 10 คน ซึ่งคนทั้งหมดที่มาประชุมมาจากทุกแคว้นของอินเดีย ผู้แทนเกือบทั้งหมดเป็นชาวฮินดู มีอยู่ 2 คนเท่านั้น ที่เป็นชาวมุสลิม ส่วนใหญ่ของพวกเขามีฐานะเป็นนักกฎหมายหรือไม่ก็เป็นนักหนังสือพิมพ์ ที่ประชุมได้เรียกร้องให้อังกฤษให้เอกราชแก่อินเดีย การประชุมในครั้งแรกยังไม่ค่อยมีผลเท่าใดนัก อีก 2 ปีต่อมาได้จัดให้มีการประชุมคองเกรสที่มัทราส ครั้งนี้มีผู้แทนเข้าร่วมมากกว่า 600 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้แทนของมุสลิม 83 คน พวกผู้นำอินเดียมาจากที่ไกล ๆ ทุกส่วนของอินเดีย ได้มาพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายกัน ที่ประชุมได้เรียกร้องและเสนอความคิดเห็นแก่รัฐบาลอังกฤษในการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ แต่รัฐบาลอังกฤษก็มิได้สนใจเท่าใดนัก

ระหว่างปี 1885 ถึงปี 1905 กองเกรสได้เรียกร้องรัฐบาลให้แก้ไขปัญหาเรื่องความยากจน เรียกร้องให้รัฐบาลรับชาวอินเดียเข้ารับราชการเพิ่มขึ้น เสนอว่าการออกกฎหมายจะต้องได้รับความเห็นชอบจากชาวอินเดียโดยส่วนใหญ่ ให้ปรับปรุงความเจริญในส่วนภูมิภาค ลดค่าใช้จ่ายทางทหารลงมา ลดการเก็บภาษีชาวอินเดีย จัดการขยายการศึกษา และรวมทั้งช่วยฝึกชาวอินเดียทางค่านเทคโนโลยี

การเรียกร้องเอกราชของชาวอินเดียในระยะแรก อังกฤษไม่ค่อยเอาใจใส่เท่าใดนัก เพราะคิดว่าเสียงที่เรียกร้องนั้นเป็นเสียงของคนกลุ่มน้อยไม่กี่คนที่ได้รับการศึกษาตามแบบอังกฤษ เมื่อเทียบกับคนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวไร่ชาวนาจำนวน 200 ล้านคน ยังไม่มีปฏิริยาอะไร อังกฤษคิดว่าอีกไม่ช้าพวกที่เรียกร้องเอกราชก็คงจะเลิกล้มการต่อสู้ไปเอง แต่แล้วอังกฤษก็คาดการณผิดพลาด เพราะปรากฏว่าในปี 1900 กองเกรสก็ยังอยู่ยังมีโคลัมเล็กและนับวันจะเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นทุกที กลุ่มพวกนักปฏิรูปและปฏิวัติพยายามที่จะต่อสู้ต่อไปในกองเกรส เพื่อให้อังกฤษยอมรับฐานะของตนและพยายามที่จะหลีกเลี่ยงมิให้มีการแตกแยกกันในเรื่องศาสนา พวกผู้นำได้พยายามจำกัดการถกเถียงกันในสภาเฉพาะแต่เรื่องการแก้ไขปัญหาด้านการ เมืองและการเศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาทางสังคม ไม่พยายามพูดถึงเรื่องศาสนา เพราะจะทำให้เกิดความวุ่นวายกัน

ปฏิริยาเรียกร้องเอกราชส่วนใหญ่ได้รับชัยชนะทำให้กองเกรสมือถือพลเพิ่มขึ้น ต่อมาได้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกพรรคหนึ่งในสภาซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นพวกชาตินิยมฮินดูหัวรุนแรงโดยมีคิลิค (Tilak) เป็นผู้นำ คิลิค เป็นผู้นำหัวรุนแรง เขาได้ลาออกจากอาชีพครูมาทำงานหนังสือพิมพ์ในปี 1891 และได้เป็นผู้นำกลุ่มปฏิริยาต่อต้านและคัดค้านการปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ. ว่าด้วยการกำหนดอายุของสตรีอินเดียที่จะแต่งงานให้สูงขึ้นและการประกาศยกเลิกการที่สตรีกระโดดเข้ากองไฟตายตามสามีตามประเพณีที่เรียกว่า สัตตี (Sati) โดยยอมรับการที่สตรีแต่งงานใหม่ถือว่าถูกต้องตามกฎหมาย

คิลิค เป็นบุคคลผู้ที่เห็นว่าชาวอินเดียควรรื้อฟื้นประเพณีโบราณของชาวอินเดีย ซึ่งเขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าขึ้นมาใช้ใหม่ วิธีการที่เขาได้กระทำก็คือได้นำความรู้ตามกฎหมายของลัทธิฮินดูมาตีพิมพ์เป็นภาษาพื้นเมืองเพื่อให้ประชาชนได้อ่านเข้าใจ เขาได้ยุยงประชาชนให้คัดค้านการแก้กฎหมายของรัฐบาลดังกล่าว โดยโจมตีรัฐบาลว่าเป็นผู้ทำลายระบอบประเพณีของ

ฮินดูซึ่งมีมาแต่สมัยโบราณ เมื่อการปลุกปั้นยุ้งไม้ไผ่ล ศิลป์จึงเริ่มวิธีการใหม่คือโจมตีศาสนาคริสต์ ในปี 1893 เขาก็เป็นตัวตั้งตัวตีจัดให้มีการรื้อฟื้นวันฉลองที่ระลึกเนื่องในวันครบรอบวันเกิดของกานesh (Ganesh) ชาวฮินดูผู้มีชื่อเสียงในการเลี้ยยคนยากจน ซึ่งเป็นการก่อกวนฝูงชนที่เป็นชาวไร่ชาวนาให้หลังไหลไปสู่เคหสถานอย่างเนืองแน่น งานนี้กำหนดเวลาฉลองถึง 10 วัน และศิลป์ได้นวยโอกาสอันงดงามกล่าวปราศรัยเกี่ยวกับเรื่องการเมืองเพื่อเรียกร้องให้ประชาชนร่วมมือในการต่อสู้เพื่อเอกราช พวกเด็กหนุ่มชาวฮินดูซึ่งได้รับการฝึกให้นิยมการปฏิวัติได้เดินแถวสวนสนามผ่านฝูงชนในระหว่างงาน

ในปี 1897 ซึ่งตรงกับวันฉลองครบรอบปีของวันราชาภิเษกสมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย (Victoria) พวกฮินดูหัวรุนแรงได้สังหารข้าราชการอังกฤษ 2 คน ในเมืองปูเน่ทางการรัฐบาลกล่าวหาว่าชาตกรรมครั้งนี้เกิดขึ้นจากศิลป์ ได้กล่าวปลุกปั้นยุ้งให้ประชาชนก่อเหตุรุนแรง ด้วยเหตุนี้ศิลป์จึงถูกจับเข้าคุก กลุ่มต่อต้านรัฐบาลจึงได้ไปตั้งศูนย์กลางอยู่ที่เคหสถานและหลังปี 1905 : ศูนย์การต่อต้านได้ไปตั้งอยู่ที่เบงกอลและมัทราส แม้ว่าความนี้จะเรียกร้องให้มีการต่อสู้โดยวิธีสงบ แต่พวกเขาก็ยังใช้วิธีรุนแรงต่อไป

ในปี 1905 ได้มีการแบ่งแคว้น เบงกอล โดยที่อังกฤษไม่ยอมรับทั้งความเห็นของชาวอินเดียซึ่งกล่าวหาว่าอังกฤษมีแผนการที่จะแบ่งแยกอินเดียเพื่อเป็นการทอนอำนาจของชาวอินเดียให้ย่อยลง และเกิดเป็นแคว้นใหม่ขึ้นมาคือ แคว้นเบงกอลตะวันออกและฮิสลามซึ่งพลเมืองส่วนใหญ่ประกอบด้วยชาวมุสลิม ฮินดูกล่าวหาว่าอังกฤษแบ่งแยกเพื่อปกครอง (divide and rule) การแบ่งแยกครั้งนี้ไม่ได้ถือว่าเป็นการแบ่งแยกระหว่างฮินดูกับอิสลามอย่างเคียดแค้นแต่เป็นการแบ่งแยกกลุ่มชนซึ่งพูดหลายภาษา ทำให้เกิดแตกแยกกัน ชาวอินเดียทั่วประเทศได้พากันประท้วงการกระทำของอังกฤษ พวกผู้นำชาตินิยมอินเดียเรียกร้องให้มีการ boycott (boycott) สินค้าอังกฤษ พวกพ่อค้าชาวอินเดียที่มั่งคั่งตามปรกติแล้วไม่ค่อยจะใส่ใจในเรื่องชาตินิยมนัก แต่มาครั้งนี้พวกพ่อค้าอินเดียต่างก็สนับสนุนนโยบาย boycott สินค้าอังกฤษอย่างเต็มที่¹³

สรุปแล้วเราจะเห็นว่า 15 ปีหลังของศตวรรษที่ 19 ได้มีการรื้อฟื้นศาสนาและปรัชญาของชาวฮินดูโบราณขึ้นมาใหม่ โดยพวกนักโบราณคดีและปัญญาชนชาวพื้นเมือง ในปี 1875 ได้มีการจัดตั้งสมาคม อารยันที่อมเบย์เพื่อเป็นการรื้อฟื้นความยิ่งใหญ่ของชาวอารยันในอดีต

เมื่อสิ้นศตวรรษที่ 19 พวกนักสอนศาสนาชาวอินเดียนมีความต้องการที่จะเผยแพร่ศาสนาฮินดูในยุโรปและอเมริกา จึงได้เดินทางไปสั่งสอนศาสนาในประเทศตะวันตก พวกชาตินิยมอินเดียได้จัดตั้งสันนิบาต Home Rule ในปี ค.ศ. 1915 ผู้ที่ริเริ่มคือ นางเบสันท์ (Mrs. Besant) ซึ่งต่อมาได้มีส่วนช่วย เมเคน โมหัน มาลาวิยะ (Maden Mohan Malaviya) ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยฮินดูที่บันนารัส (Banarras) มหาวิทยาลัยแห่งนี้สอนวิชาความรู้ในระดับสูงและสอนเป็นภาษาฮินดู ภาษาเคียวชาวอินเดียยังมีแผนที่จะส่งเสริมการศึกษาของชาติโดยจัดตั้งโรงเรียนเทคนิคเป็นจำนวนมาก การที่ชาวอินเดียตื่นตัวในเรื่องการศึกษากันเองในระบายนี้นี้ก็เนื่องจากชาวอินเดียพากันบอยคอตไม่ยอมเรียนในโรงเรียนอังกฤษ สาเหตุก็เนื่องมาจากอังกฤษแบ่งแยกแคว้นเบงกอลออกเป็น 2 ส่วน ดังกล่าว

ความไม่พอใจอังกฤษเรื่องแบ่งแคว้นเบงกอลทำให้ชาวอินเดียตื่นตัวทั่วทั้งโลกออกไปอีก คือ คองเกรสได้เรียกร้องให้อังกฤษมอบเอกราชให้แก่อินเดียเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1906 อย่างไรก็ตามในคองเกรสเองก็เกิดแตกแยกกันเอง เพราะบางกลุ่มต้องการให้ต่อสู้แบบปฏิวัติ แต่บางกลุ่มก็ต้องการแบบปฏิรูป ถึงอย่างไรก็ตามทุกฝ่ายต่างก็เห็นพ้องต้องกันว่าถึงเวลาที่อินเดียจะต้องปกครองตนเองได้แล้ว โกขทะเล (Gokhale) ผู้นำชาตินิยมของชาวอินเดียที่สำคัญคนหนึ่ง ต้องการดำเนินนโยบายประนีประนอมกับอังกฤษและต้องการปฏิรูปเพื่อให้ได้เอกราชมาอย่างสมบูรณ์ นโยบายของโกขทะเลยังมุ่งที่จะขยายการศึกษาออกไปให้กว้างขวางและให้ชาวอินเดียมีส่วนรับผิดชอบในกิจการของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นการเตรียมตัวให้ชาวอินเดียได้เข้ารับหน้าที่แทนอังกฤษหลังจากที่อังกฤษได้มอบเอกราชให้แล้ว ส่วนพวกหัวรุนแรงซึ่งมีลัทธิเป็นผู้นำ ต้องการที่จะปฏิวัติอย่างริบควันและสนับสนุนให้ใช้วิธีต่าง ๆ ไม่ว่าจะถูกกฎหมายหรือไม่ เพื่อความพยายามที่จะขับไล่อังกฤษออกไปจากอินเดีย

เชิงอรรถที่ 3

1. โรเบิร์ต อีวาร์ดและคณะ ระบบการเมืองปัจจุบันของเอเชีย หน้า 470
2. John Manchip White "The Indian Mutiny 1857" History Today
May 1957, p. 301
3. Jawaharlal Nehru The Discovery of India p. 337
4. Stanley Wolpert India pp. 101-106
5. Ibid. pp. 106-109
6. Jawaharlal Nehru op.cit pp. 337-338
7. Ibid pp. 339-340
8. Sir Percival Griffiths Modern India pp. 61-65
9. Stanley Wolpert op.cit pp. 110-111
10. Ibid p. 110
11. Sir Percival Griffiths op.cit. p. 73
12. Stanley Wolpert op.cit. pp. 110-113
13. Ibid. pp. 114-118

การต่อสู้เพื่อเอกราชของกองเกรสและคานธี

อังกฤษไต่เนยยอมให้ชาวอินเดียนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตั้งแต่ปี (ค.ศ. 1861) โดยอุปราชอังกฤษประจำอินเดียได้แต่งตั้งขุนนางอินเดียนเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติอยู่หลายคน ในช่วงระยะ 30 ปีจากนั้นไป อังกฤษก็มีคนแต่งตั้งชาวอินเดียนเป็นสมาชิกสภาเพิ่มเติมแต่ประการใด จนกระทั่งถึงสมัย ลอร์ด คัทเพอริน (Lord Dufferin) ได้มีการปฏิรูปการปกครองแคว้น โดยยอมแต่งตั้งชาวอินเดียนเป็นสมาชิกสภาแห่งแคว้น 13 คน ซึ่งเลือกจากหัวหน้าชาวอินเดียน พวกเจ้าครองนคร และผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินอันมั่งคั่ง ส่วนทางด้านการบริหารของเทศมณฑลอังกฤษ ไต่เนยยอมให้ชาวอินเดียนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ 24 คน

ในปี ค.ศ. 1906 พรรคเสรีนิยม (Liberal) ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งจึงเป็น ผู้จัดตั้งรัฐบาลของอังกฤษ นโยบายใหม่ของรัฐบาลอังกฤษจึงมุ่งที่จะปฏิรูปอินเดียอย่างกว้างขวาง อุปราชของอังกฤษประจำอินเดียขณะนั้นคือ จอห์น มอร์เลย์ (John Morley) ซึ่งมีส่วนในการ ปฏิรูปอินเดียอยู่มากมีคตินโยบายอินเดียนก่อน มอร์เลย์ยอมรับหลักการสิทธิเห็นของชาวอินเดียน เขาได้แต่งตั้งสมาชิกสภาซึ่งเป็นชาวอินเดียน 2 คน ให้เข้าร่วมในสภาอังกฤษที่อินเดีย ในระหว่าง ปี ค.ศ. 1907 - 1908

พ.ร.บ. ในปี ค.ศ. 1909 นับว่าเป็นการเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวอินเดียน กับอังกฤษในการร่างกฎหมายต่าง ๆ อังกฤษยินยอมให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาได้ แต่ได้กำหนด คุณสมบัติสูง เช่นต้องเป็นผู้มีฐานะดี และมีคุณวุฒิทางการศึกษาสูง ในปี ค.ศ. 1910 ได้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาทั่วอินเดีย มีผู้แทนอินเดียทั่วประเทศ 135 คน มีที่นั่งอยู่ในสภา และเป็นผู้แทนที่ได้รับ เลือกตั้งจากประชาชนเป็นครั้งแรก อังกฤษยอมให้ชาวอินเดียนมีที่นั่งในสภานิติบัญญัติกลาง 60 คน และสภาแห่งแคว้น บอมเบย์, มัทราส, เบงกอล, เบงกอลตะวันออก, อัสสัม แคว้นเหล่านี้ อังกฤษยอมให้ชาวอินเดียนมีที่นั่งในสภาได้ 50 คน และแคว้นอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้แคว้นละ 30 คน แม้ว่าอังกฤษจะยอมให้ชาวอินเดียนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศมากขึ้น แต่ก็มีไต่เนยมีความสำคัญ เเท่าไ้กันก็ เพราะการบริหารต้องยึดถือนโยบายของรัฐบาลอังกฤษที่เมืองแม่ ผู้แทนอินเดียนมีโอกาส ที่ก่อนที่ไต่เนยจะปรายเรื่องงบประมาณประจำปีเท่านั้น อุปราชและข้าหลวงอังกฤษในอินเดียนมีสิทธิที่จะ บังคับกฎหมายทั้งหมดได้

การปฏิรูปดังกล่าวนี้ก็มีผลมาจากการที่อังกฤษได้ออก พ.ร.บ.ปฏิรูปมอร์เลย์ มินโต (Morley Minto Reform) ในปี ค.ศ. 1909 ซึ่งได้ประกาศยกเลิกระบบการแต่งตั้งสมาชิก สภานิติบัญญัติแห่งแคว้นของอินเดีย และเปลี่ยนเป็นใช้ระบบการเลือกตั้งแทน แต่ใช้เฉพาะการบริหาร บางอย่าง เช่น เทศบาล คณะกรรมการอำเภอ สภาการค้า เจ้าของที่ดิน เป็นต้น¹

พรรคคองเกรสของอินเดียได้แตกแยกอย่างเห็นได้ชัดในปี ค.ศ. 1907 และเกิดมีพวก ชาตินิยมหัวใหม่ขึ้นมา คิลลิก ผู้นำชาตินิยมฝ่ายรุนแรงถูกจับ และถูกเนรเทศไปติดคุกที่พม่า ในปี ค.ศ. 1908 คิลลิกก็ถูกจับอีกและถูกลงโทษจำคุก 6 ปี ที่มันหะเลย์ ะยะนี้การต่อต้านอังกฤษมีจรร รุนแรงขึ้นทุกปี

สงครามโลกครั้งที่ 1 ระเบิดขึ้น ฐานะทางการเมืองของพวกชาตินิยมอินเดียเริ่มตกต่ำลง ในสภาเกิดการแบ่งแยกออกเป็น 2 พวก พวกหนึ่งเรียกว่าพวกหัวรุนแรงจิก (Extremists) อีกพวกหนึ่งเรียกว่าพวกสายกลาง (Moderates) ในระหว่างสงครามฐานะทางการเมืองอยู่ใน าวงจำกัดและต้องปฏิบัติตามกฎหมาย มีแนวโน้มอย่างหนึ่งเกิดขึ้นก็คือ พวกชนชั้นกลางมุสลิมมีจิตใจ เป็นชาตินิยมเพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลทำให้สันนิบาตมุสลิมต้องเข้าร่วมมือกับพรรคคองเกรส

ในระหว่างสงครามได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้นมาก โดยมีการเงินมาลงทุนอุตสาหกรรม ที่สำคัญคือการผลิตปอ ผ้าฝ้าย ผลิตกันมากที่บอมเบย์ อาห์เมดาบัด (Ahmadabad) และที่อื่น ๆ อีกหลายแห่ง พวกนายทุนชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของโรงงานต่างก็มีหนี้สินท่วมท้น คือ กอกเบี้ยเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ แต่พวกเศรษฐีอินเดียกลับร่ำรวยขึ้น พวกชนชั้นกรรมกรยากจนมีแต่หนี้สิน ความเป็นอยู่แร้นแค้นสภปรมีแคโรลท์ไช้เจิบ ในเมืองบอมเบย์ผู้คนหนาแน่นมาก เต็มไปด้วยความ อคอยยาก กล่าวกันว่าห้องหนึ่งซึ่งมีขนาด 15 x 12 ฟุต มีชาวอินเดียอัดเข้าไปอยู่กันถึง 6 ครอบครัว หรือราว 30 คนรวมกัน

ในระหว่างสงครามผู้คนออกอยาก ผู้ชายถูกเกณฑ์ไปรบจึงขาดแคลนแรงงาน จึงจำเป็นต้อง ใช้ผู้หญิงไปทำงานหนัก เช่นในการชุกเหิมืองแร่ เป็นต้น และคนนับล้านกำลังจะอดอาหารตาย

อย่างไรก็ตาม ชาวอินเดียก็ยังสนับสนุนและให้ความช่วยเหลืออังกฤษอย่างมากในการ เข้าร่วมสงคราม กองทหารอินเดียราว 1 ล้านคนถูกส่งไปยังแนวหน้า อังกฤษถอนทหารจากอินเดีย ส่งไปยังยุโรปเป็นจำนวนมาก ชาวอินเดียไม่ได้ฉวยโอกาสในขณะที่อังกฤษทำศึกกับฝ่ายเยอรมนี

ก่อเหตุจลาจลในวายเป็น เหตุการณ์ที่เคยรุนแรงก่อนสงครามกลับสงบลงชั่วคราว และชาวอินเดียมีความตั้งใจที่จะช่วยเหลืออังกฤษจริง เพราะคิดว่าหากสงครามโลกสงบและอังกฤษไถ้ชัยชนะก็คงจะปล่อยให้อินเดียได้รับเอกราช²

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ความหวังของชาวอินเดียที่จะได้รับเอกราชจากอังกฤษก็พังทลาย และเคราะห์ร้ายของชาวอินเดียหลังสงครามก็ตามมาอีก คือในปี ค.ศ. 1918 ไข้หวัดใหญ่ได้ระบาดในอินเดียอย่างหนัก ทำให้มีผู้ล้มตายเป็นประมาณ 5 ล้านคน แทนที่อังกฤษจะให้เอกราชแก่อินเดียดังสัญญา อังกฤษกลับประกาศกฎอัยการศึกทั่วอินเดีย (และ เสนอ พ.ร.บ. โรวแลตต์)

(Rowlatt Act) ในปี ค.ศ. 1919 กองเกรสได้ประกาศประณาม พ.ร.บ. นั้นทันทีว่าเป็น "พฤติกรรมอับยศ" (Black Act) และการปฏิวัติโดยวิธีรุนแรงก็เริ่มขึ้น โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่แคว้นปันจาบ พวกชาตินิยมหัวรุนแรงพยายามที่จะฆ่าชนชั้นปกครองระดับสูงของอังกฤษในอินเดีย

ในระหว่างสงคราม แคนาดาได้ปฏิเสธไม่ยอมให้ชาวอินเดีย 350 คน ซึ่งมากับเรือโดยสารขึ้นบกที่แคนาดา เพื่อหามาหากินที่นั่น ชาวอินเดียเคยหวังว่าเมื่อเป็นพลเมืองของจักรวรรดิอังกฤษ ก็ควรจะมีสิทธิ์ที่จะไปหามาหากินที่ไหนก็ได้ในจักรวรรดิอังกฤษ แต่ผลปรากฏว่าครั้งนี้ชาวอินเดียถูกประเทศที่อยู่ในจักรวรรดิเดียวกันรังเกียจมิว นอกจากที่แคนาดาแล้ว ที่แอฟริกาใต้และออสเตรเลียก็ออกกฎหมายต่อต้านชาวอินเดียที่อพยพเข้าไปหามาหากินเช่นเดียวกัน เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้พวกชาตินิยมในอินเดียพากันขึ้นเคืองเป็นอันมาก และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อินเดียไม่ยอมเข้าร่วมในเครือจักรภพอังกฤษ หลังจากที่อินเดียได้เอกราชแล้ว

หลังจากที่ชาวอินเดียได้ก่อเหตุการณ์อย่างรุนแรงหลายครั้ง นายพลตายเออร์ (Reginald I.H. Dyer) ได้มีคำสั่งห้ามมิให้ชาวอินเดียมาประชุมที่อมฤตศา (Amritsar) ในวันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1919 แต่ฝูงชนหาได้เชื่อฟังไม่ ปรากฏว่าในวันที่ 13 ฝูงชนเป็นจำนวนมากได้ไปร่วมชุมนุมกันที่สวนแห่งหนึ่ง นายพลตายเออร์ จึงนำกำลังทหาร 50 คน ปีกทางเข้าออกซึ่งมีอยู่ทางเดียว และโดยไม่มีการเตือนล่วงหน้า ทหารก็เปิดฉากยิงประชาชนจำนวนราว 10,000 คน ซึ่งปราศจากอาวุธทันที ผลปรากฏว่าประชาชนล้มตายเป็นราว 400 คน และบาดเจ็บอีก 1,200 คน

การปราบปรามชาวอินเดียอย่างรุนแรงครั้งนี้ ชาวอังกฤษและประชาชนในประเทศต่าง ๆ พากันคัดค้านอย่างรุนแรงทำให้รัฐบาลอังกฤษต้องตัดสินใจหยุดการปราบปรามชาวอินเดียโดยใช้กำลัง

ทหาร รัฐบาลอังกฤษที่ลอนดอนยินยอมที่จะให้มีการปฏิรูปเพื่อนำไปสู่การมอบเอกราชให้แก่ชาวอินเดีย ในปี ค.ศ. 1923 อังกฤษยอมให้ชาวอินเดียในแอฟริกา จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมการใช้รายจ่ายในแอฟริกา ในขณะที่เกี่ยวกับรัฐบาลอังกฤษก็ยอมแต่งตั้งชาวอินเดียที่มีสิทธิ์เป็นนายทหารในกองทัพได้

ความไม่สงบใก้ก่อตัวรุนแรงขึ้นอีกในปี ค.ศ. 1924 ตลอดทั้งประเทศอินเดีย ความไม่สงบนี้เกิดขึ้นจากความกักกันทางสังคมเศรษฐกิจมากกว่าทางการเมือง ความตึงเครียดที่เกิดขึ้นจากการจลาจลวุ่นวายนี้มีส่วนกระตุ้นพวกชาตินิยมฮินดู และมุสลิมที่มีหัวรุนแรงจัดได้รวมหัวกันต่อต้านรัฐบาล มีการปฏิรูปสันนิบาตมุสลิม (The Muslim League) ให้เป็นพรรคการเมืองของชาวมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในอินเดีย ในปี ค.ศ. 1924 มีการจัดตั้งมหาสมาคมฮินดู (The Hindu Mahasabha) ซึ่งทำหน้าที่เป็นเสมือนแขนงของลัทธิสังคมนิยมฮินดู (Hindu Communalism) ในขณะเดียวกันก็มีการรวมกลุ่มเป็นสมาคมมีชื่อว่า Rashtriya Soayamsevak Sangh (สมาคมช่วยเหลือตนเองแห่งชาติ) และได้จัดตั้งที่ นาคปุระ (Nagpura) สมาคมนี้นิยมที่จะใช้วิธีการต่อสู้อย่างรุนแรง เพราะผู้นำเป็นพวกชาตินิยมหัวรุนแรง ชอบวิธีการปฏิวัติมากกว่าที่จะปฏิรูป ประวัติศาสตร์ในปี ค.ศ. 1926 ถือว่าเป็นประวัติของการต่อสู้ของฮินดูและมุสลิม ซึ่งเป็นช่วงระยะที่เกิดการวุ่นวายตามโรงงานอุตสาหกรรมและการสไตรค์ของกรรมกร สหภาพใหม่ ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเป็นผู้นำในการก่อเหตุวุ่นวาย ในปี ค.ศ. 1920 มีการจัดตั้งสหภาพการค้าในคองเกรส ซึ่งพวกคอมมิวนิสต์มีอิทธิพลในสหภาพนี้มาก มานะเบนดรา นารถ รอย (Manabendra Nath Roy. ค.ศ. 1886 - 1954) ซึ่งเป็นคนหัวรุนแรงจัดคนหนึ่ง ได้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ที่แมกซิโก และเคยพบปะกับเลนินมาแล้ว และเป็นสมาชิกขององค์การคอมินเทิร์น (Comintern) ได้จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ (CPI) ในอินเดีย เมื่อปี ค.ศ. 1927 ในขณะที่เป็นระยะเวลาเกิดเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ทั่วโลก

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1929 รัฐบาลอังกฤษได้ประกาศว่า จุดหมายปลายทางของอินเดียคือการปกครองตนเอง และรัฐบาลได้เสนอให้มีการประชุมโต๊ะกลมที่ลอนดอน เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาและดูทางที่จะให้เอกราชแก่อินเดีย คองเกรสได้เรียกประชุมใหญ่ในเดือนธันวาคม ซึ่งมีเนห์รู (1889 - 1964) เป็นประธานสภา ที่ประชุมไม่ยอมรับข้อเสนอของอังกฤษ แต่เรียกร้องให้อังกฤษยอมมอบเอกราชแก่ชาวอินเดียอย่างสมบูรณ์ คณะกรรมการพรรคคองเกรส ได้เรียกร้องให้ประชาชน

ชักชวนกฎหมายและไม่จ่ายภาษี พรรคคองเกรสได้ประกาศเอาวันที่ 26 มกราคม ค.ศ. 1930

เป็นวันอิสรภาพ (Independence Day) ชาวอินเดียนมีสิทธิและเสรีภาพทั่วประเทศในเดือน
มีนาคม ค.ศ. 1930 คานธีก็เป็นผู้ดำเนินการนำฝูงชนไปยังทะเลที่เมืองดันดี (Dandi) เพื่อ
ฝ่าฝืนกฎหมายเกลือ

16 พฤศจิกายน ค.ศ. 1930 อังกฤษเสนอให้มีการประชุมโต๊ะกลมครั้งแรกที่ลอนดอน แต่
คองเกรสไม่ยอมจัดส่งผู้แทนไปร่วมประชุม การประชุมจึงล้มเหลว พอถึงเดือนมกราคม ค.ศ. 1931
ลอร์ด เออร์วิน (Lord Irwin) อุปราชอังกฤษประจำอินเดียได้ปลดปล่อยคานธีให้เป็นอิสระ
และได้มีการเจรจากันระหว่าง เออร์วินกับคานธี ในที่สุดก็มีการตกลงกันได้ โดยคานธียอมรับว่าจะ
หยุดการฝ่าฝืนกฎหมายและคานธีจะไปร่วมประชุมโต๊ะกลมที่ลอนดอนเพื่อเจรจาแผนการร่างรัฐธรรมนูญ
สำหรับอินเดีย คานธีได้เข้าร่วมประชุมกับรัฐบาลอังกฤษที่ลอนดอนเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1931 ใน
ฐานะผู้แทนของชาวอินเดีย

การประชุมที่ลอนดอนมีการถกเถียงปัญหาเกี่ยวกับฐานะของคองเกรส คานธียืนยันว่า
คองเกรสเป็นผู้แทนของอินเดียทั้งประเทศ ฝ่ายอังกฤษเห็นว่าคองเกรสมีฐานะเพียงพรรคการเมือง
พรรคหนึ่งในบรรดาพรรคการเมืองหลาย ๆ พรรคในอินเดีย การเจรจาครั้งนี้ไม่ได้จบเท่าไรนัก
คานธีกลับบ้านมือเปล่า และถูกจับกุมอีกครั้งหนึ่งในเดือนมกราคม ค.ศ. 1932 ต่อมาอังกฤษก็ประกาศ
มอนปรินโดยแจ้งว่ารัฐธรรมนูญใหม่ จะแบ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างน้อยที่สุด 12 เขต คานธีได้กล่าว
ประณามว่าอังกฤษทรยศ เพราะต้องการที่จะแบ่งอินเดียออกเป็นส่วน ๆ เพื่อสะดวกต่อการปกครอง
คานธีประกาศต่อสู้อย่างดวายชีวิต ถ้าหากอังกฤษยังขึ้นใช้วิธีแบ่งแยกอินเดียต่อไป คานธีต้องการ
เลือกตั้งโดยทั่วไปไม่มีการแบ่งแยกสิทธิของพลเมือง คานธีได้พิสูจน์ให้เห็นว่าความคิดของเขาใน
การคัดค้านการแบ่งสิทธิของพลเมืองเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และท่านเป็นบุคคลที่เฉลียวฉลาดรู้เท่าทันเล่ห์
เหลี่ยมอังกฤษดีกว่านักการเมืองคนอื่น ๆ³

พ.ร.บ. ของรัฐบาลในปี ค.ศ. 1935 เป็นผลมาจากการเรียกร้องของนักเสรีนิยมใน
อินเดียและอังกฤษ ซึ่งพยายามต่อสู้มานับเป็นเวลาหลายปี พ.ร.บ. ฉบับนี้เป็นเค้าโครงของรัฐธรรมนูญ
อินเดียและปากีสถานในเวลาต่อมา ตาม พ.ร.บ. ได้กำหนดว่าอินเดียจะรวมกันเป็น Federation
ประกอบด้วยแคว้นแคว้นและเมืองที่ปกครองด้วยเจ้าหรือมหาราช แต่ที่จริงแล้ว หลักการที่จะให้

รวมกันแบบ *federation* ไม่ได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลเลย แคว้นต่าง ๆ ปกครองตนเองมากขึ้นทุกที รัฐบาลรับผิดชอบการปกครองในแคว้นต่าง ๆ เพียง 11 แคว้นเท่านั้น ขณะนั้นมีสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งในสภาต่างจังหวัดถึง 15,000 คน และประชาชนมีสิทธิ์ออกเสียงราว 30 ล้านคน อุปราชและข้าหลวงยังมีสิทธิ์ที่จะวิพากษ์หมายใ้ทุกฉบับ

ในปี ค.ศ. 1937 กองเกรสกับรัฐบาลไคเจระจากตกลงกันด้วยคิออังกฤษยอมให้มีการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนไคกว้างขวางขึ้น การเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1937 สมาชิกพรรคกองเกรสได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งอย่างงดงาม โดยเฉพาะใน 5 แคว้น ทำให้ได้รับที่นั่งในคณะรัฐมนตรีมากกว่าพรรคอื่น ๆ สมาชิกสันนิบาตมุสลิม ได้รับเลือกตั้งเข้านั่งในสภาไคไม่ถึง 5 % และไม่ได้เสียงข้างมากใน 4 แคว้น ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ถืออิสลาม การที่กองเกรสได้รับเสียงข้างมากในสภา เนห์รูจึงปฏิเสธที่จะจัดตั้งรัฐบาลผสมกับสันนิบาตมุสลิมในปี ค.ศ. 1937 ทำให้สถานการณ์ทางการเมืองเลวร้ายลง เนห์รูไม่คิดว่าสันนิบาตมุสลิมจะมีอำนาจพอที่จะทำให้ฐานะของรัฐบาลสันคลอน ปรากฏว่าหลังปี ค.ศ. 1937 สันนิบาตมุสลิมก็เข้มแข็งขึ้นมามากภายใต้การนำของ มูฮัมหมัด อาลี จินนาห์ (Muhammad Ali Jinnah) (1876 - 1949) ซึ่งได้กลายเป็นคู่แข่งที่สำคัญของเนห์รูและกองเกรส

ระหว่างปี ค.ศ. 1937 - 1939 เป็นระยะที่กองเกรสมีอำนาจมาก แคว้นต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาครัฐมนตรีส่วนใหญ่เป็นชาวฮินดู แต่ปรากฏว่าการบริหารงานของคณะรัฐมนตรีฮินดูล้มเหลวเนื่องจากขาดประสบการณ์ทางการเมือง และการฝึกฝนมาคิพอ จินนาห์ ได้เดินทางไปยังหัวเมืองต่าง ๆ ที่มีชาวมุสลิมอยู่หนาแน่น และกล่าวปราศรัยกับประชาชนว่ามุสลิมตกอยู่ในอันตรายถ้าฮินดูอยู่ภายใต้การปกครองของฮินดู เขาโจมตีการใช้ภาษาฮินดี เป็นภาษาทางราชการ นอกจากนั้นรัฐบาลไคจ้างชาวฮินดูเข้ารับราชการแต่ก็กักกันชาวมุสลิม

สงครามโลกครั้งที่ 2 ระเบิดขึ้น ลอร์ด ลินลิธโกว์ (Lord Linlithgow) (ดำรงตำแหน่งอุปราช ตั้งแต่ 1936 - 1943) ได้ประกาศนำอินเดียเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 1939 โดยมิได้ปรึกษากับกองเกรสแต่อย่างไค แม้ว่ากองเกรสจะสนับสนุนอังกฤษในการเข้าสงคราม แต่กองเกรสก็ไม่พอใจที่อุปราชประกาศสงครามโดยไม่ปรึกษา กองเกรส ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงลาออกจากตำแหน่งในเคือนตุลาคม ค.ศ. 1939 ซึ่งเป็นที่พอใจ

ให้แก่อนิยามมุสลิมมาก ทั้งนี้เท่ากับว่าพวกอินทูลมค่านาจทางการเมืองลง จินนาห์ประกาศว่า
ปัญหาอินทูล-มุสลิมจะแก้ไขได้โดยการแยกออกเป็น 2 ประเทศหลังจากสงครามสงบแล้ว เขาบอกว่า
ถ้าหากให้อินทูลบริหารประเทศต่อไปก็อาจจะนำไปสู่สงครามกลางเมือง อังกฤษได้รับปากว่าจะพยายาม
รักษามลประโยชน์ของชาวมุสลิมไว้ให้มากที่สุด

คองเกรสเริ่มใช้นโยบายไม่ร่วมมืออีก ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1940 คานธีก็เริ่มใช้วิธีการ
สัตยาเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อคัดค้านการที่อังกฤษประกาศกฎอัยการศึก กลางปี ค.ศ. 1941 สมาชิก
พรรคคองเกรสราว 15,000 คน ถูกจับขังคุก พวกชาตินิยมหัวรุนแรงไม่เห็นด้วยกับการที่จะใช้วิธี
นุ่มนวลกับอังกฤษจึงเปิดฉากทำสงครามใต้ดินกับอังกฤษ ผู้นำอินเดียนิยมฝ่ายอำนาจในขณะนั้นคือ
สุภาส. จันทรโบส (Subhas Bose) เขาได้จัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น ซึ่งเป็นพรรคที่มีอำนาจ
มากพรรคหนึ่งในแคว้นเบงกอล เขาสนับสนุนให้ใช้วิธีต่อต้านอังกฤษอย่างรุนแรงจนถูกจับกุมในปี
ค.ศ. 1940 แต่หนีได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1941 และได้ลี้ภัยไปอยู่เบอร์ลิน มอสโคว์ ได้เรียกร้อง
ให้ชาวอินเดียนลุกฮือขึ้นปฏิวัติ เขายังได้จัดตั้งกองทหารอินเดียนเสรีขึ้นในกองทัพนาวี แต่ก็มีอยู่ไม่
มาก เมื่อญี่ปุ่นเข้ายึดสิงคโปร์ มลายู และพม่าได้ ในปี ค.ศ. 1943 สุภาส ก็ได้ลงเรือคาน่า
เยอรมนีมาขึ้นบกที่สิงคโปร์ ซึ่ง ณ ที่นั้นทหารอินเดียนถูกญี่ปุ่นจับเป็นเชลยได้ถึง 60,000 คน เขาได้
รวบรวมเชลยศึกอินเดียน จัดตั้งเป็นกองทหารขึ้นใหม่เรียกว่า กองทัพแห่งชาติอินเดียน (Indian
National Army) และในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1943 เขาก็ได้ประกาศจัดตั้งรัฐบาลอินเดียนเสรี
ขึ้น โดยมีตัวเขาเองเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ รัฐบาล
ของเขาจึงเป็นรัฐบาลหุ่นของญี่ปุ่น และได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา สุภาส ได้นำกอง
ทหารรุกขึ้นไปยังพม่าและเข้าสู่อินเดียนทางแคว้นมณีปุระ กองทัพของสุภาสสามารถยึดมณีปุระได้ และ
ตั้งโศกเนห์เป็นเมืองหลวง ในปี ค.ศ. 1945 ฝ่ายสัมพันธมิตรกลับเป็นฝ่ายรุก และตี
กองทัพญี่ปุ่นออกมาแตกพ่าย ความหวังของญี่ปุ่นที่จะยึดอินเดียนล้มเหลวลง กองทัพอินเดียนภายใต้บังคับ
บัญชาของสุภาสยอมแพ้ เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1945 ที่ร่างกุ้ง สุภาสได้ขึ้นเครื่องบินหนีไปยังเกาะ
ฟอร์โมซา แต่โชคร้ายเครื่องบินตกขณะจะลงจอดทำให้เขาเสียชีวิตทันที

ในระหว่างสงคราม อังกฤษได้ให้คำมั่นสัญญาแก่ชาวอินเดียนว่าจะให้เอกราชอย่างสมบูรณ์
หลังจากสงครามเลิกแล้ว ในปี ค.ศ. 1942 รัฐบาลอังกฤษได้ส่ง เซอร์ แอสทอร์ค คริฟฟ์ (Sir

Stafford Cripps) มาเจรจากับพวกผู้นำของกองเกรส และสัญญาว่าจะให้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ภายหลังสงครามและยินดีจะให้แคว้นต่าง ๆ ใดมีโอกาสเลือกตั้งอย่างเสรี คานธีกับเนห์รูกลัวว่าจะเปิดโอกาสให้สันนิบาตมุสลิมเรียกร้องให้แยกเป็นประเทศปากีสถานจึงบอกข้อเสนอของรัฐบาลอังกฤษ คริพพ์จึงต้องกลับมามองมือเปล่า คานธีประกาศว่าชาติให้ชาวอินเดียใช้กันทั่วไปว่า "จงออกไปจากอินเดีย" การจลาจลรุนแรงยังคงมีอยู่ต่อไป เมื่อสิ้นปี ค.ศ. 1942 สมาชิกกองเกรสก็ถูกขังคุกถึง 60,000 คน รวมทั้งบุคคลที่เป็นผู้นำของพรรคกองเกรสด้วย

ในระหว่างสงครามอังกฤษได้เกณฑ์ชาวอินเดียไปเป็นทหารถึง 2 ล้านคน และได้ปรับปรุงกองทัพอากาศในอินเดียให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อใช้สำหรับสู้รบกับญี่ปุ่น อังกฤษเป็นหนึ่งอินเดียถึง 4 พันล้านดอลลาร์ ส่วนการก่อเหตุร้ายมีอยู่ทั่วไป พวกโคตินอินเดียโคระเบิดทางรถไฟเสียหายมาก และยังคงลอบฆ่าทหารอังกฤษอีกด้วย

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1945 พรรคกรรมกรโดย นายคลีเมนต์ แอทลี (Clement Attlee) ได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล นโยบายของพรรคนี้ไม่เห็นด้วยกับการแสวงหาอาณานิคมอยู่แล้ว ดังนั้นความหวังที่อินเดียจะได้รับเอกราชจึงมีเท่าที่แจ่มใสมยิ่งขึ้น ในปี ค.ศ. 1945 นี้เองรัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในอินเดีย การเลือกตั้งครั้งนี้สันนิบาตมุสลิมเข้มแข็งมากกว่าแต่ก่อน ดังนั้นจึงได้รับชัยชนะอย่างงดงาม คือได้คะแนนเลือกตั้งจากชาวมุสลิมถึง 90%

ฤดูใบไม้ผลิ ปี ค.ศ. 1946 นายกรัฐมนตรีแอตลี แห่งอังกฤษได้ส่ง 3 รัฐมนตรีไปยังอินเดีย เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการโอนอำนาจของอังกฤษให้แก่ชาวอินเดีย รวมทั้งการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชั่วคราวขึ้น อังกฤษได้เสนอแผนการต่อกองเกรสและสันนิบาตมุสลิมให้มีการรวมอินเดียแบบ federal และจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้น แต่ทั้งสองฝ่ายก็ไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับการรวมอินเดีย หรือจะแยกตัวออกไป ในที่สุดผู้นำอังกฤษก็เสนอให้แยกอินเดียออกเป็น 3 ส่วน 2 ส่วนเป็นของปากีสถาน และอีกส่วนหนึ่งคืออินเดีย แคว้นไหนจะไปอยู่กับอินเดียหรือปากีสถานก็ได้ เงินจួយอมรับขอเสนอนี้ แต่เนห์รูลังเลใจ ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1946 เนห์รูได้แจ้งว่า กองเกรสไม่สามารถยอมรับขอเสนอของอังกฤษ เรื่องการแบ่งแยกอินเดียได้ จินนาห์มีปฏิกิริยาโต้ตอบทันที โดยถอนตัวออกจากที่ประชุม เรียกร้องให้ชาวมุสลิมใช้วิธีการต่อสู้อย่างรุนแรง ผลปรากฏว่าเกิดการต่อสู้ระหว่างชาวอินเดียด้วยกันอย่างรุนแรงในเมืองกัลกัตตาในช่วงระยะเวลาเพียง 8 วัน มีผู้ถูกฆ่าตายถึง 6,000 คน อินเดียกำลังตกอยู่ในยุคมืด)

รัฐบาลอังกฤษได้ส่ง ลอร์ด หลุยส์ มัันแทตเทน (Lord Louis Mountbatten) ซึ่งเป็นอุปราชประจำอินเดียคนสุดท้ายมายังอินเดีย เพื่อหาทางเจรจาไกล่เกลี่ยระหว่างปากีสถานกับอินเดีย ในที่สุดปัญหาเรื่องอินเดียทั้งหมดก็ยุติลงชั่วคราว 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1947 พ.ร.บ. ประกาศให้อินเดียและปากีสถานเป็นเอกราชได้วันเดียวแห่งอังกฤษเรียบร้อย และในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1947 อินเดียและปากีสถานก็ได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ อินเดียถูกแบ่งออก 3 ส่วน คือ ส่วนตะวันตกเฉียงเหนือประกอบด้วย แคว้นปัญจาบ ชินด์และบริติช บาลูจิสถาน (British Baluchistan) เราเรียกดินแดนเหล่านี้ว่าปากีสถานตะวันตก ส่วนที่ 2 คือ ดินแดนทางตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยครึ่งหนึ่งของแคว้นเบงกอลตะวันออก เราเรียกดินแดนนี้ว่า ปากีสถานตะวันออก 2 ส่วนนี้รวมกันคือประเทศปากีสถาน และส่วนที่เหลือคือประเทศอินเดีย

การต่อสู้ของคานธี

ในการเขียนเรื่องการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดีย บทบาทของบุคคลที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งของประวัติศาสตร์อินเดีย ในช่วงนี้ซึ่งเราจะละเลยไม่กล่าวถึงหาได้ไม่ บุคคลผู้นี้คือ คานธี รัฐบาลผู้ยิ่งใหญ่ของชาวอินเดียซึ่งประชาชนทั่วไปนับถือท่านประจักษ์ตา หรือพระเจ้าองค์หนึ่ง ดังนั้น คานธีจึงเป็นสัญลักษณ์ของประเทศอินเดีย ผู้เขียนมีความเห็นว่าถ้าหากชาวอินเดียปราศจากคานธีแล้วก็ยากที่จะยอมยกเอกราชจากอังกฤษได้สำเร็จ และเหตุการณ์จะเป็นไปอย่างไร ถึงขนาดที่จะต้องทำสงครามกันระหว่างชาวอินเดียนับล้านคนกับอังกฤษก็มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ คานธีเป็นมนุษยศาสตร์ที่ สามารถควบคุมจิตใจของชาวอินเดียนับล้านคนให้ดำเนินการต่อสู้ไปตามวิถีทางที่ท่านได้กำหนดไว้ อย่างน่าประหลาดใจ จนกระทั่งได้รับผลสำเร็จสมความมุ่งหมาย ฉะนั้นในบทนี้ผู้เขียนจึงขอกล่าวถึงบทบาทและวิธีการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดีย โดยท่านคานธีในฐานะผู้เสียสละและยึดมั่นอยู่ในอุดมการณ์อันสูงส่งของวิญญาณชาตินิยม และเพื่อประเทศชาติ

หมายเหตุ คานธีได้ใช้ชีวิตถึง 21 ปี (1893-1914) ในแอฟริกาใต้ ตลอดเวลาที่ท่านอยู่ในแอฟริกาใต้ ท่านได้พยายามต่อสู้เพื่อสิทธิและเกียรติศักดิ์ของชาวอินเดีย วิธีการต่อสู้ที่ท่านใช้ได้ผลก็คือวิธีการที่เรียกว่า สัตยาเคราะห์ (Satyagraha) ซึ่งเป็นวิธีการต่อต้านแบบสงบ ท่านได้

พยายามต่อต้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมของรัฐบาล เช่น ไล้คดีค้านกฎหมาย The Registration Law ของรัฐบาลทรานวาาล (Tranvaal) ในปี ค.ศ. 1906

ในปี ค.ศ. 1913 คานธีได้เป็นผู้นำในการดำเนินการต่อต้านด้วยวิธีสัตยาเคราะห์คัดค้านการตัดสินของศาลฎีกาในแอฟริกาใต้ เรื่องที่ไม่ยอมรับรองการแต่งงานของชาวมุสลิมและฮินดู ซึ่งไม่ได้มีการจดทะเบียนตามกฎหมาย ผลสุดท้ายรัฐบาลแอฟริกาใต้ต้องยอมประนีประนอมกับคานธีความสำเร็จในการที่ท่านคานธีได้ต่อสู้ในแอฟริกาใต้ ทำให้ท่านมีความมั่นใจและเชื่อว่าวิธีการต่อสู้อย่างสงบเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเอาชนะจิตใจรัฐบาล การต่อต้านได้รับความสำเร็จก็เนื่องมาจากการที่ชาวอินเดียในแอฟริกาใต้ซึ่งมีอยู่จำนวนไม่มากนัก ได้ร่วมมือกันอย่างแน่นแฟ้น และพร้อมใจกันอย่างดี ดังนั้นเมื่อคานธีกลับไปถึงอินเดีย ท่านก็คิดว่าวิธีการที่ท่านเคยใช้ได้ในแอฟริกาใต้ ถ้าเอามาใช้ในการต่อต้านอังกฤษที่อินเดียก็คงได้ผลเช่นเดียวกัน

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 ถ้าเราจะแบ่งนโยบายของกลุ่มชาตินิยมอินเดียอย่างหยาบ ๆ ก็จะมีอยู่ 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีลักษณะเดินสายกลาง (Moderate) กับกลุ่มหัวรุนแรง (Extremists)

หลักการของกลุ่มสายกลางนั้นใช้วิธีการประนีประนอมและการร้องทุกข์เป็นสำคัญ จึงไม่เห็นด้วยกับหลักคัดค้านหรือวิจารณ์นโยบายของรัฐบาลโดยตรง ส่วนพวกหัวรุนแรง อาศัยหลักการก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในหมู่ประชาชน พวกหัวรุนแรงไม่เห็นด้วยที่อินเดียจะไปประนีประนอมกับอังกฤษ เพราะสิทธิที่อินเดียกำลังพยายามเรียกคืนมา เป็นสิทธิที่มีมาแต่เดิม อังกฤษต่างหากที่เป็นฝ่ายที่ทำลายสิทธิเหล่านั้น ฉะนั้นถ้าฝ่ายใดต้องการประนีประนอมแล้วฝ่ายนั้นก็ต้องเป็นฝ่ายอังกฤษไม่ใช่อินเดีย

ในปี ค.ศ. 1921 ได้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นอีกพรรคหนึ่งเรียกว่า Home Rule Party โดยมีสตรีชาวอังกฤษชื่อ นางแอนน์ เบสแซนต์ (Mrs. Annie Besant) เป็นประธาน อิทธิพลของพรรคนี้ได้เผยแพร่ออกไปทั่วอาณาจักรอินเดีย นโยบายที่สำคัญของพรรคนี้ก็คือการชักชวนนโยบายของรัฐบาลภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย จนกว่ารัฐบาลจะยอมมอบสิทธิการปกครองให้แก่ชาวอินเดีย ฉะนั้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดขึ้นในดินแดนยุโรป รัฐบาลอังกฤษได้ขอความช่วยเหลือจากอินเดีย พรรค Home Rule จึงประกาศคำแถลงการณ์ชักชวนรัฐบาลและนำประชาชนไม่ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลอังกฤษแต่ประการใด รัฐบาลอังกฤษรู้สึกลำบากใจมิใช่น้อยที่เห็นมหาชน

อินเดียต่อต้านรัฐบาล อุปราชจึงให้คำมั่นสัญญาว่า ถ้าอินเดียเข้าช่วยเหลือในการทำสงคราม รัฐบาลอังกฤษจะมอบอำนาจการปกครองแก่ชาวอินเดีย⁴

คานธีเป็นผู้หนึ่งที่เชื่อคำมั่นสัญญาของอังกฤษ แต่ผู้นำบางคนก็ไม่ยอมเชื่อ คานธีได้ลงทุนชักชวนชาวอินเดียร่วมมือกันในการช่วยเหลืออังกฤษ และเรียกร้องให้ชายชาวอินเดียสมัครเข้าเป็นทหารอาสาไปรบกับเยอรมนี คานธีอ้างว่าเป็นความจำเป็นที่ชาวอินเดียจะต้องรู้จักการใช้อาวุธ การไปสู้รบเท่ากับเป็นการฝึกให้ชาวอินเดียรู้จักใช้อาวุธเพื่อป้องกันตัว คำเรียกร้องของคานธีได้ผล ได้มีชาวอินเดียอาสาสมัครเป็นทหารอาสาไปรบกับเยอรมนีเป็นจำนวนมาก คนที่มีทรัพย์สินต่างก็มอบทรัพย์สินให้ไว้เป็นทุนในการทำสงคราม

ครั้นสงครามโลกสงบลง อังกฤษได้ชัยชนะแต่ก็สร้างความผิดหวังให้แก่ชาวอินเดียอย่างมากมาย อังกฤษไม่ได้รักษาคำมั่นสัญญาไว้ รัฐบาลอังกฤษกลับเสนอร่าง พ.ร.บ.ใหม่เข้าสู่สภา กฎหมายนี้เรียกว่า Rowlatt Act อันเป็นกฎหมายที่วิเครอนสิทธิเสรีภาพของประชากรอินเดียอย่างหนัก อาทิให้อำนาจเจ้าหน้าที่จับกุมคุมขังประชาชน และนำขึ้นฟ้องศาลโดยไม่ติดองปฏิบัติ ตามตัวบทกฎหมายที่เคยใช้กันอยู่ ในเวลานั้นประชาชนทั่วประเทศกำลังคัดค้านกฎหมาย Rowlatt กันอย่างเต็มที่ แต่รัฐบาลไม่ฟังเสียง หากพยายามเร่งให้กฎหมายนี้ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติ อย่างรีบด่วนในที่สภาก็สามารถผ่านกฎหมายออกมาได้สมใจ⁵ สาเหตุที่รัฐบาลออก พ.ร.บ.นี้ ก็เนื่องจากว่า

ในปี ค.ศ. 1905 ในสมัยของ ลอร์ด แอลธัม อุปราชอังกฤษประจำอินเดียได้แบ่งมณฑล เบงกอล ออกเป็น 2 มณฑล คือเบงกอลตะวันออก กับเบงกอลตะวันตก ทำให้ชาวเบงกอลไม่พอใจ เป็นอันมาก จึงเกิดการจลาจลขึ้นและพร้อมใจกันบอยคอตสินค้าอังกฤษ

ในสมัยพระเจ้าจอร์จที่ 5 แห่งอังกฤษขึ้นครองราชสมบัติ พระองค์จึงทรงประกาศให้มณฑล ทั้ง 2 รวมกันและให้ย้ายเมืองหลวงจากกัลกัตตาไปตั้งที่เมืองเคลลี (1๙๑๑/๑๑)

แม้ว่าเบงกอลจะรวมเป็นมณฑลเดียวกัน แต่ว่าพวกเขาคินิยมในเบงกอลมีความภักดีรุนแรง พวกยูวชนไกรวมกันตั้งสมาคมลับขึ้นสมาคมหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ที่จะกู้เอกราชของอินเดียโดยใช้อาวุธ เป็นสำคัญ สมาคมนี้นี้มีสาขาแผ่กว้างออกไปยังหัวเมืองต่าง ๆ ของอินเดีย มีนักเรียนนิสิตนักศึกษา สมัครเข้าเป็นสมาชิกเป็นจำนวนมาก ชันค่อมาสมาคมได้ขยายสาขาออกไปยังเมืองสำคัญต่าง ๆ

ในยุโรปและอเมริกา เพื่อติดต่อกับรัฐบาลต่าง ๆ ที่เป็นศัตรูกับอังกฤษ ทั้งยังได้จัดอาวุธเตรียมไว้ด้วย โดยกำหนดวันที่ 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1916 เป็นวันปฏิวัติ รัฐบาลไคเซอร์ได้ทำลายแผนการของพวกเขา ปฏิวัติเสียทั้ และจับกุมบุคคลที่ติดต่อกันเป็นจำนวนมาก และตั้งข้อหาว่าเป็นกบฏ รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ ได้เสนอให้ออก พ.ร.บ. ก่อจักสิทธิพลเรือนขึ้น และมอบอำนาจพิเศษให้แก่ตำรวจ ประชาชนอินเดียได้พากันคัดค้าน พ.ร.บ. นี้ทั่วประเทศ แต่รัฐบาลอังกฤษกลับตื้อทึง ไม่ยอมรับฟังการคัดค้านแต่ประการใดทั้งสิ้น ความหวังที่ชาวอังกฤษจะได้รับการช่วยเหลือจากชาวอินเดียในการช่วยเหลืออังกฤษทำสงครามจึงหมดสิ้นไป

คานธีเป็นตั้ตั้งตัวตีในการคัดค้าน พ.ร.บ. นี้ โดยประกาศชักชวนให้ประชาชนทำสัตยาเคราะห์ คือมีการพิมพ์ใบปลิวแจกจ่ายแก่ประชาชนผู้ร่วมมือในการต่อต้านโดยการเซ็นชื่อลงไปเพื่อปฏิญาณตนว่าจะต่อต้านร่างพระราชบัญญัติทุกวิถีทางโดยทางสงบ คือไม่ใช่วิธีการต่อสู้ที่รุนแรง อันเป็นเหตุให้เสียชีวิต ทำร้ายร่างกายหรือทำลายทรัพย์สิน และจะไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม ชาวอินเดียนับจำนวนหมื่น ๆ สมัครเข้าเป็นสมาชิกสัตยาเคราะห์ มีการจัดตั้งคณะสัตยาเคราะห์ ขึ้นเป็นคณะกลางคณะหนึ่ง มีหน้าที่ควบคุมหลักการแห่งสัตยาเคราะห์ทั่วอินเดีย ส่วนการสัตยาเคราะห์เฉพาะแคว้นอยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการสัตยาเคราะห์ประจำแคว้น แยกออกเป็นสาขาตามจังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน เป็นต้น คานธีได้รับเลือกตั้งเป็นประธานคณะกรรมการสัตยาเคราะห์กลาง⁵

คานธีต่อสู้โดยใช้วิธีสันติทุกงานทั้งหมด อาทิ งานในโรงงานต่าง ๆ การเล่าเรียน การจรรยา การปศุกรรม การหุงอาหาร จนกระทั่งการออกจากบ้านเวลากลางวันประชาชนทำพิธีสัตยาธิฐาน เพื่อให้มีกำลังใจที่จะดำเนินการต่อสู้โดยไม่ละอาชีวิติใคร บางคราวประชาชนพากันไปยังเทวสถานตั้งสัตยาธิฐานก็มี ซึ่งแล้วแต่คณะกรรมการจะสั่งประการใด วิธีการทั้งหมดนี้เรียกว่า การถือหิรताल ซึ่งทำกันตั้งแต่ 5 นาฬิกาจนถึง 17 นาฬิกา ประชาชนพากันไปชุมนุมที่บริเวณสนามแล้วแสดงสุนทรพจน์คัดค้านนโยบายของรัฐบาลบางครั้งรัฐบาลใช้กำลังทหารระงับการชุมนุมก็มี แต่ก็ไม่เกิดผลแต่ประการใด

การผลงานเพื่อต่อต้านกฎหมาย Rowlett ในนครเคลลี ได้เป็นไปอย่างพร้อมเพรียงชนิดที่ไม่เคยปรากฏในนครนี้มาก่อนเลย ทั้งฝ่ายฮินดูและมุสลิมได้ผนึกกำลังกันอย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ขณะที่ประชาชนกำลังเดินขบวนประท้วงมุ่งหน้าไปทางสถานีรถไฟ กำลังตำรวจได้พยายามเข้าสกัดกั้น

ประชาชนไม่ยอม จึงเกิดการชุมนุมวุ่นวายกันขึ้น ตำรวจใช้อาวุธปืนยิงเข้าไปในฝูงชน ทำให้ประชาชนได้รับบาดเจ็บสาหัสและตายไปก็มี

กฎหมายอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งประชาชนไม่พอใจมากก็คือกฎหมายว่าด้วยการห้ามจำหน่ายหนังสือบางเล่ม คือหนังสือเอกราชของอินทียกับหนังสือสรโรทัย คานธีใช้วิธีคือแบ่งคือสั่งให้พิมพ์หนังสือสองเล่ม แล้วนำไปจำหน่ายแก่ประชาชนและประกาศว่ารายได้จากการจำหน่ายหนังสือจะนำไปสมทบทุนต่อสู้เพื่อเอกราช ปรากฏว่าหนังสือขายดีเป็นเทน้ำเทท่า และส่วนมากให้เงินค่าหนังสือมากกว่าราคาที่กำหนดไว้เสียอีก

ตามกฎหมายแล้ว ผู้ที่ซื้อไปอ่านก็ถือว่าผิดกฎหมายด้วย ต่อมารัฐบาลได้สั่งให้ทำอันลง กล่าวคือ รัฐบาลถือว่าหนังสือสองเล่มที่จัดพิมพ์จำหน่ายไม่เป็นหนังสือที่ต้องห้าม เพราะเป็นหนังสือที่พิมพ์เป็นครั้งที่ 2 มีโชหนังสือที่พิมพ์เป็นครั้งแรก ซึ่งรัฐบาลออกประกาศห้าม ด้วยเหตุนี้ใครจะซื้อจะขายก็ไม่ผิดกฎหมาย⁷

คานธีได้เสนอให้มีการเรียกประชุมคองเกรสเพื่อหาวิธีการต่อต้านอังกฤษอย่างสงบ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1920 คานธีได้เสนอญัตติขอให้คองเกรส รับรองหลักการไม่ร่วมมือกับอังกฤษที่ประชุมได้รับข้อเสนอของคานธีซึ่งขอให้ประชาชนยกมือถือนักไม่ร่วมมือกับอังกฤษทั้งต่อไปนี้เป็นคือ

1. ถิ่นบรรพชาศิกข์ และลาออกจากตำแหน่งกิตติมศักดิ์ และสมาชิกสภาประเภทที่ 2 (รัฐบาลเลือกทั้งหมด)
2. ไม่ยอมรับเชื่อเชิดในพิธีงานฉลองต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นพิธีทางราชการหรือกิจการราชการ ทั้งไม่ยอมรับเชื่อเชิดในพิธีเผ้าควย
3. ให้ผู้ปกครองพาลูกหลานของตนลาออกจากโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยที่รัฐบาลเป็นเจ้าของและจะจัดตั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัยแห่งชาติ สำหรับชาวอินเดียนทุกมณฑล
4. คอย ๆ บอยคอตศาลอังกฤษทั้งฝ่ายนายความ และลูกความและจัดตั้งศาลอนุญาโตตุลาการขึ้นเพื่อตัดสินคดีระหว่างชาวอินเดียนด้วยกันเอง
5. ไม่ยอมสมัครเป็นทหาร เสมียน และกรรมกรเพื่อไปสงคราม
6. ถอนใบสมัครเป็นสมาชิกสภาอีกทั้งไม่ยอมลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครผู้ใด ซึ่งสมัครไปยักขึ้นค่าชอรองของพรรคคองเกรส

7. การต่อสู้ขอให้มีการระเบียบวินัย และเสียสละ

8. เปิดโอกาสให้ชายหญิงและเด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการต่อสู้

ข้อเสนอของคานธีปรากฏว่าได้ผลอย่างน่าพอใจ ประชาชนและสมาชิกพรรคองเกรสต่างก็รับไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัดโดยพร้อมเพรียงกัน และทำความเข้าใจให้แก่รัฐบาลอังกฤษที่อื่นเคียงมาก

อังกฤษได้ยอมประนีประนอมต่อชาวอินเดียเหมือนกัน แต่ไม่ยอมให้เอกราชเพียงแต่ให้รัฐธรรมนูญแก่ชาวอินเดียฉบับหนึ่ง ตามหลักการแห่งรัฐธรรมนูญนี้ได้แบ่งอำนาจการปกครองไว้ 2 ประเภท ประเภทที่ 1 คือ โอนอำนาจที่โอน (Transferred Power) และอีกประเภทหนึ่งคือ โอนอำนาจที่สงวนไว้ (Reserved Power) อำนาจประเภทที่โอนให้ นั้นหมายถึงอำนาจปกครองที่รัฐบาลไคโอนให้แกชาวอินเดียมีอยู่ 2 แผนกคือ อำนาจการเทศบาล อำนาจการตั้งงบประมาณ ส่วนอำนาจที่สงวนไว้ให้แก่ รัฐบาลอังกฤษยังสงวนไว้ ซึ่งมีอยู่ 4 แผนกด้วยกันคือ อำนาจการคลัง อำนาจทหาร อำนาจตำรวจ อำนาจกรมชลประทาน

อำนาจนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อจำกัดอยู่ว่า ถึงสภาจะมีอำนาจออก พ.ร.บ. ได้ก็จริง แต่ต่อปราชญ์มีสิทธิพิเศษ (Power of veto) ที่จะยับยั้ง พ.ร.บ. ทุกฉบับ แม้จะผ่านสภาแล้วก็ตามเห็นว่าไม่สมควร

ชาวอินเดียไม่พอใจรัฐธรรมนูญฉบับนี้มาก เพราะแทบจะไม่มี ความหมายและไม่ได้เกิดผลประโยชน์แก่ชาวอินเดียมากนัก ด้วยเหตุนี้คานธีจึงได้เสนอข้อคัดค้านต่อองเกรสและแนะนำประชาชนชาวอินเดียให้พร้อมใจกันร่วมมือบอยคอตรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทุกประการ⁸

อุตสาหกรรมของอังกฤษที่ทำรายได้มากที่สุดในการส่งมาขายที่อินเดีย ก็คือสินค้าประเภทผ้า ซึ่งอังกฤษได้ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าที่ประเทศของตน เจริญรุ่งเรืองนับเป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งโรงงานทอผ้าของชาวอินเดีย ซึ่งเคยรุ่งเรืองมาในอดีตต้องล้มครืนและเลิกกิจการหมด การที่สินค้าของอังกฤษที่ตลาดในอินเดียทำให้ชาวอินเดียโกรธแค้นเรื่องนี้มีมาก เพราะประชาชนเป็นจำนวนมากต้องไร้อาชีพและยากจนลง คานธีได้วางแผนแก้เผ็ดอังกฤษ เพื่อให้เศรษฐกิจของอังกฤษปั่นป่วน นั่นก็คือ ชักชวนให้ชาวอินเดียทั้งหมดเลิกใช้สินค้าที่ทำจากอังกฤษ แล้วตั้งตนใช้สินค้าอินเดีย ถ้าสินค้าประเภทใดที่ชาวอินเดียหาไม่ได้ ก็ให้ซื้อจากประเทศอื่น ยกเว้นจากอังกฤษ โดยเฉพาะการที่ชาวอินเดียเลิกใช้ผ้าที่ทำโดยชาวอังกฤษ นับว่าได้สร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจของอังกฤษ

เป็นอันมาก คานธีได้ชักชวนให้ประชาชนทอผ้าใช้เอง และท่านเองก็ทำเป็นตัวอย่างคือลงมือปั่นค้าย้วยตนเองทุกวัน แม้ขณะที่ไปแสดงสุนทรพจน์ที่ไหนก็ยังนำเครื่องปั่นฝ้ายติดตัวไปด้วย ถ้าว่างเมื่อใดก็ลงมือปั่นฝ้ายเรื่อยไปไม่ยอมหยุดมือ .

ความคิดของคานธีได้ผล ประชาชนต่างพร้อมใจกันทอผ้าขึ้นใช้เอง ตามโรงเรียนต่าง ๆ ก็เปิดสอนวิชาทอผ้าขึ้นเป็นวิชาพิเศษ เครื่องปั่นฝ้ายกลายเป็นของชาวอินเดียมีค่าและเกียรติยศอย่างสูง การบอยคอตสินค้าของอังกฤษอย่างเคร่งครัดและเอาจริง ผลปรากฏว่าโรงงานทอผ้าหลายโรงในอังกฤษต้องล้มเลิกกิจการ โรงงานบุหรี่ยของบริษัทเวอร์จิเนีย ที่กัลกัตตาต้องล้มเลิกกิจการเช่นเดียวกัน สร้างความกระหกระเทือนต่อเศรษฐกิจอังกฤษเป็นอย่างมาก

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1921 รัฐบาลอังกฤษได้ประกาศว่า มกุฎราชกุมารแห่งอังกฤษ (Prince of Wales) จะเสด็จเยี่ยมอินเดีย คานธีถือโอกาสชักชวนประชาชนให้บอยคอตการเสด็จของ Prince of Wales โดยให้ประชาชนสมัครเป็นผู้นับอาสาว่าเป็นการบอยคอตการประกาศครั้งนี้รัฐบาลอังกฤษรู้สึกขุ่นเคืองมากยิ่งขึ้นกว่าการบอยคอตสินค้าอังกฤษเสียอีก ฉะนั้นเมื่อระยะเวลาเสด็จใกล้เข้ามา รัฐบาลจึงออกประกาศใช้กฎหมายการศึก และทั้งประกาศจะลงโทษคณะผู้นับอาสาว่าเป็นคณะนอกกฎหมาย แต่ประชาชนก็มีได้วันเกรงกลัวพากันไปอาสาสมัครมากมาย ผลก็คือมีผู้ถูกจับกุมในการนี้ประมาณ 80000 คน เป็นที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งว่ารัฐบาลยังไม่กล้าจับคานธีโดยเฉพาะ โดยเกรงว่าประชาชนอาจจะลุกฮือต่อต้านรุนแรงยิ่งขึ้นจนเหลือกำลังที่จะปราบ

รัฐบาลพยายามที่จะปราบปรามพวกที่ต่อสู้เพื่อเอกราชอย่างรุนแรงขึ้นทุกที บางครั้งถึงกับใช้ปืนยิงพวกที่รับอาสาต่อต้านการซื้อสินค้าอังกฤษมาก เจ็บล้มตายไปหลายคน คานธีก็รู้ตัวอยู่เสมอว่าวันหนึ่งอาจจะถูกจับและท่านกลัวว่าถ้าท่านถูกจับฝูงชนจะก่อเหตุรุนแรงขึ้นได้ ดังนั้นท่านจึงสั่งสอนประชาชนมิให้ก่อการวุ่นวายแม้ว่าท่านจะถูกจับ และให้ยึดมั่นในหลักอหิงสา รัฐบาลแน่ใจว่าประชาชนคงจะเชื่อฟังคานธีจึงได้ลงมือจับกุมคานธีเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1922 และได้ถูกส่งห้องขังหลวง เป็นผู้ก่อให้เกิดการต่อต้านรัฐบาล คานธีถูกตัดสินจำคุก 6 ปี แต่คานธีติดคุกได้เพียง 2 ปีเท่านั้น รัฐบาลก็ปล่อยให้เป็นอิสระภาพ

ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งในการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียก็คือ เรื่องการแตกแยกกันทางศาสนา ระหว่างฮินดูกับอิสลาม ในสมัยที่อังกฤษปกครองอังกฤษได้ใช้วิธีสร้างความแตกร้าวทางศาสนา

ในอินเดียเพื่อที่จะปกครองสะทวขึ้น ในระหว่างที่มีการต่อสู้เพื่อเอกราช ชาวอินเดีย 2 ศาสนา ก็ยังรวมกันไม่ติดแม้ว่าจะมีจุดมุ่งหมายตรงกันก็ตาม คานธีรู้สึกไม่พอใจเรื่องนี้เป็นอย่างมาก คานธี จึงประกาศอดอาหารเป็นเวลา 12 วัน เพื่อประท้วงการแตกแยกของชาวอินเดีย การอดอาหาร ประท้วงของคานธีได้ผลทำให้พวกฮินดูและมุสลิมต้องหันมาปรองดองกันเพื่อต่อสู้กับอังกฤษต่อไป คานธี ทำเนิการต่อสู้อย่างสงบและเข้มแข็งต่อไป ท่านออกเที่ยวสั่งสอนประชาชนทั่วอาณาจักรอินเดียให้ตั้ง มั่นอยู่ในหลักอหิงสา เลิกการทะเลาะวิวาทระหว่างกันและกัน สมานสามัคคีในศักดิ์สิทธิ์กันเองโดยไม่ ต้องพึ่งศาล เลิกใช้สินค้าต่างประเทศโดยเฉพาะ ผ้าอังกฤษในถุงหมวกที่ห่อขึ้นในอินเดีย เลิกดื่ม ของมีเมา และให้เตรียมตัวเพื่อชักขึ้นกฎหมายเจ้าจำเป็น ภายใต้การนำของคานธี การปลุกกระตือรือร้นของคานธีทำให้ประชาชนอินเดียตื่นตัวกันมาก

เมื่อการต่อสู้ระหว่างคานธีกับรัฐบาลไรล์ คานธีจึงเริ่มใช้วิธีการต่อสู้แบบใหม่ คือการ ดำเนินนโยบายชักขึ้นกฎหมายโดยมหาชนทั่วไปซึ่งมีชื่อว่าสงครามอิสรภาพ (War of Independence) โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนเมษายน ค.ศ. 1930 ซึ่งยึดถือหลักอหิงสาและ การชักขึ้นกฎหมายเป็นหลักสำคัญ กฎหมายฉบับแรกที่คานธีประกาศชักขึ้นก็คือกฎหมายเกลือ เพราะ กฎหมายเกลือบีบบังคับประชาชนอินเดียมาก กล่าวคือตามกฎหมายนี้ ประชาชนแม้ผู้ซึ่งอาศัยอยู่ตาม ชายทะเล ก็ไม่มีสิทธิที่จะนำเอาน้ำทะเลมาทำเกลือเพื่อบริโภคหรือนำเอาไปขายเป็นสินค้าได้ ตาม กฎหมายเกลือเป็นสินค้าของรัฐบาลโดยตรง การทำเกลือรัฐบาลลงทุนน้อยมากแต่ขายในราคาแพง กว่าทุนที่ลงไปหลายเท่า จำนวนเงินนี้รัฐบาลถือว่าเป็นภาษีเกลือ ฉะนั้นเป็นอันว่าชาวอินเดียทุกคน ถ้ากินเกลือก็ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐบาล

วันที่ 12 เมษายน เป็นวันเริ่มต้นการชักขึ้นกฎหมายเกลือ คานธีได้นำประชาชนจำนวน มากมายเดินทางมุ่งไปยังเมืองซันตี ซึ่งเป็นเมืองชายทะเล อยู่ห่างจากที่พักของคานธีเป็นระยะทาง 100 ไมล์เศษ เป็นการเดินทางควยเท้า ระหว่างทางคานธีได้กล่าวปราศรัยแก่ประชาชนทั่วไป เรียกร้องให้ชาวอินเดียต่อสู้กับอังกฤษด้วยวิธีการอันสงบ เมื่อถึงจุดหมายปลายทาง คานธีก็ทำพิธี เปิดการชักขึ้นกฎหมายเกลือคือลงมือเก็บเกลือด้วยตนเอง นอกจากนั้นชาวอินเดียทั่วประเทศก็เริ่ม ผลิตเกลือขายเกลือกันอย่างไม่หว่นเกรงต่อกฎหมายอีกต่อไป รัฐบาลไม่กล้าที่จะจับผู้ชุมนุมมาลงโทษได้ เพราะมหาชนได้พร้อมใจกันทำ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย นิสิต นักศึกษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่รัฐบาล

ต่างก็พากันร่วมมือในการชักชวนกฎหมายและบอยคอตรัฐบาล รัฐบาลได้ใช้วิธีการจับกุมประชาชนนับเป็นจำนวนหมื่น ๆ มาขังคุกจนไม่มีที่ที่จะขัง ต้องสร้างเรือนจำชั่วคราวขึ้นหลายแห่ง แต่ชาวอินเดียก็ไม่ย่อท้อ ยังคงหน้าตั้งตาชักชวนกันทั่วไป นักเข้ารัฐบาลจับกุมประชาชนไม่ไหว เพราะไม่มีที่ที่จะขัง จึงใช้วิธีใหม่คือไล่หุบตีพวกที่ชักชวนกฎหมาย ในที่สุดก็ใช้กองทหารเข้าปราบ และออกกฎหมายควบคุมการพิมพ์สำหรับถูกเงินชั่วคราว รัฐบาลเรียกเรื่องเงินประกันจากหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ หนังสือพิมพ์ของพรรคคองเกรสจึงหันไปใช้การพิมพ์โดยโรเนียว พวกหนังสือพิมพ์อินเดียต่างก็ช่วยกันชักชวนกฎหมายการพิมพ์ฉบับถูกเงิน และ ไม่ยอมเสียเงินค่าประกัน รัฐบาลจึงสั่งให้ลงมือรีบเครื่องพิมพ์ต่าง ๆ ทันที การปิดปากหนังสือพิมพ์เช่นนี้ ไก่ก้อให้เกิดความเคืองกรอนขึ้น แม้ภายในรัฐบาลด้วยกันเอง

วันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1930 คานธีก็ถูกจับอีกครั้งหนึ่ง การจับกุมคานธีครั้งนี้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาคัดค้านอย่างรุนแรงทั่วอินเดีย เกิดมีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน ยังผลให้มีผู้เสียชีวิต และบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก igitการต่าง ๆ หยุดชะงักหมดสิ้น เพราะประชาชนต่อสู้โดยใช้วิธีหิรताल รัฐบาลประกาศใช้กฎหมายมาตรา 144 ซึ่งมีลักษณะคล้าย ๆ อัยการศึก แต่ประชาชนชักชวนตำรวจเริ่มยิงประชาชน ผู้นำชาวอินเดียที่สำคัญอีกคนหนึ่งคือ เนห์รู ก็ประกาศต่อสู้กับรัฐบาลต่อไปโดยไม่ใช้มาตรการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น รวมทั้งการไม่ยอมเสียภาษี การบอยคอตธนาคาร บริษัทรับประกันชีวิต บริษัทเดินเรือ และบริษัทอื่น ๆ ซึ่งอังกฤษเป็นเจ้าของ

ในที่สุดก็ได้มีการเจรจากันระหว่างคานธีกับผู้สำเร็จราชการอังกฤษประจำอินเดียระหว่างปลายเดือนกุมภาพันธ์ และต้นเดือนมีนาคม ค.ศ. 1931 หลายครั้งด้วยกัน การเจรจารั้งนี้อังกฤษยอมอ่อนข้อให้หลายอย่าง และได้รับผลสำเร็จด้วยดี ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงสงบศึก และตกลงกันว่า

1. ผู้ที่อาศัยอยู่ตามชายทะเลมีสิทธิเก็บ ทำ และขายเกลือได้
2. รัฐบาลจะยกเลิกนโยบายปราบปรามชาวอินเดีย
3. นักโทษการเมืองจะได้รับอภัยโทษเป็นอิสระทุกคน
4. คองเกรส มีสิทธิประกาศเลิกการซื้อขายของสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

โดยไม่เก็บค่าวางประกัน

5. รัฐบาลจะคืนทรัพย์สินสมบัติที่ริบไว้ให้กลับคืนทั้งหมด

การต่อสู้ของคานธีโดยวิธีสงบนับว่าได้ผล แต่เรื่องความภายในอินเดียยังไม่หมดสิ้น เนื่องจากในอินเดียมีสมาคมลับของพวกยูเวนสมาคมหนึ่ง ซึ่งใช้วิธีการต่อสู้ที่รุนแรงคือลอบฆ่าบุคคล

สำคัญ ๆ ของอังกฤษอยู่เสมอ อังกฤษได้จับกุมสมาชิกของสมาคมนี้ไว้หลายคน และได้นำไปประหารชีวิต พวกสมาชิกสมาคม และประชาชนบางกลุ่มไม่พอใจคานธีที่มีได้เจรจากับอังกฤษ ขอให้อังกฤษ ยกโทษสมาชิกของสมาคมที่ถูกจับกุมด้วย พวกยูวชน สมาชิกสมาคมลับ จึงต่อสู้กับอังกฤษต่อไปโดยวิธีรุนแรง

ในเดือนสิงหาคม คานธีได้เดินทางไปยังอังกฤษ เพื่อเข้าร่วมประชุมโต๊ะกลมกับรัฐบาลอังกฤษ และผลแห่งการประชุมครั้งนี้ อังกฤษก็ยอมให้อินเดียได้รับเอกราช แต่คงสงวนไว้ทางด้านการทหาร และการต่างประเทศ ซึ่งอังกฤษยังควบคุมอยู่

กษัตริย์แห่งความมานะบากบั่น และไม่ยอมทอดถอนใจในการต่อสู้เพื่อเอกราชให้แก่อินเดียของคานธี อังกฤษจึงค่อย ๆ ให้เอกราชแก่อินเดียทีละน้อย ๆ ในที่สุดอังกฤษก็ยินยอมให้เอกราชแก่ อินเดียนอย่างสมบูรณ์ เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1947 คุณความดีของคานธีที่ได้ยอมเสียสละซึ่งความสุขทั้งปวงโดยไม่คิดหวังผลตอบแทน เพียงแต่เอกราชของชาติเท่านั้น ได้จารึกอยู่ในจิตใจของชาวอินเดียจนกระทั่งตราบนานเท่าทุกวันนี้ แม้ว่าท่านจะได้วายชนม์ไปแล้วก็ตาม

ปัญหาการแบ่งแยกประเทศหลังจากอินเดียนได้รับเอกราช

ก่อนปี ค.ศ. 1930 คำว่า "ปากีสถาน" ยังไม่มีใครกล่าวถึงเลย เพราะมีชาวมุสลิมเป็นจำนวนน้อยมากที่คิดจะแยกมุสลิมออกเป็นประเทศใหม่ จุดเริ่มแรกของความคิดที่ชาวมุสลิมจะแยกตัวออกไปตั้งประเทศปากีสถาน ก็เนื่องมาจากไคมีนิกประพันธ์ชาวเปอร์เซียคนหนึ่งซึ่งมีชื่อเสียงมากชื่ออิควาล (Iqbal) เป็นผู้เฉลียวฉลาดและรอบรู้ในหลายด้าน เช่น กฎหมาย ครู ปรชฎา และนักการเมือง ในปี ค.ศ. 1930 เขาได้กล่าวสุนทรพจน์ที่สันนิบาตมุสลิมและได้กล่าวว่า เขาต้องการที่จะเห็นปัญจาบ แคว้นทางตะวันตกเฉียงเหนือ ซินด์ และ บาลูจิสถาน ได้แยกตัวออกไปรวมกันเป็นประเทศใหม่ จะช่วยวิธีการปกครองตนเองภายใต้จักรวรรดิอังกฤษ หรือจะไม่อยู่ภายใต้จักรวรรดิอังกฤษก็ได้ สุนทรพจน์ดังกล่าวทำให้ จินนาห์ เห็นดีเห็นงามด้วย และครั้งนี้เองเป็นมูลเหตุให้เขาคิดสนใจที่จะแยกมุสลิมออกไปเป็นประเทศใหม่

จินนาห์ เคยไปอยู่ในอังกฤษและมีภรรยาเป็นชาวอังกฤษ หลังจากภรรยาถึงแก่กรรม เขาจึงได้กลับอินเดียในปี ค.ศ. 1934 ในระยะแรกเขาได้เคยเป็นสมาชิกของกองเกรส แต่รู้สึกไม่พอใจผู้นำของกองเกรสบางคนที่ได้ดูหมิ่นเขาโดยคิดว่าเขาเป็นคนทะเลาะเถียงกันที่จะได้ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี แต่แท้ที่จริงแล้ว จินนาห์เป็นบุคคลที่มีความเสียสละอย่างสูง และอุทิศตนเพื่ออินเดีย ในปี ค.ศ. 1937 เขาก็เกิดขัดแย้งกับเนห์รู เนห์รูปฏิเสธไม่ยอมเจรจากับเขา จินนาห์จึงต้องหาวิธีอื่นเพื่อตอบโต้ นั่นก็คือเมื่อเขาได้มาร่วมงานกับสันนิบาตมุสลิม สมาชิกได้ยกย่องเขามากและในที่สุดเขาก็ได้เป็นผู้นำของสันนิบาตมุสลิม เขาจึงได้เป็นตัวแทนในการต่อสู้เพื่อแยกมุสลิมออกไปตั้งประเทศปากีสถาน

ตอนแรกกองเกรสพยายามคัดค้านอย่างเต็มที่ ไม่ยอมให้มีการแบ่งแยกอินเดียออกเป็น 2 ประเทศ แต่แล้วในที่สุดก็ต้องยอม เพราะถ้าไม่ยอมก็หมายถึงการนองเลือดระหว่างชาวอินเดียด้วยกัน หลังจากที่ยินดีและปากีสถานได้รับเอกราชแล้ว ปัญหาเรื่องการแบ่งแยกก็ยังมีได้หมดสิ้นไป ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการให้อินเดียเป็นเอกราชก็คือปัญหาเรื่องเจ้าครองแคว้นต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก สมัยที่อังกฤษปกครองอินเดีย อังกฤษยินยอมให้แคว้นบางแคว้นปกครองตนเอง ดังนั้นแคว้นบางแคว้นที่มีเจ้าครองนครปกครองจึงมีอิสรภาพ ครั้นอังกฤษให้เอกราชแก่อินเดีย ก็เลยเกิดปัญหาขึ้นมาว่าจะเอาแคว้นที่มีเจ้าครองนครนี้ไปไว้ที่ไหน¹⁰

ฝ่ายผู้นำของกองเกรสประกาศเตือนว่า ถ้าหากต่างชาติยอมรับว่าแคว้นที่มีเจ้านครเป็นรัฐอิสระก็คือว่าได้กระทำตัวเป็นศัตรูต่อ พ.ร.บ. ประกาศอิสรภาพ ท่านจึงประกาศว่า ถ้าเจ้าครองแคว้นประกาศแคว้นของตนเป็นอิสระภาพก็เท่ากับประกาศสงครามกับชาวอินเดียเสรีนับล้าน ๆ คน ทั่วประเทศ

ฝ่ายกองเกรสเสนอว่า เจ้าผู้ครองแคว้นจะต้องยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลาง 3 อย่าง คือ กิจการทางทหาร กิจการภายในและการคมนาคม แบบเทศาภิบาล อุปราชประจำอินเดียทำหน้าที่เป็นคนกลางเจรจาไกลเกลี่ยขอให้เจ้าผู้ครองแคว้นยอมรับข้อเสนอของฝ่ายกองเกรส ซึ่งรัฐบาลขอเข้าควบคุม 3 อย่างดังกล่าว นอกนั้นจะยินยอมให้มหाराชาปกครองตนเองได้

ทางฝ่ายมหाराชาที่ยินยอมรับข้อเสนอของกองเกรส ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา คณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาคำเนิการเกี่ยวกับเรื่องนี้ มหาราชากล่าวว่ารัฐบาลอินเดียจะไม่รักษาคำพูด

ในเรื่องที่จะยอมให้ไปปกครองตนเอง จึงขอให้ผู้แทนอังกฤษคำประกัน ผู้แทนอังกฤษก็ไม่กล้าที่จะ
คำประกันให้ แต่ว่าการเจรจาตกลงก็สามารถรอมชอมกันได้ มหาราชายอมอยู่ใต้รัฐบาลกลาง
หลังจากที่อังกฤษให้เอกราชแก่อินเดียแล้ว แต่มีมหาราชบางองค์ไม่ยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลาง
หรือคงเกรงว่ามีอำนาจเหนือตน เช่นมหาราชแห่ง โจดปูระ (Jodhpur) ซึ่งขอไปขึ้น
อยู่กับปากีสถาน

แคว้นบางแคว้นก็กลัวว่า เมื่อไปขึ้นกับอินเดียแล้ว กลัวว่ารัฐบาลกลางจะยึดทรัพย์สินที่
มหาราชามีอยู่มากมายไปเป็นสมบัติของประเทศมหค บางแคว้นมหาราชาก็อิสลาม แต่ประชาชนถือ
ฮินดู เลยไม่รู้ว่าจะตัดสินใจไปอยู่ฝ่ายอินเดียหรือปากีสถานดี

เหตุการณ์เข้าขั้นร้ายแรง คือในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1947 อินเดียได้ส่งทหารบุกเข้าไปยัง
แคว้น จูนาธา (Junagadh) ซึ่งประชาชนในแคว้นนี้ต้องการไปขึ้นอยู่กับอินเดีย แต่มหาราช
ต้องการไปขึ้นอยู่กับปากีสถาน ครั้นอินเดียส่งทหารเข้าบุกรุกแคว้นนี้ ปากีสถานก็จะส่งทหารเข้าสู้รบ
บ้าง แต่ยังไม่ทันได้รบกันก็ตกลงกันได้เสียก่อน คือใช้วิธีให้พลเมืองออกเสียงลงประชามติว่าจะไป
อยู่ฝ่ายไหนดี ผลปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่สมัครใจไปอยู่กับอินเดีย และตกลงโอนไปขึ้นกับอินเดีย
ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948¹¹

แคว้นอีกแคว้นหนึ่งคือ แคว้น ไฮเดอราบัด (Hyderabad) พลเมืองแคว้นนี้ 80%
เป็นชาวฮินดู แต่เจ้าครองแคว้นชื่อ นิซาม (Nizam) เป็นมุสลิม แคว้นนี้มีเนื้อที่ถึง 82000
ตารางไมล์ มีประชาชนอยู่ราว 16 ล้านคน อาณาเขตที่ล้อมรอบแคว้นนี้เป็นดินแดนของอินเดียทั้งสิ้น
ว่ากันตามหลักแล้ว แคว้นนี้น่าจะอยู่กับอินเดีย เพราะถ้าไปขึ้นอยู่กับปากีสถานแล้วจะลำบากในเรื่อง
การคมนาคมมากมาย นิซามไม่รู้จะหาทางออกอย่างไร จึงประกาศตนเป็นเอกราช และตั้งตัวเอง
เป็นพระเจ้าแผ่นดิน พร้อมทั้งเตรียมกำลังกองทัพไว้สำหรับที่จะสู้รบกับรัฐบาลอินเดีย ปากีสถาน
สนับสนุนการกระทำของนิซามเต็มที่ โดยการส่งอาวุธช่วยเหลือ รัฐบาลอินเดีย จึงตัดสินใจส่งทหาร
บุกเข้าสู่อไฮเดอราบัด ภายหลังที่ได้มีการปะทะกันเล็กน้อย นิซามก็ยอมจำนนอินเดียจึงยอมให้นิซาม
เป็นประมุขของแคว้นต่อไป โดยได้รับเงินปีถึงปีละ 750,000 ปอนด์

รัฐบาลปากีสถานได้ประท้วงในกรณีที่ยึดบุก ไฮเดอราบัด และจูนาธาไปถึงสหประชาชาติ
แต่สหประชาชาติก็ไม่สามารถที่จะเข้ามายุ่งเกี่ยวในเรื่องนี้ได้¹²

เชิงอรรถบทที่ 4

1. Stanley Wolpert India pp.119-121
2. Jawaharlal Nehru The Discovery of India p.358
3. Stanley Wolpert op.cit pp.136-139
4. B.N. Pandey The Break up of British India pp.91-92
5. มหาคมธ คานธี ชีวประวัติของข้าพเจ้า หน้า 468 - 472
6. สวามิ สัตยานันทปุรี มหาคมธคานธี หน้า 139 - 144
7. มหาคมธ คานธี ล.ก. หน้า 480 - 486
8. สวามิ สัตยานันทปุรี ล.ก. หน้า 173 - 178
9. เกิม หน้า 265 - 268
10. Stanley Wolpert op.cit pp.140-141
11. Clande A. Buss Asia in the Modern World p.559
12. Michael Edwards The Last year of British India pp.201-217

(15)

มหากาพย์อินเดีย 1. การเมืองการปกครอง

รัฐธรรมนูญ หลังจากที่ยินเดียได้รับเอกราชแล้ว งานสำคัญที่ผู้นำอินเดียกำลังริบเร่งดำเนินการต่อไปก็คือการร่างรัฐธรรมนูญ โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้จัดร่างและร่างเสร็จในฤดูใบไม้ผลิของปี ค.ศ. 1948 แต่ได้ประกาศใช้บังคับเมื่อเดือนมกราคม 1950 ประเทศอินเดียหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ภารต" ปกครองแบบสาธารณรัฐประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญมีลักษณะเลียนแบบการปกครองประชาธิปไตย จากประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา เช่น รูปแบบสหพันธรัฐของแคนาดา ออสเตรเลีย สวิสเซอร์แลนด์ สหรัฐ โดยเฉพาะระบบการศาลนั้นอินเดียได้เลียนแบบการศาลของสหรัฐเป็นส่วนใหญ่

รัฐธรรมนูญอินเดียมีหลักการว่า ๆ ว่า อำนาจอธิปไตยสูงสุดมาจากประชาชน รัฐธรรมนูญให้หลักประกันทางค่านิยม เศรษฐกิจ ความยุติธรรมทางการเมือง ความเสมอภาค เสรีภาพแก่ประชาชน ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ในการเลือกสมาชิกรัฐสภาแห่งชาติก็ดี หรือสภาแห่งรัฐก็ดี รัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองต่าง ๆ มีโอกาสเข้าแข่งขันหาเสียงเลือกตั้งได้อย่างเสรี¹

ประชาชนมีความเสมอภาคทางกฎหมายและมีสิทธิขั้นมูลฐาน รัฐให้หลักประกันในการไม่ละเมิดสิทธิของประชาชนโดยไม่เลือกว่าบุคคลจะนับถือศาสนาใด เชื้อชาติ วรรณะ เพศ และสถานที่เกิด รัฐจะให้ประกันทางค่านิยมสภาพ เสมอภาค รวมไปถึงการจัดหางาน สิทธิในทรัพย์สิน วัฒนธรรมและการศึกษา²

รูปแบบการปกครองแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ การปกครองส่วนกลางกับการปกครองของรัฐต่าง ๆ

รัฐธรรมนูญได้เน้นถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศจะต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม ไม่สนับสนุนความมั่งคั่งของบุคคลเพียงกลุ่มเดียว นายจ้างจะต้องให้สวัสดิการอย่างพอเพียง แก่คนงานชายและหญิง บุคคลจะต้องไม่ถูกบังคับให้ประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับอายุและกำลังของเขา

โครงสร้างทางการเมือง

รัฐบาล

รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีประธานาธิบดีเป็นประมุขมอบอำนาจบริหารของประเทศ แต่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ให้มีคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า เพื่อช่วยเหลือและแนะนำการใช้อำนาจต่าง ๆ ที่ประธานาธิบดีมีอยู่ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การบริหารประเทศที่แท้จริงนั้นอยู่ที่คณะรัฐมนตรี ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า และคณะรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อโลกสภา (สภาผู้แทนราษฎร)³

ผู้ที่ขึ้นครองตำแหน่งประธานาธิบดีจะเป็นผู้ได้รับเลือกมาจากสมาชิกของทั้งสองสภาคือ รัฐสภา ซึ่งประกอบด้วย (1) สภาผู้แทนของรัฐ (ราชสภา) กับโลกสภา (๒) สมาชิกต่าง ๆ ประธานาธิบดีอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลา 5 ปี และอาจจะได้รับเลือกต่อไปใหม่ได้⁴

รองประธานาธิบดีเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งมาจากสมาชิกสภาทั้งสองของ

รัฐสภา

สำหรับนายกรัฐมนตรีนั้น ประธานาธิบดีจะเป็นผู้แต่งตั้งผู้ที่ได้รับเสียงสนับสนุนข้างมากในรัฐสภา และประธานาธิบดีจะแต่งตั้งรัฐมนตรีคนอื่น ๆ ด้วย ตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีจะดำรงอยู่ในตำแหน่งตลอดเวลา ที่ตนเป็นผู้ได้รับเสียงสนับสนุนข้างมากในรัฐสภา

ระบบรัฐสภา

รัฐสภาของอินเดียทำหน้าที่ออกกฎหมายและควบคุมการทำงานของรัฐบาล เช่นเดียวกับประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ รัฐสภา ประกอบด้วยประธานาธิบดีและสภาสองสภา คือราชสภาและโลกสภา

ก. ราชสภา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สภาสูง ประกอบด้วยสมาชิกไม่เกิน 250 คน ประธานาธิบดีจะเป็นผู้เลือกสมาชิกราชสภา 12 คน ที่เหลือ นอกนั้น ผู้แทนของรัฐต่าง ๆ และตัวแทนดินแดนสหภาพต่าง ๆ จะเป็นผู้เลือก สมาชิกราชสภามักจะเป็นบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์มากทางกานวรรณคดี วิทยาศาสตร์ ศิลป และการบริการสังคม สมาชิกจำนวนหนึ่ง

ในสามจะครบวาระของการดำรงสมาชิกภาพทุก ๆ 2 ปี และจะเลือกสมาชิกเข้ามาใหม่ทดแทนสมาชิกที่หมดวาระไป

ข. โลกสภา (สภายูแทนนา) จำนวนระหว่าง 775 คน ในปี ค.ศ. 1977 ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนทั้งสิ้น 544 คน ในจำนวนนี้ 525 คน เป็นสมาชิกที่ได้รับเลือกโดยตรงจากรัฐต่าง ๆ 22 รัฐ อีก 18 คนได้รับเลือกมาจากดินแดนสหภาพ 17 แห่ง ส่วนสมาชิกอีก 2 คน ประธานาธิบดีจะเป็นผู้แต่งตั้งเพื่อเป็นตัวแทนของชาวแองโกลอินเดีย สมาชิกโลกสภาอยู่ในตำแหน่ง 5 ปี 5

รัฐต่าง ๆ ของอินเดีย รัฐต่าง ๆ ของอินเดียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 22 รัฐ มีรายนามดังต่อไปนี้

1. ออันธรประเทศ
2. อัธลัม
3. พินาร
4. กุชราท
5. หรยানা
6. หิมาจัลประเทศ
7. จัมมู- แคชเมียร์
8. กรรณฏัก
9. เคราลา
10. มหาราษฏร์
11. มัชฌมประเทศ
12. มณีปุระ
13. เมฆลยา
14. นาคาแลนด์
15. โอริสสา
16. ปัญจาบ
17. ราชสถาน

18. ลีคิม
19. หมิพนาตุ
20. ทริปุระ
21. อุตระประเทศ
22. เบงกอลตะวันตก

ดินแดนสหภาพมีอยู่ 9 แห่ง คือ

1. อันดามัน-นิโคบาร์
2. อรุณาจัลประเทศ
3. จันคีเกาท์
4. กากราและนาคาร์ฮาเวลี
5. เกลอี
6. กามันและคุย
7. ลักชทวีป
8. มิโซรัม
9. ปอนดิเชอรี⁶

สภาของรัฐ รัฐแต่ละรัฐของอินเดีย มีสภานิติบัญญัติเป็นของตนเอง บางรัฐอาจมี 2 สภา สมาชิกสภามาจากประชาชนเป็นผู้เลือกตั้ง ประมุขของรัฐเรียกว่าผู้สำเร็จราชการ ซึ่งประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้ง มีอำนาจต่าง ๆ ภายในรัฐเหมือนกับประธานาธิบดีซึ่งเป็นประมุขของประเทศ และเช่นเดียวกับรัฐบาลกลาง รัฐแต่ละรัฐมีรัฐบาลเป็นของตนเองและมีผู้นำรัฐบาลเรียกมุขมนตรีซึ่งรับผิดชอบต่องานนิติบัญญัติของรัฐนั้น ๆ

ตุลาการ ตุลาการเป็นอำนาจอิสระจากอำนาจบริหาร ทำหน้าที่ปกป้องและตีความหมายรัฐธรรมนูญของอินเดีย ศาลสูงสุดของอินเดียเป็นจุดรวมอำนาจของระบบตุลาการเพียงระบบเดียว

(๑)

ที่ครอบคลุมทั่วประเทศ รัฐแต่ละรัฐมีศาลสูงของตนเองซึ่งยึดถือประมวลกฎหมายแพ่งและอาญา เป็นตัวบทกฎหมายเหมือนกันตลอดทั่วประเทศ # (เดิม มี พินัยกรรม ๒๗๐๐)

(๒) พรรคการเมือง

ภายหลังจากที่อินเดียได้รับเอกราชแล้ว ระบบการเมืองของอินเดียเป็นไปในรูปแบบการต่อสู้ทางการเมืองโดยพรรค แต่ระบบพรรคการเมืองของอินเดียค่อนข้างจะซับซ้อน เพราะพรรคการเมืองใหญ่ ๆ มักจะมีพรรคเล็ก ๆ ซ้อนเข้าไปอยู่ในพรรคใหญ่ ทำให้เกิดปัญหาความแตกแยกในพรรคย่อย ๆ เหล่านั้น แต่เดิมนั้นขบวนการชาตินิยมของอินเดียซึ่งเรียกตัวเองว่า All - India National Congress หรือเรียกสั้น ๆ ว่า "คองเกรส" ซึ่งเป็นขบวนการที่ได้ต่อสู้เพื่อเอกราชจนได้รับผลสำเร็จได้เปลี่ยนแปลงฐานะของตนมาเป็นพรรคการเมืองใหญ่สุดของประเทศเรียกว่าพรรค "คองเกรส" ซึ่งเป็นพรรคที่ได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนสูงสุดจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลติดต่อกันเรื่อยมา

พรรคคองเกรส

เป็นพรรคที่มีสาขาย่อยไปยังทุกรัฐ ทุกตำบล และไปถึงหมู่บ้าน สมาชิกของพรรคมีอยู่นับล้านคน ซึ่งมีทั้งชาวไร่ ชาวนา พ่อค้า นักธุรกิจ และชนชั้นสูงในสังคม ก่อนปี ค.ศ. 1967 การเลือกตั้งแต่ละครั้ง พรรคคองเกรสจะได้รับเสียงสนับสนุนมาจากประชาชนอย่างมาก สมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งแต่ละครั้งจะได้รับเลือกประมาณ $\frac{3}{4}$ ของสมาชิกทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความนิยมพรรคคองเกรสมิใช่ว่ามีจำนวนสูงมาก

ผู้นำพรรคคองเกรสมีบุคคลที่เด่นและมีชื่อเสียงอยู่หลายคน คนที่เด่นที่สุดคือนายกเนห์รู ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ติดต่อกันเป็นเวลานานถึง 17 ปี เป็นรัฐบุรุษที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของอินเดีย เนห์รูถึงแก่อสัญกรรมในปี ค.ศ. 1964

พรรคคองเกรสมีนายเนห์รูดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พรรคคองเกรสมีนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย ซึ่งได้รับความสำเร็จอย่างมาก ทำให้อินเดียมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง รัฐบาลเน้นการพัฒนาทางด้านเกษตร การศึกษาและขยายอำนาจแก่รัฐบาลท้องถิ่น ค่าเงินนโยบายต่างประเทศแบบไม่ผูกพันกับฝ่ายใด นโยบายดังกล่าวนี้ผู้นำอินเดียสมัยหลังซึ่งสังกัดพรรค

กองเกรสเช่นเดียวกันค่านโยบายเจริญรอยสืบต่อมา เช่น นายศาสตรี นางอินทรา คานธี เป็นต้น ส่วนในระดับท้องถิ่นนั้น พรรคกองเกรสพยายามสร้างรากฐานความมั่นคงของพรรค โดยพยายามหาสมาชิกเพิ่มขึ้น และโฆษณานโยบายและอุดมการณ์ของพรรคไปสู่ประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

ความแตกแยกในพรรคกองเกรส

พรรคกองเกรสได้รับเลือกตั้งเป็นรัฐบาลเรื่อยมา แต่ตอนหลังเริ่มเสื่อมความนิยม ประชาชนเลือกสมาชิกพรรคฝ่ายค้าน เช่น พรรคสังคมนิยม และพรรคคอมมิวนิสต์เข้าไปเป็นสมาชิกสภาเพิ่มขึ้น ประกอบกับผู้นำพรรคกองเกรสเกิดแตกแยกกันเอง ความแตกแยกได้รุนแรงขึ้น ในสมัยนางอินทรา คานธี เป็นนายกรัฐมนตรี จนถึงกับผู้นำพรรคคนหนึ่งชื่อ นายโมรารจี เกชายี ไม่พอใจนโยบายของรัฐบาล ถึงกับแยกตัวออกไปตั้งพรรคใหม่ให้ชื่อว่าพรรคชนตะ ซึ่งมีความหมายว่าพรรคประชาชน ในปี ค.ศ. 1977 พรรคชนตะได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากในสภาและเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล นับเป็นครั้งแรกที่พรรคกองเกรสประสบความพ่ายแพ้ตั้งแต่ได้รับเอกราชเป็นต้นมา⁷

พรรคคอมมิวนิสต์

พรรคคอมมิวนิสต์อินเดียเริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1920 ภายหลังจากที่อินเดียได้รับเอกราชแล้ว พรรคคอมมิวนิสต์ได้เสนอข้อเสนอนโยบายปฏิวัติโดยการต่อสู้ในชนบทแบบเดียวกับสงครามกองโจรในประเทศจีน สงครามกองโจรได้แพร่หลายไปยังรัฐต่าง ๆ หลายรัฐ ต่อมาในปี ค.ศ. 1951 พรรคคอมมิวนิสต์เลิกใช้วิธีการปฏิวัติอย่างรุนแรง ทั้งนี้เพราะรัฐบาลอินเดียยอมรับว่าพรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคที่ถูกกีดกันตามกฎหมาย พรรคคอมมิวนิสต์ได้รับความนิยมจากประชาชนมากพอสมควร และได้ชัยชนะในการเลือกตั้งในรัฐบางรัฐ เช่น รัฐเกราลา เบงกอลตะวันตก และฉะฉานประเทศ พรรคคอมมิวนิสต์ได้จัดตั้งรัฐบาลของรัฐเกราลาเมื่อปี ค.ศ. 1957 ครั้งหนึ่ง และอีกครั้งหนึ่งในการเลือกตั้งเมื่อปี 1967 พรรคคอมมิวนิสต์อินเดียแตกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มนิยมจีนกับกลุ่มนิยมโซเวียต⁸

พรรคสังคมนิยม

พรรคสังคมนิยมมีอยู่ 2 พรรค พรรคหนึ่งมีชื่อว่า พรรคประชาสังคมนิยม และอีกพรรคหนึ่งมีชื่อว่า พรรคสามยุคสังคมนิยม พรรคสังคมนิยมได้รับความนิยมในหมู่ผู้ใช้ภาษาฮินดีในรัฐมัธยประเทศ พิตหาร อุตตรประเทศ โอริสสา และไมซอร์ ในปัจจุบันพรรคสังคมนิยมได้รับความนิยมจากประชาชนมากขึ้น แต่ก็ยังไม่พอที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้

พรรคสวตันครหรือพรรคอิสราฟ

พรรคนี้โจมตีระบบราชการที่เสื่อมโทรมของอินเดีย สนับสนุนการลงทุนของเอกชนและการลงทุนจากชาวต่างประเทศ พรรคนี้ได้รับความนิยมในรัฐคุชราต ทมิฬนาฑู โอริสสา ราชสถาน และฮอนหารประเทศ

วิภาวาท
๗๑

พรรคชนสงฆ์

ได้รับความนิยมในรัฐมัธยประเทศและอุตตรประเทศ พรรคนี้สนับสนุนชาวฮินดูอย่างเข้มแข็ง และต่อต้านชาวมุสลิม สนับสนุนภาษาฮินดีเป็นภาษาทางราชการ^๑

นอกจากนี้ยังมีพรรคอื่น ๆ ที่มีความสำคัญรองลงไป เป็นพรรคประจำรัฐ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ของตนเฉพาะในรัฐเท่านั้น มิได้ขยายงานออกไปอย่างกว้างขวางเหมือนกับพรรคที่กล่าวข้างต้น ซึ่งมีขอบข่ายงานกว้างขวางไปทั่วประเทศ พรรคประจำรัฐมักจะมโนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ และเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ พรรคที่มีชื่อเสียงโด่งดัง พรรคทรวีก ซึ่งมีอิทธิพลในรัฐทมิฬนาฑู

พรรคของพวกชาวเขา มีหลายพรรค พรรคเหล่านี้จัดตั้งขึ้นตามรัฐต่าง ๆ หลายรัฐ ถือเป็นการรวมกลุ่มทางการเมืองของกลุ่มชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งอาศัยอยู่ตามแถบภูเขาในภาคเหนือของอินเดีย พรรคของพวกชาวเขามักมีนโยบายต่อสู้เพื่อให้รัฐบาลกลางยอมรับรองอาณาเขตดินแดนของพวกตน ซึ่งต้องการสถาปนาเป็นรัฐอิสระ แต่อยู่ใต้การปกครองของรัฐบาลกลาง

พรรคศาสนา

เนื่องจากอินเดียมีหลายศาสนา จึงทำให้ประชาชนผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ จัดตั้งพรรคการเมืองโดยใช้หลักการของศาสนาเป็นหลักการของพรรคด้วย พรรคที่มีชื่อเสียงโด่งดัง

พรรคอากาลตี ซึ่ง เป็นพรรคของพวกที่นับถือศาสนาซิกข์ (Sikhs) ปฏิบัติงานอยู่ในแคว้น
ปัญจาบ พรรคนี้ไต่ต่อสู้เพื่อให้มีการแยกเขตที่อยู่อาศัยของชาวซิกข์ ในแคว้นปัญจาบให้เป็นรัฐ
อิสระ จนได้รับความสำเร็จ แคว้นปัญจาบได้แยกออกเป็น 2 รัฐ เมื่อปี ค.ศ. 1966 คือ
เขตที่อยู่อาศัยของชาวฮินดูอาศัยอยู่จัดตั้งเป็นรัฐใช้ชื่อว่า ปัญจาบ อีกส่วนหนึ่งเรียกว่ารัฐ
ฮารยาณา (Haryana)

การต่อสู้ของพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต่าง ๆ พยายามต่อสู้ทางการเมืองตามวิถีทางของประชาธิปไตย
คือการโฆษณาแนวนโยบายของพรรคเพื่อให้ประชาชนสนับสนุน พรรคหลายพรรคได้เปลี่ยนแปลง
นโยบายของพรรคให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอยู่เสมอ พรรคบางพรรคใช้
นโยบายต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างรวดเร็วและรุนแรง ดังเช่น พรรคคอมมิวนิสต์เป็นต้น
แต่กลับได้รับความนิยมนอกจากประชาชนน้อยทั้ง ๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจนน่าจะนิยมพรรค
คอมมิวนิสต์ แต่ประชาชนกลับไปนิยมพรรคกองเกรสมากกว่า ชาวอินเดียส่วนใหญ่จึงนิยมพรรค
การเมืองที่เดินสายกลางมากกว่า ด้วยเหตุนี้ พรรคการเมืองต่าง ๆ ของอินเดียจึงมีนโยบาย
ที่ใกล้เคียงกันคือ นโยบายไปทางสังคมนิยมแบบประชาธิปไตย แม้กระทั่งพรรคคอมมิวนิสต์
ตอนหลังได้เปลี่ยนนโยบายไปทางสังคมนิยมประชาธิปไตยมากกว่าที่จะใช้วิธีการปฏิวัติ

อินเดียมีการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1952 นับว่าเป็นการเลือกตั้งครั้ง
ยิ่งใหญ่ที่สุดเป็นครั้งแรกของประเทศที่มีพลเมืองมากที่สุด การเลือกตั้งใช้เวลา 4 เดือน ในเวลา
นั้นชาวอินเดีย 83% ยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ พรรคการเมืองแต่ละพรรคและผู้สมัครอิสระ
ใช้สัญลักษณ์ของตนเป็นรูปต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือสามารถเลือกได้อย่างถูกต้อง
สัญลักษณ์ที่นิยมใช้กันมากได้แก่ รูปสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น เช่น โฆษณาว่าโปรดเลือกนายช้าง
(ภาพช้าง) หรือพรรคเสือ (รูปเสือ) ฯลฯ ในปีนั้นมีหน่วยเลือกตั้งทั้งหมดประมาณ 224,000
หน่วย ทั้ง ๆ ที่การเลือกตั้งเป็นไปอย่างลำบากแต่ก็มีประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งอย่าง
มากมาย¹⁰

การเลือกตั้งในครั้งนี้ พรรคกองเกรสได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้นคือได้รับเลือก
ถึง 362 ที่นั่ง ในจำนวน 500 ที่นั่งของโลกลสภา เหตุที่กองเกรสประสบชัยชนะอย่างงดงาม

เนื่องมาจากพรรคนี้ได้เป็นผู้นำในการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียนได้รับความสำเร็จ นอกจากนั้นหัวหน้าพรรคคองเกรสคือ นายเนห์รูเป็นผู้ที่ได้ต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียมายัง โศกโชนเป็นที่เคารพรักใคร่ของชาวอินเดียอย่างท่วมท้น จึงช่วยให้พรรคนี้ได้รับความเชื่อถือ มากขึ้น

เมื่อนายเนห์รู นายกรัฐมนตรีเดินทางไปเยี่ยมประเทศจีน เขาได้เห็นจีน กำลังพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างรีบเร่งเพื่อให้ทันกับความต้องการของประชาชน หลังจากเดินทางกลับไปถึงอินเดีย นายเนห์รูก็สนับสนุนให้พรรคคองเกรสเปลี่ยนนโยบายเป็น แบบสังคมนิยม ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1955 ที่ประชุมพรรคคองเกรสได้จัดวางแนวทางที่จะ ไปสู่ระบบสังคมนิยม ซึ่งหมายถึงว่า รัฐบาลจะเน้นในเรื่องสวัสดิการ ขยายงานของรัฐวิสาหกิจ จากกิจกรรมส่วนตัวมิให้เอาเปรียบประชาชน และสร้างความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ

การที่พรรคคองเกรสประกาศนโยบายสังคมนิยม ทำให้บรรดาพรรคที่มีนโยบายสังคมนิยมหมดความสำคัญลง เนื่องจากพรรคคองเกรสได้ใช้นโยบายสังคมนิยมอยู่แล้ว ในปี ค.ศ. 1955 เนห์รูเชิญผู้นำรัสเซียคือ มุสกาวันและครุสชอฟมาเยือนอินเดีย ผู้นำรัสเซียประกาศ ยกย่องนายเนห์รูและชื่นชมต่อความก้าวหน้าของอินเดีย

สี่ปีต่อมาภายหลังการเลือกตั้งครั้งแรก พรรคคองเกรสมีความเข้มแข็งที่สุดนับ ตั้งแต่ได้รับเอกราชเป็นต้นมา เนห์รูเป็นผู้นำที่เด่นที่สุดและเป็นผู้นำที่ทำให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน เนห์รูปลุกระดมประชาชนทั่วประเทศให้ช่วยกันสร้างสรรค์ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า เผยแพร่แนวความคิดในการแก้ไขปัญหาของประเทศ โดยเฉพาะสิ่งที่เน้นมากที่สุดคือการสร้าง รัฐสวัสดิการ

ความก้าวหน้าทางการเมืองของอินเดีย

แม้ว่าชาวอินเดียนจะยากจน แต่ชาวอินเดียนก็ยังสนใจต่อการเมืองและสามารถ พัฒนาการ เมืองของคนไปสู่ระบอบประชาธิปไตยอย่างไคผลทั้ง ๆ ที่มีประชากรหลายร้อยล้านคน

การเลือกตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1962 มีประชากรที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 210 ล้านคน และมีประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งประมาณ $\frac{2}{3}$ ของจำนวนประชากรที่มีสิทธิ์ ออกเสียงเลือกตั้ง พรรคคองเกรสได้รับเลือกประมาณ $\frac{2}{3}$ ของจำนวนที่นั่งทั้งหมดในสภา

และก็ได้ครองเสียงข้างมากในสภา พรรคอื่น ๆ ที่ได้รับเลือกตั้งรอง ๆ ลงไป เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ได้ 29 ที่นั่ง พรรคสวาตันตระได้ 18 ที่นั่ง พรรคชนสงฆ์ได้ 14 ที่นั่ง ฯลฯ สำหรับพรรคคอมมิวนิสต์นั้นได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งในรัฐเคราลาซึ่งเป็นรัฐที่มีประชาชนรูทหนึ่งสือมากที่สุดยิ่งกว่ารัฐใดและเป็นรัฐที่มีประชาชนถือศาสนาคริสต์มากที่สุด พรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลในรัฐเคราลาตลอดมา¹¹

นับว่าเป็นสิ่งที่ไม่ง่ายนักในการสร้างประชาธิปไตยในประเทศอินเดีย ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาหลายประการ เป็นคั่นว่า ประชาชนมีการศึกษาน้อยและยากจน การแบ่งชนชั้นก็ยังไม่หมดไปในสังคมปัจจุบันและแม้กระทั่งในหมู่บ้านการเมืองด้วยกัน ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท จนรัฐบาลไม่สามารถสร้างโครงการต่าง ๆ ให้มีลักษณะสัมพันธ์กันได้ เพราะเมืองกับชนบทมีความแตกต่างกันอย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอินเดียได้ก้าวหน้าไปมาก ทั้งนี้เป็นเพราะมีปัจจัยหลายประการที่ช่วยส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่น

1. ผู้นำอินเดียโดยเฉพาะในพรรคคองเกรส เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับอังกฤษมาแล้ว สมัยที่อังกฤษปกครองอินเดีย อังกฤษได้ปูพื้นฐานการปกครองแบบประชาธิปไตยไว้บ้างแล้ว

2. ตั้งแต่สมัยโบราณมาแล้ว อินเดียมีระบบการปกครองหมู่บ้าน ด้วยวิธีให้หมู่บ้านเลือกตัวแทนของตน ทำนองคล้าย ๆ กับสภาหมู่บ้าน ซึ่งเรียกกันว่า "ปञ्चायติราช" (Panchayat Raj) ปञ्चायติ มีอำนาจและรับผิดชอบในการปกครองประชาชนในหมู่บ้าน และประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นโดยผ่านปञ्चायติ กล่าวโดยสรุปก็คือปञ्चायติเป็นรากฐานของการปกครองแบบประชาธิปไตยท้องถิ่น และระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่นก็จะเป็นรากฐานของการปกครองแบบประชาธิปไตยในระดับชาติ

ก่อนปี ค.ศ. 1952 ข้าราชการระดับตำบลเป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดในหมู่บ้าน แต่ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. 1952 แล้ว รัฐบาลมีนโยบายที่จะลดอิทธิพลของข้าราชการในระดับตำบลลง เพื่อส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้านและในตำบลในรูปแบบของสภาหมู่บ้าน และสภาตำบล รัฐบาลส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้

แพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวางในหมู่บ้านทุกชั้น มีโดยเฉพาะแต่ชนชั้นกลางเท่านั้น แต่รวมไปถึง
มวลชนทุกชั้น เช่น พวกจัณฑาล ชาวไร่ชาวนา และกรรมกร เป็นต้น รัฐบาลมีนโยบายเป็น
พิเศษในการมุ่งพัฒนาชนบทเพื่อสร้างประชาธิปไตยให้แข็งแกร่ง

รัฐบาลยกเลิกระบบการปกครองหมู่บ้านแบบเก่าที่เคยมีมาแต่สมัยโบราณ แต่ได้จัดระบบ
ใหม่เป็นแบบลักษณะการช่วยตนเองในหมู่บ้านซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานทางการเมือง มีการจัดตั้งศูนย์
ชุมชนใหญ่ ๆ ที่สำคัญถึง 220,000 แห่ง แต่ละแห่งจะมีปฎิบัติหรือสภาหมู่บ้านซึ่งได้รับเลือกตั้ง
มาจากประชาชนเป็นผู้ควบคุม ฉะนั้นสมาชิกสภาปฎิบัติกิจกว่า 1 ล้านคนรับผิดชอบและมีอำนาจที่จะ
สร้างรูปแบบชีวิตของชุมชนขึ้นใหม่ จึงเท่ากับประชาชนมีโอกาสที่จะสร้างผู้นำของตนขึ้นในชนบท
ทุกแห่งเพื่อพัฒนาชุมชน

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1964 นายกรัฐมนตรีเนห์รูถึงแก่อสัญกรรมในขณะที่มีอายุได้
74 ปี และทรงศึกษาแห่ง นายกรัฐมนตรีไถนาน 17 ปี ท่ามกลางความสลดใจของชาวอินเดียทั้ง
ประเทศ การอสังกรรมของนายเนห์รูเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความขัดแย้งกันในพรรคองเกรส
ผู้ที่ได้รับตำแหน่งแทนนายเนห์รูคือนายศาสตรี (Shastri) สมัยนี้การเมือง
ของอินเดียเริ่มวุ่นวาย มีการเดินขบวนกันบ่อยครั้ง อินเดียได้ทำสงครามกับปากีสถานเมื่อเดือน
กันยายน ค.ศ.1965 ในเดือนมกราคม ค.ศ.1966 ศาสตรีถึงแก่อสัญกรรม และนางอินทรา
คานธีได้ขึ้นดำรงตำแหน่งแทนจนกระทั่งถึงปี ค.ศ.1971

การเมืองอินเดียปัจจุบัน

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1971 รัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในอินเดีย การ
เลือกตั้งครั้งนั้น นางอินทรา คานธี ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยและได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง
ภายหลังการเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้วได้เกิดความวุ่นวายตามมา พวกฝ่ายค้านและหนังสือพิมพ์
กล่าวหาว่านางอินทราทุจริตการเลือกตั้ง ผู้นำพรรคสังคมนิยมได้ฟ้องร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่ง
ให้นางอินทราแพ้การเลือกตั้ง โดยพรรคสังคมนิยมกล่าวหาว่า นางอินทราทำผิดกฎหมายโดยใช้
เงินหาเสียงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายกำหนดว่าห้ามใช้เงินหาเสียงเกินกว่า
35,000 รูปี หรือประมาณ 87,000 บาท นอกจากนั้นยังใช้อุปการะของรัฐบาลในการหาเสียง
อีกด้วย ผลปรากฏว่าศาลชั้นต้นได้ตัดสินให้นางอินทราแพ้คดี ศาลได้สั่งห้ามจำเลยดำรงตำแหน่ง

ในรัฐบาลใด ๆ เป็นเวลา 6 ปี และห้ามเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งเป็นเวลา 6 ปี¹²

นางอินทรีรำไพพรรณีไม่พอใจคำตัดสินของศาลเป็นอย่างมาก จึงได้ประกาศภาวะฉุกเฉินและลงมือจับกุมผู้นำพรรคฝ่ายค้านเป็นการใหญ่เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1975 โดยอ้างเหตุผลว่าพวกฝ่ายค้านมีเจตนาที่จะล้มล้างสถาบันการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ที่จริงแล้วมูลเหตุสำคัญที่ทำให้นางอินทรีรำไพพรรณีประกาศภาวะฉุกเฉินก็คือ

1. ความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างรัฐบาลกับฝ่ายค้าน
2. มุ่งหมายที่จะปราบปรามกรรมกรซึ่งก่อหวอดนัดหยุดงานกันหลายครั้งและการชุมนุมตามท้องถนนของชาวนาที่ยากจน
3. ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำและเงินเฟ้อ

การประกาศภาวะฉุกเฉินครั้งนี้ นางอินทรีรำไพพรรณีอ้างว่ากระทำเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง อย่างไรก็ตามนับเป็นครั้งแรกภายหลังจากอินทรีได้รับเอกราช ฝ่ายบริหารได้นำเอาวิธีการเผด็จการมาใช้ เช่น ประกาศเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ ห้ามชุมนุมประท้วงรัฐบาล จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการก่อตั้งสมาคม เสรีภาพในทรัพย์สิน ฯลฯ ทำให้ประชาชนพากันคัดค้านอย่างรุนแรง และขยายการคัดค้านไปยังเมืองต่าง ๆ นางอินทรีสั่งเจ้าหน้าที่ปราบปรามอย่างรุนแรง ถึงขั้นใช้อาวุธปืนยิงเข้าใส่กลุ่มประชาชนที่ประท้วง มีผู้บาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก และมีผู้ถูกจับกุมไปราว 7,000 คน

นางอินทรีให้คำมั่นแก่ประชาชนว่าจะยินยอมให้มีการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1977 และจะถือโอกาสในช่วงประกาศใช้ภาวะฉุกเฉินสร้างความสงบเรียบร้อยแก่บ้านเมือง ผลจากการประกาศใช้ภาวะฉุกเฉินทำให้รัฐบาลได้รับความสำเร็จมากพอควร ดังเช่น

1. การเกินขอบวน นักหยุดงาน และการจลาจล ตลอดจนการสไตรค์ของกรรมกรและนักศึกษาหมดไป
2. รัฐบาลใช้มาตรการเก็บภาษีในการปราบปรามคอร์รัปชันอย่างได้ผล ข้าราชการทุจริตถูกไล่ออกจากงาน ข้าราชการพลเรือนเริ่มไปทำงานตรงเวลา
3. รัฐบาลเริ่มปราบปรามพวกค้ายาของเถื่อน ค่าเงินตราอย่างจริงจัง

4. ใช้อำนาจเด็ดขาดในการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งรวมไปถึงการกำหนดฐานะของนางอินทรีในการที่ไม่ต้องถูกโจมตีจากฝ่ายค้าน ความผิดที่ศาลตัดสินว่าโกงการเลือกตั้งเป็นอันว่าไม่ชะไป นอกจากนั้นยังออกกฎหมายให้ตำรวจจับกุมผู้ต้องสงสัยว่ามีความผิดมาขังคุกไว้ชั่วระยะหนึ่งโดยไม่ต้องส่งฟ้องศาล

หลังจากได้ประกาศใช้กฎหมายไปหลายฉบับแล้ว นางอินทรีก็อุทธรณ์คดีที่ศาลชั้นต้นตัดสินว่าตนเองผิดเนื่องจากโกงการเลือกตั้งไปยังศาลสูง ศาลสูงก็ต้องตัดสินไปตามกฎหมายที่นางอินทรีประกาศใช้คือ นางอินทรีไม่มีความผิด

นางอินทรีพยายามใช้นโยบายที่จะสร้างความยิ่งใหญ่แก่อินเดีย จึงดำเนินการที่สำคัญๆ ไปหลายอย่าง เช่น

ประกาศยกเลิกการให้การอารักขาแก่รัฐสิกขิมในปี ค.ศ. 1975 และประกาศผนวกรัฐสิกขิมเป็นรัฐที่ 22 ของอินเดีย

ปราบปรามกบฏกลุ่มต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย

นำประเทศอินเดียเข้าสู่ยุคอวกาศ โดยการส่งดาวเทียมหนัก 360 ก.ก. ขึ้นสู่อวกาศเป็นครั้งแรก ดาวเทียมดวงนี้มีชื่อว่า "อารยภต" (Aryabhata) ดาวเทียมดวงนี้ลอยอยู่ในอวกาศได้นาน 6 เดือน แต่เนื่องจากอินเดียไม่มีฐานยิงจรวด จึงต้องอาศัยฐานยิงจรวดของรัสเซีย นอกจากนั้นรัฐบาลยังเริ่มโครงการสอนความรู้เรื่องดาวเทียมแก่ประชาชน โดยทางโทรทัศน์¹³

นางอินทรีใช้นโยบายเข้าควบคุมหน่วยงานที่สำคัญ ๆ เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างราบรื่น เช่น ควบคุมสื่อมวลชน สหภาพการค้า ห้ามวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลในทางเสียหาย ก่อให้เกิดความหวาดกลัวทั่วไป

มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เปลี่ยนแปลงหลักการเดิม รัฐธรรมนูญที่แก้ไขใหม่ให้อำนาจฝ่ายบริหารอย่างกว้างขวาง ทำให้นางอินทรีมีอำนาจมากมายจนเกือบเท่าอำนาจของประธานาธิบดีสหรัฐ และลดอำนาจของฝ่ายตุลาการลง

การบริหารของประเทศของนางอินทราภาย์ไถ่ภาวะฉุกเฉิน แม้ว่าจะได้รับผลดีทางเศรษฐกิจคือภาวะเงินเฟ้อลดลง การลงทุนจากชาวต่างประเทศมีมากขึ้น และบ้านเมืองสงบเรียบร้อย แต่ประชาชนบางส่วนไม่พอใจ เพราะขาดเสรีภาพคนหนุ่มหลายคนไม่พอใจ บางคนหันไปข้องสมกำลังอาวุธเพื่อใช้วิธีการต่อสู้ทางการเมืองแบบโค่นล้ม

นางอินทราสนับสนุนบุตรชายของตนชื่อ นายสัญญาธิการเมืองอย่างเปิดเผย นายสัญญาธิการเป็นคนหนุ่มที่โตเตาทางการเมืองจนก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เขาได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการบริหารของเยาวชนพรรคองเกรส ขณะที่เขามีอายุได้เพียง 29 ปีเท่านั้น นอกจากนั้นยังเป็นผู้อำนวยการโครงการวางแผนครอบครัวของรัฐบาลอีกด้วย¹⁴

การพ่ายแพ้ทางการเมืองของนางอินทรา

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1977 นางอินทราที่มีความมั่นใจว่าถ้าหากเลือกตั้งในระบอบนี้ ตนคงจะได้รับชัยชนะค่อนข้างแน่นอนเพราะบ้านเมืองสงบเรียบร้อยแล้วและประชาชนคงพอใจ จึงได้ประกาศกำหนดการเลือกตั้งสมาชิกโลกสภาในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1977 และจะปล่อยพวกฝ่ายค้านออกจากคุก

เมื่อผู้นำฝ่ายค้านถูกปลดปล่อยออกจากคุกจึงรวมกำลังกันอย่างเข้มแข็ง ประกอบด้วยผู้นำที่แยกตัวออกจากพรรคองเกรส ร่วมกับพรรคชนสงฆ์ พรรคภารตียะโลก กัด พรรคสังคมนิยม ทั้งสี่พรรคผนึกกำลังกันเพื่อเตรียมสู้กับการเลือกตั้งโดยมีโมราจี เคชายจากพรรคองเกรสเป็นหัวหน้าพรรคที่มาร่วมกันนี้มีชื่อใหม่ว่า พรรคชนตะ แปลว่าพรรคประชาชน

ภายในรัฐบาลเกิดแตกแยกกันอย่างหนัก รัฐมนตรีหลายคนลาออกจากคณะรัฐบาลและลาออกจากพรรคองเกรส บางคนก็ไปร่วมมือกับพรรคชนตะ ประชาชนไม่พอใจรัฐบาลหลายเรื่องรวมทั้งโครงการคุมกำเนิดซึ่งประชาชนเห็นว่าเป็นการใช้ความรุนแรงมากเกินไป

การเลือกตั้งเมื่อเดือนมีนาคม ปรากฏผลออกมาว่า ฝ่ายรัฐบาลพ่ายแพ้แก่ฝ่ายค้านอย่างยับเยิน แม้กระทั่งนางอินทราและนายสัญญาก็พ่ายแพ้การเลือกตั้งด้วย นางอินทราแพ้การเลือกตั้งในรัฐถิ่นบ้านเกิดของตนเองคือรัฐคุชราตประเทศ นับเป็นครั้งแรกที่พรรคองเกรสไม่สามารถได้รับเสียงข้างมากในการเลือกตั้ง ส่วนพรรคที่ได้รับเสียงข้างมากคือพรรคชนตะ 298 ที่นั่ง จากจำนวนทั้งหมด 542 ที่นั่ง

นายเคซายขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เขาได้ประกาศนโยบายที่จะให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ โดยการฟื้นฟูเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ความเป็นอิสระของศาล การกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง สนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือน และอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เน้นเรื่องการเกษตรและใช้มาตรการในการลดราคาสินค้าลง

ระหว่างเดือนมิถุนายน ค.ศ.1975 ถึงเดือนมีนาคม ค.ศ.1977 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลนางอินทราประกาศภาวะฉุกเฉิน มีผู้ถูกจับกุมเพราะมีความผิดทางการเมืองประมาณ 34630 คน รัฐบาลนายเคซายรีบปล่อยผู้ต้องหาเหล่านี้เกือบหมด

ความล้มเหลวของรัฐบาลนายเคซาย

ในเดือนตุลาคม ค.ศ.1977 รัฐบาลได้ประกาศรับนางอินทราด้วยข้อหาคอร์รัปชันสมัยเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ถูกปล่อยตัวอย่างรวดเร็วเนื่องจากไม่มีหลักฐานเพียงพอ นอกจากนั้นยังจับกุมอดีตนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลสมัยนางอินทราไปหลายคนด้วยข้อหาต่าง ๆ กัน การที่นางอินทราถูกจับกุมในข้อหาคอร์รัปชัน และถูกปล่อยอย่างรวดเร็วนั้นก็กลับเป็นผลดีแก่นางอินทรา เพราะกลายเป็นจุดเด่นให้คนเห็นใจและประชาชนมองเห็นว่ารัฐบาลกลั่นแกล้งนางอินทรา ขณะเดียวกันก็เกิดความแตกแยกกันระหว่างผู้นำพรรค ส่วนพรรคทองเกรสนั้นกำลังฟื้นฟูความนิยมของประชาชนอย่างรวดเร็วภายใต้การนำของนางอินทรา ซึ่งประกาศว่าจะต่อสู้ทางการเมืองต่อไปอีก และจะพยายามปรากฏตัวให้ประชาชนได้เห็นอยู่เสมอ ทำให้ชื่อเสียงของนางอินทรากระเดื่องขึ้น¹⁵

รัฐบาลนายเคซาย แทนที่จะมุ่งแก้ปัญหาของประชาชนกลับไปมุ่งโจมตีนางอินทราเพื่อที่จะให้ประชาชนเกลียดชัง และให้มาตรการทางการเมืองซึ่งประชาชนเห็นว่าเป็นการกลั่นแกล้งลงโทษนางอินทรา ดังเช่นในเดือนธันวาคม ค.ศ.1979 โลกสภาซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นฝ่ายรัฐบาลได้ลงมติขับนางอินทราออกจากที่นั่งในรัฐสภา ซึ่งนางเพิ่งได้รับเลือกตั้งเข้ามาใหม่ ๆ นอกจากนั้นยังลงมติจำคุกในความผิดข้อหาละเมิดเอกลัทธิของรัฐอีกด้วย จึงทำให้ประชาชนเห็นใจนางอินทราเพิ่มมากขึ้น

ขณะเดียวกันก็เกิดความแตกแยกในพรรคชนตะมากขึ้นทุกที นายเคซายเป็นคนมีอายุมากเกินไปที่จะคุมสถานการณ์ได้ ปัญหาใหญ่ ๆ ของประเทศที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขได้

เช่น ปัญหาเงินเพื่อ ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาการก่อการจลาจลและปะทะกันระหว่างชาวอินทกับ
ชาวมุสลิมบ่อย ๆ ปัญหาชนกลุ่มน้อยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ถูกบีบขี่ขึ้นเพื่อตั้งตัวเป็นอิสระ
ปัญหาคอร์รัปชั่น ฯลฯ

ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1979 สมาชิกพรรคชนตะจำนวน 60 กว่าคน ได้
ลาออกจากพรรคและไปร่วมกับพรรคฝ่ายค้าน เพื่อคัดค้านรัฐบาล เมื่อไม่สามารถบริหารประเทศ
ต่อไปได้ นายเคซายจึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อเปิดทางให้นายจรัล สิงห์ ขึ้นดำรง
ตำแหน่งแทน แต่นายจรัล สิงห์ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ดังกล่าวได้ จึงประกาศยุบสภาเพื่อ
ให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ เมื่อต้นเดือนมกราคม ค.ศ.1980¹⁶ ผลของการเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏว่า
พรรคกองเกรส ซึ่งมีนางอินทิดาเป็นหัวหน้าได้รับเลือกตั้งเข้ามาอย่างท่วมท้น ผิดกับพรรครัฐบาล
คือพรรคชนตะประสบความพ่ายแพ้อย่างยับเยิน ทำให้นางอินทิดากลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
อีกครั้งหนึ่ง การที่นางอินทิดาได้รับชัยชนะในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามของ
นางอินทิดาในการเอาชนะจิตใจประชาชนจนได้รับผลสำเร็จ และแสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของ
พรรคชนตะที่บริหารประเทศมิได้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน¹⁷

1. มาตรา ๖๐ ของรัฐธรรมนูญ ๒. เศรษฐกิจ

ปัญหาทางด้านการเศรษฐกิจของอินเดีย

ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจมากมายประเทศหนึ่งในโลก
ในแง่เศรษฐกิจของประชาชน อาจกล่าวได้ว่าประชาชนอินเดียมีฐานะแตกต่างกันอย่างหน้ามือเป็น
หลังมือ กล่าวคือ อินเดียมีเศรษฐกิจที่ร่ำรวยมากที่สุดในโลก ขณะเดียวกันก็มีประชาชนหลายล้านคน
ที่ยากจนที่สุดในโลก ชนิดที่เรียกว่าสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนหิวโหยยิ่งกว่าคนในชาติใดๆ
อย่างใดก็ตามปัญหาเศรษฐกิจของอินเดียก็กระเดื่องขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลพยายามมุ่งแก้
ปัญหาเศรษฐกิจอย่างจริงจังและไ้ผล ก่อนที่จะไ้กล่าวถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของอินเดีย นักศึกษา
ควรจะไ้พิจารณาปัญหาทางเศรษฐกิจของอินเดียเสียก่อนโดยเฉพาะในช่วงแรกภายหลังไ้รับเอกราช
ใหม่ ๆ ปัญหาทางด้านการเศรษฐกิจของอินเดียสรุปได้ดังนี้

1. จีนเคยเป็นประเทศกว้างใหญ่ไพศาล จึงมีสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ประชากร แตกต่างกันอย่างมากมาย เช่นพื้นที่บางแห่งแห้งแล้งเพราะฝนตกน้อย จึงเพาะปลูกไม่ได้ บางแห่งหนาวจัด บางแห่งเต็มไปด้วยภูเขาสูง ๆ โดยเฉพาทางภาคเหนือ บางแห่งร้อนจัดจนกลายเป็นทะเลทราย และบางแห่งมีฝนตกชุกมากจนเกินไปโดยเฉพาทางแถบเบงกอล ซึ่งเกิดปัญหาน้ำท่วมอย่างร้ายแรงอยู่บ่อย ๆ

2. ปัญหาการเพิ่มของประชากรซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และไปอยู่กันอย่างแออัดในบริเวณที่เป็นที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ ดังตัวอย่างในปี ค.ศ. 1941 ทางแถบบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคามีประชากรหนาแน่นโดยเฉลี่ย 686 คนต่อ 1 ตารางไมล์ ในเบงกอล 829 คน และในพื้นที่บางแห่งที่อุดมสมบูรณ์อาจขึ้นสูงถึง 1,000 คนต่อ 1 ตารางไมล์ ซึ่งเป็นการแออัดยัดเยียดที่สร้างปัญหาอย่างร้ายแรงตามมาก็คือความอดอยากเพราะขาดแคลนอาหาร ทั้งนี้เพราะในบริเวณที่ประชากรอาศัยอย่างแออัด จะเกิดปัญหาประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันพื้นที่การเพาะปลูกกลับลดลง ทำให้เกิดปัญหาคือ

ก. ความล้มเหลวในการเพิ่มผลผลิต เนื่องจากไม่สามารถพัฒนาเกษตรกรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วให้มีประสิทธิภาพได้ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาทางด้านการผลิตความมาคือ การว่างงาน การเพิ่มพูนหนี้สิน พื้นที่เพาะปลูกถูกแบ่งย่อยเล็กลงไปอีก จึงเท่ากับเป็นการขยายวงของความยากจนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีก

ข. รายได้ของประชาชนทั่วเฉลี่ยตกคนละลดลง ดังตัวอย่างระหว่างปี ค.ศ. 1920-1941 ประชากรเพิ่ม 27% แต่พื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกเพิ่มขึ้นเพียง 8%

ค. ประชากรเพิ่มพูนหนี้สินของตนเอง เมื่อชาวไร่ชาวนาไม่มีทุนที่จะใช้ในการลงทุน จึงไปกู้ยืมทุน นายทุนคิดดอกเบี้ยในอัตราสูง ชาวไร่ชาวนาไม่ไถ่กู้เพื่อลงทุนในการเพาะปลูกอย่างเดียว แต่กู้เพื่อใช้จ่ายอย่างอื่นด้วย เช่นงานแต่งงาน งานศพ การกินเลี้ยง ฯลฯ¹⁸

ง. เมื่อความต้องการที่ดินมีมาก แต่จำนวนที่ดินมีน้อย ราคาที่ดินจึงสูง ที่ดินจึงตกอยู่ในครอบครองของพวกนายทุนที่ดิน ซึ่งมีฐานะร่ำรวย ชาวไร่ชาวนาซึ่งกลายเป็นผู้เช่าที่ดินของนายทุนซึ่งเรียกเก็บค่าเช่าจากผู้เช่าในราคาสูง ผู้เช่าก็ไปแบ่งที่ดินเป็นแปลงเล็ก ๆ และให้คนอื่นเช่าช่วงต่อไปอีก ผู้เช่าคนหลัง ๆ ยังแบ่งขอยที่ดินให้เล็กลงไปอีกเพื่อเก็บค่าเช่า ฉะนั้นคนที่จนที่สุดจะมีที่ดินเช่าเพียงนิดเดียว แต่ต้องเสียค่าเช่าในราคาสูง¹⁹

3. ปัญหาความยากจน เมื่ออินเเคียได้รับเอกราชใหม่ ๆ ชาวไร่ชาวนาประมาณครึ่งประเทศมีรายได้เฉลี่ยคนละไม่ถึง 300 ดอลลาร์ต่อปี และประมาณหนึ่งในห้าของชาวไร่ชาวนาทั้งหมด มีรายได้ไม่ถึง 150 ดอลลาร์ต่อปี กรรมกรมีรายได้ไม่ดีกว่าชาวนา กรรมกรส่วนใหญ่อาศัยในสลัมหรือ ไม่กินนอนคามริมทางเท้า

4. ปัญหาประชาชนไม่ได้รับการศึกษา ขณะที่อินเเคียได้รับเอกราชใหม่ ๆ ประชาชนประมาณ 83% ยังอ่านหนังสือไม่ออกและเขียนไม่ได้

5. ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญมากที่สุดในการเป็นปัญหาที่ยากแก่การพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนก็คือการที่ชาวอินเเคียยังยึดมั่นกับประเพณีที่ล้าสมัย ประเพณีที่ล้าสมัยก็คือการที่ยังยึดมั่นกับการนับถือสัตว์บางประเภท เช่น วัว เป็นต้น

ในอินเเคียมีวัวไม่ต่ำกว่า 2 ล้านตัว แต่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจเพียงเล็กน้อย วัวส่วนใหญ่เป็นโรคและผอม ให้น้ำนมน้อย เนื่องจากชาวอินเเคียไม่ยอมกินเนื้อวัว จึงไม่มีการทำฟาร์มเลี้ยงวัว วัวจึงเป็นสัตว์ที่เคินเฟ้นผ่านไปตามท้องถนนและกินอาหารของชาวบ้าน วัวจึงกลายเป็นเรื่องของการถ่วงความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของอินเเคีย²⁰

การพัฒนาเศรษฐกิจ

ปัญหาคังกล่าวนี้นี้เป็นปัญหาที่มีมาตั้งแต่ก่อนได้รับเอกราช หลังจากได้รับเอกราชแล้ว รัฐบาลอินเเคียพยายามเร่งแก้ปัญหาอย่างรีบด่วน ปัญหาแรกที่ต้องรีบแก้ไข ก็คือปัญหาเรื่องขาดแคลนอาหารโดยการเร่งผลิตอาหารเป็นการด่วน รัฐบาลได้พัฒนาปัจจัยการผลิตทางเกษตรเป็นอันดับแรก เช่น การปรับปรุงการชลประทาน การชุกคลองส่งน้ำจำนวนมากมาย การแจกพันธุ์พืชสำหรับเพาะปลูก และรัฐเข้ายึดที่ดินที่ไม่ได้ใช้ทำประโยชน์ไปปฏิบัติเพื่อการเกษตร

ในปี ค.ศ. 1948 รัฐบาลได้วางโครงการพัฒนาทางค่านอุตสาหกรรมไว้อย่างมากมาย โรงงานอุตสาหกรรมในระยะแรกที่รัฐบาลวางแผนพัฒนา ก็คือ การสร้างโรงงานถลุงเหล็กขนาดใหญ่ 2 แห่ง โรงงานผลิตกระดาษ โรงงานปุ๋ย โรงงานกลั่นน้ำมัน โรงงานผลิตรถยนต์ โรงงานทอผ้า ตามแผนพัฒนาระยะ 7 ปี รัฐบาลจะมุ่งสร้างทางรถไฟให้ทันสมัยโดยใช้เงินลงทุนประมาณ 1 พันล้านดอลลาร์ รวมทั้งแผนการระยะ 5 ปี ในการสร้างทางหลวงและสร้างท่าเรือสำหรับขนส่ง

โครงการที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือโครงการสร้างเขื่อนอเนกประสงค์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมน้ำท่วม การชลประทาน การเดินเรือในแม่น้ำ การผลิตกระแสไฟฟ้า อันเคยในขณะนั้นสามารถใช้แหล่งน้ำได้เพียง 6% เท่านั้น ซึ่งยังมีแหล่งน้ำอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

แม้ว่ารัฐบาลจะได้ประกาศนโยบายที่จะพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น แต่รัฐบาลก็ประสบปัญหาหลายประการที่ไม่อาจพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วได้ ปัญหาที่วุ่นวายได้แก่ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาความต้องการอาหารของพลเมืองสูงมาก ปริมาณการส่งสินค้าอาหารจากต่างประเทศเข้าอินเดียในแต่ละปีมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย

ในปี ค.ศ. 1949 สั่งข้าวเข้าประเทศเกือบ 4 ล้านตัน และยังเสียดุลการค้าต่างประเทศในปี ค.ศ. 1949 ประมาณ 600 ล้านคอลลาร์

ในปี ค.ศ. 1950 เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติซ้ำเติม เช่นความแห้งแล้ง น้ำท่วม แผ่นดินไหว พอลินี ค.ศ. 1950 อินเดียประสบปัญหาคล้ายอีก อินเดียต้องซื้ออาหารจากต่างประเทศในรูปของเงินสดหรือการแลกเปลี่ยนจากสหรัฐ แคนาดา ออสเตรเลีย รัสเซีย จีน และในปี ค.ศ. 1951 สหรัฐได้ให้อินเดียกู้เงินจำนวน 190 ล้านคอลลาร์ โดยเสียดอกเบี้ยในราคาถูก เพื่อซื้อข้าวจากสหรัฐ ทำให้วิกฤติการณ์การขาดแคลนอาหารค่อยลดลง

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจระยะ 5 ปี²¹

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจระยะ 5 ปี ระยะแรก (ค.ศ. 1952 - 1956) รัฐบาลอินเดียประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี ระยะแรกโดยสรุปดังนี้

1. สร้างเขื่อนอเนกประสงค์ขนาดใหญ่ของโลกแห่งหนึ่ง เชื่อนี้มีชื่อว่า ภาชนะ-นังกาล (Bhakra - Nangal) เชื่อนี้ทำให้เกิดทะเลสาบมีความยาว 56 ไมล์ และลึก 550 ฟุต โครงการนี้ได้รับประโยชน์จากการโคกระแสไฟฟ้าไว้ใช้เป็นจำนวนมาก และยังสามารทำให้เกิดประโยชน์แก่พื้นที่เพาะปลูกจำนวน $1\frac{1}{3}$ ล้านเอเคอร์ นับว่าเชื่อนี้ได้สร้างประโยชน์ให้แก่ชาวไร่ชาวนาจำนวนหลายล้านคน

2. มีการสร้างโรงงานที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง เช่น โรงงานปุ๋ย โรงงานผลิตยา โรงงานกระดาษ โรงงานผลิตเครื่องจักร ฯลฯ

3. การพัฒนาท้องถิ่น ในปี ค.ศ. 1952 รัฐบาลเริ่มโครงการสำคัญ ในการพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาระยะ 5 ปี มีโครงการพัฒนาท้องถิ่นทั้งสิ้น 55 โครงการ ครอบคลุมหมู่บ้าน 16,000 หมู่บ้านและประชาชนประมาณ 11 ล้านคน ในปี ค.ศ. 1953 มีโครงการขยายพื้นที่ครอบคลุมหมู่บ้าน 23,450 หมู่บ้าน รัฐบาลเริ่มลดความสำคัญของการเกษตร แห่งชาติลง แคมเปญที่การพัฒนาหมู่บ้าน โครงการพัฒนาหมู่บ้านได้รับความสำเร็จด้วยดี ที่ดินที่เคยรกร้างว่างเปล่าจำนวนมาก ได้รับการพัฒนาจนเกิดประโยชน์ภายใต้โครงการชลประทาน มีการสร้างโรงเรียนขึ้นใหม่ 8,000 โรง และมีชาวไร่ชาวนาได้มีโอกาสเข้าเรียนหนังสือถึง 68 ล้านคน นอกจากนั้นตามหมู่บ้านยังจัดให้มีน้ำสะอาด มีถนนเข้าถึงหมู่บ้าน จัดสร้างส้วมที่ถูกหลักอนามัย รัฐบาลส่งเสริมให้ชาวนาปลูกพืชไร่ด้วยตนเอง และกระตุ้นให้ชาวนาได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการของรัฐบาลโดยการบริจาคเงิน วัสดุ และการใช้แรงงาน

4. การปฏิรูปที่ดิน หลังจากอินเดียได้รับเอกราชแล้ว รัฐต่าง ๆ ในอินเดีย เริ่มออกกฎหมายเพื่อปฏิรูปที่ดิน โดยมีความมุ่งหมายที่จะจำกัดการถือครองที่ดินของนายทุนที่ดิน มิให้มีมากเกินไป และเพื่อที่ชาวไร่ชาวนาจะได้มีที่ดินเป็นของตนเองบ้าง โครงการปฏิรูปที่ดิน ได้ออกกฎหมายกำหนดอัตราค่าเช่า คุ้มครองผู้เช่ามิให้เจ้าของที่ดินฉ้อโกง ควบคุมการกู้เงินในชนบท กำหนดผู้ที่ถือครองที่ดินได้สูงสุดไม่เกิน 30 เอเคอร์

ทางฝ่ายรัฐบาลกลางได้ออกกฎหมายกำหนดค่าเช่าที่ดินในราคาที่ยุติธรรมและส่งเสริมความมั่นคงในการเช่าที่ดิน ไม่กี่ปีต่อมาชาวไร่ชาวนาประมาณครึ่งหนึ่งของทั้งหมดมีที่ดินเป็นของตนเอง รัฐบาลได้จ่ายเงินชดเชยแก่เจ้าของที่ดินที่ถูกโอนที่ดินมาเป็นของรัฐ ที่ดินเหล่านี้รัฐบาลขายแก่ชาวไร่ชาวนาอีกต่อหนึ่งโดยวิธีเช่าซื้อ อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องที่ดินไม่สามารถแก้ไข ปัญหาให้หมดไปได้ เพราะที่ดินมีจำกัดไม่พอแจกจ่ายแก่ราษฎร

ความสำเร็จของโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระยะแรก

อินเดียได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายเป็นส่วนใหญ่ โครงการที่สำคัญ ๆ ได้รับความสำเร็จด้วยดี เช่น โครงการผลิตอาหาร สามารถผลิตอาหารได้มากกว่าเป้าหมายที่วางไว้

ทำให้การส่งออกอาหารเป็นสินค้าขาดตลาด หลังปี ค.ศ.1951 อินเดียนไม่เสียเปรียบดุลการค้า
ต่างประเทศต่อไปอีก ผลผลิตทางอุตสาหกรรมในช่วงระยะ 5 ปี มีอัตราการผลิตสูงขึ้น 5%
เป้าหมายที่วางไว้สำหรับการเพิ่มรายได้แห่งชาติปีละ 7% กลับเพิ่มได้เกินกว่าเป้าหมายคือได้
สูงถึง 11%

การพัฒนาเศรษฐกิจช่วง 5 ปี ระยะที่ 2 (ค.ศ.1956-1961)

ในช่วงระยะนี้ รัฐบาลมีเป้าหมายที่จะเพิ่มรายได้ประชาชาติให้สูงขึ้นถึง 25%
และขยายการผลิตหลักกลา ถ่านหิน ข้าว พลังงานไฟฟ้าและการขนส่งให้กว้างขวางออกไป
นอกจากนั้นยังมุ่งขยายงานทางด้านการศึกษา อนามัยและที่กินอีกด้วย โครงการที่สำคัญในการ
พัฒนาเศรษฐกิจระยะที่ 2 นี้มุ่งหมายที่จะนำเอาระบบสังคมนิยมมาใช้ รัฐบาลพยายามที่จะใช้
ระบบรัฐสวัสดิการเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

การพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงระยะนี้ ประสบปัญหายุ่งยากหลายประการโดยเฉพาะ
ปัญหาที่รัฐโอนอุตสาหกรรมจากเอกชนมาเป็นของรัฐ ทำให้เกิดการขาดแคลนเงินทุนที่จะใช้ลงทุน
ในอุตสาหกรรม รัฐบาลขาดแคลนผู้ที่บริหารงานอุตสาหกรรม ทำให้อุตสาหกรรมไม่ก้าวหน้า
เท่าที่ควร อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศทางด้านเศรษฐกิจอยู่มาก
ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือ เช่น สหรัฐ และประเทศที่เป็นสมาชิกแผนการโคลอมโบ เช่น
ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ แคนาดา อังกฤษ ฯลฯ

การพัฒนาเศรษฐกิจช่วง 5 ปี ระยะที่ 3 (พ.ศ.1961 - 1962 และ 1965 - 1966)

การพัฒนาช่วงระยะนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มรายได้ของประชาชน การผลิตอาหาร
ให้เพียงพอ การเพิ่มผลผลิตทางเกษตร ขยายงานอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน เช่น อุตสาหกรรม
เหล็กกล้า เคมี น้ำมัน การผลิตเครื่องจักร เป็นต้น การจัดหางานให้แก่ประชาชน และสร้าง
ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจแก่ประชาชน

ผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงระยะนี้ ได้รับความสำเร็จพอสมควร รายได้
ของประชาชนโดยเฉลี่ยต่อคน ช่วงระยะ 5 ปี เพิ่มขึ้น 17% ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงระยะนี้
ได้แก่การเกิดสงครามระหว่างอินเดียนกับปากีสถาน ความแห้งแล้งติดต่อกัน 2 ปี สินค้ามีราคา

สูงขึ้น และภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1966 - 1969 ทำให้จุดมุ่งหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

การพัฒนาเศรษฐกิจช่วง 5 ปี ระยะที่ 4 (ค.ศ. 1969 - 1974)

ในช่วงระยะ ค.ศ. 1966 - 1969 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลจึงมีโครงการพัฒนาเศรษฐกิจที่แน่นอน แต่ใช้วิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อน จนถึงปี ค.ศ. 1969 จึงเริ่มโครงการพัฒนาเศรษฐกิจช่วง 5 ปี ระยะที่ 4 การพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงระยะนี้มุ่งแก้ปัญหาข้อบกพร่องทางเศรษฐกิจที่ผ่าน ๆ มา โดยเฉพาะมีความมุ่งหมายที่จะยกฐานะความเป็นอยู่และรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น รัฐบาลได้จัดโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคและความยุติธรรมในสังคม ชักจูงสิทธิพิเศษของผู้มีอิทธิพลในสังคม จัดหางานให้แก่ประชาชนและขยายงานทางด้านการศึกษา

การพัฒนาเศรษฐกิจช่วง 5 ปี ระยะที่ 5 (ค.ศ. 1974 - 1979)

การพัฒนาช่วงนี้รัฐบาลมีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดความยากจนและเน้นในเรื่องการยืนหยัดกวดขันตัวเอง นโยบายที่สำคัญก็คือการจัดหางานให้ประชาชนเพื่อเพิ่มพูนรายได้ อย่างน้อยรายได้ขั้นต่ำไม่ต่ำกว่า 40.6 รูปีต่อเดือน (1 รูปีมีค่าประมาณ 2.50 บาท) มีการวางโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่ที่รกร้างว่างเปล่า รวมทั้งบริเวณแถบภูเขา บริเวณถิ่นของพวกชาวเขา และการแก้ไขปัญหาดินเพื่อ การพัฒนาในช่วงระยะนี้รัฐบาลได้กำหนดการใช้งบประมาณทั้งหมดประมาณ 534,110 ล้านรูปี

การพัฒนาเศรษฐกิจระยะที่ 5 เกิดมีปัญหาล้นบางประการ รัฐบาลขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมาใช้จ่ายตามโครงการ เนื่องจากเกิดปัญหาเงินเฟ้อ อันเนื่องมาจากสภาวะเงินเฟ้อของโลกเพราะปัญหาการขึ้นราคาน้ำมันของประเทศผู้ผลิตน้ำมันทำให้กระทบกระเทือนไปทั่วโลก อย่างไรก็ตามรัฐบาลพยายามดำเนินงานในโครงการที่สำคัญ ๆ หลายโครงการ เช่น โครงการอุตสาหกรรมการผลิตเหล็กกล้า ถ่านหิน น้ำมัน การขยายงานไฟฟ้า การขนส่ง เพื่อลดการพึ่งพาอาศัยจากต่างประเทศลง นอกจากนั้นรัฐบาลอินเดียยังได้วางโครงการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในชนบท เช่น การขยายงานทางด้านการศึกษาระดับประถมศึกษา

การพัฒนาอนามัยในชนบท การจัดหาน้ำสะอาด การจัดหาที่อยู่อาศัย การสร้างถนนในชนบทและ การจัดไฟฟ้าในชนบท

เศรษฐกิจของอินเดียนปัจจุบัน (ระยะ 5 ปี ค.ศ. 1975 - 1980)

ในช่วงระยะของปี ค.ศ. 1974 - 1975 เศรษฐกิจอินเดียอยู่ในภาวะที่ตกต่ำ ที่สุดนับตั้งแต่อินเดียได้รับเอกราชเป็นต้นมา ราคาสินค้าพุ่งขึ้นสูงสุด ผลผลิตทางเกษตร ได้รับ ความเสียหายอย่างร้ายแรงเนื่องจากความหนาวจัดของฤดูหนาวปี ค.ศ. 1974 ทำให้การผลิต ข้าวไม่พอเพียงกับความต้องการของประเทศ และต้องสั่งข้าวจากต่างประเทศเข้ามาบริโภค ถึง 5 ล้านตัน

นอกจากนั้นปัญหาสำคัญก็คือ ปัญหาน้ำมันราคาสูง ทำให้ปุ๋ยมีราคาสูงขึ้น เป็นที่ เคียดกรอนแก่เกษตรกรอย่างมาก ราคาสินค้าจากต่างประเทศก็พลอยขึ้นสูงไปด้วย เช่น ข้าวที่ สั่งซื้อจากภายนอกประเทศมีราคาสูงกว่าภายในประเทศ เมื่อสั่งเข้ามาก็ไม่สามารถที่จะนำไป ขายในราคาต่ำกว่าภายในประเทศได้ การผลิตเครื่องอุปโภคและบริโภคไม่พอเพียงแก่ความ ต้องการภายในประเทศ ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งมีผลมาจากผลผลิตทางเกษตรชบเซามาก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1971 แล้ว

ต้นปี ค.ศ. 1975 รัฐบาลพยายามเร่งแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเป็นการใหญ่โดย กระตุ้นให้มีการลงทุนและสนับสนุนความร่วมมือกับบริษัทเอกชนภายในประเทศ มีการลงทุน ธุรกิจใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ย กระดาษ และซีเมนต์ โดยรัฐบาลประกาศลดภาษีธุรกิจ ประเภทเหล่านี้ลง

รัฐบาลพยายามออกกฎหมายบังคับเกี่ยวกับการใช้จ่ายของประชาชนมิให้ฟุ่มเฟือย โดยมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนใช้จ่ายเงินให้เหมาะสมกับรายได้ของตน ดังนั้นจึงมีกฎหมายออกมา เพื่อสนับสนุนการออมทรัพย์และมีให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในครอบครัว นอกจากนี้รัฐบาลยังวางโครงการ ที่จะออกกฎหมายห้ามประชาชนดื่มสุราทั่วประเทศ

สิ้นปี ค.ศ. 1975 เศรษฐกิจของอินเดียเริ่มกระเตื้องขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เนื่องมาจากคืนฟ้าอากาศอยู่ในสภาวะที่ดี ทำให้ผลผลิตทางเกษตรและโรงงานไฟฟ้าที่อาศัยพลังน้ำ

ได้รับผลดีตามไปด้วย ภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นติดต่อกันมา 3 ปี ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงปีละ 20% ก็เริ่มลดน้อย การที่เศรษฐกิจของอินเดียนั้นกระเตื้องขึ้นในขณะนี้ก็มีผลเนื่องมาจากรัฐบาลนางอินทราประกาส ภาวะฉุกเฉินเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1975 ซึ่งมีผลทำให้กรรมกรยุติการสไตรค์ การนัดหยุดงาน การจลาจลวุ่นวายต่าง ๆ หดไป สภาวะต่าง ๆ ของประเทศมีระเบียบวินัยขึ้น ข้าราชการทำงานขยันขันแข็งขึ้น จึงทำให้เศรษฐกิจของประเทศกระเตื้องขึ้น

รัฐบาลพยายามแก้ปัญหาเรื่องพลังงานของประเทศซึ่งไม่พอเพียงและจำเป็นต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศในราคาสูง รัฐบาลจึงวางโครงการจัดตั้งสถานีผลิตไฟฟ้า โดยใช้พลังงานปรมาณูหลายแห่ง เช่น ที่บอมเบย์ ราชสถาน ทมิลนาฑู และอุตตรประเทศ การสร้างโรงงานไฟฟ้าปรมาณูของลงทุนเสียค่าใช้จ่ายสูง ทำให้รัฐบาลขาดแคลนเงินที่จะลงทุนในค่านี้นี้

รัฐบาลเร่งรัดการผลิตน้ำมันและถ่านหินให้เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ รัฐบาลจึงมีโครงการเร่งสำรวจน้ำมันทั้งในประเทศและริมฝั่งทะเล มีการค้นพบบ่อน้ำมันเพิ่มขึ้น การขุดเจาะหาน้ำมันและการตั้งโรงกลั่นน้ำมัน รัฐบาลอินเดียได้ร่วมมือกับต่างประเทศ เช่น บริษัทนอร์เวย์ บริษัทอังกฤษ และรัฐบาลสหภาพโซเวียต เพราะอินเดียยังขาดแคลนเงินทุนที่จะใช้เพื่อการนี้จำนวนมหาศาล

เศรษฐกิจปี ค.ศ. 1976 ในปีนี้เศรษฐกิจของอินเดียอยู่ในภาวะที่แจ่มใส รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น 5.5% ส่วนราคาสินค้าขึ้นสูงเพียง 2% เท่านั้น นับว่าเป็นการแก้ไขปัญห เศรษฐกิจของประเทศอย่างไ้ผล รัฐบาลได้เริ่มเปลี่ยนนโยบายทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งแต่เดิมรัฐบาลมีนโยบายที่จะลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมเอง และเข้มงวดกับการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมของต่างชาติ และอุตสาหกรรมบางอย่างรัฐบาลผูกขาดไม่ยินยอมให้ต่างชาติเข้ามาลงทุน เช่น อุตสาหกรรมน้ำมัน เป็นต้น ทำให้อุตสาหกรรมของอินเดียไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เพราะขาดแคลนเงินที่จะใช้ลงทุน ในปี ค.ศ. 1976 รัฐบาลสนับสนุนให้เอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมบางอย่าง หรือไม่ก็เป็นการลงทุนร่วมกันระหว่างรัฐบาลกับเอกชน รัฐบาลได้แก้ไขกฎหมายเพื่อให้เอกชนได้มีกำไรจากการลงทุนพอสมควร มีผลทำให้นักธุรกิจสนใจในการลงทุนอุตสาหกรรมมากขึ้น

ทางการเมืองการเกษตร

รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาที่ดินซึ่งรกร้างว่างเปล่า ให้กลายเป็นที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์และแจกจ่ายที่ดินดังกล่าวแก่ชาวไร่ชาวนา ที่ไร่น้ำท่วมมาหากิน และยังมีนโยบายปลดเปลื้องหนี้สินของชาวไร่ชาวนาในชนบทอีกด้วย นอกจากนั้นรัฐบาลยังประกาศใช้ พรบ. ความคุ้มครองที่ดินในเมือง พรบ. ฉบับนี้มีความประสงค์ที่จะควบคุมประชาชนมิให้ถือครองที่ดินในเมืองมากเกินไป ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่ดินราคาสูงและความไม่เสมอภาคในทางสังคม²²

เศรษฐกิจปี ค.ศ. 1977

ปลายปี ค.ศ. 1977 ซึ่งเป็นสมัยของรัฐบาลนายเคซาย เศรษฐกิจของอินเดียนั้นเริ่มตกต่ำอีก เกิดภาวะเงินเฟ้อ อาหารและเครื่องอุปโภคบริโภคราคาสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยขึ้นสูงประมาณ 10% นอกจากนั้นผลผลิตทางเกษตรลดลง ปัญหาประชาชนว่างงานมากขึ้นมาประมาณว่ามีประชาชนว่างงานอยู่ราว 40 ล้านคน รัฐบาลนายเคซายไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำได้ มีผลทำให้รัฐบาลของนายเคซายต้องลาออกในปี ค.ศ. 1979

เศรษฐกิจปี ค.ศ. 1978

เศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1978 รัฐบาลไม่สามารถที่จะแก้ไขได้เนื่องจากเกิดปัญหาความแตกแยกในพรรคชนตะ ซึ่งเป็นพรรครัฐบาล แทนที่จะมุ่งแก้ปัญหาเศรษฐกิจกลับมาทะเลาะกันเอง ประกอบกับรัฐบาลไม่มีนโยบายเศรษฐกิจที่แน่นอน รัฐบาลนายเคซายเปลี่ยนนโยบายทางด้านการอุตสาหกรรมโดยหันมาเข้มงวดกับการลงทุนของชาวต่างประเทศอีก ทำให้การลงทุนจากต่างประเทศหยุดชะงัก นอกจากนั้นบุคคลสำคัญ ๆ ในวงการรัฐบาลยังมีส่วนได้ผลประโยชน์กับธุรกิจใหญ่ ๆ ซึ่งมีอิทธิพลเหนือธุรกิจเล็ก ๆ การส่งสินค้าออกลดลงเนื่องจากความต้องการภายในประเทศสูง และการผลิตไม่พอเพียง ขณะเดียวกันสินค้าเข้ากลับมีปริมาณเพิ่มขึ้น และค่าครองชีพก็สูงเพิ่มขึ้นอีก²³

เศรษฐกิจปี ค.ศ. 1979

ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำยังเป็นปัญหาใหญ่สำหรับรัฐบาล ขณะเดียวกันความแตกแยกในคณะรัฐบาลยังคงมีอยู่ต่อไป ในปีนี้ดินฟ้าอากาศแห้งแล้งอีกทำให้ผลผลิตทางเกษตรต่ำไปจากเป้าหมายที่วางไว้

ทางก้านอุตสาหกรรมเกิดขาดแคลนพลังงานไฟฟ้า เนื่องจากภูเขาน้ำในเขื่อนมีน้อย เพราะหินฟ้าอากาศแห้งแล้ง โรงงานอุตสาหกรรมได้รับกระแสไฟฟ้าน้อยลง ระหว่าง 20-50% ของจำนวนที่ต้องการทั้งหมด ทำให้กระทบกระเทือนต่อการผลิต

วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจทำให้รัฐบาลพรรคชนตะไม่สามารถบริหารประเทศต่อไปได้ จึงได้ประกาศยุบสภาและมีการเลือกตั้งกันใหม่ ผลก็คือนางอินทราได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งเมื่อต้นปี ค.ศ. 1980 นางอินทราได้ประกาศนโยบายที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศซึ่งตกต่ำติดต่อกัน 2 ปี ให้กลับเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาใหม่²⁴

3. มลพิษของอินเดียน้ำ 3. สังคมและวัฒนธรรม

ปัญหาทางก้านสังคมและวัฒนธรรมของอินเดียมีอยู่หลายอย่าง ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมาก่อนอินเดียได้รับเอกราช ปัญหาบางประการรัฐบาลสามารถแก้ไขให้ดีขึ้นแต่ปัญหาบางประการรัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขได้ ปัญหาทางก้านสังคมและวัฒนธรรมของอินเดียในปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว ปัญหาการเพิ่มของประชากรอินเดียเป็นไปอย่างรุนแรงในช่วงก่อนได้รับเอกราชและหลังจากได้รับเอกราชใหม่ ๆ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ ทำให้ประชากรที่เกิดขึ้นใหม่ไร้ประสิทธิภาพและเกิดปัญหาขาดแคลนอาหารอย่างร้ายแรง เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศได้ทันกับการเพิ่มของประชากร

ในระหว่างปี ค.ศ. 1931 - ค.ศ. 1941 ประชากรอินเดียเพิ่มขึ้น 51 ล้านคน และในช่วงปี ค.ศ. 1872 - 1941 อัตราการเพิ่มของประชากรเป็น 54% หลังจากที่ได้รับเอกราช การเพิ่มประชากรอินเดียมีอัตราปีละประมาณ 3-4%²⁵ ขณะนี้ประชากรของอินเดียมีอยู่ประมาณ 20% ของประชากรทั้งหมดในโลก สาเหตุที่ประชากรอินเดียเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นั้นสาเหตุประการหนึ่งมาจากประเพณีการแต่งงาน ในวัยเด็ก

ในอินเดียนั้น ประเพณีการแต่งงานและความเชื่อผิดในเรื่องศาสนา นับว่าเป็นเรื่องยากที่สุดในการควบคุมการเพิ่มของประชากร การแต่งงานเป็นเรื่องของความจำเป็นในทาง

ศาสนาและทางสังคม ตามศาสนาฮินดูนั้นถือว่า เด็กหญิงควรจะต้องแต่งงานก่อนที่จะย่างเข้าสู่ วัยรุ่น และจำเป็นที่จะต้องมีลูกชายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในพิธีศพของบิดา เพื่อช่วยวิญญาณของบิดาให้พ้นทุกข์ คนที่อยู่เป็นโสดจนถึงแก่นั้นหายาก การหย่า จะไม่มี เด็กหญิงที่แต่งงานตั้งแต่อายุน้อย มีมากมาย ทั้งเช่นสถิติการแต่งงานในปี ค.ศ. 1920 มีเด็กหญิงจำนวน 2 ล้านคนแต่งงานก่อน อายุ 10 ขวบ แต่โดยปกติแล้ว เด็กชายกับเด็กหญิงจะอยู่กันอย่างสามี-ภรรยาประมาณอายุ 14-15 ปี ผลก็คือช่วงที่หญิงจะมีลูกจึงมีระยะเวลาที่นาน จึงทำให้มีบุตรจำนวนหลาย ๆ คนใน ครอบครัวหนึ่ง ๆ²⁶

การแก้ปัญหาเรื่องการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วนั้น รัฐบาลไม่สามารถ ทำได้อย่างรวดเร็วเพราะคิดปัญหาทั้งที่กล่าวมาแล้ว จนกระทั่งมาถึงสมัยรัฐบาลนางอินทिरากานธี นายสัญญา บุตรชายนางอินทिरาได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการวางแผนครอบครัว นายสัญญาจึงใช้ มาตรการที่รุนแรงและเด็ดขาดในการควบคุมการเพิ่มของประชากรและได้รับความก้าวหน้าด้วยดี มาตรการที่นำมาใช้ เช่น บังคับให้ประชาชนบางรัฐทำหมัน ส่งเสริมการบริการในการทำหมัน ตั้งงบประมาณจำนวนมากเพื่อโฆษณาชักจูงให้คนทำหมัน โดยเฉพาะพวกครูได้รับการขอร้องให้ รวมมือเป็นพิเศษในการช่วยชักจูงประชาชนให้ทำหมัน ถ้าไม่รวมมือจะไม่ได้รับเงินเดือน ตำรวจ ใช้วิธีการรุนแรงคือจับกุมผู้ที่เฝ้าตามถนนเพื่อเอาไปทำหมัน วิธีการดังกล่าวทำให้ประชาชน เกิดความหวาดกลัว เนื่องจากได้รับการศึกษาน้อยจึงไม่เข้าใจ และกลัวจนกระทั่งไม่กล้าไปปลูกพืช หรือฉีควัวคั้น เนื่องจากคิดว่าเป็นกลอุบายของรัฐบาลที่จะหลอกพวกตนเอาไปทำหมัน

2. ปัญหาความฟุ่มเฟือยในสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ถ่วงความเจริญของอินเดีย กล่าวคือชาวอินเดียนิยมใช้จ่ายเงินจำนวนมากเพื่อประเพณีหรือพิธีต่าง ๆ ซึ่งไม่มีประโยชน์ในแง่ เศรษฐกิจ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีงานศพ ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายสูง ประมาณว่าผู้เป็นบิดาของเจ้าสาว จะต้องจ่ายเงินในพิธีแต่งงานของลูกสาวครั้งเดียวเท่ากับจ่ายค่าเช่าที่ดินเป็นเวลา 20 ปี ใน บางโอกาส ชาวโรฮานาต้องจ่ายเงินเพื่อเลี้ยงเพื่อน จ่ายเป็นค่าจ้างของผู้ที่หาพิธีทางไสยศาสตร์ จ่ายเพื่อการเดินทางไปหาพิธีต่าง ๆ เรื่องเหล่านี้ถือว่าเป็นความจำเป็นที่ไม่มีใครกล้าลดทอนจ่าย เพื่อประเพณีใดทั้ง ๆ ที่ยากจน ฉะนั้นจึงต้องใช้วิธีบีบเขามาบ้าง รัฐบาล จึงทำให้ชาวชนบทมี หนี้สินกันมากมาย

3. ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม ในอินเดียมีคนยากจนอยู่มากมาย ทั้งจะเห็นได้จากพวกภิกษุจารีและพวกขอทานเร่ร่อนไปตามท้องถนน นอกจากนั้นยังมีบางพวก ยึดอาชีพที่เกี่ยวกับเวทมนต์ โสยศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งไม่เกิดผลในแง่ของเศรษฐกิจ รวมแล้วมีจำนวนนับล้าน ๆ คน ซึ่งเป็นภาระสำหรับรัฐบาลอินเดีย ส่วนคนที่ร่ำรวยนั้น แม้จะมีทรัพย์สินเงินทองมากมาย ส่วนใหญ่มักจะเก็บไว้เฉย ๆ หรือไม่ก็นำไปฝังดิน หรือใช้ประดับ ประดาโบสถ์วิหารให้สวยงาม แทนที่จะนำมาเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศ²⁷

4. ปัญหาการไม่รู้หนังสือของประชาชน ก่อนที่อินเดียจะได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1947 ประชาชนอินเดียที่สามารถอ่านออกเขียนได้มีเพียง 18% นอกนั้นไม่รู้หนังสือ ระบบการศึกษาใน อินเดียภายใต้การปกครองของอังกฤษก็มีไม่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับความต้องการในชีวิตจริง ของชาวอินเดียโดยส่วนใหญ่ ระบบการสอนเน้นแต่ในเรื่องความจำมากกว่าที่จะส่งเสริมให้เกิด ความคิด หลังจากที่ยินเดียได้รับเอกราชแล้ว นักปฏิรูปการศึกษาของอินเดียจึงได้วางแผนปฏิรูป โดยกำหนดระยะเวลา 10 ปี เพื่อบรรลุปเป้าหมาย โดยมุ่งขจัดความไม่รู้หนังสือให้หมดไป นโยบายจึงเน้นไปที่การศึกษาเพื่อมวลชนมากกว่าที่จะไปเน้นให้นักเรียนมุ่งเข้ามหาวิทยาลัย

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาทางการศึกษา คือการขาดแคลนงบประมาณ และขาดแคลนครู ซึ่งรัฐบาลอินเดียพยายามเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5. ปัญหาทางสาธารณสุข ก่อนที่อินเดียจะได้รับเอกราช ชาวอินเดียมีอัตราการ ตายที่สูงมาก คือมีอัตราการตาย 21.8% ต่อประชากร 1 พันคน เทียบกับสหรัฐเวลานั้นมีเพียง 9.6 เท่านั้น เด็กอ่อนมักจะตายในอัตราสูงคือ 158 ต่อจำนวน 1,000 คน อายุเฉลี่ยของชาว อินเดียประมาณ 26 ปี เทียบได้กับพลเมืองของประเทศตะวันตกขณะนั้นอายุเฉลี่ยประมาณ 65 ปี

รัฐบาลอินเดียมุ่งแก้ปัญหาดังกล่าวทางสาธารณสุขตั้งแต่หลังจากได้รับเอกราชแล้ว รัฐบาลอินเดียได้เร่งปรับปรุงทางสาธารณสุขเป็นการใหญ่ ในช่วงแรกของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมระยะ 5 ปี รัฐบาลได้ลงทุนไปประมาณ 300 ล้านกอลดาร์ของปี ค.ศ. 1952 โครงการที่เร่งด่วนคือการเร่งผลิตแพทย์และพยาบาลออกมาให้พอเพียงกับความต้องการของ ประชาชน ในปี ค.ศ. 1952 อินเดียมีแพทย์ 1 คนต่อประชากร 6100 คน พยาบาล 1 คน

ต่อประชากร 21,000 คน พอถึงปี ค.ศ. 1956 อินเดียนมีแพทย์ 1 คนต่อประชากร 5,100 คน
พยาบาล 1 คนต่อประชากร 16,000 คน โรงพยาบาลและศูนย์อนามัยได้รับการขยายเพิ่มมากขึ้น
และในปี ค.ศ. 1956 ชาวอินเดียนมีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 32 ปี

๕. ปัญหาความไม่เสมอภาคในสังคม ปัญหาความไม่เสมอภาคในสังคมมีอยู่มากมาย
เช่น ปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงกับชาย และความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคลในวรรณะ
ที่ต่างกัน ตามกฎหมายของอินเดียนบุคคลทุกคน มีความเสมอภาคในสังคม แต่ในทางปฏิบัติพวก
วรรณะต่ำยังถูกรังเกียจและไม่ได้รับการยกย่องในสังคม ยกตัวอย่างเช่น พวกที่เกิดมาในตระกูล
จัณฑาลยังยอมรับสภาพและฐานะอันต่ำต้อยของตน ไม่ยอมใช้สถานที่ต่าง ๆ ร่วมกับคนที่อยู่ใน
วรรณะสูงกว่า เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สถานที่เริงรมย์ บ่อน้ำ ถนน สถานที่พักผ่อนซึ่งจัดหามาโดย
รัฐ ปัจจุบันนี้การแบ่งชั้นวรรณะในเมืองมีน้อยมาก โดยเฉพาะในวงราชการ โรงงาน
และบริษัททางร้าน ขอทูลเกล้าฯ ที่ต่อต้านการแบ่งงานระหว่างชนชั้นกำลังเสื่อมไปแล้ว คนรุ่นใหม่
ฝ่าฝืนขอทานเหล่านี้มากขึ้นเรื่อย ๆ การกินอาหารร่วมกัน ห่วงงานร่วมกันกลายเป็นเรื่องธรรมดา
แต่ในชนบทการแบ่งชั้นวรรณะยังมีอยู่ และยังมีมั่นคงอย่างจริงจัง พวกที่นำสงสารที่สุดคือพวก
จัณฑาล พวกนี้ถูกเหยียดหยามและมีฐานะยากจนสูงสุด พวกที่ถือวรรณะสูงกว่าจะไม่ยอมแตะต้อง
รัฐบาลจึงต้องมีนโยบายเป็นพิเศษในการยกฐานะของพวกนี้ให้สูงขึ้น

กฎหมายของลัทธิฮินดูตั้งแต่เดิมมีข้อห้ามและข้อปฏิบัติอยู่หลายประการระหว่างสามี
กับภรรยา เช่น เมื่อแต่งงานแล้วภรรยาจะต้องไปอยู่บ้านสามี ห้ามการหย่าร้าง สตรีมีอายุจะแต่งงาน
อีกไม่ได้ ผู้ชายมีสิทธิพิเศษมากกว่าหญิง

หลังจากได้รับเอกราชแล้ว ผู้นำสตรีอินเดียนพยายามเรียกร้องต่อรัฐบาลให้แก้ไข
กฎหมายเพื่อให้สตรีอินเดียนได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชายและแก้ไขขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอด
รัฐบาลได้ตกลงใจที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ แต่ยังคงเกรงว่าประชาชนที่ยังยึดมั่นในลัทธิฮินดูจะต่อต้าน
จึงต้องใช้วิธีแบบค่อยเป็นค่อยไปในการออก พรบ. และแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ในปี ค.ศ. 1955
มีการออก พรบ. การแต่งงาน ตาม พรบ. นี้ให้สามีหรือภรรยาใดคนหนึ่ง อนุญาตให้
หย่าร้างได้ มารคามีสสิทธิตามครองทรัพย์สินของลูก และบุตรมีสิทธิที่จะได้รับมรดกจากบิดาใน
จำนวนที่เท่า ๆ กัน หญิงที่ไม่มีสามีหรือเป็นแม่ม่ายมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยในบ้านบิดามารดาของตนได้

และเมื่อสามีตายก็มีสิทธิที่จะได้รับมรดกจากสามี การแต่งงานตั้งแต่วัยเด็กถือว่าผิดกฎหมาย ฯลฯ

สตรีอินเดียได้รับการยกฐานะสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนมีความเสมอภาคเท่ากับชาย
 ก็จะเห็นได้จากปัจจุบัน นายกรัฐมนตรีของอินเดีย เป็นสตรี

ปัญหาในสังคมของอินเดียยังมีอยู่มากมายที่ไม่อาจนำมากล่าวได้ทั้งหมดในที่นี้
 บางครั้งปัญหาดังกล่าวก็นำไปสู่การจลาจล เช่นปัญหาขัดแย้งกันในหมู่ชนที่พูดคนละภาษาถิ่น
 ปัญหาความแตกแยกระหว่างเชื้อชาติ ปัญหาความแตกแยกระหว่างมุสลิมกับฮินดู ฯลฯ ปัญหา
 เหล่านี้รัฐบาลพยายามที่จะแก้ไข และดีขึ้นเรื่อย ๆ แต่จะให้หมดไปนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้
 เพราะความรู้สึกนึกคิดของชาวอินเดียนั้นฝังรากลึกมาแต่สมัยโบราณ การแก้ปัญหาก็ต้องใช้
 เวลานาน²⁸

การจัดสวัสดิการในสังคม

ความแตกต่างระหว่างชาวอินเดียมีอยู่มากมาย และคนที่ยากจนคนแค่นก็ยังมี
 อยู่มาก รัฐบาลอินเดียซึ่งมีนโยบายสำคัญในการจัดสวัสดิการแก่ประชาชนเพื่อสร้างความเป็น
 ชรรรมในสังคมโดยเฉพาะในหมู่ประชาชนที่มีฐานะต่ำต้อยซึ่งรัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ
 เช่นให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน จัดหาอาชีพ และจัดบริการต่าง ๆ จัดหาที่อยู่อาศัย
 จัดปฏิรูปที่ดิน ฯลฯ

รัฐบาลมีโครงการช่วยเหลือครอบครัวที่ยากจนในชนบท เช่นจัดตั้งโรงเรียน
 เตรียมอนุบาลในชนบท จัดอบรมสตรีในชนบทให้สามารถทำงานด้านคหกรรม สุขศึกษา
 โภชนาการ และการเลี้ยงดูเด็ก²⁹

รัฐบาลมีโครงการส่งเสริมทางด้านเกษตรในชนบท โดยการส่งเจ้าหน้าที่แนะนำ
 เทคนิคใหม่ ๆ ในการเพาะปลูกแก่ประชาชนในชนบท กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือกัน
 ในสังคม ส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว เพื่อหยุดยั้งการอพยพของชาวชนบทเข้าไปในเมือง

เกี่ยวกับการยกฐานะกรรมกรให้กินที่อยู่ดีพอสมควร รัฐบาลได้ออกกฎหมาย
 หลายฉบับเพื่อส่งเสริมสวัสดิการของกรรมกร รัฐบาลได้ประกาศใช้ พรบ. แรงงาน ตั้งแต่ปี
 ค.ศ. 1948 แล้ว กำหนดการทำงานของกรรมกรไม่เกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และห้ามจ้าง

เด็กต่ำกว่าอายุ 14 ขวบทำงานในโรงงาน กฎหมายบังคับให้เจ้าของโรงงานจะต้องจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัยแก่คนงานอย่างเพียงพอ

ในปี ค.ศ. 1976 มีการแก้ไข พรบ. ว่าด้วยค่าจ้าง ซึ่งประกาศใช้ทั่วประเทศ กำหนดค่าจ้างขั้นต่ำของแต่ละรัฐซึ่งกำหนดไม่เหมือนกัน เฉลี่ยแล้วรายได้ขั้นต่ำอยู่ระหว่าง 2500 - 3500 รูปีต่อปี นอกจากนั้นรัฐบาลยังออก พรบ. ว่าด้วยการจ่ายเงินโบนัส บังคับให้นายจ้างต้องแบ่งผลกำไรให้แก่ลูกจ้างของตนด้วย³⁰

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นไป รัฐบาลเริ่มโครงการรวมทั้งมาตรการที่จะให้มีการหยุดยั้งการดื่มสุราในที่สาธารณะ ในโรงแรม ภัตตาคาร สโมสร สถานที่คอนเสิร์ต ฯลฯ ขั้นแรกห้ามการโฆษณาหรือชักจูงให้ดื่มสุราในที่สาธารณะก่อน ขั้นต่อไปปิดร้านขายสุราที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่ต่าง ๆ ที่มีคนงานจำนวนมาก เพราะไม่ต้องการให้คนงานดื่มสุรา ห้ามจำหน่ายสุรตามริทางหลวงบริเวณที่พักอาศัย สถานศึกษา โบสถ์วิหาร และห้ามจำหน่ายในวันเงินเดือนออก³¹

การที่รัฐบาลเอาใจจริงกับการแก้ไขปัญหของสังคม รัฐบาลจึงประสบความสำเร็จอย่างงดงาม รัฐบาลเป็นผู้นำในการสร้างลักษณะสมัยใหม่ให้แก่สังคมอินเดีย ความสำเร็จดังกล่าวจึงมิใช่เป็นเรื่องของการปฏิรูปแบบธรรมดา แต่เป็นเรื่องของการปฏิวัติสังคมใหม่ ซึ่งก้าวหน้าไปจากเดิมอย่างมากมาภายหลังจากรับเอกราช

ศาสนาต่าง ๆ

ชาวอินเดียถือศาสนาต่าง ๆ หลายศาสนาในปัจจุบัน ศาสนาที่สำคัญ ๆ เช่น

ศาสนาฮินดู รายละเอียดต่าง ๆ ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 แล้ว (หน้า 8)

ศาสนาเชน ผู้ที่ก่อตั้งศาสนานี้คือ "ชินะ" หรือ "บุพพิชิต" และมีผู้สืบทอดศาสนานี้ต่อกันมา จนถึงองค์ที่ 24 ซึ่งเป็นองค์สุดท้ายคือพระมหาวิระ ผู้ดำรงชีวิตอยู่ในสมัยเดียวกับพระพุทธเจ้า

ศาสนาเชนแบ่งออกเป็น 2 นิกายคือ นิกายที่เข้มงวดแก่การเปลือยเปล่าปราศจากเครื่องนุ่งห่มซึ่งยึดถือคติว่าการเปลือยกายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบรรลุถึงภาวะสมบูรณ์

สูงสุด อีกนิกายหนึ่งคือนิกายเศวตัมพร นิกายนี้นิยมหนุ่มสาวหมั้นหมาย ถือคติว่า การบรรพบุรุษถึงภาวะสมบูรณ์สูงสุดมีทางทำได้โดยไม่ต้องเปลี่ยกาย

ศาสนาเขมามีหลักปรัชญาของคนว่า การงกเว้นความรุนแรงคือหน้าที่สำคัญสูงสุด

พุทธศาสนา

พุทธศาสนามีต้นกำเนิดมาจากประเทศอินเดีย และได้เผยแพร่ไปสู่ประเทศต่างๆ ในเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เอเชียอาคเนย์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้ว สำหรับในประเทศไทยนั้นพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกเป็นต้นไป หรือประมาณ 250 ปีก่อนคริสต์ศักราช พุทธศาสนาในอินเดียเจริญรุ่งเรืองอยู่หลายร้อยปีจึงได้เสื่อมไป แต่พุทธศาสนา กลับไปเจริญรุ่งเรืองในศรีลังกาและในเอเชียอาคเนย์ ส่วนในอินเดียปัจจุบันมีผู้นับถือพุทธชนน้อยมาก และพุทธกลายเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาฮินดู

ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามเจริญรุ่งเรืองอยู่ในอินเดียตลอดเวลาหลายศตวรรษ หลังจากอินเดียได้รับเอกราชแล้ว มีชาวมุสลิมจำนวนไม่น้อยดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญ ๆ ของอินเดียในปัจจุบัน อินเดียมีประชากรที่เป็นชาวมุสลิมประมาณ 72 ล้านคน

ศาสนาสิกข์ ผู้ที่ก่อตั้งศาสนานี้ชื่อ กุรูนานก์ ได้ตั้งขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ศาสนานี้เน้นถึงลักษณะอันเป็นเอกภาพของพระเจ้า ศาสนาสิกข์ยึดถือพระเจ้าเสมือนเป็นที่รวมของความจริงสุกยอดและอุดมการณ์ว่าควรระเบียบวินัยและการฝึกฝนทางจิตต์ ประชาชนถือศาสนาเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะผู้ที่ถือศาสนานี้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของชาวฮินดูหรือชาวมุสลิมได้โดยไม่เกิดขัดแย้งกัน

สถิติผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ในอินเดีย (สำรวจสำมะโนประชากร เมื่อปี พ.ศ.2514)

ศาสนา	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด
ฮินดู	82.73
มุสลิม	11.21
คริสต์	2.60

ศาสนา

คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด

ลิกซ์	1.89
พุทธ	.71
เชน	.48 ³²

4. บทบาทของอินเดียในกิจการระหว่างประเทศ //

นโยบายต่างประเทศของอินเดีย ตั้งแต่ได้รับเอกราชจนถึงปัจจุบัน มีจุดมุ่งหมายสรุปได้ดังนี้

1. ป้องกันมิให้ประเทศปากีสถานเป็นประเทศที่มีกำลังทหารเข้มแข็ง เพราะปากีสถานอาจใช้กำลังเข้ายึดครองแคชเมียร์ได้
2. ขยายอิทธิพลของอินเดียไปทั่วแอฟริกา ตะวันออกกลาง เอเชียอาคเนย์ ในฐานะที่อินเดียในอดีตเป็นชาติอาณานิคมที่ใหญ่ที่สุดและได้รับเอกราชจากประเทศตะวันตก
3. ไม่กระทำการใด ๆ เพื่อเป็นศัตรูกับมหาอำนาจ สหรัฐ โซเวียต และจีน ซึ่งอาจจะทำให้สถานการณ์ตึงเครียดขึ้นมา
4. ไม่กระทำการใด ๆ เป็นการนำตัวเองเข้าไปผูกพันกับสงครามเย็น แต่อินเดียอยู่ในฐานะที่จะสร้างสันติภาพของโลก
5. ขยายอิทธิพลและหลักการของอินเดียไปทั่วโลก³³

บทบาทของอินเดียในกิจการระหว่างประเทศสรุปได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับปากีสถาน

หลังจากที่อินเดียและปากีสถานได้รับเอกราชแล้ว ประเทศทั้งสองตกอยู่ในฐานะทะเลาะวิวาทกันมากกว่าที่จะเป็นมิตรไมตรีกัน ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนชาวมุสลิมกับชาวฮินดูมีความรู้สึกเป็นศัตรูกัน ตั้งแต่สมัยที่ยังอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษด้วยกันแล้ว ครั้นเมื่อตั้งเป็นประเทศใหม่ทั้งสองประเทศก็ยังทะเลาะกันต่อไปอีก แต่ปัญหาที่ทำให้สองประเทศไม่สามารถเป็นมิตรกันได้ก็คือปัญหาเรื่องดินแดน ดินแดนที่เป็นปัญหาทำให้ 2 ประเทศเป็นศัตรูเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันก็ยังไมอาจเป็นมิตรกันได้ก็คือ ปัญหา "แคชเมียร์"

ปัญหาแคชเมียร์

พลเมืองแคว้นแคชเมียร์จำนวน 77% เป็นชาวมุสลิม แต่เจ้าผู้ครองแคว้นเป็นชาวฮินดู แคว้นนี้มีอาณาเขตติดต่อกับอินเดียและปากีสถาน เป็นแคว้นที่มีธรรมชาติงดงาม มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เพราะในสมัยโบราณศัตรูที่ยกทัพมารุกรานอินเดียมักจะยกเข้ามาทางแคว้นแคชเมียร์

ถ้าพิจารณาในแง่ลักษณะภูมิศาสตร์ ศาสนา เศรษฐกิจแล้วแคชเมียร์น่าจะไปรวมกับปากีสถาน แต่เจ้าผู้ครองแคว้นอยากไปรวมกับอินเดีย

ขณะที่สองประเทศกำลังเจรจากันถึงปัญหาแคชเมียร์ว่าจะไปรวมกับใครก็โดยมีผู้แทนอังกฤษเป็นผู้ไกล่เกลี่ยอยู่นั้น ได้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้น คือชาวมุสลิมได้ฆ่าฟันพวกฮินดูมลายไปมากมาย เจ้าผู้ครองแคว้นจึงตัดสินใจขอรวมกับอินเดียและขอขอให้อินเดียส่งทหารเข้าไปช่วยกองทัพอินเดียจึงยกเข้าไปในแคชเมียร์ ปากีสถานไม่สามารถทนนิ่งดูฝ่ายใดจึงส่งทหารเข้าไปในแคชเมียร์บ้าง เกิดการสู้รบกันขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1948 - 1949 คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้นำกรณีพิพาทแคชเมียร์เข้าที่ประชุมสหประชาชาติ³⁴

ด้วยการไกล่เกลี่ยของสหประชาชาติในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1948 ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้คือทั้งสองฝ่ายจะถอนทหารออกจากแคชเมียร์และจะให้ประชาชนแคชเมียร์ออกเสียงประชามติว่าจะไปรวมกับฝ่ายใด

ในที่สุดทั้งสองฝ่ายต่างก็ไม่ยอมถอนทหารออกจากแคชเมียร์ เพราะต่างก็เกี่ยงกันไปเกี่ยงกันมา ทางฝ่ายอินเดียกลับเปลี่ยนใจไม่ยอมรับข้อตกลงที่จะให้ประชาชนออกเสียงประชามติว่าจะไปรวมกับฝ่ายใด

สหประชาชาติพยายามไกล่เกลี่ยปัญหาแคชเมียร์เรื่อยมา แต่ไม่สามารถตกลงกันได้ จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1953 ปากีสถานสมัครเข้าเป็นสมาชิกขององค์การ ส.ป.อ. (องค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียอาคเนย์หรือ SEATO) เพื่อหวังใช้อิทธิพลของสหรัฐกับอินเดีย แต่อินเดียก็ไม่กล้าวหันไปสนิทสนมกับโซเวียต และประกาศเป็นกลาง อินเดียใช้วิธีการทูตในการหาเสียงสนับสนุนจากประเทศต่าง ๆ และประสบผลสำเร็จด้วยดี เพราะอินเดียเป็นประเทศใหญ่ ประเทศอื่น ๆ เกรงใจโดยเฉพาะสหรัฐและโซเวียตต่างก็พยายามเอาใจด้วยกันทั้งคู่

การเจรจาปัญหาแคชเมียร์กระทำไปซ้ำ ๆ ซาก ๆ แต่ไม่อาจตกลงกันได้ จนถึงเดือน
เมษายน ค.ศ. 1965 อินเดียกับปากีสถานเกิดการสู้รบกันอย่างยาวนานใหญ่ นอกจากจะรบกัน
ในแคว้นแคชเมียร์แล้ว สงครามยังขยายไปยังแคว้นอื่น ๆ ด้วย อินเดียเป็นฝ่ายได้เปรียบ แต่
จีนซึ่งสนับสนุนปากีสถานอยู่แล้วกล่าวหาว่าทหารอินเดียบุกรุกเข้าเขตแคชเมียร์ และจีนจะตอบโต้
อินเดีย ในที่สุดทั้งสองฝ่ายก็ตกลงสงบศึกกันได้

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1966 ทั้งสองฝ่ายเปิดการเจรจากันใหม่โดยมีโซเวียตเป็นผู้
ไกล่เกลี่ยที่เมืองแชนเคนต์ในโซเวียต การประชุมครั้งนี้สามารถตกลงกันได้ด้วยดี และสองฝ่ายได้
ลงนามในข้อตกลงแชนเคนต์ โดยทั้งสองฝ่ายจะถอนทหารกลับไปยังที่ตั้งเดิม จะแลกเปลี่ยนเชลยศึก
กัน จะมีความสัมพันธ์ทางการทูตกันไป และจะหาวิธีแก้ไขข้อพิพาทด้วยสันติวิธี ข้อตกลงแชนเคนต์
มีข้อตกลงที่จะแก้ไขปัญหาคัชเมียร์ แต่เป็นข้อตกลงสงบศึกชั่วคราว เพราะทั้งสองฝ่ายยังคงมี
กองทหารตั้งอยู่ในแคชเมียร์ และยึดครองดินแดนแคชเมียร์ไปคนละส่วน³⁵

ในปี ค.ศ. 1971 รัฐบาลปากีสถานปราบปรามชาวปากีสถานตะวันออกอย่างรุนแรง
เนื่องจากชาวปากีสถานตะวันออกต้องการจะแยกตัวออกไปตั้งประเทศใหม่ อินเดียสนับสนุน
ปากีสถานตะวันออกอย่างเต็มที่ เพราะพอใจที่จะได้เห็นปากีสถานอ่อนกำลังลงเนื่องจากต้อง
แตกออกเป็น 2 ประเทศ

ขณะเดียวกันชาวปากีสถานตะวันออกก็อพยพลี้ภัยเข้าไปในเขตแคชเมียร์อินเดียจำนวนหลาย
ล้านคน อินเดียฉวยโอกาสเข้าแทรกแซงโดยยื่นคำขาดไปยังรัฐบาลปากีสถานให้ยินยอมให้
ปากีสถานตะวันออกได้รับเอกราช รัฐบาลปากีสถานปฏิเสธสงครามระหว่างปากีสถานกับอินเดีย
จึงระบือขึ้นอีกเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 1971 การสู้รบดำเนินไปทั้งในปากีสถานตะวันตกและ
ตะวันออก กองทัพปากีสถานอยู่ในฐานะเสียเปรียบสูอินเดียไม่ได้

สงครามครั้งนี้โซเวียตสนับสนุนอินเดีย สหรัฐและจีนสนับสนุนปากีสถาน สหรัฐไถ่ถอนปัญหา
กรณีพิพาทเข้าสู่คณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติโดยควมเพื่อให้คณะมนตรีความมั่นคงลงมติให้
ทั้งสองฝ่ายหยุดยิง โซเวียตใช้สิทธิยับยั้งเพราะต้องการจะเอาใจอินเดียเนื่องจากอินเดียกำลัง
ได้เปรียบในสงครามจึงยังไม่อยากหยุดยิง จนกระทั่งกองทัพปากีสถานยอมแพ้ในเดือนธันวาคม
ค.ศ. 1971 สงครามจึงยุติลง

หลังสงครามแล้วอินเดียนกับปากีสถานได้เปิดการเจรจากันที่ลิมลาเมื่อเดือน
กรกฎาคม ค.ศ. 1972 ระหว่างนางอินทรา คานธี กับนายอาลี ภูโต ทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่า
จะถอนทหารออกจากดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่งที่ยึดไว้เมื่อตอนเกิดสงคราม ค.ศ. 1971 และตกลง
จะฟื้นความสัมพันธ์กันขึ้นใหม่อีก

ในปี ค.ศ. 1976 ทั้งสองฝ่ายมีท่าทีที่จะมีความสัมพันธ์สนิทสนมมากขึ้นและได้มีการ
เจรจากันขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยทั้งสองฝ่ายมุ่งแก้ปัญหาข้อพิพาทและร่วมมือกันทางด้านการค้าขายและ
การคมนาคม³⁶ ทั้งสองประเทศได้ประกาศที่จะมีความสัมพันธ์ทางการทูตกันใหม่อย่างไรก็ตาม
เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ทั่วไปแล้ว เข้าใจว่าทั้งสองประเทศคงจะฟื้นความสัมพันธ์กันอย่างไม่
ง่ายนัก ทราบได้ที่ปัญหาแคชเมียร์ยังไม่สามารถตกลงกันได้ เพราะปัจจุบันนี้อินเดียยังยึดดินแดน
ของแคชเมียร์ไป 2 ใน 3 ส่วนปากีสถานยึดไปได้เพียง 1 ใน 3 ส่วนเท่านั้น และการที่อินเดีย
มีระบอบประชาธิปไตยในครอบครองย่อมทำให้ปากีสถานรู้สึกไม่สบายใจ เพราะยังหากระแวงว่า
อินเดียนั้นมีปณมณูไว้สำหรับชุมชน ซึ่งปัจจุบันนี้มีข่าวว่าปากีสถานกำลังเตรียมการเพื่อจะสร้าง
ระบอบปณมณูบาง เหมือนกันเพื่อจะถ่วงดุลอำนาจกับอินเดียน *

อินเดียนโยบายไม่ปิดไปฝ่ายใด ๑๖ ธันวาคม ๙๔

ประเทศอินเดียนเคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษมาเป็นเวลาประมาณเกือบ
2. ร้อยปี ย่อมรู้ถึงความเข้มแข็งที่ตนได้รับมาตลอดเวลาที่อยู่ใต้การปกครองของต่างชาติ และกว่าที่
อินเดียนจะไ้รับเอกราชก็คงต้องสู้ใช้เวลาหลายปี ถึงจะสำเร็จ ผู้นำอินเดียนโดยส่วนใหญ่แล้วจะมี
ความคิดชาตินิยม ต้องการที่จะมุ่งสร้างและพัฒนาประเทศอินเดียนให้ยิ่งใหญ่ขึ้นมาเหมือนครั้งที่
อินเดียนเคยยิ่งใหญ่ในอดีต ในฐานะที่เคยอยู่ใต้อำนาจของจักรวรรดินิยมผิวขาวมาแล้ว ผู้นำอินเดียน
จึงย่อมรู้ถึงกลวิธีของมหาอำนาจตะวันตกในอันที่จะแผ่อิทธิพลเข้าครอบครองประเทศเล็ก ๆ หรือ
ประเทศที่ยังพัฒนาทั้งหลายในรูปแบบสมัยใหม่ ซึ่งมีใช้เป็นการยกทัพเข้ามายึดครองดินแดนเหมือน
เมื่อสมัยก่อน ฉะนั้นผู้นำอินเดียนแต่ละคนจึงมีนโยบายคล้าย ๆ กันคือหลีกเลี่ยงการเข้าไปผูกพัน
กับมหาอำนาจฝ่ายใดภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โลกตกอยู่
ในยุคของสงครามเย็น เกิดการแบ่งค่ายออกเป็น 2 ค่าย คือค่ายเสรีนิยม มีสหรัฐเป็นผู้นำ และ
ค่ายคอมมิวนิสต์มีโซเวียตเป็นผู้นำ ทั้งสองค่ายต่างก็มีประเทศอื่น ๆ หลายประเทศเข้ามารวม
กลุ่มด้วย และใช้วิธีการต่อสู้เอาชนะกันด้วยกลวิธีต่าง ๆ จนทุกหนทุกที่จะเกิดเป็นสงครามโลก

กันหลายครั้ง ผู้นำอินเดียมองเห็นว่า สหรัฐกับรัสเซียต่างก็มุ่งที่จะแข่งขันเพื่อช่วงชิงเป็นเจ้าของโลก และเพื่อรักษามลประโยชน์ของตน ฉะนั้นการที่อินเดียนั้นจะไปผูกพันกับฝ่ายใดย่อมจะเป็นอันตราย เพราะผลพลหลังอาจจะถูกดึงเข้าไปสู่สงครามของมหาอำนาจโดยไม่รู้ตัว

ฉะนั้น นโยบายต่างประเทศของอินเดียนั้นก็ถือเรื่องมาตั้งแต่ได้รับเอกราชก็คือนโยบายเป็นกลางไม่ผูกพันกับฝ่ายใด แต่เราจะเห็นว่าในบางครั้งอินเดียนั้นดำเนินนโยบายสนธิสนมกับโซเวียตก็เพื่อรักษามลประโยชน์ของตน และเพื่อการต่อรองกับสหรัฐ ปากีสถานหรือจีน อีกประการหนึ่ง เป็นเพราะอินเดียนั้นอยู่ใกล้กับโซเวียตซึ่งเป็นมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่ และอยู่ในฐานะที่จะรุกรานอินเดียนั้นได้ จึงจำเป็นต้องโอนอ่อนไปทางโซเวียตบ้าง นอกจากนั้นการที่อินเดียนั้นมีปัญหาคู่พิพาทกับจีนเรื่องพรมแดน จึงทำให้อินเดียนั้นต้องหันไปอิงโซเวียตเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับจีน

การที่ประเทศอินเดียนั้นเป็นประเทศใหญ่และมีพลเมืองมากเป็นอันดับ 2 ของโลก ฉะนั้นความตึงเครียดของอินเดียนั้นที่มีต่อกิจการระหว่างประเทศจึงเป็นที่สนใจของประเทศทั้งหลาย ตั้งแต่มหาอำนาจไปจนถึงประเทศเล็ก ๆ ประกอบกับอินเดียนั้นนโยบายเป็นกลาง จึงเป็นประเทศที่มีอิทธิพลมากประเทศหนึ่ง ในการมีบทบาทแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศ *

(50)

๗ บทบาทของอินเดียนั้นในฐานะประเทศเป็นกลาง

นับตั้งแต่ได้รับเอกราชอินเดียนั้นพยายามใช้อิทธิพลของตนในการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโลก คือเป็นคนกลางในการแก้ไขปัญหามากมาย กระตุ้นให้เกิดการลดกำลังอาวุธ เช่น อาวุธนิวเคลียร์ เป็นต้น นอกจากนั้นยังเป็นผู้ไกล่เกลี่ยปัญหาพิพาทต่าง ๆ เช่น สงครามเกาหลี สงครามอินโดจีน เป็นต้น นายเนห์รูเป็นรัฐบุรุษที่ผู้นำของประเทศต่าง ๆ รู้จักดีทั่วโลก นายเนห์รูเดินทางไปเยี่ยมประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่อยู่ในโลกเสรีหรือโลกคอมมิวนิสต์ และได้รับการต้อนรับอย่างดีจากผู้นำของประเทศเหล่านั้น นายเนห์รูจึงเป็นบุคคลที่เด่นที่สุดระหว่างประเทศ และเขาได้ประกาศอยู่เสมอถึงหลัก "ปัญจศีล" อันเป็นหลักการแห่งการอยู่ร่วมกันโดยสันติ³⁷

คำว่า นโยบายเป็นกลางของอินเดียนั้น มิได้หมายความว่านโยบายที่ไม่สนับสนุนฝ่ายใด แต่หมายความว่านโยบายที่ไม่เข้าไปผูกพันทางทหารกับฝ่ายใด แต่

อินเดียอยู่ในกลุ่มประเทศเอเชีย แอฟริกา สนับสนุนความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศที่กำลังพัฒนา ส่วนในองค์การสหประชาชาติอินเดียสนับสนุนกลุ่มอาหรับ

บทบาทของอินเดียกับมหาอำนาจ

บทบาทของอินเดียกับมหาอำนาจสรุปได้ดังนี้

อินเดียกับรัสเซีย สัมพันธภาพระหว่างอินเดียกับรัสเซียอยู่ในฐานะที่เรียกว่าค่อนข้างจะราบรื่นตลอดเวลา ทั้งสองประเทศพยายามรักษาไมตรีกันไว้อย่างดีโดยพยายามระมัดระวังที่จะไม่ขัดแย้งกัน รัสเซียได้ช่วยเหลืออินเดียไว้มาก นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1955 เป็นต้นมา รัสเซียได้ช่วยอินเดียพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจ เช่น ช่วยสร้างโรงงานเหล็กกล้าที่ใหญ่ที่สุดในอินเดียใกล้เมืองกลักตตา ในช่วงที่อินเดียกำลังพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนพัฒนา 5 ปี ระยะที่ 3 รัสเซียได้ช่วยอินเดียมากกว่า 1 พันล้านดอลลาร์ ข้าราชการชั้นสูงของรัสเซียไปเยี่ยมอินเดียบ่อย ๆ เพื่อแสดงความปรารถนาดีและเพื่อการแลกเปลี่ยนโครงการวัฒนธรรม ในองค์การสหประชาชาติ รัสเซียสนับสนุนนโยบายของอินเดียเรื่อยมา

เมื่อจีนกับอินเดียเกิดพิพาทกันทางพรมแดนในปี ค.ศ. 1954 รัสเซียสนับสนุนอินเดียแทนที่จะสนับสนุนจีนทั้ง ๆ ที่ขณะนั้นรัสเซียกับจีนยังมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด³⁸

สมัยรัฐบาลนางอินทिरา คานธี อินเดียกับรัสเซียมีความสนิทสนมกันอย่างแน่นแฟ้น และแสดงท่าทีเข้าข้างรัสเซียอย่างเห็นได้ชัด ต่อมาถึงรัฐบาลนายเคชาย นายเคชายประกาศนโยบายต่างประเทศเป็นกลางและโจมตีสนธิสัญญาไมตรีภาพระหว่างอินเดียกับโซเวียต ซึ่งทำกันเมื่อปี ค.ศ. 1971 สมัยรัฐบาลนางอินทिरาว่าเป็นสัญญาที่อิงโซเวียตมากเกินไป แต่โซเวียตก็ไม่กล้าโกรธรัฐบาลนายเคชายแต่อย่างใด กลับช่วยเหลือเพิ่มขึ้นอีก

การที่รัสเซียส่งทัพเข้ายึดครองอาฟกานิสถาน เมื่อปลายปี ค.ศ. 1979 ทำให้อินเดียรู้สึกตกใจเป็นอันมาก แต่รัฐบาลนางอินทिरาคานธีก็ไม่กล้าโจมตี การกระทำของรัสเซียอย่างรุนแรง เพราะยังมีความเกรงใจรัสเซียอยู่มาก ทั้ง ๆ ที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัสเซีย

อินเดียกับสหรัฐ แม้ว่าอินเดียจะสนิทสนมกับรัสเซีย แต่อินเดียก็ไม่ค่อยกล้าขัดใจสหรัฐมากนัก และพยายามไม่เป็นศัตรูกับสหรัฐ ฝ่ายสหรัฐเองก็ไม่กล้าที่จะขัดแย้งกับอินเดียเพราะกลัวว่าจะเป็นการผลักดันให้อินเดียไปใกล้ชิดกับโซเวียตมากขึ้น

ในปี ค.ศ.1963 สหรัฐฯ ให้ความช่วยเหลืออินเดียมากถึง 4 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐฯ ถือว่า อินเดียเป็นประเทศที่มีความสำคัญมากที่สุดในเอเชียใต้ และถือว่าอินเดียเป็นประเทศตัวอย่างของการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้วิธีแบบประชาธิปไตย

อินเดียคัดค้านนโยบายสหรัฐหลายอย่าง เช่น นโยบายของสหรัฐฯ ในเรื่องการจำกัดการค้า ส.ป.อ. นโยบายของสหรัฐฯ ในการทำสงครามในอินโดจีน และไม่เห็นด้วยกับการที่สหรัฐสนับสนุนอิสราเอลคุกคามอาหรับ ฯลฯ แต่อินเดียก็ไม่กล้าโจมตีสหรัฐฯ อย่างรุนแรง

ในปี ค.ศ.1971 อินเดียทำสงครามกับปากีสถาน สหรัฐฯ เข้าข้างปากีสถาน และตัดความช่วยเหลือทางทหารแก่อินเดีย ต่อมาในปี ค.ศ.1975 รัฐบาลสหรัฐฯ ได้เริ่มต้นให้ความช่วยเหลือแก่อินเดียใหม่ เพราะกลัวว่าอินเดียจะหันไปพึ่งรัสเซียมากเกินไป สมัยรัฐบาลนายเลขาธิการความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐกับอินเดียดีขึ้นมาก สหรัฐฯ ส่งแรมูเรเนียมไปขายให้แก่อินเดียโดยอินเดียรับปากว่าจะไม่นำไปใช้ทำระเบิดปรมาณู

อินเดียกับจีน เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในประเทศจีน เมื่อปี ค.ศ.1949 หลังจากนั้นเป็นต้นมาสองประเทศมีความสนิทสนมกันอย่างยิ่ง เพราะทั้งสองประเทศมีนโยบายต่างประเทศที่คล้าย ๆ กันหลายอย่าง เช่น สนับสนุนประเทศที่อยู่ใต้อาณานิคมของชาติตะวันตก ได้ต่อสู้เพื่อเอกราช คัดค้านการขยายอำนาจของมหาอำนาจสนับสนุนกลุ่มประเทศโลกที่สาม สนับสนุนการอยู่ร่วมกันโดยสันติ

สำหรับอินเดียนั้นได้สนับสนุนจีน (คอมมิวนิสต์) ได้เข้าเป็นสมาชิกของ บพอ สิบแทนได้หัวอย่างแข็งขัน

สัมพันธ์ภาพของสองประเทศกลับเสื่อมโทรมลงในเมื่อเกิดกรณีพิพาททางพรมแดนโดยจีนกล่าวหาว่า อินเดียไถ่ถอนดินแดนของจีนไปบางส่วน สมัยที่อังกฤษปกครองอินเดียโดยไม่ถูกต้อง ฉะนั้นจีนจะต้องขอคืน ทั้งสองฝ่ายไม่อาจตกลงกันได้ ในเดือนมกราคม ค.ศ.1962 กองทัพจีนก็บุกเข้าไปในลาดักทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียและแนวพรมแดนด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย กองทัพจีนบุกลึกเข้าไป 80 ไมล์โดยที่อินเดียไม่สามารถชักขวางได้

พอถึงเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1962 ทั้งสองฝ่ายประกาศหยุดยิง ทางฝ่ายจีนบอกว่าจีนต้องการไถ่ดินแดนของตนที่รวมอยู่ในเขตแดนของอินเดียอย่างไม่ถูกต้องคืนมาเท่านั้น ผลก็คือ อินเดียสูญเสียดินแดนไป 26,000 ตารางไมล์

นับตั้งแต่นั้นมาทั้งสองประเทศก็ไม่สนิทสนมเหมือนก่อน ทั้งสองฝ่ายตั้งทหารประชิด
 ทรมกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่ทั้งสองฝ่ายก็ไม่ต้องการที่จะทำสงครามกันอีก แต่ต้องการ
 เจริญร่วมกันด้วยสันติมากกว่า

กลางปี ค.ศ.1976 จีนกับอินเดียได้เปิดสัมพันธ์ทางการทูตขึ้นมาใหม่ และได้ส่งคณะทูต
 เดินทางไปเยี่ยมซึ่งกันและกัน และตกลงที่จะแลกเปลี่ยนทางการค้าและความรู้ทางเทคโนโลยี
 เมื่อต้นปี ค.ศ.1978 จีนได้ส่งคณะทูตไปเยือนอินเดีย คณะทูตจีนได้เข้าพบนายเคชายนายกรัฐมนตรีอินเดีย ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันว่า ปัญหากรณีพิพาททางชายแดนจีน - อินเดียที่
 ยืดเยื้อมายาวนานนั้นควรยุติกันโดยยุติการเจรจา³⁹

อินเดียกับประเทศกลุ่มโลกที่สาม อินเดียมีความเห็นอกเห็นใจกลุ่มประเทศในโลกที่
 สามมากที่สุด เพราะประเทศโลกที่สามมีลักษณะคล้ายอินเดีย เช่นมีฐานะยากจน เคยตกเป็น
 เมืองขึ้นของจักรวรรดินิยมตะวันตกมาแล้ว และต้องการคืนชนเป็นเอกราช

ตั้งแต่ได้รับเอกราชเป็นต้นมา อินเดียไม่เคยหยุดยั้งการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยม
 ในปี ค.ศ.1949 อินเดียจัดประชุมประเทศในเอเชียเพื่อพิจารณาปัญหาการได้รับเอกราชของ
 อินโดนีเซีย ต่อมาในปี ค.ศ.1954 อินเดียสนับสนุนการหยุดยิงในอินโดจีนและสนับสนุนให้
 ประเทศอินโดจีนได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส อินเดียประกาศคัดค้านการทดลองอาวุธนิวเคลียร์
 สนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอกราชของโมร็อกโกและตูนิเซีย ในสหประชาชาติอินเดียสนับสนุน
 ลัทธิชาตินิยมของชาวอาหรับการที่อินเดียสนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศต่าง ๆ ใน
 แอฟริกา จึงทำให้ประเทศในแอฟริกามีความเป็นมิตรต่ออินเดียอย่างดี ภายหลังจากได้รับเอกราช
 แล้ว⁴⁰

หลังจากที่อินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษในปี ค.ศ.1947 แล้ว ยังมีดินแดนของ
 อินเดียส่วนเล็ก ๆ บางส่วนที่ประเทศตะวันตกเข้ายึดครองและปกครองมานานนับร้อยปี ได้แก่
 ปอนดิเชอร์ ซึ่งฝรั่งเศสปกครองมาประมาณ 240 ปีแล้ว หลังจากเจรจากัน ฝรั่งเศสตกลง
 คืนปอนดิเชอร์แก่อินเดียโดยดี อีกแห่งหนึ่งคือเมืองกัวอยู่ในรัฐอมเบย์ โปรตุเกส ปกครองดินแดน
 นี้นานกว่า 400 ปี อินเดียเรียกร้องขอคืนโดยสันติ แต่โปรตุเกสก็ไม่ยอมคืนให้ในที่สุดอินเดีย
 ก็ส่งทหารเข้าไปยึดคืนในปี ค.ศ.1955

อินเดียเป็นคั้งตัวที่สนับสนุนให้มีการประชุมและมีการรวมกลุ่มประเทศเอเชียแอฟริกา ซึ่งต่อมาเรียกกันว่ากลุ่มประเทศโลกที่สาม ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาและมีนโยบายไม่ผูกพันกับมหาอำนาจฝ่ายใด ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1955 มีการประชุมกลุ่มประเทศเอเชียและแอฟริกา ซึ่งเรียกว่า Afro - Asian ที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศที่เข้าประชุมส่วนใหญ่เป็นประเทศที่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของตะวันตกมาแล้ว โดยมีอินเดีย จีนเป็นผู้นำในที่ประชุม ที่ประชุมได้ตกลงกันที่จะร่วมมือกันระหว่างประเทศเอเชีย-แอฟริกาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม นอกจากนั้นจะพยายามต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมทุกรูปแบบ ต่อมาจึงได้มีการประชุมกลุ่มประเทศโลกที่สามติดต่อกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน *

อินเดียทำให้ชาวโลกต้องตกใจในเมื่ออินเดียได้ประกาศผนวกแคว้นสิกขิมซึ่งเป็นแคว้นเล็ก ๆ มีกษัตริย์ปกครองมาเป็นเวลาช้านาน เป็นรัฐที่ 22 ของอินเดียเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1973 ทำให้ถูกโจมตีจากบางประเทศว่า เป็นการกระทำของจักรวรรดินิยม นอกจากนั้นประเทศเล็ก ๆ ที่เป็นเพื่อนบ้านของอินเดียรู้สึกตกใจและหวาดระแวงต่อการกระทำของอินเดีย เช่น เนปาล เป็นต้น แต่อินเดียอ้างว่าสิกขิมมีความต้องการที่จะไปรวมกับอินเดียเอง⁴¹ ๑๖ กันยายน ๒๕๑๖

เชิงอรรถของบทที่ 5

1. T. Walter Wallbank A Short History of India and Pakistan
pp.251-252
2. Claude A.Buss Asia in the Modern Wold p.561
3. Encyclopedia Americana, 1974, p.932
4. Claude A. Buss op.cit p.561
5. สถานเอกอัครราชทูตอินเดีย อินเดีย หน้า 24-25
6. สถานเอกอัครราชทูตอินเดีย อ.ก. หน้า 25-26
7. Encyclopedia Americana, 1974, p.935
8. T.Walter Wallbank op.cit. p.255
9. Encyclopedia Americana op.cit. p.936
10. John C.Caldwell Let's Visit India p.69
11. Claude A. Buss op.cit. pp.690-691
12. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1976, p.168
13. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1976, pp.169-171
14. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1977, pp.172-174
15. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1978 pp.186-189
16. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1980 pp.177-179
17. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1980 pp.143-144
18. Phillips Talbot op.cit p.91
19. T.Walter Wallbank op.cit. p.262
20. Ibid. p.265
- 21 Ministry of Information and Bradcasting India Since Independence
pp.96-99

22. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1977, pp.177-180
23. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1979, pp.197-199
24. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1980, pp.181-183
25. Phillips Talbot op.cit. pp.90-91
26. T.Walter Wallbank op.cit. p.265
27. John. C.Caldwell op.cit. p.69
28. T. Walter Wallbank op.cit. pp.274-276
29. Ministry of Information and Broadcasting op.cit. pp.102-103
30. Ministry of Information and Broadcasting India Today p.126
31. Ibid pp.61-63
32. สถานเอกอัครราชทูตอินเดียน อินเดียน หน้า 11-12
33. T.Walter Wallbank op.cit. p.311
34. Claude A.Buss op.cit. p.559
35. Damodar P.Singhal Bakistan pp.158-162
36. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1976. p.177
37. T.Walter Wallbank op.cit. p.307-308
38. Claude A Buss op.cit. p.699
39. Ministry of Information and Broadcasting India Since Independence pp.102-103
40. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1979.
41. Newsweek, September 16, 1974, p.32

ปากีสถาน

ประวัติศาสตร์โดยสังเขปตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งได้รับเอกราช

ประวัติศาสตร์ของประเทศปากีสถานก็คือ ประวัติชาวมุสลิมในประเทศอินเดียนั่นเอง
แรกเริ่มนั้นชาวอาหรับที่นับถือศาสนาอิสลามได้เข้ามาติดต่อกับชาวอินเดียทางฝั่งมาลาบาร์
ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 7 พวกพ่อค้าอาหรับได้เผยแพร่ศาสนาอิสลามในหมู่ประชาชนชาวฮินดู
ทำให้ชาวฮินดูเริ่มเปลี่ยนศาสนาหันไปถือศาสนาอิสลามเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

ต่อมาในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 8 กองทัพอาหรับได้ยกเข้ารุกรานแคว้นซินด์ทาง
ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย และได้เข้าปกครองแคว้นซินด์ จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 11-12
พวกมุสลิมตุรกีได้ขยายอำนาจเข้าสู่ภาคเหนือของอินเดีย ชาวอินเดียซึ่งนับถือศาสนาฮินดูถูกบังคับ
ให้นับถือศาสนาอิสลามและรับเอาวัฒนธรรมของอิสลามไปใช้ พอถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 14 พวก
มุสลิมได้ขยายอำนาจเข้าครอบครองภาคเหนือของอินเดียเกือบทั้งหมด จากนั้นก็ขยายอำนาจลง
ไปทางใต้

ตามข้อเท็จจริงแล้ว ประชาชนชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในประเทศอินเดียนั้นส่วนใหญ่มีเชื้อ
เป็นพวกที่สืบเชื้อสายมาจากชาวต่างชาติ ที่แท้ก็คือประชาชนชาวอินเดียเช่นเดียวกับชาวฮินดู
นั่นเอง เพียงแต่ได้เปลี่ยนศาสนาจากฮินดูไปเป็นศาสนาอิสลามเท่านั้น ภายหลังที่นับถือศาสนา
อิสลามแล้ว พวกเขาก็ต้องเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมจากฮินดูไปเป็นแบบ
มุสลิมด้วย อาจกล่าวได้ว่าประชาชนของประเทศปากีสถานในปัจจุบันซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม
ประมาณ 10 % เท่านั้นที่สืบเชื้อสายมาจากชนชาติอื่นมาหลายชั่วอายุ บรรพบุรุษของพวกเข
ได้แก่ชาวเตอร์ก ชาวอาหรับ เป็นต้น นอกนั้นส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวฮินดูมาตั้งแต่ครั้ง
โบราณกาลนั่นเอง

ศาสนาอิสลามดั้งเดิมนี้เป็นศาสนาของชาวอาหรับ
แต่วัฒนธรรมของชาวอาหรับนั้นได้รับอิทธิพลมาจากชาวเปอร์เซียหรืออิหร่าน เมื่อพวกอาหรับ

มีชัยชนะต่อเปอร์เซียซึ่งมีวัฒนธรรมเจริญกว่าพวกอาหรับ อาหรับจึงรับเอาวัฒนธรรมเปอร์เซียไปใช้ ขณะเดียวกันชาวอินเดียนซึ่งอยู่ใกล้ชกกับชาวเปอร์เซียและมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาก่อน จึงรับเอาวัฒนธรรมของเปอร์เซียไปใช้ด้วย และรับไปใช้นานแล้วตั้งแต่ก่อนที่ศาสนาอิสลามจะแพร่ไปสู่อินเดียเสียอีก ฉะนั้นเมื่อชาวอินเดียนหันไปนับถือศาสนาอิสลาม จึงไม่เป็นการยากแต่อย่างใดที่ชาวอินเดียนจะรับเอาวัฒนธรรมของอิสลามไปใช้ด้วย เพราะคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของเปอร์เซียมาก่อนนั่นเอง

โดยปกติแล้วเมื่อชาวอาหรับซึ่งนับถืออิสลามขยายอำนาจเข้าไปในดินแดนใด ก็จะบังคับประชาชนในดินแดนนั้นรับเอาวัฒนธรรมของอิสลามไปใช้ด้วย แต่ในอินเดียนั้นแตกต่างไปจากที่อื่น กล่าวคือเมื่อชาวอาหรับซึ่งนับถืออิสลามได้เข้าปกครองดินแดนของอินเดียบางส่วนแล้ว ก็บังคับชาวอินเดียนที่อยู่ใต้การปกครองของตนรับเอาวัฒนธรรมอิสลามไปใช้ ขณะเดียวกันพวกอาหรับในฐานะผู้ปกครองก็รับเอาวัฒนธรรมของชาวอินเดียนไปใช้ด้วย ดังนั้นสังคมของชาวมุสลิมในอินเดียนจึงกลายเป็นสังคมใหม่ ซึ่งเป็นสังคมที่มีลักษณะวัฒนธรรมผสมกลมกลืนกันระหว่างวัฒนธรรมของอิสลามกับวัฒนธรรมของอินเดียน และไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะเหมือนกับสังคมของพวกที่ถือลัทธิฮินดูอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามประชาชนที่ถืออิสลามก็กลายเป็นชนชาติส่วนน้อยขณะที่อยู่ภายใต้จักรวรรดิอินเดียน แต่เมื่ออินเดียนไ้รับเอกราช และมีการแยกไปตั้งเป็นประเทศปากีสถาน ปากีสถานจึงกลายเป็นประเทศที่มีประชาชนถือศาสนาอิสลามมากที่สุดในโลก

ในสมัยที่ยังมิได้แยกตัวออกไปเป็นประเทศปากีสถาน ประมาณว่าหนึ่งในสี่ของพลเมืองอินเดียนทั้งหมดเป็นมุสลิม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมืองและสืบเชื้อสายมาจากพ่อค้า ทหารและข้าราชการ แคว้นที่มีประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมได้แก่ แคว้นซินด์ บังกลาเทศ และเบงกอล ตะวันออก สมัยที่ชาวมุสลิมอินเดียนมีอำนาจรุ่งเรืองที่สุดก็คือสมัยราชวงศ์โมกุล ซึ่งปกครองอินเดียนอยู่ในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 16 - 18

มุสลิมภายใต้การปกครองของอังกฤษ

ก่อนที่จะอินเดียนจะถูกยึดครองโดยอาณานิคมของอังกฤษ ชาวอินเดียนกับชาวมุสลิมมีความแตกต่างกันมานานเกือบ 1 พันปีแล้ว ชาวอินเดียนกับชาวมุสลิมต่างฝ่ายต่างอยู่กันเป็นชุมชนเฉพาะของคนและ

ปกครองกันเอง ไม่ยอมปะปนกันและไม่ยอมแต่งงานกัน ชาวฮินดูกับชาวมุสลิมไม่อาจจะร่วมอยู่ในสังคมเดียวกันได้ เพราะมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและความรู้สึกนึกคิด ทั้งเช่นฮินดูนับถือวัฏมุสลิม ไม่นับถือ ฮินดูมีการแบ่งชนชั้นวรรณะ มุสลิมไม่นิยม อย่างไรก็ตามชาวมุสลิมก็ยังรับเอาแนวความคิดและขนบธรรมเนียมบางอย่างของพวกฮินดูไปใช้ เช่นกฎหมายเป็นต้น

เมื่ออังกฤษเข้าปกครองอินเดีย ชาวมุสลิมได้รับความกระทบกระเทือนจากการปกครองของอังกฤษอย่างมาก โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งเช่นชาวมุสลิมซึ่งมีอาชีพทั้งเดิมเป็นช่างฝีมือหาล้างชีพ แต่เมื่ออังกฤษเข้าปกครองอินเดีย อังกฤษได้นำเอาระบบทุนนิยมเข้ามาใช้ ทำให้เกิดระบบการค้าแบบเสรี กิจกรรมธนาคาร กิจกรรมอุตสาหกรรม นายทุนที่กินปลา ซึ่งเป็นธุรกิจที่ไม่เคยมีมาก่อน ผลก็คืออาชีพทั้งเดิมของชาวมุสลิมต้องถูกล้มเลิกไปเพราะไม่อาจแข่งขันกับระบบทุนนิยมแบบใหม่ได้

ระหว่างที่อินเดียอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษ อังกฤษได้นำเอาวัฒนธรรมแบบตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ แต่เนื่องจากชาวมุสลิมในอินเดียมีลักษณะเป็นแบบอนุรักษนิยม เกรงว่าวัฒนธรรมแบบตะวันตกจะทำให้ลายวัฒนธรรมแบบอิสลามของตน จึงพากันต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตก เช่น แนวความคิดและการศึกษาแบบตะวันตก เป็นต้น ในขณะที่ชาวฮินดูกระตือรือร้นที่จะรับเอาแนวความคิดของตะวันตกไปใช้ นิยมเรียนภาษาอังกฤษ และเข้าเรียนในโรงเรียนแบบตะวันตก แต่ชาวมุสลิมกลับสนใจศึกษาเปอร์เซีย และภาษาอาหรับอันเป็นภาษาที่ใช้ในทางศาสนาอิสลาม ในปี ค.ศ. 1835 อังกฤษประกาศใช้ระบบการศึกษาแบบอังกฤษในอินเดีย มีผลทำให้ชาวมุสลิมบางกลุ่มต่อต้านการกระทำของอังกฤษ เพราะกลัวว่าจะเป็นเครื่องมือของอังกฤษในการบีบบังคับชาวมุสลิมให้เปลี่ยนไปนับถืออิสลาม นอกจากนั้นชาวมุสลิมยังปฏิเสธที่จะเข้ารับราชการภายใต้การปกครองของอังกฤษอีกด้วย²

ในปี ค.ศ. 1837 อังกฤษประกาศยกเลิกภาษาเปอร์เซียซึ่งใช้เป็นภาษาราชการของราชวงศ์โมกุล นอกจากนั้นยังประกาศยกเลิกกฎหมายแบบอิสลาม และศาลอิสลามด้วย ซึ่งเป็นเหตุทำให้ชาวมุสลิมซึ่งดำรงตำแหน่งสูง ๆ ทาง การปกครองแบบเก่าต้องออกจากงาน อังกฤษหันไปจ้างชาวฮินดูเข้าทำงานในราชการแทนชาวมุสลิม ทำให้ชาวมุสลิมมีความรู้สึกไม่พอใจอังกฤษอย่างยิ่ง และยังเป็นเหตุทำให้ชาวฮินดูกับชาวมุสลิมแตกแยกกันมากยิ่งขึ้น ชาวมุสลิมมีความคิด

และความต้องการที่จะแยกตนเองออกไปตั้งชุมชนของตนที่เป็นอิสระ โดยไม่ต้องเกี่ยวข้องกับชาวฮินดู และอังกฤษ

ในปี ค.ศ. 1857 ชาวมุสลิมได้ลุกฮือขึ้นก่อกบฏต่อต้านอังกฤษอย่างรุนแรง โดยมีจักรพรรดิแห่งราชวงศ์โมกุลทรงพระนามว่าฟาหะตุระ ชาห์ที่ 2 เป็นหัวหน้า การกบฏครั้งนี้ประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดความร่วมมือกัน และกระทำอย่างไม่มีระบบ ผลก็คือถูกอังกฤษปราบปรามจนราบคาบ และผลที่ตามมาก็คืออังกฤษประกาศยกเลิกราชวงศ์โมกุล และล้มเลิกการปกครองแบบราชวงศ์โดยเด็ดขาด จึงเท่ากับตัดทอนอำนาจทางการเมืองของชาวมุสลิมโดยสิ้นเชิง โดยเหวี่ยงความขมขื่นให้แก่ชาวมุสลิมเป็นอันมาก

หลัง ค.ศ. 1857 อังกฤษปกครองชาวฮินดูอย่างเข้มงวด และใช้วิธีการปราบปรามอย่างรุนแรง การที่อังกฤษปกครองชาวฮินดูอย่างเข้มงวด จึงทำให้ทั้งชาวฮินดูและชาวมุสลิมเกิดความรู้สึกนึกคิดที่จะต่อสู้กับอังกฤษอย่างมีระเบียบแบบแผน ชาวฮินดูเริ่มรู้ปัญหาและความบกพร่องของพวกตน โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการขาดความนึกคิดทางการเมือง ทั้งชาวฮินดูและชาวมุสลิมเริ่มมีความคิดถึงความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันต่อสู้เพื่อเอกราชของฮินดู ความคิดทั้งมวลได้กลายมาเป็นขบวนการชาตินิยม และต่อสู้เพื่อเอกราชจากอังกฤษในเวลาต่อมา³

มุสลิมกับลัทธิชาตินิยมในฮินดู

ชนชั้นที่ได้รับการกระตุ้นความรู้สึกทางชาตินิยมคือชนชั้นกลาง พวกนี้มีหัวเอนเอียงทางการเมืองอยู่แล้ว และรู้สึกภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนคือ เกิดความรู้สึกว่าตัวเองก็เป็นชาติที่มีอารย ชาติหนึ่ง ชาติทุกชาติที่มีความรู้สึกชาตินิยมส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางศาสนา ซึ่งมีแนวโน้มย้อนหลังไปหาอดีต ชาวฮินดูเป็นชนชาติที่ยึดมั่นในศาสนา จึงย้อนกลับไปศึกษาความยิ่งใหญ่ของอิสลามในระยะแรก ทำให้เกิดความรู้สึกชาตินิยมรุนแรงในทุกวันนี้ อคติของฮินดูที่มีวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่และเป็นมรดกของฮินดู แม้ว่าชาวฮินดูจะเปลี่ยนแปลงศาสนาทั้งเดิม แต่เขาก็ยังไม่ละทิ้งมรดกซึ่งมีมาแต่อดีต เช่นเดียวกับพวกกรีกที่หันมานับถือคริสต์ ก็ไม่ละเลยที่จะภูมิใจในบรรพบุรุษของตน พวกอิตาเลียนก็เช่นเดียวกัน ชาวฮินดูที่ถือมุสลิมและคริสต์ก็ยังภูมิใจในบรรพบุรุษของตนเช่นเดียวกัน พวกชนชั้นกลางฮินดูซึ่งเป็นชนชั้นใหม่อันเกิดจากการ

เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจของอินเดียตามแบบตะวันตก แม้ว่าพวกนี้จะถือลัทธิฮินดูหรือมุสลิมซึ่งจะต้องปฏิบัติตามระเบียบประเพณีโดยเคร่งครัด แต่พวกนี้ก็เริ่มเอนเอียงไปอีกแบบหนึ่ง

พวกชนชั้นกลางเกือบจะไม่มีในหมู่ชนอิสลามในอินเดีย เพราะพวกนี้ไม่ชอบศึกษาตามแบบตะวันตก ไม่สนใจการศรัทธาและอุตสาหกรรม ในปัจจุบันนี้ดูเหมือนว่ามุสลิมจะนิยมการศึกษาแบบตะวันตกมากกว่าที่แห่งอื่น ฮินดูโกกาวหนาไปไกลกว่าพวกมุสลิม การปฏิวัติในปี 1857 เป็นการร่วมมือกันระหว่างฮินดูกับมุสลิม แต่พวกมุสลิมถูกปราบปรามแรงกว่า พวกมุสลิมต้องการใช้ระบบแบบเก่า แต่ฮินดูโคเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา อุตสาหกรรมมากกว่ามุสลิม พวกชาตินิยมอินเดียเป็นพวกที่ไ้รับอิทธิพลมาจากวรรณคดีอังกฤษ อิทธิพลจากบรรพบุรุษที่เกื้อหนุนของอินเดีย จากเทพเจ้าและระบบประเพณีซึ่งพวกนี้ถูกปลูกฝังมาแต่เกิด

ชาวฮินดูชื่นชมในพระเจ้าอักบาร์ (Akbar) เพราะถือว่าอักบาร์ เป็นสัญลักษณ์ของการรวมอินเดียเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่พวกมุสลิมกลับไม่ยอมรับอักบาร์ ชาวมุสลิมที่เริ่มเห็น
ความสำคัญของตะวันตก และเห็นว่ามุสลิมควรร่วมมือกับอังกฤษคือ เซอร์ ซายิด อาหมัด ข่าน
(Sir Syed Ahmad Khan) คือ ยอมรับการศึกษาแบบอังกฤษ และหันไปร่วมมือกับโลกภายนอก และยอมรับอารยธรรมตะวันตก เขาโจมตีระบบประเพณีที่กักกันผู้ชายไม่ให้เห็นผู้หญิง และการที่ผู้หญิงแยกตัวไปอยู่โคกเคี้ยว เขาต้องการที่จะให้ชาวมุสลิมได้รับการศึกษาแบบใหม่ แต่เขาก็ไม่กลาต่อต้านอังกฤษมาก เพราะกลัวว่าอังกฤษจะล้มเลิกโครงการให้การศึกษาใหม่ ๆ แก่ชาวมุสลิม เขาต้องการให้อังกฤษช่วยเหลือและร่วมมือกับอังกฤษ และเห็นว่าชาวอินเดียไม่ควรแตกแยกกันในเรื่องศาสนา อิทธิพลของ อาหมัด ข่าน มีอยู่แต่ในหมู่ชนชั้นสูงของอิสลามเท่านั้น แต่อิทธิพลของเขายังไปไม่ถึงในกลุ่มประชาชนชาวชนบท ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของชาวมุสลิม

ในปี 1906 ได้มีการจัดตั้งสันนิบาตมุสลิมขึ้น (Moslem League) โดยรัฐบาลอังกฤษ ได้ให้การสนับสนุน วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสันนิบาตมุสลิมมีอยู่ 2 ข้อใหญ่ ๆ คือ

1. เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่ออังกฤษ
2. เพื่อรักษานโยบายของชาวมุสลิม

ในทศวรรษที่ 20 มีแนวโน้มอยู่ 2 ประการในระหว่างปัญญาชนมุสลิม คือ

1. การสนับสนุนซึ่งกันเป็นพวกชาตินิยม

2. เริ่มปลุกตัวจากอิทธิพลของอินเดียและหันไปสนใจกับอิสลามนอกประเทศ เช่น ตุรกี และยอมรับอำนาจของ กาลิฟ (khalifat) ของตุรกี การที่พวกเตอร์กหนุ่มในตุรกีมีปฏิริยาต่อต้านอิทธิพลตะวันตกในตุรกี และกรณีพิพาทโลมาติตุรกีในทวีปแอฟริกา เมื่อปี 1911 นอกจากนั้น สงครามในบอลข่านเมื่อปี 1912 และ 1913 ก็มีส่วนทำให้ชาวมุสลิมในอินเดีย รู้สึกเห็นอกเห็นใจตุรกีมากขึ้น

ในปี 1912 มุสลิมในอินเดียเริ่มมีการเคลื่อนไหวทางความคิด และเริ่มรับเอาแนวความคิดจากอิสลามนอกประเทศและแนวความคิดของพวกชาตินิยมตะวันตก บุคคลที่สำคัญ เช่น อาซัด (Abul Kalam Azad) อายุเพียง 24 ปี ได้รับความศึกษาจากไคโร (Cairo) มีชื่อเสียงในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางภาษาอาหรับและเปอร์เซียได้ติดต่อกับพวกผู้นำมุสลิมและพวกนักปฏิรูป เช่น ในอียิปต์ ตุรกี ซีเรีย ปาเลสไตน์ อิรัก อิหร่าน อาซัด ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรม และการเมืองจากประเทศเหล่านี้ เขาเริ่มรู้สึกเห็นอกเห็นใจชาวตุรกีมากในการทำสงครามกับคนต่างชาติ เขาได้เห็นความเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมในตุรกี และในประเทศอื่น ๆ ที่ติดกับมุสลิมในอินเดีย ซึ่งไม่ค่อยรู้เรื่องความเคลื่อนไหวของพวกชาตินิยมในประเทศอื่น ๆ เพราะไม่สนใจต่อโลกภายนอก ทำให้มีความคิดคับแคบและใส่ใจแต่เรื่องศาสนาอย่างเดียว ชาวมุสลิมอินเดียที่เห็นอกเห็นใจตุรกี มักจะเป็นพวกหัวหน้าที่นั่น การที่เห็นใจนั้นเป็นเพราะมีความผูกพันทางศาสนาไม่ใช่เห็นใจ เพราะเกิดความรู้สึกชาตินิยม⁴

อังกฤษได้จัดตั้งวิทยาลัยอาลีการ์ห์ (Aligarh College) ระบบการศึกษาของวิทยาลัยนี้ถือนโยบายแบ่งแยกกันกับมุสลิม และรักษาระบบอนุรักษนิยมโดยเคร่งครัด ทั้งทางการเมืองและสังคม ผู้สนับสนุนวิทยาลัยนี้เป็นพวกชนชั้นขุนนางและเจ้าของที่ดินรายใหญ่ ๆ ซึ่งเป็นผู้แทนของพวกชนชั้นศักดินา ชาวอังกฤษเป็นผู้ควบคุมดูแลโรงเรียน รักษานโยบายการแบ่งแยก ต่อต้านพวกชาตินิยม ต่อต้านระบบสภา จุดประสงค์ในการตั้งวิทยาลัยนี้เพื่อผลิตบุคคลไปรับราชการ และเป็นพวกสนับสนุนรัฐบาล ไม่ใช่พวกชาตินิยม พวกที่สำเร็จการศึกษาที่นี่มีจำนวนมากที่ได้เป็นผู้นำของชนชั้นปัญญาชนมุสลิม และมีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวของ

อาซัค ไคโจมัตสึพวกอนุรักษนิยม และพวกที่ต่อต้านลัทธิชาตินิยม เขาโจมัตสึระบบ การศึกษาของวิทยาลัยอาลีการ์ห์ พวกนักเขียนและนักหนังสือพิมพ์ได้สร้างความรู้สึกละแ่นกันขึ้น ปัญญาชนมุสลิม อาซัคเป็นผู้ที่มีส่วนสนับสนุนให้ชาวอินดุกกับมุสลิมมีความสามัคคีกัน เขาจึงเป็น ชาวมุสลิมหัวก้าวหน้าที่แปลกไปจากคนอื่น ๆ

พวกชาตินิยมอินเดียได้ใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นชาวอินเดียให้เกิดความรู้สึกละแ่นกันทางชาตินิยม เช่น ในปี 1912 มีการออกหนังสือพิมพ์ชื่อ "เพื่อน" (Comrade) ที่พิมพ์เป็น ภาษาอังกฤษ มีอิทธิพลในหมู่คนหนุ่มมุสลิมที่ได้รับการศึกษาแบบอังกฤษ บรรณาธิการชื่อ โมฮัมหมัด อาลี (Mohammad Ali) บุคคลผู้นี้นิยมตุรกีและต่อต้านอังกฤษ ในที่สุดหนังสือพิมพ์ของเขาถูก ปิด และยังถูกจับกุมพร้อมกับน้องชาย ถูกกักกันในระหว่างสงคราม ตอมารัฐบาลจึงปลดปล่อย ให้เป็นอิสระในปี 1919

กลุ่มชนชั้นหัวรุนแรงของมุสลิมซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่คือพวกชนชั้นกลาง มีการเขียนบทประพันธ์ เราจิตใจชาตินิยมลงในหนังสือพิมพ์ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญเช่น เซอร์ โมฮัมหมัด อิบราฮิม (Sir Mohamad Iqbal) ซึ่งเป็นนักประพันธ์ นักปรัชญา เป็นชนชั้นปัญญาชน เขียนบทประพันธ์ เป็นภาษาเปอร์เซีย และภาษาอูรดู พวกมุสลิมรับเอาลัทธิชาตินิยมจากอินดุกอีกทีหนึ่งแล้วเอามา เปลี่ยนตามความคิดของตัวเอง ทำให้มุสลิมแตกแยกไปจากอินดุก จึงเกิดการเรียกร้องให้มีการ แบ่งแยกอินเดีย เนื่องจากพวกชนชั้นกลางมุสลิมในอินเดียเจริญก้าวหน้าขึ้นการขัดแย้ง ภายในอินเดีย นอกเหนือไปจากการต่อสู้เพื่อเอกราชแล้ว ยังเป็นการขัดแย้งระหว่างชนชั้น ศักดินากับพวกหัวก้าวหน้า ทำให้เกิดการแบ่งแยกออกเป็นหลายพวก เช่น อินดุก มุสลิมและพวก อื่น ๆ อีกหลายพวก กองเกรสได้พยายามต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดีย จึงต้องกลายเป็นตัวแทน ของความคิดของกลุ่มคนซึ่งแตกต่างกันหลายพวกหลายเหล่าอย่างกว้างขวาง⁵

ทางค่านินดุก ระบบการแบ่งชนชั้นวรรณะที่เข้มงวดทำให้หลายความเข้มแข็งในการที่ จะร่วมมือเพื่อต่อต้านอังกฤษ ส่วนทางค่านมุสลิมยังถือระบบศักดินาอันเข้มงวด พวกผู้นำหัวอนุรักษ นิยมยังสามารถเป็นผู้นำในหมู่ประชาชนโดยส่วนใหญ่ ดังนั้นเราจึงกล่าวได้ว่า มีความแตกต่าง กันอย่างมากมากระหว่างชนชั้นกลางมุสลิม กับอินดุกหลายทางด้วยกัน ทั้งทางการเมืองและทาง เศรษฐกิจ ฯลฯ

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ไปแล้ว ชาวมุสลิมเริ่มไม่พอใจอังกฤษมากขึ้นทุกทีและในที่สุดชาวมุสลิมจำนวนมากก็ได้เข้าร่วมกับกองเกรส เพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ สาเหตุที่ชาวมุสลิมไม่พอใจอังกฤษอย่างรุนแรงก็เนื่องมาจากว่า ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ตุรกีปกครองแบบราชาธิปไตยโดยมีพระเจ้าซลิมเป็นประมุขและเป็นองค์ศาสนูปถัมภ์ของชาวมุสลิม ซึ่งชาวมุสลิมในอินเดียจงรักภักดีต่อกษัตริย์องค์นี้มาก ในระหว่างสงคราม รัฐบาลอังกฤษจะช่วยเหลือพระเจ้าซลิมให้ทรงดำรงอยู่ในตำแหน่งองค์ศาสนูปถัมภ์ต่อไป ชาวมุสลิมจึงได้ดำเนินตามคำขอของรัฐบาลอังกฤษ ต่อมาภายหลังสงครามเหตุการณ์ได้บังคับให้พระเจ้าซลิมต้องสละราชบัลลังก์ อังกฤษไม่ได้สนับสนุนให้ครองราชย์ต่อไปเหมือนดังที่ได้เคยรับปากกับชาวมุสลิมในอินเดียไว้ อังกฤษกลับไปรับรองรัฐบาลตุรกีที่เพิ่งขึ้นใหม่ ทำให้ชาวอินเดียมุสลิมโกรธแค้นมาก และชักชวนกันก่อการวุ่นวายทั่วอินเดีย คานธีได้ประกาศสนับสนุนชาวอินเดียมุสลิมอย่างเต็มที่⁶

สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ชาวมุสลิมไม่พอใจอังกฤษก็เนื่องมาจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ตุรกีเป็นฝ่ายเยอรมนีและได้เข้าทำสงครามกับอังกฤษ เนื่องจากชาวมุสลิมในอินเดียนิยมตุรกีอยู่แล้ว เมื่อตุรกีทำสงครามกับอังกฤษ ชาวมุสลิมในอินเดียก็เลยตั้งตัวเป็นศัตรูต่ออังกฤษไปด้วย ชนชั้นกลางมุสลิมจึงหันมาร่วมมือกับกองเกรสต่อต้านอังกฤษ สันนิบาตมุสลิมจึงลดความรุนแรงในการที่คิดจะแยกตัวออกไปจากอินเดียลง และเริ่มหันมาปรองคองกับฝ่ายกองเกรส⁷

ปัญหาความแตกแยกอินเดีย-มุสลิม หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 112 - 114

ก่อนปี ค.ศ. 1930 คำว่า "ปากีสถาน" ยังไม่เป็นที่รู้จักในหมู่ชาวมุสลิมในอินเดีย และยังมีชาวมุสลิมจำนวนน้อยมากที่คิดจะแยกตัวออกจากอินเดียไปตั้งประเทศใหม่ ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมจนถึงขั้นคิดจะแยกตัวออกไปตั้งประเทศใหม่ได้เกิดขึ้นในช่วงที่ทั้งสองฝ่ายกำลังร่วมมือกันเพื่อเรียกร้องเอกราชของอินเดียจากอังกฤษนั่นเอง

ความจริงแล้วชาวฮินดูกับชาวมุสลิมไม่สามารถเข้ากันได้ ตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว ถึงได้กล่าวไว้ตั้งแต่ตอนต้นของหนังสือเล่มนี้ แต่เมื่อผู้นำทั้งสองฝ่ายมีความคิดชาตินิยมต้องการจะเป็น

อิสระจากการปกครองอังกฤษ ทั้งสองฝ่ายจึงละความขัดแย้งกันลงชั่วคราว และหันมาร่วมมือกันเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ ขณะเดียวกันความไม่พอใจต่อกันก็กลับมีเพิ่มขึ้นอีก สาเหตุก็เนื่องมาจากพรรคของเกรสซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวฮินดูพยายามบงการชาวมุสลิมซึ่งเป็นสมาชิกของกองเกรสเช่นเดียวกัน มุฮัมหมัดลีลี เช่น จินนาห์ ไม่พอใจผู้นำชาวฮินดูของกองเกรสซึ่งแสดงความจริงใจและไม่คอยข่มขู่ของชาวมุสลิม ในที่สุดจินนาห์ก็แยกสันนิบาตมุสลิมออกจากกองเกรส ซึ่งเน้นการสร้างความเป็นปึกแผ่นของชาวมุสลิม และเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ เช่นเดียวกัน จินนาห์เป็นหัวหน้าในการต่อสู้เพื่อแยกชาวมุสลิมออกไปตั้งประเทศใหม่คือประเทศปากีสถาน

ความจริงแล้วในตอนแรกจินนาห์ยังไม่มีความคิดที่จะแยกมุสลิมออกจากกองเกรส แต่เขามีความคิดที่จะเห็นสองฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจังในการเรียกร้องเอกราช จินนาห์เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงที่สุดในสันนิบาตมุสลิม ในตอนแรกเขาเป็นสมาชิกของกองเกรสด้วย จินนาห์ถือว่าผลประโยชน์ของมุสลิมกับฮินดูอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน เขาทำงานหนักเพื่อความพยายามรวมฮินดูกับมุสลิมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งชาวมุสลิมและชาวฮินดูต่างก็ยกย่องเขาในฐานะทูตพยายามรวมมุสลิมกับฮินดู (ambassador of Muslim-Hindu Unity) จินนาห์พยายามกระตุ้นชาวมุสลิมกับฮินดูให้มาร่วมประชุมกันบ่อย ๆ ในปี ค.ศ. 1916 เขาประสบความสำเร็จในการทำให้ชาวฮินดูกับชาวมุสลิมร่วมมือกันต่อสู้เพื่อเอกราชจากอังกฤษ แต่ในตอนหลังเขาก็ได้เปลี่ยนแนวทางมาเป็นการเรียกร้องให้แยกชาวมุสลิมออกไปตั้งประเทศใหม่ดังเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้ว⁸

ในตอนแรกกองเกรสพยายามคัดค้านอย่างเต็มที่ที่ไม่ยอมให้มีการแบ่งแยกอินเดียออกเป็น 2 ประเทศ แต่แล้วในที่สุดก็ต้องยอม เพราะถ้าไม่ยอมก็หมายถึงการนองเลือดระหว่างชาวฮินดูด้วยกัน และทั้งสองฝ่ายจะไม่มีวันอยู่ร่วมกันได้อย่างแน่นอน เพราะความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อกันนั้นฝังอยู่ในจิตใจของประชาชนทั้งสองฝ่ายมานานแล้ว

✓ หลังจากที่ยินเดียและปากีสถานได้รับเอกราชแล้ว ปัญหาเรื่องการแบ่งแยกประเทศยังมีไต่หมักไป ปัญหาที่ว่านี่ก็คือปัญหาเรื่องแคว้นหลายแคว้นตัดสินใจไม่ได้ว่าจะไปรวมกับอินเดียหรือจะไปรวมกับปากีสถาน ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากสมัยที่อังกฤษปกครองอินเดีย อังกฤษ

ไต่ยื่นยอมให้แคว้นบางแคว้นซึ่งมีเจ้าผู้ครองแคว้นมีอิสระในการปกครองตนเอง ครั้นอังกฤษให้
เอกราชแก่อินเดียจึงเกิดมีปัญหว่าแคว้นดังกล่าวไปรวมกับฝ่ายใด

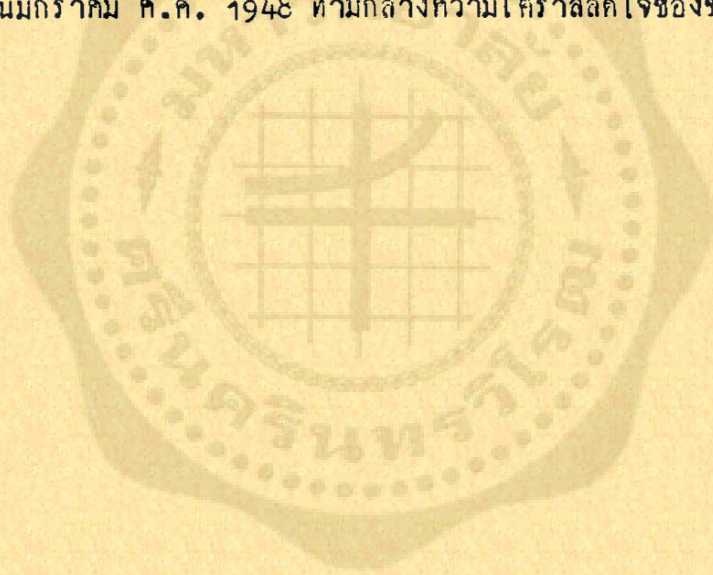
ในขณะที่มีการเจรจาเกี่ยวกับการให้เอกราชแก่อินเดียอยู่นั้น ฝ่ายกองเกรสเลนขอให้
แคว้นที่ปกครองตนเองโดยมีเจ้าผู้ครองแคว้นหรือมหาราชเป็นประมุขอยู่นั้นเข้ามารวมกับอินเดีย
โดยรัฐบาลกลางของอินเดียจะขอควบคุมกิจการอยู่ 3 อย่าง คือ ทหาร กิจการภายใน และ
การคมนาคม นอกนั้นจะให้มหาราชเป็นผู้บริหารเอง ด้วยการใช้กลไกลของลอร์ด หลุยส์
เม้าท์แบตเตน มหาราชบางองค์ก็ยอมรับการรวมแคว้นของตนเข้ากับอินเดีย ฉะนั้นแคว้นที่
ประชาชนส่วนใหญ่และมหาราชถือศาสนาเดียวกันก็ไม่มีปัญหาแต่อย่างใดคือ สมัครงใจที่จะรวม
กับอินเดียบ้าง ปากีสถานบ้าง แต่ไปเกิดมีปัญหสำหรับแคว้นบางแคว้น เช่น มหาราชถืออิสลาม
ต้องการจะรวมกับปากีสถาน แต่ประชาชนส่วนใหญ่จึงถือฮินดูต้องการจะไปรวมกับอินเดีย หรือ
บางแคว้นมหาราชถือฮินดู ต้องการจะไปรวมกับอินเดีย แต่ประชาชนส่วนใหญ่ถืออิสลามต้องการ
จะไปรวมกับปากีสถาน ปัญหาดังกล่าวนี้อาจเกิดเป็นกรณีพิพาทอย่างร้ายแรงระหว่างชนชาติทั้งสอง
ที่ถือศาสนาแตกต่างกันและระหว่างรัฐบาลอินเดียกับรัฐบาลปากีสถาน ทั้งคู่กล่าวว่าใน
ขณะนี้

ปัญหาการฆ่าฟันกันระหว่างชาวฮินดูกับมุสลิม

ในบางแคว้นประชาชนมีทั้งชาวฮินดูและชาวมุสลิมอาศัยอยู่ร่วมกัน แต่มีความเกลียดชัง
คุกรุ่นกันมานาน เมื่อตกลงแบ่งอินเดียออกเป็น 2 ประเทศแล้วได้เกิดปัญหาที่ร้ายแรงตามมา
ก็คือ ปัญหาชาวฮินดูส่วนน้อยต้องจำใจอยู่ในดินแดนของปากีสถาน และชาวมุสลิมส่วนน้อยอยู่ใน
ดินแดนของอินเดีย พวกเหล่านี้ไม่สามารถอพยพไปอยู่ในประเทศของตนได้ และพวกชนล้นน้อย
นี้เองกลายเป็นผู้ได้รับเคราะห์กรรมจากชนส่วนใหญ่ที่ถืออีกศาสนาหนึ่งรังแกข่มเหง ในที่สุดนำ
ไปสู่การฆ่าฟันกันครั้งใหญ่อย่างทารุณโหดร้ายยิ่งกว่าสมัยใด ๆ ดังเช่นการเกิดนองเลือดในแคว้น
ปันจาบ ชาวมุสลิมกับชาวฮินดูยกพวกเข้าฆ่าฟันล้มตายไปราว 5 แสนคน เป็นต้น การฆ่าฟันกัน
ดังกล่าวดำเนินไปเกิดปัญหาตามมาคือการอพยพของประชาชนจำนวนมหาศาล กล่าวคือชาวฮินดูส่วนน้อย

ที่อยู่ในเขตประเทศปาเกีสถานได้อพยพข้ามเขตแดนไปอยู่ในประเทศอินเดีย ในทำนองเดียวกัน ชาวมุสลิมส่วนน้อยที่อยู่ในประเทศอินเดียก็อพยพข้ามเขตแดนไปอยู่ในประเทศปาเกีสถาน ทำให้เกิดมีปัญหามุสลิมและเป็นภาระอันใหญ่หลวงที่ต้องเลี้ยงดูประชาชนจำนวนหลายล้านคนของประเทศอินเดียและประเทศปาเกีสถาน

มหาตมะ คานธี รู้สึกเศร้าสลดใจอย่างยิ่งที่ชาวอินเดียฆ่าฟันกันเอง ท่านได้วิงวอนทั้งสองฝ่ายยุติการนองเลือดกันเสียที โดยท่านพยายามเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ เพื่อระงับการจลาจล แต่ในที่สุดท่านก็ถูกชาวอินเดียนหนึ่งที่ไม่พอใจการแบ่งแยกอินเดียบุกเข้ายิงท่านจนถึงแก่อสัญกรรม เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 1948 ท่ามกลางความเศร้าสลดใจของชาวอินเดียทั้งประเทศ

เชิงอรรถที่ 6.

1. Damodar P. Singhal Pakistan p. 11
2. Ibid. p. 38
3. Ibid. pp. 39 - 40
4. Jawaharlal Nehru The Discovery of India pp. 343 - 349
5. Ibid. pp. 350 - 353
6. สวามี สัตยานันทปุรี มหาตมะคานธี หน้า 164 - 168
7. มหาตมะ คานธี ชีวประวัติของข้าพเจ้า หน้า 99
8. Tariq Ali Pakistan Military Rule or People's Power p. 28

ปากีสถานในโลกปัจจุบัน

1. การเมืองการปกครอง

เมื่ออังกฤษได้ให้เอกราชแก่อินเดีย ประเทศปากีสถานก็ได้สถาปนาเป็นประเทศใหม่เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ. 1947 โดยมีสถานิติบัญญัติทำหน้าที่ออกกฎหมาย สมาชิกสถานิติบัญญัติแห่งชาติได้รับเลือกมาจากสมาชิกสภาจังหวัด จำนวนสมาชิกสถานิติบัญญัติแห่งชาติกำหนดไว้ว่า สมาชิก 1 คนต่อประชากร 1 ล้านคน ฉะนั้นสมาชิกสถานิติบัญญัติแห่งชาติจึงมีสมาชิกทั้งสิ้น 69 คน สมาชิกสภา ประชุมกันครั้งแรกเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1947 ที่การารจี และที่ประชุมได้เลือกจินนาห์นักต่อสู้เพื่อเอกราชของปากีสถานผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง ดำรงตำแหน่งประธานสภา

ระหว่างที่ปากีสถานยังไม่มีรัฐธรรมนูญใช้ ปากีสถานได้นำพระราชบัญญัติรัฐบาลแห่งอินเดีย ซึ่งประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. 1935 ใช้ไปพลาง ๆ ก่อน ขณะเดียวกันก็มีการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อที่จะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ปากีสถานได้จัดตั้งคณะรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศโดยมีจินนาห์ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแห่งปากีสถาน ขณะนั้นตำแหน่งสูงสุดของปากีสถานยังใช้คำว่าผู้สำเร็จราชการอยู่ เพราะปากีสถานเป็นสมาชิกเครือจักรภพแห่งอังกฤษ จินนาห์ได้แต่งตั้งอาลี ข่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศ

ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1948 จินนาห์ถึงแก่อสัญกรรมท่ามกลางความตกตึงของชาวปากีสถานทั้งประเทศ เพราะจินนาห์เป็นบุคคลที่ประชาชนชาวปากีสถานให้ความเคารพนับถือมากที่สุด เช่นเดียวกับชาวอินเดียให้ความเคารพนับถือนายเนห์รู บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการสืบแทนนายจินนาห์คือ นาซิมุดดิน ซึ่งเป็นชาวเบงกอลตะวันออก แต่เขาไม่มีบารมีเทียบเท่านายจินนาห์ได้ ดังนั้นนายนาซิมุดดินจึงไม่มีอำนาจเท่าใดนัก อำนาจที่แท้จริงจึงกลับไปตกที่อาลี ข่าน นายกรัฐมนตรี อาลีข่านเป็นผู้บริหาร

ประเทศที่มีความสามารถมากคนหนึ่ง หลังจากบริหารประเทศได้ 3 ปี อาลีข่านก็ถูกสังหารโดยชาวอาฟกัณหนึ่ง มรณกรรมของอาลีข่านได้ทิ้งปัญหาใหญ่ ๆ หลายปัญหาซึ่งยังไม่สามารถแก้ไขได้สมัยที่เขายังมีชีวิตอยู่

ปัญหาใหญ่ ๆ ที่ยังเป็นภาระอันหนักอึ้งของรัฐบาลชุดใหม่ คือปัญหาความทรุดโทรมทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาความแตกแยกในชาติซึ่งยังแก้ไขไม่สำเร็จ

ในปี ค.ศ. 1949 มีการแก้ไขกฎหมายการปกครองเพื่อพยายามให้กฎหมายของปากีสถานมีลักษณะเป็นรัฐอิสลามมากยิ่งขึ้น การเป็นรัฐอิสลามหมายถึงว่าจะนำเอาหลักการของกฎเกณฑ์ในศาสนาอิสลามมาใช้เป็นกฎหมายและสร้างวัฒนธรรมแก่ชาวปากีสถานให้เป็นแบบอิสลาม นอกจากนั้นยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางศาสนาอิสลามเพื่อยกร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของศาสนาอิสลามอีกด้วย การที่รัฐบาลพยายามแก้ไขกฎหมายโดยยึดกฎเกณฑ์ทางศาสนาอิสลามได้ก่อให้เกิดผลสะท้อนถึงสังคมความแตกแยกและนำไปสู่การจลาจลในปี ค.ศ. 1953 ซึ่งเนผลทำให้รัฐบาลต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกและใช้มาตรการที่เข้มงวดในการปกครองประเทศ ทำให้เหตุการณ์ทางการเมืองยุ่งเหยิงเรื่อยมา¹

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1954 มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศ ขณะเดียวกัน โมแฮมเหม็ด อาลี ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชุดใหม่ อาลีไม่มีนักการเมืองหนุนหลังแต่เขาได้รับการสนับสนุนจากข้าราชการพลเรือนและทหาร อย่างไรก็ตามสมัยรัฐบาลของนายอาลีสถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของปากีสถานกระเพื่อมขึ้น รัฐบาลจึงผ่อนคลายมาตรการที่เข้มงวดลงและได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใหม่ในฤดูใบไม้ผลิของปี ค.ศ. 1955 เพื่อเป็นการฟื้นฟูระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นไปอาลีก็ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งที่ 2 ในคณะรัฐบาลผสมหลายพรรค ปลายปี ค.ศ. 1955 เขาก็เริ่มงานปฏิรูปและสร้างความมั่นคงทางการเมือง

พรรคการเมืองของปาเกีสถานในระยะแรก ๆ ในระยะแรกการเมืองของปาเกีสถานมีฐานะไม่มั่นคง พรรคสันนิบาตมุสลิมซึ่งเป็นพรรคที่ได้ต่อสู้เพื่อเอกราชของปาเกีสถานมาตั้งแต่ต้นโดยมี อาลี จินนาห์ เป็นผู้นำได้รับความนิยมนอกจากประชาชนอย่างท่วมท้นในการจัดตั้งรัฐบาล แต่ภายหลังที่จินนาห์ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อ ปี ค.ศ. 1948 แล้วประชาชนก็เริ่มเสื่อมความนิยมในพรรคสันนิบาตมุสลิม ส่วนทางด้านปาเกีสถานตะวันออก พรรคที่ได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างท่วมท้นคือพรรคสันนิบาตอวามิ ซึ่งมีนายชีค มูจิบูร ราห์มานเป็นผู้นำและมีนโยบายเรียกร้องให้แยกปาเกีสถานตะวันออกไปตั้งประเทศใหม่

ทางด้านปาเกีสถานตะวันตก สันนิบาตมุสลิมต้องพบคู่แข่งทางการเมืองที่นำกลัคือพรรคการเมืองต่าง ๆ หลายพรรค นอกจากนั้นพรรคสันนิบาตมุสลิมยังแตกแยกออกเป็นพรรคใหม่หลายพรรค เช่น พรรคอวามิ แห่งชาติ พรรคริพับลิกัน พรรคสันนิบาต-จินนาห์มุสลิม ภัยพิบัติที่พรรครัฐบาลไม่มั่นคงและไม่สามารถควบคุมความสงบได้ รัฐบาลต้องหันไปใช้วิธีการแบบเผด็จการปราบปรามพรรคฝ่ายค้าน ภัยวิธีการจับกุมผู้นำฝ่ายค้านในข้อหาอุกฉกรรจ์ของประชาชนให้ก่อความไม่สงบ

รัฐธรรมนูญปาเกีสถาน การร่างรัฐธรรมนูญดำเนินต่อไปจนเสร็จสิ้นและประกาศใช้เมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1956 เกมรัฐธรรมนูญใหม่กำหนดลักษณะการปกครองประเทศแบบสาธารณรัฐอิสลามและให้ปาเกีสถานตะวันออกมีอิสระในการปกครองตนเองมากขึ้น ประธานาธิบดีมีอำนาจมากขึ้นกว่าเดิม สามารถที่จะยับยั้งกฎหมายที่ผ่านสภาได้ ประธานาธิบดีอยู่ในฐานะเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด ประธานาธิบดีจะมีคณะรัฐบาลซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ประธานาธิบดี

ทางด้านนิติบัญญัติมีสภาเดียว สมาชิกสภาจำนวน 300 คน ในจำนวนสมาชิกสภาทั้งหมด ครึ่งหนึ่งมาจากปาเกีสถานตะวันออก อีกครึ่งหนึ่งมาจากปาเกีสถานตะวันตก กฎหมายต่าง ๆ ยึดถือกฎหมายของศาสนาอิสลามเป็นหลัก เหตุผลในการใช้กฎหมายอิสลามนั้นก็เพื่อรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิม ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม

รัฐธรรมนูญได้กำหนดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่นเสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการก่อตั้งสมาคม ศาสนา มีความเสมอภาคในกฎหมาย ยกเลิกการแบ่งชนชั้น วรรณะ

หลังจากใช้รัฐธรรมนูญแล้ว มีการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ในปี ค.ศ. 1956 แต่รัฐบาลก็ถูกโจมตีอย่างหนักจากสมาชิกสภาทั้งที่มาจากปาก็สถานตะวันตกและปาก็สถานตะวันออก พรรคอินคูโอมที่รัฐธรรมนูญว่ามุ่งต่อต้านผู้ที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม พรรคสันนิบาตอามัลคัตคานรัฐธรรมนูญอย่างรุนแรง และโจมตีว่ารัฐธรรมนูญได้มุ่งรักษาสถาปัตยกรรมของชาติ แต่มุ่งรักษาสถาปัตยกรรมส่วนตัวของบุคคลมากกว่า สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายซ้ำเติมอีกในปี ค.ศ. 1956 ในเมื่อเกิดน้ำท่วมอย่างร้ายแรงในปาก็สถานตะวันออก ทำให้เกิดการอดอยากอย่างร้ายแรง การประชุมสภาครั้งแรกมีการถกเถียงกันอย่างหนัก จนทำให้ประธานสภาต้องบอกเลื่อนการประชุมไปโดยไม่มีกำหนด ไม่กี่วันต่อมาประธานาธิบดีเมอร์ซาประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญและประกาศภาวะฉุกเฉินหลังจากที่ได้จัดตั้งรัฐบาลได้เพียงอาทิตย์เดียว

การเมืองของปาก็สถานตกต่ำอีกครั้งหนึ่ง พรรคสันนิบาตมุสลิมอยู่ในฐานะเสื่อมความนิยมเพราะมีพรรคใหม่ที่เกิดขึ้นมา เป็นคู่แข่งคือพรรครีพับลิกันซึ่งเรียกร้องการปกครองแบบประชาธิปไตยและให้มีการปฏิรูปที่ดิน

หลังจากได้รับเอกราชไป 10 ปีแล้ว การเมืองของปาก็สถานก็ยังไม่มั่นคง พรรคการเมืองแตกเป็นพรรคเล็กพรรคน้อยจนมีมากมายเกินความจำเป็น พรรคเหล่านี้มุ่งยึดตัวบุคคลมากกว่ายึดผลประโยชน์ของส่วนรวม²

ปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมือง หลังจากประธานาธิบดีเมอร์ซาได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญและยุบพรรคการเมืองต่าง ๆ ไปแล้วทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้ลงมือเลือกตั้งกันเลย ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1958 ประธานาธิบดีเมอร์ซาได้แต่งตั้งนายพลอียูบข่านเป็นนายกรัฐมนตรี นายพลอียูบข่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ไม่กี่วันก็ถือโอกาสรัฐประหารขับปลดประธานาธิบดีเมอร์ซาออกจากตำแหน่งและขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแทน

เมื่อนายพลอูซุบข่านขึ้นมีอำนาจแล้ว เขาพยายามแก้ไขปัญาของประเทศโดย การแต่งตั้งคณะกรรมการทางการเมืองทางศาสนาสังคมและเศรษฐกิจ มีหน้าที่พิจารณาปัญหาและเสนอ แผนะแนวทางแก้ไขต่อประธานาธิบดี เพื่อที่จะได้ตราเป็นกฎหมายใช้ปกครองประเทศ ดังเช่นในปี ค.ศ. 1959 รัฐบาลประกาศใช้กฎหมายปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายนี้ได้จำกัด การถือครองที่ดินมิให้เอกชนมีที่ดินมากเกินไป รัฐบาลได้ซื้อที่ดินจากคนที่ร่ำรวยแล้วนำมา แบ่งขายให้แก่ชาวนาที่ไม่มีที่ดินทำมาหากิน ในทางปฏิบัติการปฏิรูปที่ดินไม่ค่อยได้ผลมากนัก

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1959 ประธานาธิบดีอูซุบข่านได้ออกระเบียบว่าด้วย ประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน กล่าวคือให้ประชาชนทั่วประเทศได้ออกเสียงเลือกผู้แทนของตน จำนวน 80,000 คน และให้คนจำนวนนี้ไปเลือกประธานาธิบดีอีกทีหนึ่ง³ ผลของการเลือก ทั้งประธานาธิบดีปรากฏว่า อูซุบข่านได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีดำรงตำแหน่งต่อไปอีก 5 ปี อูซุบข่านได้ตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และได้ประกาศใช้ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1962 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ให้อำนาจประธานา ดิษฐ์อย่างกว้างขวางคล้าย ๆ กับรัฐธรรมนูญของสหรัฐ กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน ว่าจะต้องมาจากปากีสถานตะวันตกครึ่งหนึ่งและมาจากปากีสถานตะวันออกครึ่งหนึ่ง รัฐธรรมนูญใหม่กำหนดให้มีเมืองหลวงอยู่ 2 แห่งคือที่อิสลามาบัก (Islamabad) ซึ่งเป็นที่ตั้งของรัฐบาลกลางและที่แตกกำลังเป็นที่ตั้งของรัฐสภาแห่งชาติ

⊗ ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1962 รัฐบาลปากีสถานประกาศยกเลิกกฎอัยการศึก การเมืองของปากีสถานจึงได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ และในปี ค.ศ. 1964 พรรคการเมืองหลายพรรคก็รวมกันเป็นพรรคฝ่ายค้านเพื่อสนับสนุนฟาติมา จินนาห์ น้องสาวของ นายจินนาห์ให้แข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดีกับอูซุบข่าน ฝ่ายค้านได้โจมตีการคอร์รัปชั่น และการปกครองแบบเผด็จการของรัฐบาลอย่างหนัก อย่างไรก็ตามผลของการเลือกตั้ง ในปี ค.ศ. 1965 พรรคของอูซุบข่านก็ได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากในสภา ในช่วง ระยะเวลาที่ชึก มูจิบูร์ ราห์มาน ผู้นำพรรคสันนิบาตอวามิในปากีสถานตะวันออกก็เริ่ม เรียกร้องที่จะให้ปากีสถานตะวันออกได้ปกครองตนเอง

ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยในปากีสถาน ภายหลังจากการเลือกตั้งแล้ว
 อยู่บนฐานได้ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอีกวาระหนึ่ง อย่างไรก็ตามรัฐบาลไม่สามารถ
 แก้ไขปัญหาความเคียดแค้นของประเทศได้ โดยเฉพาะปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางค่าน
 เศรษฐกิจและการเมืองระหว่างปากีสถานทั้งสองภาคยังคงมีอยู่อีกมาก ปากีสถานตะวันตก
 ได้เปรียบทั้งในด้านการคมนาคม การเมืองและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้รับจากรัฐบาล
 ดังนั้นความวุ่นวายทาง ๆ ก็ยังคงมีอยู่เนื่อง ๆ ในบริเวณปากีสถานตะวันออก

ในปี ค.ศ. 1965 ได้เกิดสงครามขึ้นระหว่างอินเดียกับปากีสถาน ผลก็คือ
 ปากีสถานเป็นฝ่ายเสียหายพลาในสงคราม สงครามยิ่งทำให้เศรษฐกิจของปากีสถานซึ่งทรุด
 อยู่แล้วกลับทรุดลงไปอีก ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างยากจนและเคียดแค้นจึงลุกขึ้นก่อการ
 จลาจล โดยมีนักศึกษามหาวิทยาลัยเข้าร่วมด้วย การจลาจลแผ่ขยายออกไปทั่วปากีสถาน
 ทั้งสองส่วน รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาคได้ในที่สุดประธานาธิบดีอยู่บนฐานก็ต้องลาออก
 จากตำแหน่งในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1969 จากนั้นจึงได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก
 อีกครั้งหนึ่งโดยมีนายพลยาคูบียาข่าน ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี

ยาคูบียาข่าน ได้ใช้มาตรการรุนแรงในการปราบจลาจลและเพื่อแก้ไขปัญหาดัง ๆ
 ทางด้านการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม อย่างไรก็ตามรัฐบาลของนายพลยาคูบียาข่านไม่มี
 แผนการที่แน่นอนในการใช้มาตรการที่เด็ดขาดเพื่อปราบจลาจลจึงเป็นการแก้ปัญหาที่ปลาย
 เหตุ แต่ปัญหาที่สำคัญยังไม่สามารถแก้ไขได้คือปัญหาคอร์รัปชันของนักการเมือง ปัญหาความ
 ยากจน ตลอดจนความไม่เสมอภาคระหว่างปากีสถานตะวันตกกับปากีสถานตะวันออก

ยาคูบียาข่าน พยายามรับข้อเสนอนะข้อเรียกร้องของฝ่ายต่าง ๆ เขาได้ประกาศ
 ยกเลิกรูปแบบการปกครองแบบรัฐเดี่ยวซึ่งเป็นการปกครองแบบรวมอำนาจที่ศูนย์กลางและ
 ได้ริเริ่มการแบ่งเขตการปกครองเป็นจังหวัดขึ้นมาใหม่ และได้ให้สัญญาแก่ประชาชนว่า
 จะจัดให้มีการเลือกตั้งในปากีสถานโดยเร็ว

ปัจจัยที่นำไปสู่การแบ่งป่ากีสถานออกเป็น 2 ประเทศ

ประเทศป่ากีสถานนั้นเป็นประเทศที่มีสภาพภูมิศาสตร์แปลกประหลาดกว่าประเทศอื่น ๆ คือดินแดนของประเทศแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งเรียกว่าป่ากีสถานตะวันตก มีเนื้อที่ 310,256 ตารางไมล์ อีกส่วนหนึ่งเรียกว่าป่ากีสถานตะวันออก มีเนื้อที่ 55,501 ตารางไมล์ ดินแดนส่วนนี้เรียกว่าเบงกอลตะวันออก การที่ดินแดนป่ากีสถานสองส่วนนี้อยู่ห่างกันประมาณ 1 พันไมล์ จึงทำให้รัฐบาลกลางซึ่งตั้งอยู่ในป่ากีสถานตะวันตกปกครองป่ากีสถานตะวันออกด้วยความยากลำบาก⁴

ปัจจัยที่นำไปสู่การที่ป่ากีสถานตะวันออกคืนรนเพื่อแยกตัวออกไปตั้งประเทศใหม่สรุปได้ดังนี้

1. ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมระหว่างชาวป่ากีสถานตะวันออกกับชาวป่ากีสถานตะวันตก ชาวเบงกอลหรือชาวป่ากีสถานตะวันออกมีจำนวนประมาณ 55% ของชาวป่ากีสถานทั้งประเทศพูดภาษาเบงกาลีซึ่งเป็นภาษาที่แตกต่างไปจากภาษาอูรดูที่ใช้พูดกันในประเทศกีสถานตะวันตก แต่รัฐบาลกลางกลับประกาศใช้ภาษาอูรดูเป็นภาษาทางการ จึงทำให้ชาวป่ากีสถานตะวันออกไม่พอใจ⁵

2. ปัญหาการปกครองระหว่างที่มีการร่างรัฐธรรมนูญป่ากีสถานฉบับแรก (ค.ศ. 1947-1954) ผู้นำชาวเบงกอลพยายามเรียกร้องให้มีการจัดการปกครองของประเทศเป็นแบบสหพันธ์อย่างแท้จริง โดยให้รัฐบาลของเบงกอลมีอิสระในการปกครองภายในและจัดเก็บภาษีในดินแดนของตนเองเพื่อสำหรับใช้จ่ายในการพัฒนาดินแดนของตน แต่ป่ากีสถานตะวันตกไม่ยินยอมเพราะต้องการที่จะรวบอำนาจ

นอกจากนั้นชาวเบงกอลมีมากกว่าชาวป่ากีสถานตะวันตกแต่กลับมีจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นตัวแทนของทั้งสองฝ่ายมีจำนวนเท่าๆ กัน นอกจากนั้นรัฐบาลกลางพยายามควบคุมป่ากีสถานตะวันออกอย่างใกล้ชิดเสมือนหนึ่งป่ากีสถานตะวันออกเป็นเมืองขึ้นของป่ากีสถานตะวันตก ทำให้ชาวเบงกอลมีความรู้สึกว่าคุณค่าที่ไม่ได้รับความยุติธรรม

3. ความเข้มแข็งของพรรคสันนิบาตอวามิ ภายหลังที่จินนาห์ถึงแก่อสัญกรรม ในปี ค.ศ. 1948 แล้ว บุคคลอื่นไม่เป็นที่ยอมรับของชาวปากีสถานทั้งประเทศได้อย่างแท้จริงเหมือนเช่นจินนาห์ ฉะนั้นอิทธิพลของพรรคสันนิบาตมุสลิมซึ่งจินนาห์เป็นผู้ก่อตั้งจึงเริ่มเสื่อมลงความนิยม ขณะเดียวกันพรรคสันนิบาตอวามิของปากีสถานตะวันออกกลับเข้มแข็งขึ้นอย่างรวดเร็วและได้รับการสนับสนุนจากชาวเบงกอลอย่างแท้จริง พรรคสันนิบาตอวามิ คัดค้านรัฐบาลกลางที่นำเงินภาษีที่เก็บได้จากปากีสถานตะวันออกไปบำรุงปากีสถานตะวันตก การคัดค้านของพรรคสันนิบาตอวามิ ทำให้ประชาชนนิยมและเลือกสมาชิกจากพรรคนี้เข้าไปนั่งในสภาในฐานะเป็นฝ่ายค้านมากขึ้น ขณะเดียวกันรัฐบาลปากีสถานก็วิตกกังวลว่าปากีสถานตะวันออกจะมีอิทธิพลทางการเมืองมากขึ้น และชาวปากีสถานตะวันตกจะเสียผลประโยชน์

4. ความเจริญก้าวหน้าที่แตกต่างกันระหว่างปากีสถานตะวันตกกับปากีสถานตะวันออก รัฐบาลกลางเก็บภาษีชาวปากีสถานตะวันออกนำไปบำรุงปากีสถานตะวันตก จนทำให้ปากีสถานตะวันตกมีความเจริญก้าวหน้ามากกว่าปากีสถานตะวันออก ดังเช่นระหว่างปี ค.ศ. 1960-1961 ประชาชนปากีสถานตะวันตกมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าปากีสถานตะวันออกถึง 31% และระหว่างปี ค.ศ. 1968-1969 สูงกว่าถึง 61% และปากีสถานตะวันตกกอบโกยวัตถุดิบจากปากีสถานตะวันออกนำไปผลิตเป็นสินค้า แล้วส่งกลับมาขายให้แกปากีสถานตะวันออกอีกทีหนึ่ง ความเหลื่อมล้ำไม่เสมอภาคกันระหว่างปากีสถานตะวันออกกับปากีสถานตะวันตกเป็นมูลเหตุทำให้ชาวปากีสถานตะวันออกไม่พอใจเรื่อยมา⁶

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 เป็นต้นไป ชาวปากีสถานตะวันออกเริ่มตระหนักถึงความจำเป็นที่จะเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคเท่าเทียมกับชาวปากีสถานตะวันตกอย่างกว้างขวางจากรัฐบาลกลาง พรรคสันนิบาตอวามิมียบทบาทในเรื่องนี้มากที่สุดในปี ค.ศ. 1966 พรรคสันนิบาตอวามิได้เสนอแผนการ 6 ข้อต่อรัฐบาลกลาง โดยมีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

1. ขอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อปกครองแบบประชาธิปไตยในระบบ
รัฐสภา

2. ปากีสถานจะวันออกขอปกครองตนเองยกเว้นเรื่องการป้องกันประเทศ และกิจการต่างประเทศซึ่งยินยอมให้รัฐบาลกลางควบคุมต่อไปได้
3. ขอให้ปากีสถานจะวันออกใช้เงินตราของตนเอง
4. ขอให้ปากีสถานจะวันออกมีสิทธิที่จัดเก็บภาษีในดินแดนของตน
5. ขอให้ปากีสถานจะวันออกได้รับเงินตราต่างประเทศทั้งหมดที่ปากีสถานจะวันออกหาได้
6. ขอให้ปากีสถานจะวันออกมีสิทธิจัดตั้งกองกำลังทหารของตนเองโดยเฉพาะ?

รัฐบาลกลางไม่พอใจข้อเสนอทั้ง 6 ข้อ และกล่าวหาว่าพรรคสันนิบาตอวามีมีแผนการที่จะแยกดินแดนจะวันออกเป็นเอกเทศโดยร่วมมือกับอินเดีย ซีคมูจิ布尔 ราห์มาน หัวหน้าพรรคถูกจับกุมในข้อหาเป็นกบฏ แต่กลับทำให้เขาได้รับความนิยมจากประชาชนมากขึ้น

แทนที่รัฐบาลกลางจะดำเนินนโยบายประนีประนอมกลับใช้นโยบายรุนแรงปราบปรามชาวปากีสถานจะวันออกผู้เรียกร้องความเสมอภาคและความยุติธรรม จึงยิ่งทำให้ชาวปากีสถานจะวันออกแค้นเคืองมากขึ้น ในตอนแรกชาวปากีสถานจะวันออกยังไม่คิดที่จะแยกไปตั้งประเทศใหม่ แต่เมื่อถูกรัฐบาลกลางปราบปรามหนักเข้า การเรียกร้องให้แยกตัวออกไปตั้งประเทศใหม่จึงมีมากขึ้น และก่อเหตุจลาจลวุ่นวายมากขึ้นทุกที⁸

การนิรโทษกรรม สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การแยกตัวออกไปตั้งเป็นประเทศบังคลาเทศก็เนื่องมาจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1970 ผลปรากฏว่าพรรคสันนิบาตอวามีได้ชัยชนะอย่างเด็ดขาดในปากีสถานจะวันออกโดยได้ที่นั่งถึง 167 ที่นั่ง ขณะที่พรรคฝ่ายรัฐบาลได้เพียง 83 ที่นั่งในปากีสถานจะวันตก จึงเท่ากับว่าผู้แทนของชาวปากีสถานจะวันออกคุมเสียงข้างมากในสภาร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อฝ่ายรัฐบาล (ปากีสถานจะวันตก) กลายเป็นเสียงข้างน้อยในสภาจึงไม่ยอมเข้าร่วมประชุมกับสมาชิกสภาชาวปากีสถานจะวันออกเพื่อร่างรัฐธรรมนูญใช้กับปากีสถานทั้งประเทศเพราะกลัวว่า

ฝ่ายตนจะเสียเปรียบ นายราห์มานได้โจมตีสมาชิกสภาชาวปากีสถานตะวันตกว่ามีแผนการที่จะชักชวนการร่างรัฐธรรมนูญ เขาได้เรียกร้องให้ชาวปากีสถานตะวันออกหยุดงานประท้วง ชาวปากีสถานตะวันออกเดินขบวนประท้วงปากีสถานตะวันตกอย่างขนานใหญ่ และเรียกร้องให้แยกตัวออกไปตั้งประเทศใหม่ ประธานาธิบดีอาห์ยาخان พยายามแก้ไขสถานการณ์แต่ไม่สำเร็จ ในวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1971 ซึ่งตรงกับวันชาติปากีสถาน ชาวปากีสถานตะวันออกได้เริ่มชักธงชาติของ "บังกลาเทศ" กันทั่วไปจึงเท่ากับประกาศเอกราชโดยพลการรัฐบาลปากีสถานตะวันตกไม่สามารถทนต่อไปได้จึงลงมือส่งกองทัพเข้าปราบปรามประชาชนชาวปากีสถานตะวันออกอย่างขนานใหญ่ และอย่างทารุณโหดร้ายเป็นประวัติศาสตร์ ราห์มานถูกจับและเกือบจะถูกฆ่าตาย ประชาชนชาวปากีสถานตะวันออกเสียชีวิตในการต่อสู้เพื่อเอกราชครั้งนี้นับแสนคน ชาวปากีสถานตะวันออกหรือบังกลาเทศซึ่งค่อนข้างวุ่นไม่สามารถต่อต้านกองทัพปากีสถานตะวันตกได้ จึงต้องอพยพหลบหนีเข้าไปในเขตแดนอินเดีย และส่วนหนึ่งหนีไปตั้งสงครามกองโจรรบกับทหารปากีสถานตะวันตกต่อไป⁹

กองโจรบังกลาเทศได้รับการสนับสนุนจากอินเดีย ซึ่งมีความพอใจที่เห็นปากีสถานมีความแตกแยกเพราะเป็นการบั่นทอนกำลังของปากีสถานลงไปอย่างมากมาย

ชาวปากีสถานตะวันออกได้ทิ้งไหลอพยพหนีภัยเข้าไปอยู่ในเขตแดนของอินเดียถึง 10 ล้านคน ทำให้อินเดียต้องเสียค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูผู้ลี้ภัยเหล่านี้วันหนึ่งคิดเป็นเงินหลายล้านบาท อินเดียจึงไม่สามารถทนเสียค่าใช้จ่ายต่อไปได้อีก จึงฉวยโอกาสเข้าแทรกแซงโดยยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลปากีสถานให้ปลดปล่อยปากีสถานตะวันออกให้เป็นอิสระ ปากีสถานปฏิเสธ ดังนั้นสงครามระหว่างอินเดียนับกับปากีสถานจึงเริ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 1971 การสู้รบดำเนินไปทั้งปากีสถานตะวันตกและตะวันออก กองทัพปากีสถานตะวันตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบสู้รบกับอินเดียไม่ได้ อินเดียส่งทหารเข้าล้อมดินแดนปากีสถานตะวันออกตัดขาดจากปากีสถานตะวันตก ทำให้ปากีสถานตะวันตกไม่สามารถส่งทหารมาเสริมกำลังในปากีสถานตะวันออกได้

ในที่สุดกองทัพรัฐบาลปากีสถานซึ่งถูกล้อมในปากีสถานตะวันออกก็ยอมแพ้ต่อกองทหารอินเดียเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1971 จากนั้นสงครามอินเดีย-ปากีสถานก็ยุติลง

ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามลุ่มน้ำออกจากตำแหน่งและนายอาสาสุทโธขึ้นดำรงตำแหน่งแทน ชีคุมจิบุร์
ราห์มาน ได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระเดินทางกลับไปยังบังคลาเทศประเทศที่เกิดใหม่
และได้รับการต้อนรับจากประชาชนอย่างใหญ่โต และได้ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำของประเทศ
ใหม่ ซึ่งอินเดียเป็นประเทศแรกประกาศรับรองประเทศบังคลาเทศ

การเมืองปากีสถานหลังสงคราม ค.ศ. 1971 หลังปี ค.ศ. 1974 ฐานะของ
พรรครัฐบาลคือพรรคประชาชนปากีสถานฐานะไม่มั่นคงนักจึงต้องจัดตั้งรัฐบาลผสมกับพรรค
ฝ่ายค้านซึ่งมีชื่อว่าพรรคแนวร่วมประชาธิปไตย โดยมีอาสาสุทโธเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาล
ผสมบริหารประเทศได้ไม่นานก็เกิดแตกแยกกันเองภายในคณะรัฐบาล รัฐบาลเริ่มลงมือ
กวาดจับผู้นำฝ่ายค้านอีก และบางคนถูกสังหารมิให้เข้ามายุ่งกับการเมือง ทวนักการเมือง
ฝ่ายค้านรัฐบาลจึงรวมหัวกันประท้วงรัฐบาล

การที่รัฐบาลมุ่งปราบฝ่ายค้าน ทำให้ชื่อเสียงของรัฐบาลเริ่มตกต่ำลง คือนาย
อาสาสุทโธเองก็พลอยชื่อเสียงตกต่ำลงไปด้วย ในปี ค.ศ. 1975 ความไม่พอใจของ
ประชาชนได้นำไปสู่การก่อการร้าย มีการวางระเบิดในที่สาธารณะบ่อยครั้ง โดยเฉพาะที่
การาจี ลาฮอร์ ราวัลปินดี และอิสลามาบัด เจ้าหน้าที่รัฐบาลกล่าวหาว่าพวกก่อการร้าย
ได้รับการฝึกมาจากอัฟกานิสถาน ไม่กี่วันต่อมารัฐมนตรีผู้หนึ่งชื่อเชอเปาซึ่งเป็นบุคคลสำคัญ
ในคณะรัฐบาลมีฐานะรองลงไปจากนายอาสาสุทโธถูกลอบสังหาร สถานการณ์ระหว่างรัฐบาล
กับพรรคฝ่ายค้านยิ่งเลวร้ายลงไปอีก¹⁰

ในที่สุดนายอาสาสุทโธก็ลงมือปราบฝ่ายค้านอย่างรุนแรงขึ้น โดยการกวาดจับ
หัวหน้าฝ่ายค้าน พรรคแนวร่วมประชาธิปไตยซึ่งเคยร่วมรัฐบาลผสมและถอนตัวออกไป
เป็นฝ่ายค้านประกาศต่อสู้กับรัฐบาลอย่างเปิดเผยโดยมีประชาชนจำนวนมากให้การสนับสนุน
การที่ฝ่ายรัฐบาลได้ลงมือปราบฝ่ายค้านอย่างรุนแรง จึงทำให้สถานการณ์ทางการเมือง
สงบไปชั่วระยะหนึ่ง¹¹

ในขณะที่เกี่ยวกับปัญหาความแตกแยกในวงการรัฐบาลยังมีต่อไป รัฐบาลตกอยู่ใต้
อิทธิพลของนายทุนใหญ่ ๆ วรรคชาติ ทำให้พวกรัฐมนตรีที่มีแนวความคิดทางสังคมนิยมถูก
บีบให้ลาออกไป นายสุทโธพยายามรวบอำนาจในการปกครองโดยแต่งตั้งคนของตนเข้า

ดำรงตำแหน่งข้าหลวงจังหวัดต่าง ๆ และมีคนที่ไม่ใช่พวกตนออกไป ทั้งนี้เพราะนายภุคโตต้องการที่จะเตรียมการไว้สำหรับเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1976

ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1976 มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีลักษณะเผด็จการมากยิ่งขึ้นและมุ่งกำจัดพวกฝ่ายค้าน ผู้นำฝ่ายค้านหลายคนถูกจับภายใต้กฎหมายภาวะฉุกเฉิน รัฐมนตรีบางคนก็ไม่ได้เห็นด้วยกับนโยบายของนายภุคโตถึงกับลาออกจากตำแหน่งก็มี

ฝ่ายค้านรวมหัวกันคัดค้านรัฐบาล ไม่ยอมไปร่วมประชุมสภา แต่นายภุคโตก็ไม่หวั่นเกรง ความจริงแล้วแม้ว่านายภุคโตจะใช้วิธีเผด็จการในการปกครอง แต่เขาก็มีผลงานที่เด่น ๆ หลายอย่าง เช่นการปราบคอร์รัปชัน และการพยายามจัดหาที่ดินให้แก่ชาวไร่ชาวนาเพื่อให้ชาวไร่ชาวนามีที่ดินเป็นของตนเอง และประชาชนจำนวนไม่น้อยเหมือนกันที่ยังนิยมนายภุคโต

ในที่สุดนายอาลี ภุคโตก็ประกาศยุบสภาและเตรียมการเลือกตั้งกันใหม่ ในระหว่างหาเสียงเพื่อเลือกตั้งนั้นพรรคฝ่ายค้านรวมกำลังกันต่อสู้กับฝ่ายรัฐบาลอย่างเต็มที่ และโจมตีนโยบายของรัฐบาลอย่างหนัก¹²

การเลือกตั้งเมื่อเดือนมีนาคม 1977 ผลออกมาฝ่ายรัฐบาลได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้น โดยได้ถึง 155 ที่นั่งจากจำนวน 200 ที่นั่ง เมื่อผลการเลือกตั้งออกมาเช่นนี้พวกฝ่ายค้านรีบก่อหวอดประท้วงทันทีโดยกล่าวหาว่ารัฐบาลโกงการเลือกตั้ง เหตุการณ์ได้รุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ประชาชน นักการเมืองฝ่ายค้าน นิสิตนักศึกษาได้ร่วมกันประท้วงรัฐบาลในข้อกล่าวหาโกงการเลือกตั้งกันอย่างขนานใหญ่ รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ ประชาชนที่กำลังจะเข้าไปสู่สงครามกลางเมือง

ขณะนั้นมีประเทศต่าง ๆ ที่ถืออิสลามหลายประเทศได้ส่งทูตมาไกล่เกลี่ยปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างนายภุคโตกับผู้นำฝ่ายค้าน ในที่สุดนายภุคโตกับฝ่ายค้านก็ยอมรับให้ชาวอุยกูร์เป็นผู้อยู่ไกล่เกลี่ย นายภุคโตตัดสินใจยอมรับที่จะให้ประชาชนได้เลือกตั้งใหม่ในเดือนตุลาคม 1977 ซึ่งฝ่ายค้านก็พอใจและรัฐบาลประกาศจะปล่อยนักโทษการเมืองออกจากคุก¹³

ในทันทีที่สองฝ่ายตกลงกันได้ ฝ่ายทหารก็ลงมือก่อการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม โดยลงมือจับกุมนักการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน หัวหน้าก่อการรัฐประหารคือนายพลเชียบูล อัก ประธานเสนาธิการทหารบก เขาได้ประกาศยุบสภา ห้ามการเคลื่อนไหวทางการเมืองและประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วประเทศ นายพลเชียบูลแถลงการก่อการรัฐประหารว่าเพื่อป้องกันสงครามกลางเมือง และฝ่ายทหารจะให้มีการเลือกตั้งโดยเร็ว

หลังจากการรัฐประหารแล้ว สื่อมวลชนและนักการเมืองที่เกลียดชังนายภุทโตเริ่มกล่าวหานายภุทโตอย่างรุนแรงหลายข้อหา เช่น คอร์รัปชัน มีส่วนร่วมในการฆาตกรรมนักการเมืองฝ่ายค้านระหว่างที่นายภุทโตมีอำนาจ ผู้กล่าวหาเรียกร้องให้ทหารจับกุมนายภุทโตมาลงโทษ ในที่สุดนายพลเชียบูลก็สั่งจับนายภุทโตมาดำเนินคดี และประกาศการเลือกตั้งออกไปโดยไม่มีกำหนด¹⁴

ในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีนายภุทโต ประชาชนจำนวนมากพากันเห็นอกเห็นใจเขา ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1978 ศาลสูงแห่งเมืองลาฮอร์ได้พิพากษาประหารชีวิตนายภุทโตด้วยการแขวนคอ เมื่อข่าวนี้แพร่ออกไป นานาประเทศได้คัดค้านและขอร้องให้นายพลเชียบูลถอนการจับกุมนายภุทโต น. จากนั้นประชาชนจำนวนมากพากันเดินขบวนคัดค้านคำพิพากษาของศาล นายพลเชียบูลไม่ยอมอภัยโทษต่อนายภุทโต ในที่สุดนายภุทโตก็ถูกประหารชีวิตไปเรียบร้อยแล้ว นายพลเชียบูลพยายามใช้อำนาจเผด็จการปราบปรามพวกที่ก่อการจลาจลจู่โจมและเดินขบวนคัดค้านจนราบคาบ ทำให้สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศปากีสถานสงบลงชั่วระยะหนึ่งภายหลังมรณกรรมของนายภุทโต¹⁵

การเมืองของปากีสถานก็เช่นเดียวกับประเทศที่ยังล่าหลังทางการเมืองอื่น ๆ คือยังนิยมกระทำการปฏิวัติรัฐประหารเรื่อยมา แม้นายพลเชียบูลจะอยู่ในอำนาจในปัจจุบัน แต่ในอนาคตก็ไม่แน่ว่าเขาจะถูกรัฐประหารอีกอำนาจต่อไปเมื่อใด

2. เศรษฐกิจ

เมื่อปากีสถานได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1947 ขณะนั้นเศรษฐกิจของปากีสถานยังเป็นปัญหาร้ายแรงและยากแก่การแก้ไข แต่ต่อมาก็สามารถแก้ไขได้ทั้ง ๆ ที่ขาดแคลนปัจจัยหลายอย่างเช่น การขาดแคลนอุตสาหกรรม นักบริหาร ทรัพยากรธรรมชาติก็มีน้อย จึงเป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจที่รัฐบาลปากีสถานสามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจนกระทั่งดีขึ้น

สถานะเศรษฐกิจของปากีสถานเวลานั้น จากการสำรวจพบว่ามีหมู่บ้านทั้งหมด 100,000 หมู่บ้าน ประชากร 76 ล้านคน (ค.ศ. 1951) และเป็น 82 ล้านคนในปี ค.ศ. 1956 แสดงให้เห็นว่าประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในปากีสถานตะวันออก เป็นแหล่งที่มีประชากรหนาแน่นแห่งหนึ่งของโลก อายุเฉลี่ยของชาวปากีสถานเวลานั้นคือ 31 ปี คนที่อ่านออกเขียนได้มีไม่ถึง 20% และรายได้เฉลี่ยของประชากรตลอดปีประมาณคนละ 60 ดอลลาร์

พืชเกษตรส่วนใหญ่ได้แก่ ฝ้าย ปอ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดโลก จากการศึกษาที่ปากีสถานได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศอยู่บ้าง ในปี ค.ศ. 1950 มาตรฐานการครองชีพของประชาชนเริ่มดีขึ้น ผลผลิตต่าง ๆ ก็เพิ่มขึ้น

ต้นปี ค.ศ. 1950 รัฐบาลวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ ๆ หลายอย่าง เช่น อุตสาหกรรม การพาณิชย์ การธนาคาร รัฐบาลได้ประกาศนโยบายเศรษฐกิจแบบกึ่งสังคมนิยม คือรัฐจะดำเนินการบางอย่างและจะให้เอกชนดำเนินการในบางอย่าง กิจการที่รัฐจะเป็นผู้ดำเนินการได้แก่ไปรษณีย์โทรเลข รถไฟ อากาศ พลังงานไฟฟ้า โทรศัทพ์ วิทยุ รัฐบาลได้ประกาศว่ารัฐมีสิทธิ์ที่จะเข้ายึดโรงงานอุตสาหกรรมหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอุตสาหกรรมทั้งนี้ถ้ารัฐบาลพิจารณาเห็นว่ากระทำไปเพื่อความมั่นคงและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ นอกจากนั้นรัฐบาลประกาศส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุน แต่จะไม่ให้มีการผูกขาด อุตสาหกรรมบางอย่างรัฐบาลจะลงทุนร่วมกับเอกชน โดยรัฐบาลจะถือหุ้นมากกว่าหรืออาจจะน้อยกว่าก็ได้

ในปี ค.ศ. 1950 รัฐบาลประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงระยะ 5 ปี พอดีปี ค.ศ. 1951 สงครามเกาหลีเกิดขึ้น ทำให้สินค้าของปากีสถานเป็นที่ต้องการสูงในตลาดโลก ปากีสถานขายสินค้าได้ราคาดีจึงทำให้เศรษฐกิจกระเตื้องขึ้น และปากีสถานได้ซื้ออาหารจากต่างประเทศเป็นการแลกเปลี่ยน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1952 ราคาสินค้าที่ส่งไปขายต่างประเทศมีราคาคงต่ำลงถึง 50% ของปีก่อน ส่วนสินค้าเข้าราคาคงที่ เป็นผลทำให้การลงทุนในประเทศตกต่ำลงอย่างรุนแรง และระหว่างปี ค.ศ. 1952-1953 การปลูกพืชประสมความล้มเหลวประเทศต้องเผชิญกับภาวะอดอยาก เป็นผลทำให้ปากีสถานต้องกู้เงินเพื่อซื้อข้าวสาลีจากแคนาดา ออสเตรเลีย สหรัฐได้ส่งข้าวสาลีมาช่วยเหลือปากีสถานประมาณ 1 ล้านตัน ในฤดูร้อนของปี ค.ศ. 1953

เมื่อเศรษฐกิจทรุดโทรม รัฐบาลก็เริ่มใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบประหยัด ในปี ค.ศ. 1953 รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณการสั่งซื้อสินค้าเข้าที่ไม่จำเป็นจากนอกประเทศเป็นจำนวนมาก ในเวลาเดียวกันก็พยายามเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นและพยายามเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมมาเป็นเศรษฐกิจแบบกึ่งอุตสาหกรรม ด้วยความช่วยเหลือจากต่างประเทศ การเก็บเกี่ยวพืชผลประสมผลสำเร็จได้รวดเร็วขึ้น ทำให้การผลิตอาหารภายในประเทศพอเพียงแก่การบริโภคภายในประเทศ นอกจากนั้นกิจการอุตสาหกรรมก็ก้าวหน้าไปด้วยดี

จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1955 ประเทศสมาชิกเครือจักรภพ 3 ประเทศคือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ แคนาดา ได้ให้ความช่วยเหลือปากีสถานมีมูลค่ามากกว่า 90 ล้านดอลลาร์ ส่วนสหรัฐได้ช่วยเหลือมากที่สุดในรูปแบบเงินทุน เงินกู้ การให้เครดิตซึ่งมีมูลค่าประมาณ 360 ล้านดอลลาร์

การที่ปากีสถานใช้นโยบายประหยัด การวางแผนที่ดี และการได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ ระหว่างปี ค.ศ. 1950-1955 ผลผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญ 17 ประเภทได้ผลิตเพิ่มขึ้น 280%

ระหว่างปี ค.ศ. 1950-1956 อุตสาหกรรมผ้า เส้นด้ายเพิ่มขึ้น 347% น้ำตาล 130% น้ำมันดิบ 52% ถ่านหิน 27% พลังงานไฟฟ้า 173% ในปี ค.ศ. 1954 ปากีสถานผลิตปอไค้มากเป็นอันดับหนึ่งของโลก ผ้ายเป็นอันดับ 6 ข้าวอันดับ 3 ชาอันดับ 4 ยาสูบและไหมเป็นอันดับ 3 ของเอเชีย

การจัดอุตสาหกรรมให้เป็นรูปแบบสังคมนิยมนั้น ของปากีสถานทำได้ดีกว่าของอินเดีย และมั่นคงกว่า ปากีสถานสนับสนุนเอกชนดำเนินการงานธุรกิจ และส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ แต่มีเงื่อนไขว่าการลงทุนจากต่างประเทศในธุรกิจใด ๆ จะลงทุนได้ไม่เกิน 60% ของธุรกิจนั้นที่เหลือเป็นการลงทุนของรัฐบาล ในปี ค.ศ. 1952 รัฐบาลเริ่มใช้วิธีการลงทุนร่วมกับเอกชนต่างประเทศ และมีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมโดยลงทุนร่วมกันระหว่างรัฐบาลกับเอกชนได้แก่ โรงงานฝ้าย 1 แห่ง โรงงานปอ 10 แห่ง (หนึ่งในจำนวนนี้เป็นโรงงานใหญ่ที่สุดในโลกขณะนั้น) โรงงานผลิตยาฆ่าแมลง (DDT) โรงงานซีเมนต์ ฯลฯ ใช้เงินทุนร่วมกันทั้งสิ้นประมาณ 170 ล้านดอลลาร์

ในปี ค.ศ. 1955 โครงการอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ 12 แห่งก็สำเร็จเรียบร้อย ทั้งในปากีสถานตะวันตกและปากีสถานตะวันออก รวมทั้งในส่วนที่รัฐดำเนินการเองและที่รัฐเข้าร่วมกับเอกชน นอกจากนั้นยังมีโครงการเอกชนประสงค์อีกหลายโครงการซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ เช่นโครงการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากน้ำ โครงการป้องกันน้ำท่วม โครงการชลประทาน โครงการสร้างเขื่อนอีกหลายโครงการ มีการสำรวจแก๊สธรรมชาติ น้ำมัน เหล็ก ในปี ค.ศ. 1952 มีการพบแก๊สเป็นครั้งแรก นอกจากนั้นยังพบแร่เหล็กในปริมาณที่มากอีกด้วย¹⁵

ปากีสถานได้พัฒนาเศรษฐกิจของตนเจริญก้าวหน้าโดยมีโครงการพัฒนาเศรษฐกิจช่วงระยะ 5 ปีซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1955 โครงการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงระยะ 5 ปีสรุปได้ดังนี้

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปีระยะแรก (ค.ศ. 1955-1960) ในช่วง 2 ปีแรก ของโครงการเกิดความวุ่นวายทางการเมืองและมีปัญหาคอร์รัปชันอยู่มาก ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจไม่ค่อยได้ผลนัก หลังจากการรัฐประหารในปี 1958 แล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจ

เริ่มได้ผลขึ้น รัฐบาลเน้นในเรื่องการพัฒนาเกษตร และมีเป้าหมายที่จะเพิ่มรายได้ของ ประชาชาติปีละ 15% แต่เมื่อสิ้นโครงการแล้วปรากฏผลออกมาว่ารายได้ของประชาชน เพิ่มขึ้นเพียง 3% เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาการขาดแคลนบุคคลากรที่มีความสามารถ ในการดำเนินงานโครงการ¹⁷

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจระยะที่ 2 (ค.ศ. 1960-1965) ในช่วงระยะนี้ เศรษฐกิจของปากีสถานมั่นคงขึ้นมาก ทั้งนี้เพราะประเทศตกอยู่ภายใต้ภาวะการปกครอง โดยกฎอัยการศึกสมัยประธานาธิบดีอียูบข่าน ตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระยะที่ 2 เน้นในเรื่องการเกษตรและการศึกษา ผลปรากฏว่าการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงระยะนี้ประสบความสำเร็จงดงามมากที่สุด และเป็นประเทศที่พัฒนาเศรษฐกิจได้เร็วมากที่สุดประเทศหนึ่งในเอเชีย กล่าวคือรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นถึง 28.4% การส่งสินค้าออกเพิ่มขึ้น 7% ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 5.5% แม้ว่าประชากรจะเพิ่มขึ้นรวดเร็วเกินกว่าที่คาดหมายคือเพิ่มขึ้นปีละ 2.6% แต่การผลิตอาหารก็พอเพียงกับความต้องการของ ประชาชนโดยที่ราคาสินค้าอาหารไม่สูงขึ้น¹⁸

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจระยะที่ 3 (ค.ศ. 1965-1970) โครงการพัฒนา เศรษฐกิจระยะที่ 3 รัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณจำนวนมหาศาลถึง 52,000 ล้านดอลลาร์ ในช่วงนี้ รัฐบาลพยายามพัฒนาเศรษฐกิจโดยยังยึดถือแนวทางของโครงการระยะที่ 2 อีก โครงการ พัฒนาเศรษฐกิจระยะที่ 2 ให้ความสำคัญด้วยดี รายได้ของประชากรโดยเฉลี่ยสูงขึ้น จากปีก่อน ๆ สินค้าส่งออกได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับในช่วงปี ค.ศ. 1967-1968 ฝนฟ้า อากาศดี ทำให้ผลิตผลทางเกษตรสูงขึ้นกว่าปีก่อนถึง 20% ผลผลิตที่นับว่าได้ผลอย่างดีคือ ปอ ฝ้าย ซีเมนต์และการทำเหมืองแร่ ซึ่งเป็นผลผลิตที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศชาติเป็น อย่างมาก

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจระยะที่ 4 (ค.ศ. 1970-1975) ความมุ่งหมายของ โครงการนี้มุ่งที่จะให้ปากีสถานยืนหยัดด้วยลำแข้งของตนเอง เพื่อลดการพึ่งพาจากต่างประเทศลงและเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม โครงการพัฒนาเศรษฐกิจระยะที่ 4

ทองหยกชะงักลงเนื่องจากเกิดสงครามกลางเมืองด้วยเรื่องปัญหาบังคลาเทศและสงครามกับอินเดียเมื่อปี ค.ศ. 1971

เศรษฐกิจโดยทั่วไป ชาวปากีสถานประมาณ 80% อาศัยอยู่ในชนบทและดำรงชีวิตส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับเกษตร เกษตรกรรมจึงเป็นงานหลักของประเทศในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ แม้ว่าผลงานทางด้านอุตสาหกรรมจะก้าวหน้ามากขึ้นกว่าเดิมก็ตาม ปอและฝ้ายเป็นสินค้าเกษตรที่ทำรายได้หลักของประเทศ ในปี ค.ศ. 1966 ปากีสถานผลิตปอได้ถึง 68% ของผลผลิตปอทั้งหมดในโลก ภาษีที่เก็บจากที่ดินเพื่อใช้ในการเกษตรและผลิตผลจากการเกษตรนับว่าเป็นรายได้ประเภทภาษีมากกว่าการเก็บภาษีประเภทใด ๆ

ผลผลิตทางเกษตรที่สำคัญของปากีสถานมีดังนี้ ทางด้านปากีสถานตะวันตกได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวฟ่าง ข้าวบาร์เลย์ ข้าวโพด ผลไม้ ฝัก สัตว์เลี้ยง ส่วนที่รอบ ๆ ได้แก่ พืชน้ำมัน ข้าว อ้อย ฝ้ายเป็นพืชที่ส่งออกทำรายได้ให้แก่ปากีสถานตะวันตกมากที่สุด

ทางด้านปากีสถานตะวันออก ผลผลิตทางเกษตรที่สำคัญได้แก่ ข้าว พื้นที่ดินประมาณ 70% ของปากีสถานตะวันออกใช้ในการปลูกข้าว แต่ปากีสถานตะวันออกมีปัญหาคือเรื่องน้ำท่วม ในบางปีน้ำท่วมใหญ่ทำลายนาข้าวเสียหายย่อยยับซึ่งมีอยู่บ่อย ๆ ข้าวจากปากีสถานตะวันออกใช้เพื่อการบริโภคของประชาชนชาวปากีสถานทั้งประเทศซึ่งก็ยังไม่พอเพียงกับความต้องการภายในประเทศ สำหรับปอนั้นเป็นพืชที่ทำรายได้หลักให้แก่ปากีสถานตะวันออกมากที่สุด พืชอื่น ๆ ที่สำคัญรองลงไปได้แก่ชา ซึ่งปลูกเพื่อส่งเป็นสินค้าออก อ้อย ยาสูบ และพืชน้ำมัน

สถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน เศรษฐกิจในช่วงปี 1975 ไม่ค่อยจะคึกคัก โครงการส่งผลผลิตทางเกษตรประสบความสำเร็จล้มเหลว งบประมาณที่นำมาใช้ในการพัฒนาประเทศต้องกู้มาจากต่างประเทศจำนวนมาก ในกลางปี ค.ศ. 1975 ปากีสถานประสบปัญหาภาวะเงินเฟ้อ เนื่องจากกลุ่มประเทศโอเปกขึ้นราคาน้ำมัน ทำให้สินค้าจาก

อุตสาหกรรมภายในประเทศมีราคาสูง รัฐบาลพยายามตรึงราคาสินค้ามิให้สูง โดยเฉพาะสินค้าที่ผลิตจากโรงงานของรัฐบาลพยายามขึ้นราคาน้อยที่สุด แต่สินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมของเอกชนต้องประสบกับความยากลำบากในการกำหนดราคา รัฐบาลประกาศว่าจะลงโทษอย่างรุนแรงแก่เอกชนที่ฉกฉวยการครองชีพของประชาชนสูงขึ้นโดยการขึ้นราคาสินค้ามากเกินไป

ในช่วงระยะปี 1974-1975 ธรรมชาติมีส่วนทำให้เศรษฐกิจของปากีสถานตกต่ำลงไป ทั้งนี้เนื่องมาจากฤดูแล้งของปี 1974 เกิดภาวะขาดแคลนน้ำอย่างร้ายแรงเนื่องจากฝนตกน้อย ทำให้การผลิตข้าวถูกทำลายไปจำนวนมาก นอกจากนั้นการที่น้ำในเขื่อนมีน้อยทำให้การผลิตกระแสไฟฟ้าลดลง กระทบกระทบต่อโรงงานอุตสาหกรรมไปด้วย

ฤดูมรสุมของปี ค.ศ. 1975 ฝนตกหนักมากเกินความต้องการทำให้เกิดน้ำท่วมใหญ่ โดยเฉพาะในแคว้นบันจาบ ทำลายไร่นาข้าวและนาข้าวเสียหายมากมาย ในแคว้นซินด์ก็ได้รับความเสียหายหนักจากน้ำท่วมเช่นเดียวกัน

รายได้ประชาชาติระหว่างปี ค.ศ. 1974-1975 เพิ่มขึ้นเพียง 2-6% ต่ำกว่าการเพิ่มของประชากรเสียอีก ภาวะเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นเดือนละ 2% ต่อเดือน ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นอันมาก¹⁹

ในปี ค.ศ. 1976 ภาวะเศรษฐกิจกระเตื้องขึ้นเนื่องจากคืนฟ้าอากาศดีขึ้น การเก็บเกี่ยวพืชผลทางเกษตรได้ผลดี แต่ผลิตผลทางอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามการส่งสินค้าเกษตรไปขายต่างประเทศประสบความล้มเหลวเนื่องจากความต้องการของตลาดโลกลดลงเพราะปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก อันเนื่องมาจากการขึ้นราคาน้ำมัน ทำให้สินค้าเกษตรขายได้ยาก ขณะเดียวกันสินค้าภายในประเทศก็พลอยมีราคาสูงมากยิ่งขึ้นกว่าปีก่อน ๆ พอถึงปลายปี ค.ศ. 1976 เกิดฝนตกหนักและน้ำท่วมใหญ่อีก ทำให้เกิดความเสียหายมากมายในแคว้นบันจาบ บาตูจีสถาน ภาคตะวันตกเฉียงเหนือและเกือบทั้งหมดของแคว้นซินด์²⁰

พอดังปี ค.ศ. 1977 เศรษฐกิจของปากีสถานยิ่งทรุดหนักลงไปอีก เนื่องจากเกิดปัญหาทางการเมืองคือเรื่องที่ทำนายถูกต้องกล่าวหาว่าโครงการเลือกตั้ง นิสิตนักศึกษาประชาชน นักการเมืองเดินขบวนก่อการจลาจลจนวายกันทั่วประเทศ ทำให้การผลิตหยุดชะงัก การเมืองไม่มั่นคงและเกิดการรัฐประหารตามมา

รัฐบาลนายพลเซียพชยามแก้ไขปัญาเศรษฐกิจของประเทศโดยการขอความช่วยเหลือไปยังประเทศที่ถืออิสลามโดยนายพลเซียเดินทางตระเวนไปยังประเทศต่าง ๆ เพื่อขอความช่วยเหลือ เช่น ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน คูเวต แต่ไม่ค่อยได้ผลนัก คูเวตให้ 35 ล้านดอลลาร์ รัฐบาลปากีสถานได้ขอกู้เงินจากซาอุดีอาระเบีย ธนาคารโลก ปัจจุบันนี้ภาวะเงินเฟ้อในปากีสถานขึ้นสูงและคนไม่มีงานทำเป็นจำนวนมาก²¹

ความพยายามพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบัน ปากีสถานเดือนโบายาแรงผลิตอาหารให้พอเพียง นอกจากนั้นการผลิตปุ๋ย พลังงานและอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานก็ดำเนินการควบคู่กันไปด้วย รัฐบาลเร่งพัฒนาการสร้างเขื่อนโดยมีการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ เช่น เขื่อนทาร์เบลลา (Tarbela Dam) มีมูลค่า 800 ล้านดอลลาร์ พัฒนาพลังงานไฟฟ้าจากเขื่อนและสร้างเขื่อนดินที่ใหญ่ที่สุดในโลก

ปากีสถานมีแกสธรรมชาติอยู่มากมาย รัฐบาลพยายามเร่งขุดขึ้นมาเพื่อนำไปใช้แทนพลังงานน้ำมันซึ่งมีราคาสูงมากขึ้นทุกที เนื่องจากปากีสถานมีทุนน้อยจึงจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากธนาคารโลก ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย เพื่อนำไปลงทุนการขุดแกสซึ่งมีผลทำให้ผลิตแกสเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันสามารถสำรวจพบแกสธรรมชาติเพิ่มขึ้นอีกหลายหลุม

รัฐบาลสนับสนุนให้บริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนในการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำมันเป็นต้น และได้พบบ่อน้ำมันห่างจากอิสลามาบัดไปทางตะวันตกเฉียงใต้ 70 ไมล์ขณะนี้กำลังมือผลิตน้ำมันจากบ่อนี้ได้แล้วและกำลังเร่งสำรวจหาน้ำมันในแคว้นบันจาบและบาลูชิสถาน ปากีสถานเร่งรัดการผลิตน้ำมันเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เฉพาะโรงกลั่นน้ำมันที่การจีแห่งเดียวสามารถผลิตน้ำมันได้ปีละ 2.1 ล้านตัน ในอนาคตการผลิตน้ำมันในประเทศคงจะพอเพียงกับความต้องการ โดยไม่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ

นอกจากนี้รัฐบาลมีนโยบายที่จะนำพลังงานปรมาณูมาใช้ในโครงการผลิตกระแสไฟฟ้า ขณะนี้การก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าปรมาณูแห่งแรกได้เสร็จสิ้นแล้ว รัฐบาลปากีสถานประกาศว่าจะสร้างโรงงานไฟฟ้าปรมาณูเพิ่มขึ้นอีก 24 โรง ภายในปี ค.ศ. 2000 ซึ่งจะช่วยให้ปากีสถานสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้เพิ่มขึ้นอีก $\frac{2}{3}$ ของความต้องการพลังงานไฟฟ้าทั้งหมดในเวลานั้น

3. สังคมและวัฒนธรรม

ประชากร ประชาชนปากีสถานในปัจจุบันประกอบด้วยประชาชนที่สืบเชื้อสายมาจากชนชาติต่าง ๆ ตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วสืบเชื้อสายมาจากพวกอารยัน ซึ่งอพยพมาจากเอเชียกลางเข้ามาอยู่ทางแถบที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุและเข้าไปยึดครองดินแดนของพวกชาวพื้นเมืองเดิม ต่อมาก็พวกอารยันซึ่งถือศาสนาอิสลามอพยพเข้าไปอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 8 เมื่อชนชาติจากอาฟกานิสถานและเอเชียกลางซึ่งนับถือศาสนาอิสลามเข้ามายึดครองดินแดนอินเดีย พวกนี้จึงได้ผสมกับพวกอารยันจนกลายเป็นประชากรปากีสถานในปัจจุบัน นอกจากนั้นชาวฮินดูหลายล้านคนได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลามในช่วงหลายร้อยปีที่ผ่านมา

เชื้อชาติและภาษา ประชาชนปากีสถานมีความแตกต่างกันอย่างมากมาในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนภาษา แต่ละภาคของประเทศมีประชากรที่พูดภาษาแตกต่างกันไปตามลักษณะภาษาถิ่น ดังเช่น

ประชาชนในแคว้น บาลูจิสถาน พูดภาษาบาลูจี ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของภาษาอินโด-อารยัน และในจำนวนประชากรในแคว้นบาลูจิสถานซึ่งมีอยู่รวมกันมากกว่า 1 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นชาวพราหฺูอิส ผู้ซึ่งพูดภาษาพราหฺูอิส ซึ่งมีสำเนียงคล้ายภาษาของพวกคราวิเคียนประชากรอินเดียภาคใต้ เข้าใจว่าพวกพราหฺูอิสคงจะเป็นชาวพื้นเมืองเดิมมาก่อนแต่ไม่ใช่พวกคราวิเคียน เพราะรูปร่างไม่เหมือนกัน พวกนี้นับถือศาสนาอิสลามนิกายซุนนี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและเลี้ยงสัตว์

ชาวซินดิส (Sindhis) เป็นประชากรที่มีมากในจังหวัดซินด์และดินแดนที่ห่าง การจาไปทางเหนือประมาณ 480 ก.ม. ชาวซินดิสพูดภาษาซินดิและภาษาอินโคอาร์ยัน ชาวซินดิสอาศัยอยู่ทางแถบนี้มานาน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ชุมกิจและช่างฝีมือ ทางเหนือของจังหวัดซินด์ คือจังหวัดปัญจาบ พลเมืองของจังหวัดนี้เรียกว่าพวก ปัญจาบิส (Panjabis) เกือบทุกคนพูดภาษาปัญจาบิ ชาวปัญจาบิเป็นทหารที่ดีและเข้มแข็ง บางคนเป็นนายทหารอยู่ในกองทัพบกปากีสถานปัจจุบัน ชาวปัญจาบิสยังแบ่งออกไปอีกหลายเผ่า

ชาวปาธาน (Pathan) เป็นประชาชนซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางแถบจังหวัด ทางพรมแดนด้านตะวันตกเฉียงเหนือ ชาวปาธานยังแบ่งออกไปได้อีกหลายเผ่า สมัยที่ อังกฤษปกครองอินเดียชาวปาธานไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของอังกฤษและทำสงครามกองโจรกับ อังกฤษ เนื่องจากอังกฤษต้องการยึดครองดินแดนแถบนี้เพื่อเปิดเส้นทางไปสู่อาฟกานิสถาน ชาวปาธานส่วนใหญ่ถือศาสนาฮินดู²²

ปัญหาภาษา รัฐบาลปากีสถานประกาศใช้ภาษาอูรดูเป็นภาษาทางการ ภาษาอูรดูเป็นภาษากลางระหว่างภาษาของชนต่าง ๆ ที่ถืออิสลามและเข้ามาปกครองอินเดีย เช่น ตุรกี เปอร์เซีย เป็นต้น ในสมัยก่อนถือว่าเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์ ใช้เขียนในคัมภีร์ของ ชาวอาหรับ

ความจริงแล้วภาษาอูรดูเป็นภาษาที่ไม่ใช่ส่วนใหญ่ของชาวปากีสถานใช้พูดกัน ประมาณว่ามีผู้ใช้พูดอยู่เพียง 6 ล้านคนเท่านั้น ประชาชนชาวปากีสถานส่วนใหญ่พูดภาษา อินเดียและฮินดูสตานี แต่เมื่อตอนที่รัฐบาลปากีสถานต้องการที่จะหาภาษาใดภาษาหนึ่ง เป็นภาษากลางหรือภาษาราชการแทนภาษาอังกฤษก็เลยเลือกภาษาอูรดูเป็นภาษาราชการ ทั้งนี้เพราะมีเหตุผลคือ

1. มิใช่เป็นภาษาของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งแต่เป็นภาษากลาง
2. เพื่อระลึกถึงความยิ่งใหญ่ของมุสลิมสมัยที่ตั้งราชวงศ์ปกครองส่วนใหญ่ของ ประเทศอินเดีย

รัฐบาลมีนโยบายเปิดสอนภาษาอูรดูตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศและถือว่าเป็นวิชาบังคับ ส่วนภาษาอังกฤษนั้นยังมีใช้กันอยู่ในหมู่ชนชั้นสูงและข้าราชการชั้นสูงของรัฐ

นอกจากนั้นยังใช้ในสถานศึกษาชั้นสูงและกิจการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่ของปากีสถานถือศาสนาอิสลาม ศาสนาอิสลามยังแบ่งออกไปอีกหลายนิกาย ประมาณ 90% ของชาวมุสลิมนับถือนิกายซุนนี ที่เหลือส่วนใหญ่ถือนิกายชีอะห์ซึ่งเป็นนิกายที่ประชาชนถือมากเป็นอันดับ 2 รองจากนิกายซุนนีและส่วนใหญ่ นับถือนิกายมากในจังหวัดซินด์ นิกายที่มีผู้นับถือรอง ๆ ลงไปได้แก่ อากา ขานและอาห์มาดียะห์ ผู้นำของชาวมุสลิมเรียกว่าอูลามาซึ่งรวมตำแหน่งต่าง ๆ หลายตำแหน่งเช่น โมลวิส โมลนะ อิมาม และมุลลาห์ ผู้นำศาสนาอิสลามมักจะเรียกร้องให้รัฐบาลนำเอากฎเกณฑ์ทางศาสนาไปใช้เป็นกฎหมาย ดังเช่นในปี ค.ศ. 1976 เกิดความขัดแย้งระหว่างคนรุ่นใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกกับผู้นำศาสนาอิสลามที่ยังมีความศรัทธาในนิกายนิยม กล่าวคือผู้นำศาสนาอิสลามได้เรียกร้องให้รัฐบาลสั่งห้ามบิกโปสเตอร์และการโฆษณาภาพที่มีลักษณะละเมิดศีลธรรม เช่น ภาพสตรีแต่งตัวด้วยชุดอาบนํ้าที่มีลักษณะบ่งนัยหมิ่นหมิ่นน้อย ทำให้เกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างผู้นำศาสนากับพวกศิลปิน โดยเฉพาะวิทยาลัยศิลปะแห่งชาติซึ่งตั้งที่ลาฮอร์ไม่พอใจอย่างมากที่ถูกจำกัดสิทธิในการเขียนภาพโดยห้ามการเขียนภาพสตรีประเภทบ่งนัยหมิ่นหมิ่นน้อย พวกศิลปินโจมตีพวกอนุรักษนิยมว่าเป็นพวกที่มองโลกแคบ

ครอบครัวและชีวิตในสังคม ชีวิตในครอบครัวของชาวมุสลิมนั้นถือว่าจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้เป็นชาย ทั้งแต่สมัยโบราณมาแล้วการปกครองหมู่บ้านหรือในเมืองจะมีชายผู้อาวุโสเป็นผู้ปกครอง ในระยะหลัง ๆ อิทธิพลของวัฒนธรรมแบบตะวันตกแพร่มาถึงทำให้สตรีชาวมุสลิมมีเสรีมากยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่พวกที่มีความศรัทธาในนิกายนิยมยังมีอิทธิพลอยู่มากในสังคมจึงคอยคัดค้านการปฏิบัตินอกกฎเกณฑ์ของศาสนาอิสลาม เมื่อไม่นานมานี้สตรีชาวมุสลิมได้หันมาถือประเพณีเดิมกันใหม่ โดยที่ส่วนใหญ่กลับไปใช้ผ้าคลุมหน้าเมื่อเวลาออกจากบ้าน แต่พวกชาวเขาบางกลุ่มก็ไม่นิยมคลุมหน้ารวมทั้งพวกที่ออกไปทำงานในโรงงานก็ไม่นิยมใช้ผ้าคลุมหน้าเหมือนกัน

สังคมในชนบทมักจะมีการแต่งงานระหว่างผู้ที่อยู่ใกล้ชิดหรืออยู่ในกลุ่มเดียวกัน ฉะนั้นในหมู่บ้านประชาชนจึงมักจะอยู่ในเครือญาติเดียวกัน ในสมัยก่อนผู้ชายอาจจะมีการบวชถึง 4 คน และผู้หญิงต้องอยู่ใต้อำนาจของชายโดยตลอด ในปี ค.ศ. 1961 รัฐบาลได้ออก

กฎหมายยกฐานะของสตรีให้สูงขึ้น รัฐพยายามออกกฎหมายเพื่อปรับปรุงแก้ไขระบบ ประเพณีที่ล้าหลัง ดังเช่นในสมัยที่อาลีสุทโตเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลได้ออกกฎหมาย จำกัดการใช้จ่ายในงานแต่งงาน เนื่องจากการแต่งงานแต่ละครั้งมีลักษณะฟุ่มเฟือย เช่น ญาติของเจ้าบ่าวมักจะเรียกสินสอดทองหมั้นจากเจ้าสาวเป็นสิ่งที่มีความแพงมากเกินไป ซึ่งอาจจะเป็นเงินสด รถยนต์ บ้าน ฯลฯ ทำให้พ่อแม่ของฝ่ายเจ้าสาวต้องลำบากในการ วิ่งเต้นเพื่อหาเงินมาแต่งงานลูกสาวให้เทียมหน้าเทียมตาคนอื่น ๆ

รัฐบาลได้ออกกฎหมายจำกัดการ เรียกทองคำสินสอดทองหมั้นที่จะมอบให้แก่ เจ้าบ่าวหรือเจ้าสาวมีมูลค่าไม่เกิน 500 ดอลลาร์ และใช้ค่าใช้จ่ายในการแต่งงานไม่เกิน 250 ดอลลาร์ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลเห็นว่าการแต่งงานแต่ละครั้งใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยทำให้เกิดหนี้สิน อย่างไรก็ตามคาดว่าแม้จะใช้กฎหมายดังกล่าวแต่ก็มีช่องว่างที่จะมีการหลีกเลี่ยง กฎหมายได้

ในปี ค.ศ. 1976 มีการฟื้นฟูกฎหมายครอบครัวกันใหม่ โดยเฉพาะกฎหมาย เกี่ยวกับการหย่าร้างได้ปรับปรุงให้มีความยุติธรรมมากขึ้น สมัยนายสุทโตสตรีชาวปากีสถาน ได้เข้าทำงานในตำแหน่งราชการมากยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน

ในปัจจุบันการปกครองในหมู่บ้านยังยึดขนบธรรมเนียมประเพณีแบบโบราณอยู่ ดังเช่นระบบการปกครองหมู่บ้าน ชาวบ้านยังต้องเชื่อฟังผู้อาวุโสซึ่งเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน หรือสภาแห่งหมู่บ้าน หัวหน้าหรือสภาของหมู่บ้านมีอำนาจที่จะตัดสินคดีพิพาทของคนในหมู่บ้าน และยังทำหน้าที่แทนรัฐบาลในการรักษากฎหมายและการเก็บภาษี หมู่บ้านหลายพันแห่งมี อาคารถาวรสำหรับเป็นที่ทำการของหมู่บ้าน เป็นสถานที่ประชุมและเป็นที่พักรับรองด้วย

การศึกษา หลังจากได้รับเอกราชใหม่ ๆ พลเมืองที่เป็นชายสามารถอ่านออก เขียนได้มีไม่ถึง 30% และพลเมืองที่เป็นหญิงสามารถอ่านออกเขียนได้มีไม่ถึง 20% ในสมัยก่อนครูที่สอนหนังสือแก่เด็กคือพวกอิหม่าม แต่ปัจจุบันนี้ระบบการศึกษารองปากีสถาน เป็นแบบสมัยใหม่แล้ว โดยมีระบบการศึกษาแบ่งออกเป็นระดับประถมศึกษาใช้เวลา 5 ปี ระดับมัธยม 5 ปี และระดับอุดมศึกษา 5 ปีจึงจะมีสิทธิได้รับปริญญา

มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้แก่มหาวิทยาลัยเปซวาร์ ลาฮอร์ ไฮเดอราบด์และ
การารัง มหาวิทยาลัยเหล่านี้ยังใช้วิธีเข้มงวดในเรื่องการสอบและนักศึกษาที่สอบตก
มหาวิทยาลัยจะหางานยาก นักศึกษาส่วนใหญ่นิยมเรียนทางศิลปศาสตร์และไม่นิยมเรียน
ทางแขนงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยเหตุนี้ประเทศปากีสถานจึงขาดแคลนนัก
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกร นักบริหารงานอุตสาหกรรม และทางด้านการศึกษาวิชาที่พียงมี
น้อยมาก นักศึกษาที่จบมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังนิยมเข้ารับราชการ นักศึกษาที่จบมหาวิทยาลัย
ไม่สามารถหางานราชการได้ พวกเขาจะรู้สึกไม่พอใจอย่างมากและจะรวมกลุ่มกันร่วมมือ
กันก่อการสไตรค์ต่อรัฐบาลหรือเดินขบวนประท้วงอยู่เนือง ๆ

สมัยรัฐบาลนายอาลีภูตโต รัฐบาลพยายามปรับปรุงทางด้านการศึกษาอย่างขนาน
ใหญ่ โดยเฉพาะเน้นไปที่การพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ภายใน 4 ปีรัฐบาลได้สร้าง
โรงเรียนประถมศึกษาเพิ่มขึ้นประมาณ 11,000 โรงเรียน แต่ก็ยังไม่พอกับความต้องการของ
ประชาชนซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นโยบายการศึกษาสมัยรัฐบาลนายภูตโตเน้นในเรื่อง
การฝึกพลศึกษาซึ่งได้รับแบบอย่างมาจากเกาหลีเหนือมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกทุก
ในที่ชุมชน ส่งเสริมบุคลิกของนักเรียนในความเป็นผู้นำ ให้มีใจรักดนตรีและมีความ
นิยมในศิลปะและการเขียนภาพ โดยเฉพาะการเขียนภาพผู้นำของประเทศและบุคคลสำคัญ
ของโลก²³

4/ ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

บทบาททางด้านการต่างประเทศของปากีสถานเมื่อเปรียบเทียบกับอินเดียแล้ว
จะเห็นได้ว่าปากีสถานมีความสำคัญน้อยกว่าอินเดีย และปากีสถานไม่สามารถดำเนิน
นโยบายต่างประเทศได้อย่างมีอิสระเหมือนที่อินเดียสามารถกระทำได้ นโยบายต่างประเทศ
ของปากีสถานมีหลักใหญ่ ๆ อยู่ 5 ประการคือ

1. สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยจากการคุกคามและอันตรายที่จะมาจาก
รัสเซียซึ่งอยู่ทางเหนือของปากีสถาน

2. สร้างกองทัพให้เข้มแข็งเพื่อสำหรับป้องกันตนเองโดยเฉพาะการรุกรานจากอินเดีย
3. สร้างความเข้มแข็งและอำนาจการต่อรองทางการทูตราบเท่าที่ยังมีปัญหาพิพาทเรื่องแคชเมียร์กับอินเดีย
4. พยายามใช้นโยบายต่างประเทศไม่ผูกพันกับฝ่ายใด แต่บางครั้งอาจต้องอิงสหรัฐเพื่อสร้างดุลย์แห่งอำนาจ
5. สนับสนุนกลุ่มประเทศที่ถืออิสลามด้วยกัน²⁴

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานกับอินเดีย ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานกับอินเดียส่วนใหญ่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ว่าด้วยอินเดียปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศไม่อาจที่จะราบรื่นได้ เพราะยังมีปัญหาที่ขัดแย้งกันอยู่หลายอย่าง ทั้งสองประเทศก็ยังไม่ไว้วางใจกันด้วยตนเอง ปากีสถานเข้าใจว่าการที่อินเดียมีระเบิดปรมาณูไว้ในครอบครองนั้นเป็นการมีไว้เพื่อข่มขู่ตนจึงทำให้ปากีสถานคิดจะมีระเบิดปรมาณูไว้ถ่วงดุลย์อำนาจกับอินเดียบ้าง

การที่ปากีสถานตะวันออกแยกออกไปตั้งประเทศใหม่เป็นประเทศบังคลาเทศทำให้ปากีสถานอ่อนกำลังลงไปมากมายกล่าวคือ ดินแดนเหลือน้อยลง ประชาชนลดลงไปมากกว่าครึ่งหนึ่ง และทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะปอซึ่งเป็นพืชที่ทำรายได้หลักให้แก่ประเทศมีมากอยู่ในบังคลาเทศจึงยิ่งทำให้ปากีสถานยากจนลงไปอีก กล่าวโดยสรุปก็คือปากีสถานในปัจจุบันอ่อนแอเกินไปทุกด้านเมื่อเปรียบเทียบกับอินเดีย ฉะนั้นปากีสถานจึงไม่สามารถที่จะมีอำนาจต่อรองกับอินเดียได้ ปากีสถานจึงพยายามใช้นโยบายทางการทูตแสวงหามิตรประเทศที่สนับสนุนตนในการสร้างอำนาจการต่อรองกับอินเดีย

นอกเหนือไปจากปากีสถานกับอินเดียมีปัญหาพิพาทกันด้วยเรื่องแคชเมียร์แล้วทั้งสองประเทศยังมีปัญหาพิพาทกันในเรื่องการใช้น้ำอีกด้วย ก่อนที่จะมีการแบ่งประเทศออกเป็นอินเดียนับปากีสถาน ชาวโรชาวานาในแคว้นซินด์ได้อาศัยน้ำจากลาคลองที่มีต้นกำเนิดมาจากแม่น้ำสินธุเพื่อใช้ในการเพาะปลูก หลังจากที่มีการแบ่งประเทศแล้วคลองส่งน้ำ

ส่วนใหญ่อยู่ในปากีสถาน แต่ต้นน้ำอยู่ในอินเดียและในแคชเมียร์ส่วนที่อินเดียถือครอง รัฐบาลปากีสถานวิตกว่าอินเดียจะกลั่นแกล้งโดยใช้วิธีกักน้ำไม่ยอมระบายน้ำจากแม่น้ำสินธุ ไปสู่ลำคลองที่ไหลเข้าเขตปากีสถานซึ่งอินเดียสามารถจะทำได้โดยไม่ยาก นอกจากนี้ อินเดียอาจจะสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เพื่อกักน้ำไว้ใช้ในพื้นที่ของตน อาจจะมีผลทำให้ปากีสถาน ใ้ได้รับน้ำจากแม่น้ำสินธุลดลง ปัญหาเรื่องน้ำนี้ทั้งสองประเทศพยายามเจรจากันแต่ประสบ ความล้มเหลว ต่อมาธนาคารโลกได้ยื่นมือเข้าไกล่เกลี่ยโดยเสนอว่า แม่น้ำจำนวน 6 สาย ซึ่งมีต้นกำเนิดในอินเดียในจำนวนนี้ 3 สาย อินเดียจะต้องเปิดโอกาสให้ปากีสถานได้ใช้น้ำอย่างเต็มที่ส่วนที่เหลือออกนั้นอีก 3 สาย อินเดียมีสิทธิ์ใช้น้ำได้อย่างเต็มที่ การเจรจา ไม่สามารถตกลงกันได้ ในปี ค.ศ. 1957 ทั้งสองประเทศจึงไปเจรจากันใหม่ที่กรุงวอชิงตัน เพื่อหาทางตกลงกันในเรื่องการใช้น้ำร่วมกัน ปัจจุบันปัญหาพิพาทเรื่องการใช้น้ำยังมีได้ เป็นปัญหาของการขัดแย้งกันอย่างรุนแรง

หลังจากที่ปากีสถานตะวันออกแยกตัวออกไปตั้งเป็นประเทศบังกลาเทศแล้ว ปากีสถานรู้สึกตัวว่าไม่สามารถที่จะทำสงครามกับอินเดียในอนาคตได้อีก จึงเปลี่ยนนโยบาย มารวมชอมกับอินเดีย ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1976 ได้เปิดเจรจากับอินเดียเกี่ยวกับ เรื่องการเปิดสายการบินติดต่อถึงกัน นอกจากนั้นปากีสถานยังได้เซ็นสัญญาส่งฝ่ายมีมูลค่า 30 ล้านดอลลาร์ขายให้แก่อินเดีย แต่ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศไม่ค่อยจะราบรื่นนัก เนื่องมาจากความขัดแย้งในเรื่องที่อินเดียคิดจะสร้างเขื่อนที่เซลาล (Sela) ในแม่น้ำ เชแนบ (Chenab) ในแคว้นแคชเมียร์ ปากีสถานวิตกว่าการสร้างเขื่อนดังกล่าวจะมี ผลทำให้เกิดน้ำท่วมใหญ่ในฤดูฝนในดินแดนของปากีสถาน ปัญหาดังกล่าวยังตกลงกันไม่ได้ พอดีเกิดการรัฐประหารในบังกลาเทศ ราชันมานายกรัฐมนตรีบังกลาเทศซึ่งนิยมอินเดีย ถูกฆ่าตาย ทำให้อินเดียไม่พอใจอย่างยิ่งที่ราชันมานถูกล้มอำนาจและหาว่าปากีสถานอยู่เบื้อง หลังการรัฐประหารครั้งนี้ ทำให้ทั้งสองฝ่ายซึ่งท่าท่าจะคืนดีกันมีนทีตึงต่อไปอีก²⁵

ปัจจุบันนี้อินเดียกับปากีสถานพยายามที่จะคืนดีกัน เพื่อฟื้นความสัมพันธ์ขึ้นใหม่ ในระยะแรกทั้งสองประเทศอาจจะร่วมมือกันทางด้านการบินพาณิชย์และการค้าชายกอน

แล้วจึงค่อยขยายความร่วมมือทางกันอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการฟื้นความสัมพันธ์คงจะดำเนินไปอย่างช้า ๆ เพราะทั้งสองฝ่ายไม่อาจลืมความขัดแย้งแค้นหลังกันได้ง่าย ๆ และการที่อินเดียกับปากีสถาน มีนโยบายต่างประเทศที่แตกต่างกันก็อาจทำให้ประเทศทั้งสองไม่สามารถสนิทสนมกันได้ง่าย ๆ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานกับมหาอำนาจ การที่ปากีสถานเป็นศัตรูกับอินเดีย ฉะนั้นจึงทำให้ปากีสถานต้องเลือกเข้าข้างมหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระหว่างสหรัฐกับโซเวียต เมื่ออินเดียสนิทสนมกับรัสเซีย แน่นนอนที่สุดปากีสถานจำเป็นจะต้องหันไปสนิทสนมกับสหรัฐ และเมื่ออินเดียกับจีนมีกรณีพิพาทกัน ก็เป็นโอกาสอันดีที่ปากีสถานจะต้องสนิทสนมกับจีนจะเห็นได้ว่า นโยบายของปากีสถานที่มีต่อมหาอำนาจจึงขึ้นอยู่กับนโยบายของปากีสถานที่มีต่ออินเดีย

ก. ปากีสถานกับรัสเซีย ในระยะแรก ๆ ปากีสถานอยากจะมีความสัมพันธ์อันดีกับรัสเซีย ปรากฏว่าในปี ค.ศ. 1952 รัสเซียได้แสดงท่าทีเข้าข้างอินเดียในกรณีพิพาทด้วยเรื่องปัญหาคชเมียร์ระหว่างอินเดียกับปากีสถานหลังจากนี้ไปปากีสถานก็เปลี่ยนนโยบายไปสนับสนุนประเทศตะวันตกและสหรัฐและมีผลทำให้ปากีสถานเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การสนธิสัญญาทางทหารซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ทั้ง ๆ ที่ปากีสถานไม่มีนโยบายที่จะต่อต้านประเทศคอมมิวนิสต์ใด ๆ

ปากีสถานมิได้ดำเนินนโยบายต่อต้านรัสเซียอย่างรุนแรงแต่ประการใด ทั้งนี้คงเป็นเพราะปากีสถานมีพรมแดนใกล้กับรัสเซีย ในกรณีที่รัสเซียส่งกองทัพเข้าไปในอาฟกานิสถานสนับสนุนรัฐบาลอาฟกานิสถานที่นิยมรัสเซียเมื่อปี 1979 ทำให้ปากีสถานรู้สึกตกใจเป็นอันมากประการที่ค้ำคานรัสเซียอย่างจริงจัง นอกจากนั้นปากีสถานยังให้ที่พักพิงและสนับสนุนกองโจรที่ก่อกบฏต่อรัฐบาลอาฟกานิสถานซึ่งนิยมรัสเซียอยู่ในขณะนี้

ข. ปากีสถานกับสหรัฐ สหรัฐกล่าวหาว่ารัสเซียจะแผ่อิทธิพลเข้าไปครอบงำเอเชียใต้และตะวันออกกลาง ฉะนั้นนโยบายของสหรัฐหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็คือหาทางชักชวนการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะรัสเซียและจีน สำหรับจีนนั้นสหรัฐเข้าใจว่าจีนมุ่งแผ่อิทธิพลเพื่อเข้าครอบครองเอเชียอาคเนย์ เมื่ออินเดียดำเนิน

นโยบายหันไปสนิทสนมกับรัสเซีย สหรัฐก็หันไปผูกมิตรกับปากีสถานซึ่งกำลังต้องการสนิทสนมกับสหรัฐอยู่ที่เดียว

ในปี ค.ศ. 1954 สหรัฐได้ลงนามในสัญญาให้ความช่วยเหลือแก่ปากีสถาน ทางด้านอาวุธอย่างมากมาย และเพื่อเป็นการเอาใจสหรัฐและประเทศตะวันตก ปากีสถานจึงเข้าร่วมสนธิสัญญาเซ็นโต (CENTO) เป็นสัญญาว่าร่วมกันทางทหารในกรณี รัสเซียรุกรานตะวันออกกลางโดยมีตุรกี อิรัก อังกฤษ อิหร่าน เป็นสมาชิกและสหรัฐเป็นผู้สนับสนุน นอกจากนั้นปากีสถานยังสมัครเข้าเป็นสมาชิกขององค์การ สนธิสัญญาป้องกันแห่ง เอเชียอาคเนย์ (ส.ป.อ. หรือ SEATO) ซึ่งมีสมาชิกทั้งหมด 8 ประเทศคือ สหรัฐ อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ไทย ฟิลิปปินส์ ปากีสถาน ความจริงแล้วการที่ ปากีสถานสมัคร เป็นสมาชิกขององค์การทางทหารทั้งสององค์การนั้นมีได้มีเจตนาจะไปต่อต้านคอมมิวนิสต์ แต่เพื่อเอาใจประเทศตะวันตกและสหรัฐ เพราะปากีสถานต้องการให้ สหรัฐและประเทศตะวันตกสนับสนุนตนทางอาวุธและทางการเงิน ในกรณีพิพาทกับอินเดีย จะเห็นได้ว่าตลอดเวลาปากีสถานหันไปสนิทสนมกับจีนซึ่งเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ และ ปากีสถานก็มิได้มีนโยบายต่อต้านรัสเซียแต่อย่างใด ปากีสถานไม่ค่อยพอใจสหรัฐนักในกรณีที่สหรัฐเอาใจอินเดียโดยช่วยเหลืออินเดียทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าช่วยเหลือปากีสถาน เสียอีก อย่างไรก็ตามปากีสถานยังจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสหรัฐต่อไปอีกโดยเฉพาะทางด้าน อาวุธ

ในปี ค.ศ. 1976 ปากีสถานมีความขัดแย้งกับสหรัฐ เรื่องที่ปากีสถานตกลงซื้อแร่พลูโตเนียมไปใช้ในโรงงานปฏิกรณ์ปรมาณู สหรัฐบีบฝรั่งเศสมิให้ขายแร่นี้แก่ปากีสถาน เพราะกลัวปากีสถานจะนำเอาไปทำระเบิดปรมาณู สร้างความตุ่นเคืองแก่ปากีสถานยิ่งนัก อย่างไรก็ตามฝรั่งเศสก็ตกลงขายแร่พลูโตเนียมให้แก่ปากีสถานโดยไม่เปลี่ยนแปลง²⁶

กรณีรัสเซียส่งทหารเข้ายึดครองอัฟกานิสถาน ทำให้สหรัฐหันหน้ามาหา รัสเซียจะใช้วิธีการเดียวกันนี้รุกรานปากีสถาน จึงประกาศช่วยเหลือกับอัฟกานิสถาน ทางด้านอาวุธและประกาศให้ความช่วยเหลือปากีสถานทางด้านอาวุธเพิ่มมากขึ้น

ค. ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานกับจีน ปากีสถานกับจีนมีความสนิทสนมกันมาตั้งแต่ต้น เพราะทั้งสองประเทศมีศัตรูร่วมกันคืออินเดีย ผู้นำปากีสถานได้ไปเยือนจีนบ่อย ๆ เพื่อขอความช่วยเหลือจากจีน ทางฝ่ายจีนก็ยินดีให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านการเศรษฐกิจกับทางด้านการทหาร เพื่อให้ปากีสถานมีกำลังเข้มแข็งพอที่จะดำรงดุลย์อำนาจกับอินเดียได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานกับกลุ่มโลกที่ 3 ปากีสถานเป็นประเทศสมาชิกของกลุ่มโลกที่ 3 และมีความสนิทสนมกับประเทศโลกที่สามเป็นพิเศษโดยเฉพาะประเทศอาหรับที่รายน้ำมัน ในปี ค.ศ. 1975 ประเทศอาหรับได้ให้ความช่วยเหลือแก่ปากีสถานหลายประเทศเช่น อิหร่านให้เงินช่วยเหลือ 1,000 ล้านดอลลาร์ ซาอุดีอาระเบียและอาบู ดาบี ได้ให้เงินช่วยเหลือเป็นอันมาก²⁷

อิหร่านได้ชักชวนปากีสถานเข้าร่วมในโครงการเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยร่วมมือกันระหว่างปากีสถาน อินเดีย อิหร่านและตุรกี แต่ปากีสถานปฏิเสธที่จะเข้าร่วมสมาชิกใด ๆ ที่มีอินเดียรวมอยู่ด้วย

สำหรับความสัมพันธ์กับบังคลาเทศนั้นในระยะแรกที่บังคลาเทศแยกตัวออกไปตั้งประเทศใหม่นั้น ปากีสถานประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศที่รับรองบังคลาเทศ แต่ตอนหลังต้องเลิกเพราะมีประเทศต่าง ๆ รับรองบังคลาเทศมากขึ้น

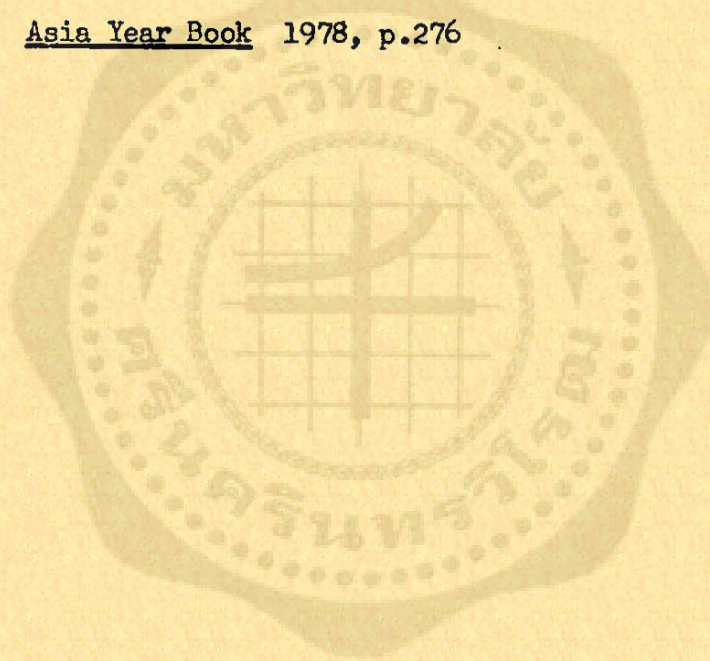
เมื่อนายราห์มานถูกรัฐประหารและเสียชีวิตลง ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานกับบังคลาเทศก็เริ่มดีขึ้น เพราะผู้นำบังคลาเทศคนใหม่เปลี่ยนนโยบายไปผูกมิตรกับปากีสถาน ทำให้ทั้งสองประเทศเปิดสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันเมื่อต้นปี 1976 และปากีสถานประกาศสนับสนุนบังคลาเทศทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ

การที่นายภุคโตถูกประหารชีวิตทำให้ประเทศอาหรับที่ถืออิสลามไม่พอใจนายพลเซียเป็นอันมาก เพราะนายภุคโตมีความสนิทสนมกับผู้นำอาหรับเป็นพิเศษ การที่ผู้นำประเทศอาหรับไม่พอใจนายพลเซีย จึงทำให้นายพลเซียต้องเดินทางไปเยือนประเทศอาหรับต่าง ๆ เพื่อกระชับสัมพันธ์ไมตรีให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น²⁸

เชิงอรรถที่ 7

1. T.Walter Wallbank History of India and Pakistan pp.280-283
2. Ibid. p.287
3. Darmodar P.Singhal Pakistan p.7
4. Hugh Tinker South Asia A Short History p.259
5. Ibid pp.8-9
6. Ibid pp.176-178
7. กมล ทองธรรมชาติ "ปากีสถานกับการเกิดมั่งคลาเทศ" เอกสารเบื้องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน มีนาคม 2513 , หน้า 40
8. Tariq Ali Pakistan Military Rule or People's Power pp.172-185
9. Fareastern Economic Review, November 20, 1971, pp.19-20
10. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1976, pp.242-243
11. Newsweek, May 9, 1977, p.8
12. Fareastern Economic Review Asia vYear Book 1977, p.260
13. _____ Asia Year Book 1978, pp.275-276
14. Time, October 17, 1977, p.18
15. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1979, pp.267-268
16. T.Walter Wallbank op.cit. pp.287-290
17. Cranley Onslow Asia Economic Development pp.123-126
18. Ibid pp.127-144
19. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1976, pp.245-246
20. _____ Asia Year Book 1977, pp.265-266
21. _____ Asia Year Book 1978, p.280

22. Encyclopedia Americana Vol 21, 1978, p.134
23. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1977, p.260
24. T.Walter Wallbank op.cit pp.295-296
25. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1976, p.245
26. _____ Asia Year Book 1977, p.264
27. _____ Asia Year Book 1976, p.245
28. _____ Asia Year Book 1978, p.276

มังคลาเทศในโลกปัจจุบัน

1. การเมืองการปกครอง

ปัญหาทางการเมือง หลังจากที่ยังคงมีมังคลาเทศได้แยกตัวออกไปจากปากีสถานและตั้งเป็นประเทศใหม่ เมื่อปี ค.ศ. 1971 แล้ว มังคลาเทศประสบปัญหาใหญ่ ๆ หลายด้าน โดยเฉพาะทางการเมืองและเศรษฐกิจซึ่งยุ่งเหยิงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ขณะที่ได้รับเอกราชใหม่ ๆ ชาวบังกลาเทศต่างก็มีความหวังที่จะสร้างความสามัคคี ความมั่นคง และอนาคตที่มั่นคงแก่ประชาชนและประเทศ แต่แล้วความหวังนั้นไม่อาจบรรลุผล เพราะปัญหาเศรษฐกิจที่ทรุดโทรมอย่างหนักจากสงครามกลางเมือง และการเกิดน้ำท่วมอย่างร้ายแรงเมื่อปี ค.ศ. 1970 ประกอบกับประสบปัญหาเงินเฟ้อของโลกเนื่องมาจากการขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มโอเปค ขณะเดียวกันการเก็บเกี่ยวพืชผลทางเกษตรประสบความล้มเหลว ทำให้ประชาชนอยู่ในฐานะยากจนข้นแค้น ภาวะการคลังของประเทศทรุดหนักอย่างที่ไม่มีการคาดหมายมาก่อน

รัฐบาลของ นาย ชีค มูจิบูร์ ราห์มาน ได้ให้สัญญาแก่ประชาชนว่าจะปกครองแบบประชาธิปไตย ให้ประชาชนได้สิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ จะให้มีการเลือกตั้งผู้แทนและหนังสือพิมพ์จะได้รับเสรีภาพอย่างเต็มที่ภายหลังจากที่ได้รับเอกราชไปแล้ว แต่พอได้รับเอกราชไปแล้ว รัฐบาลนายราห์มานก็ไม่สามารถจะทำได้อย่างที่สัญญาไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างร้ายแรงจนเกิดการจลาจลทั่วไป ปัญหาสังคมไม่สามารถแก้ไขได้ นักการเมืองกลุ่มต่าง ๆ แยกแยกกันและมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว เมื่อเป็นเช่นนี้ นายราห์มาน ซึ่งไม่สามารถที่จะนำเอาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ได้ นอกจากจะไม่สามารถปกครองแบบประชาธิปไตยได้แล้ว ยังเห็นความจำเป็นที่จะต้องใช้ระบอบเผด็จการเพื่อแก้ไขวิกฤติการณ์อันร้ายแรงของประเทศ

น้ำท่วมครั้งใหญ่เมื่อปี ค.ศ. 1974 เป็นเหตุนำไปสู่วิกฤติการณ์ทางการเมืองที่รุนแรงจนถึงขั้นสุดขั้ว ประชาชนหลายหมื่นคนในชนบทล้มตายเพราะอดอาหาร ประเทศต้องใช้เงินหมื่นล้านดอลลาร์เพื่อซื้ออาหาร ประเทศตะวันตกได้ช่วยเหลือโดยบริจาคเงินเพื่อซื้ออาหารเลี้ยงพลเมือง และกดดันให้รัฐบาลปฏิรูปเศรษฐกิจและการบริหาร¹

นายกรัฐมนตรีรักษามานตกอยู่ภายใต้ความกดดันทุกด้าน ฝ่ายค้านในสภาเคลื่อนไหวที่จะสร้างแนวร่วมและเรียกร้องให้จัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติ ในขณะที่การก่อการจลาจลมีอยู่ทั่วไป ภายในพรรคสันนิบาตความมั่งคั่งแตกแยกกันอย่างรุนแรงระหว่างผู้นำในพรรค

นายราห์มานตัดสินใจที่จะปฏิรูประบบการบริหารที่ล้าหลังของบังคลาเทศอย่างขนานใหญ่ แต่การกระทำของเขานั้นสายเกินไปที่จะแก้ไขสถานการณ์ได้ และคนที่สนับสนุนเขามีน้อยลงไปทุกที ในปี ค.ศ. 1975 เขาก็เริ่มลงมือแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์ของประเทศอย่างที่คิดไว้ นโยบายที่เขามุ่งแก้ไขคือ

1. ปราบปรามคอร์รัปชันในวงราชการ
2. ดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตใกล้ชิดกับปากีสถานและจีนมากขึ้น
3. ยกเลิกการปกครองแบบรัฐสภาและเสรีภาพส่วนบุคคล และให้ัมพรรค

การเมืองเพียงพรรคเดียว เพื่อเป็นศูนย์กลางอำนาจในการบริหาร

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ นายราห์มานจึงได้ลงมือแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ 4 เพื่อนำประเทศชาติเข้าสู่ระบอบเผด็จการ และตัวนายราห์มานก็ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ผลจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พรรคฝ่ายค้านกลายเป็นพรรคนอกกฎหมาย ทำให้พวกฝ่ายค้านรวมตัวกันต่อต้านอำนาจศาลที่เคยอิสระก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจของฝ่ายบริหาร หนังสือพิมพ์กลายเป็นหน่วยงานของรัฐและอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงข่าวสาร ผลจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้ ทำให้บังคลาเทศถูกปกครองภายใต้ภาวะฉุกเฉินอย่างไม่มีกำหนด²

ในเดือนมีนาคม นายราห์มานได้ประกาศปฏิรูประบบบริหารครั้งใหญ่ โดยพยายามรวมหมู่บ้านเล็ก ๆ เข้าด้วยกันให้เป็นชุมชนใหญ่ และส่งคนในพรรคสันนิบาตความมั่งคั่งไปควบคุมและจัดระบบใหม่เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการผลิตและสร้างความเป็นธรรมในการแบ่งปันผลผลิตในหมู่บ้าน

นายราห์มานดำเนินการปฏิรูปต่อไปท่ามกลางเสียงคัดค้านจากบุคคลในวงการต่าง ๆ แม้กระทั่งในพรรคของเขาเอง แต่นายราห์มานไม่ฟังเสียงคัดค้าน ของใครและไม่สนใจใครไม่ว่าจะเป็นทหาร บัญชาชน หรือนักการเมืองจากพรรคต่าง ๆ การปฏิรูปครั้งใหญ่ของเขาประสบความล้มเหลว และที่สำคัญก็คือเขาไม่สามารถแก้ไขปัญหาคาความยากจนและเศรษฐกิจที่ตกต่ำได้

ความบกพร่องที่เห็นชัดเจนในตัวของนายราห์มานอีกอย่างหนึ่งก็คือ การที่ญาติพี่น้องของเขามีผลประโยชน์ในธุรกิจต่าง ๆ ได้รับอภิสิทธิ์ในงานธุรกิจใหญ่ ๆ จนรวบรวมนำไปตาม ๆ กัน คนที่เคยมีความศรัทธาในตัวเขาเริ่มลดลงไปทุกที ในขณะที่คนไม่พอใจมีมากขึ้นทุกที การบริหารที่ไม่เปิดโอกาสให้คนอื่นได้เข้ามามีส่วนร่วม ไม่ยอมรับฟังเสียงทัดท้วงจากคนอื่น นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญยังห้ามที่จะดำเนินคดีกับรัฐบาลอีกด้วย ฉะนั้นจึงทำให้คนอื่น ๆ คิดว่าหนทางที่จะเปลี่ยนผู้นำได้ก็คือการรัฐประหาร หรือลงมือสังหารเขาเสียเลย

การรัฐประหาร วันที่ 15 สิงหาคม 1975 ทหารกลุ่มหนึ่งประมาณ 500 คน ได้เข้ายึดอำนาจได้สำเร็จและลงมือสังหารนายราห์มาน ผู้นำในรัฐประหารครั้งนี้คือ มุสทาฟา ออห์เมต หลังจากการรัฐประหารแล้วออห์เมตก็ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

นายพลออห์เมตประกาศว่าจะให้มีการเลือกตั้งผู้แทนและจะปกครองประเทศแบบประชาธิปไตย เนื่องจากการรัฐประหารครั้งนี้ทหารกลุ่มน้อยเท่านั้นที่ลงมือดำเนินการ แท้ทหารส่วนใหญ่วางเฉย ฉะนั้นนายพลออห์เมตจึงขาดกำลังทหารส่วนใหญ่ที่จะสนับสนุนเขา

นายพลออห์เมตลงมือกวาดล้างพวกผู้นำในพรรคสันนิบาตอวามิ ตลอดจนรัฐมนตรีบางคนที่เคยร่วมรัฐบาลกับนายราห์มานมาแล้ว หลายคนถูกจับขังคุกในข้อหาคอร์รัปชันและข้อหาอื่น ๆ ทางด้านนโยบายต่างประเทศเขาแสดงท่าทีต่อต้านอินเดียนและเอนเอียงไปทางปากีสถาน

ขณะที่การเมืองของบังกลาเทศกำลังยุ่งเหยิงและนายพลออห์เมตก็ไม่ได้รับความนิยมจากทหารและนักการเมือง ในที่สุดจึงเกิดรัฐประหารขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อเดือนพฤศจิกายน 1975 โดยมีนายพลกาดีคเป็นผู้นำ เมื่อยึดอำนาจได้สำเร็จแล้ว กาดีคได้แต่งตั้งให้ซาเย่มขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี หลังจากกาดีคยึดอำนาจได้ 4 วัน ก็เกิดรัฐประหารซ้อนขึ้นอีกครั้งหนึ่งโดยมีนายพลเชียร์รุร ราห์มาน เป็นผู้นำ เมื่อยึดอำนาจได้แล้วนายพลราห์มานก็ยังให้ซาเย่มเป็นประธานาธิบดีต่อไป แต่เป็นเพียงหุ่นเชิดเท่านั้น³

นายพลราห์มานผู้นี้เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง เขาเป็นผู้ประกาศเอกราชของบังกลาเทศในปี (1971) ทางวิทยุกระจายเสียงในขณะที่เขาคูญูร์ ราห์มาน ถูกรัฐบาลปากีสถานจับกุม นายพลราห์มานเป็นบุคคลที่มีความตั้งใจจะพัฒนาประเทศบังกลาเทศให้เจริญรุ่งเรือง เขาได้ประกาศว่าบังกลาเทศจะต้องยืนหยัดด้วยลำแข้งของตนเองให้ได้และจะไม่เป็นชาติขอทาน นายพลราห์มานได้สัญญาว่าจะให้มีการเลือกตั้งในต้นปี ค.ศ. 1977 แต่ต่อมา ก็ประกาศเลื่อนการเลือกตั้งออกไปอีก

กลางปี ค.ศ. 1976 มีนายทหารหมู่กักการรัฐประหารอีก แต่ถูกรัฐบาลนายพล ราชันนาคาล้าง นายทหารผู้ก่อกองการบางคนถูกประหารชีวิต และบางคนถูกจำคุกถึงตลอดชีวิต หลังจากที่ถูกล้างศัตรูทางการเมืองแล้ว นายพลราชันนาคาล้างประกาศจะให้มีการเลือกตั้งกันใหม่ และอนุญาตให้ จัดตั้งพรรคการเมืองได้ การฟื้นฟูพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่ พรรคสันนิบาตอามีอยู่ในฐานะที่เกินกว่าใคร เพราะเป็นพรรคใหญ่ และมีสาขาทั่วประเทศ รัฐบาลได้ออกกฎหมายพรรคการเมือง กำหนดพรรคใดจะทำการเมืองได้ไม่ได้รับเสียงโหวตจากประชาชนในการเลือกตั้งถึง 10% จะยังคงถูกยุบพรรค การที่รัฐบาล ออกกฎหมายเช่นนี้เพราะเกรงว่าจะมีพรรคการเมืองประเภทพรรคเล็กพรรคคนน้อยมากเกินไป⁴

ในปี ค.ศ. 1977 มีผู้ก่อกองการรัฐประหารอีกถึง 2 ครั้ง แต่ก็ถูกปราบลงอย่าง ง่ายดาย มีนายทหารหลายคนถูกประหารชีวิต นายพลราชันนาคาล้างขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของ บังคลาเทศในเดือนเมษายน ค.ศ. 1977 หลังจากนั้นเขาก็จัดให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งใช้กันมาตั้งแต่ ค.ศ. 1972 การแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่เน้นไปในเรื่องการสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของศาสนาอิสลาม หลังจากนี้ไปมีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นอีกหลายพรรค แต่พรรคเหล่านี้เป็นพรรคที่อยู่ใต้การควบคุมของ นายพลราชันนาคาล้าง⁵

ประธานาธิบดีราชันนาคาล้าง ดำเนินนโยบายทางการเมืองแบบเป็นกลางคือ ไม่เอนเอียงไปไหนไปทางฝ่ายไหน และไม่ยึดรูปแบบการปกครองใดอย่างจริงจัง เขาใช้นโยบายมุ่งไปทางให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศมากกว่า เขาจึงได้รับความนิยมนอกจากประชาชนและจากฝ่ายทหารเป็นส่วนใหญ่

การเมืองของบังกลาเทศหลังจากนี้เริ่มมีฐานะมั่นคงขึ้น จึงเป็นโอกาสอันดีของนายพล ราชันนาคาล้างที่จะได้ฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศให้ทรุดโทรมอย่างหนักให้กระเตื้องขึ้น และสร้างความสามัคคี ของคนในชาติ เพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย นายพลราชันนาคาล้างจึงจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น ใช้ชื่อว่าพรรคชาตินิยมบังกลาเทศ โดยมีตัวเขาเป็นประธานพรรค

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1979 รัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ผลของการเลือกตั้ง ปรากฏว่าพรรคของนายพลราชันนาคาล้างได้รับชัยชนะ และได้เสียงข้างมากในสภา คือได้ 240 ที่นั่งในจำนวน ทั้งหมด 330 ที่นั่ง นายพลราชันนาคาล้างจึงเข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีต่อไปอีกตามรัฐธรรมนูญและอยู่ใน วาระ 5 ปี การเมืองของบังกลาเทศนับแต่นั้นไปถึงปี ค.ศ. 1981 มีลักษณะค่อนข้างมั่นคง พรรคการเมืองต่าง ๆ พยายามปรับปรุงตนเองให้เข้มแข็ง ประกอบกับเศรษฐกิจที่กระเตื้องขึ้นจึงทำให้ปัญหาการ จลาจลต่าง ๆ ค่อยสงบลงไป รัฐบาลจึงมีเวลาหันมาพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของประเทศ

แต่แล้วเหตุการณ์ที่ไม่ใครคาดฝันก็เกิดขึ้น เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 1981 ได้เกิดกบฏขึ้นที่เมืองท่าจิกตะกอง ในขณะที่ประธานาธิบดีเซียร์ ราห์มาน กำลังเดินทางไปตรวจราชการที่เมืองท่าจิกตะกอง และขณะพักอยู่ในบ้านพักรับรองของเมืองนั้น ทหารกลุ่มหนึ่งได้กบฏขึ้น โดยมีพล.ต.มันซูร์ เป็นหัวหน้า ทหารกบฏได้สังหารประธานาธิบดีและองครักษ์อีกจำนวนหนึ่งตายคามันทัก การกบฏครั้งนี้สาเหตุที่แท้จริงอาจจะมาจากเรื่องส่วนตัว ก่อนนายพลมันซูร์ไม่พอใจที่ประธานาธิบดีราห์มานจะย้ายเขาไปดำรงตำแหน่งที่ไม่มีอำนาจ

หลังจากที่พวกกบฏได้สังหารประธานาธิบดีแล้ว ได้เรียกร้องให้กองทัพและประชาชนสนับสนุนพวกตน แต่ปรากฏว่าคนส่วนน้อยเท่านั้นที่สนับสนุน แต่ประชาชนและทหารส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย และพากันโกรธแค้นต่อพวกกบฏในครั้งนี้ เพราะ เขายังมีความนิยมประธานาธิบดีราห์มานอยู่ในที่สุดรัฐบาลที่แตกกาก็สั่งทหารลงมือปราบกบฏ หลังจากกบฏได้ไม่กี่วัน พวกกบฏก็ถูกปราบจนราบคาบ และหัวหน้ากบฏถูกฆ่าตายพร้อมกับลูกน้องอีก 2 คน รองประธานาธิบดีมังกลาเทศซึ่งรักษาการแทนประธานาธิบดีได้ประกาศที่จะให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีต่อไป

2. เศรษฐกิจ

ปัญหาธรรมชาติ บังกลาเทศเป็นประเทศที่อยู่ในเขตร้อน จึงมีฝนตกชุกและฝนตกหนักอยู่ตลอดเวลา ทำให้พื้นที่ของบังกลาเทศเต็มไปด้วยภัยน้ำท่วมและหนองน้ำจำนวนมากมาย บริเวณใต้สามเหลี่ยมปากแม่น้ำของบังกลาเทศ เป็นบริเวณที่มีฝนตกชุกแห่งหนึ่งของโลก บริเวณแถบนี้ต้องประสบกับพายุไซโคลนเกือบทุกปี ซึ่งพายุยังกล่าวทำให้เกิดมีฝนตกหนักและเกิดน้ำท่วมตามมา พายุพายุสาหัสหนุพานชาวประมงและเกาะต่าง ๆ ที่อยู่นอกชายฝั่งบังกลาเทศจนเสียหายย่อยยับน้อยบอย ๆ ถึงเช่นการเกิดพายุอย่างร้ายแรงในปี ค.ศ.1970 บุคคลมตายไปประมาณ 500,000 คน ในปี ค.ศ.1974 เกิดน้ำท่วมอย่างร้ายแรงที่สุดในรอบ 20 ปี ทำให้เกิดน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ 70% ของประเทศ บุคคลมตายไปประมาณ 3000 คน ไร้ที่อยู่ริมตลิ่งและเกิดภาวะอดอยากทั่วไป

การเกษตร บังกลาเทศถือว่าเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลกประเทศหนึ่งในปัจจุบัน เศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนใหญ่แล้วขึ้นกับการเกษตร ผลผลิตทางเกษตรที่สำคัญได้แก่ข้าว ซึ่งเป็นอาหารหลักของประชาชนโดยทั่วไป ปอ เป็นพืชหลักในการส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ ปลานอกจากนี้ยังเป็นอาหารเลี้ยงชาวบังกลาเทศแล้วยังส่งเป็นสินค้าจำหน่ายต่างประเทศด้วย ชา เป็นสินค้าส่งไปจำหน่ายต่างประเทศมีความสำคัญรองลงไปจากปอ

พืชอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากนี้ไม่ค่อยมีมากนักในบังคลาเทศ

พวกมัน ผลไม้ อ้อย ข้าวไรปลูกไว้สำหรับบริโภคในครอบครัวยังมีได้ทำเป็นลำเป็นต้นเพื่อส่งเป็นสินค้าออก ฉะนั้นบังคลาเทศจึงมีผลิตภัณฑ์ทางเกษตรไม่กี่ชนิดที่ส่งเป็นสินค้าออก รายได้จากการส่งสินค้าออกในแต่ละปีจึงมีอยู่ไม่มากนัก ขณะเดียวกันบังคลาเทศก็ยากจนเกินไปที่จะส่งสินค้าเข้าไ้มาก ๆ นอกจากสินค้าที่จำเป็นแก่ชีวิตประจำวันเท่านั้น บังคลาเทศยังขาดแคลนอาหารและวัตถุดิบที่จะนำไปผลิตสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น ข้าวและฝ้ายที่จะนำไปผลิตเสื้อผ้าเป็นต้น

ข้าว ข้าวบังคลาเทศส่วนใหญ่รับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก แต่การผลิตข้าวไม่พอเพียงต่อการเลี้ยงพลเมืองในประเทศ ทั้ง ๆ ที่อยู่ใกล้เขตรวม สาเหตุสำคัญที่ทำให้บังคลาเทศไม่สามารถผลิตข้าวได้อย่างพอเพียงเนื่องมาจากชาวนาส่วนใหญ่มีที่ดินเพียงผืนเล็ก ๆ ขนาดเนื้อที่โดยเฉลี่ยครอบครัวละประมาณ 3 เอเคอร์ และครอบครัวจำนวนมากมีที่ดินไม่ถึง 3 เอเคอร์ นอกจากนั้นชาวนายังใช้วิธีการทำนาแบบดั้งเดิม จึงไม่สามารถเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นไปได้ ฉะนั้นในปีหนึ่ง ๆ จึงผลิตข้าวแค่พอเลี้ยงในครอบครัวเท่านั้น

ปอ ก่อนที่จะเกิดสงครามแยกประเทศ บังคลาเทศหรือปากีสถานตะวันออกเป็นดินแดนที่มีการผลิตปอมากที่สุดในโลกและทำรายได้ให้แก่ปากีสถานอย่างมากมาย แต่เมื่อเกิดสงครามกลางเมืองในปี 1971 สงครามได้ทำลายพืชผลเสียหายยับยั้ง การผลิตปอหยุดชะงัก ทำให้ประเทศที่เคยเป็นลูกค้าปอของบังคลาเทศต้องหันไปซื้อจากที่อื่น ครั้นสงครามสงบแล้ว การส่งปอออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศก็ไม่มากนัก เหมือนก่อนสงคราม

อุตสาหกรรมและการขนส่ง อุตสาหกรรมการเกษตรที่ใหญ่ที่สุดของบังคลาเทศมีอยู่อย่างเดียวคืออุตสาหกรรมปอ เนื่องจากบังคลาเทศเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติไม่มากนัก โดยเฉพาะพวกแร่ต่าง ๆ มีน้อย ฉะนั้นการทำเหมืองแร่จึงมีน้อย อุตสาหกรรมอื่นที่ทำกันอยู่บ้างแต่ไม่ใหญ่โต ได้แก่ อุตสาหกรรม กระดาษ น้ำตาล ไม้สัก และอุตสาหกรรมเกี่ยวกับป่าไม้ซึ่งมีอยู่ทางภาคใต้

ปัญหาที่ทำให้อุตสาหกรรมของบังคลาเทศไม่ก้าวหน้าเนื่องมาจากการขาดการคมนาคมและขนส่งที่ดี โดยเฉพาะในหมู่บ้านชนบท ๆ หลายแห่ง ในระหว่างเกิดสงครามกลางเมืองระบบการคมนาคมขนส่งถูกทำลายย่อยยับ สะพาน ถนน ทางรถไฟ ทำเรือ ถูกทำลายเสียหายมากมาย และต้องใช้เวลาเนิ่นนานกว่าจะฟื้นตัวเองขึ้นมาใหม่

การค้า ก่อนที่บังคลาเทศจะแยกตัวออกไปจากปากีสถาน การค้ากับต่างประเทศในปากีสถานตะวันออก ดำเนินธุรกิจโดยชาวปากีสถานตะวันออก กรันเกิดสงครามกลางเมืองขึ้น ชาวปากีสถานตะวันตกจึงถอนตัวและขนเครื่องมืองดไปยังปากีสถานตะวันตก ครั้นสงครามสงบ เกิดปัญหาตามมา ในเรื่องการค้ากับต่างประเทศมากมาย เช่น ชาวปากีสถานตะวันออกไม่มีความรู้ในเรื่องการค้ากับต่างประเทศ เมื่อท่าถูกทำลายและขาดแคลนอุปกรณ์ต่าง ๆ เมื่อสิ้นสงครามใหม่ ๆ บังคลาเทศค้ากับต่างประเทศมีมูลค่าปีละแค่ 10 ล้านดอลลาร์เท่านั้น

ภัยพิบัติดังกล่าวจึงทำให้การค้าที่เกยรูง เรื่องจึงตกต่ำอย่างมาก และ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บังคลาเทศขาดแคลนเงินตราจากต่างประเทศ เพราะสมัยที่ยังรวมอยู่ในปากีสถานสินค้าพอหารายได้ให้แก่บังคลาเทศถึง 90 % ของมูลค่าสินค้าออกทั้งหมด ส่วนชาวก่อนสงครามปากีสถานตะวันตกรับซื้อจากปากีสถานตะวันออกมากที่สุด แต่หลังสงครามตลาดชาคือปากีสถานตะวันตกก็หยุดไป เพราะสองประเทศมีได้ชานกัน นอกจากนั้นการผลิตเสื้อผ้าในปากีสถานตะวันออกก็หยุดชงัก เพราะขาดแคลนวัตถุดิบ คือฝ้ายซึ่งแต่เดิมสั่งซื้อมาจากปากีสถานตะวันตก

ประเทศที่ค้ากับบังคลาเทศมากที่สุดคืออินเดีย โดยเฉพาะเบงกอลตะวันตกของอินเดียต้องการสินค้าประเภทปลาจากบังคลาเทศ ส่วนบังคลาเทศต้องการวัตถุดิบ ถ่านหิน เหล็ก ซีเมนต์ จากอินเดีย ส่วนอินเดียต้องการน้ำตาลจากบังคลาเทศ

บังคลาเทศมีแรงงานเหลือเฟือที่จะทำงานในโรงงานได้ เพราะมีคนว่างงานจำนวนมาก แม้บังคลาเทศก็ขาดแคลนโรงงานอุตสาหกรรม ฉะนั้นการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมของบังคลาเทศในปัจจุบันจึงน่าจะมุ่งไปทางอุตสาหกรรมเล็ก ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีงานทำและเพื่อการส่งสินค้าออกอันจะทำให้มีเงินตราเข้าประเทศ⁶ *

ปัญหาเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาในปัจจุบัน หลังจากบังคลาเทศได้รับเอกราชแล้ว บังคลาเทศประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอย่างร้ายแรงซึ่งมีมูลเหตุมาจากปัญหาต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. สงครามและการจลาจลที่เกิดขึ้นระหว่างเรียกร้องเอกราช.
2. ปัญหาจากวาตะภัยและน้ำท่วมอย่างร้ายแรง ทำให้พืชผลเสียหายและประชาชนยากจนคนแคณ

3. ภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง ในระยะแรก ๆ หลังจากได้รับเอกราช บังคลาเทศประสบปัญหาเงินเฟ้อขึ้นถึงปีละ 100 % ในขณะที่รายได้ของประชาชนไม่ได้เพิ่มขึ้น

ประกอบกับในปี ค.ศ. 1974 ราคาน้ำมันขึ้นสูงกว่าเดิมถึง 4 เท่าจึงทำให้ค่าของเงินลดลงอย่างมากมาย

4. น้ำในแม่น้ำคงคาแห้งลงเนื่องจากอินเดียนทำนบกั้นแม่น้ำคงคาที่ฟาร์กกา (Farakka) ซึ่งอยู่บริเวณแคว้นระหว่างอินเดียนกับบังกลาเทศ ทำให้น้ำในแม่น้ำคงคาไม่อาจไหลลงสู่ดินแดนของบังกลาเทศ ได้มากเหมือนเช่นก่อน ก่อให้เกิดภาวะแห้งแล้ง คนชาวบังกลาเทศได้รับความเสียหายมากมาย 7.

5. ชาวปากีสถานตะวันออกไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องการบริหารงานอุตสาหกรรม แต่เดิมอุตสาหกรรมในปากีสถานตะวันออกดำเนินงานโดยชาวปากีสถานตะวันตก กรีนบังกลาเทศได้รับเอกราชจึงโอนอุตสาหกรรมเป็นของรัฐ แต่บังกลาเทศไม่มีบุคลากรที่มีความสามารถจะดำเนินงานในเรื่องอุตสาหกรรม

6. ปัญหาการเมืองที่วุ่นวายยุ่งเหยิง นักการเมืองเอาแต่แย่งชิงผลประโยชน์และแย่งอำนาจกัน

7. บังกลาเทศก็เหมือนประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ที่มีปัญหาเรื้อรังในสังคม เช่น ปัญหาการเพิ่มผลผลิตเมืองอย่างรวดเร็ว ปัญหาประชากรที่ไร้การศึกษา ปัญหาความเชื่อถือในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ล้าหลัง ปัญหาความเฉื่อยชาของประชาชน ปัญหาคอร์รัปชั่น ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างเชื่องช้า

รัฐบาลบังกลาเทศพยายามแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของประเทศ โดยดำเนินการทางด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้คือ

1. รัฐบาลทุ่มเงินจำนวนมากเพื่อซื้ออาหารจากต่างประเทศมาเลี้ยงประชากรที่ขาดแคลนอาหาร ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น
2. พยายามระดมเงินทุนในประเทศมาลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมขนาดใหญ่รัฐเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนอุตสาหกรรมเล็ก ๆ รัฐให้เอกชนเป็นผู้ทำ รัฐบาลประกาศโอนอุตสาหกรรมเป็นของรัฐโดยรัฐบาลยืมเงินชกเชยแก่เจ้าของโรงงาน
3. มุ่งปรับปรุงและส่งเสริมทางด้านเกษตรโดยเฉพาะเน้นการผลิตอาหารให้เพียงพอแก่การเลี้ยงประชากรทั้งประเทศ
4. กำหนดนโยบายและทุ่มงบประมาณเพื่อวางแผนครอบครัว

อย่างจริงจัง

5. ทุ่มงบประมาณและเร่งพัฒนาปัจจัยที่ส่งเสริมการผลิต ในปี ค.ศ. 1976 รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณจำนวนมากเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ การควบคุมน้ำ การพัฒนาชนบท การสหกรณ์ การผลิตปุ๋ยเพื่อให้ปุ๋ยมีราคาถูก

6. ควบคุมราคาสินค้าที่ผลิตมาจากโรงงานอุตสาหกรรมมิให้มียาสูงเกินไป

7. จัดตั้งสถาบันเงินทุนขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อให้รัฐจะได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ คือ เศรษฐกิจ การเกษตร และที่อยู่อาศัย สถาบันที่รัฐจัดตั้งได้แก่ ธนาคารต่าง ๆ เช่น ธนาคารเพื่อการอุตสาหกรรม ธนาคารเพื่อการเกษตร และบริษัทเงินทุนเพื่อการเกษตร นอกจากนี้รัฐได้ลงทุนไปแล้วรัฐยังพยายามหาแหล่งเงินทุนและเงินยืมจากต่างประเทศอีกด้วย

8. วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจช่วงระยะ 5 ปี ระยะแรก (1973 - 1978) แผนพัฒนาดังกล่าวรัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณไป 7,080 ล้านทากา (Taka) หรือเท่ากับ 15.9% ของงบประมาณทั้งหมดในการฟื้นฟู ปรับปรุง บูรณะ และพัฒนาสิ่งที่ถูกทำลายระหว่างสงครามกลางเมือง เช่น ท่าเรือ การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

ในมกราคม ค.ศ. 1977 รัฐบาลเน้นหนักไปทางเรื่องการพัฒนาการรถไฟ การขนส่งทางเรือภายในประเทศ การขนส่งทางเรือมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจอย่างมาก แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามพัฒนาระบบการขนส่งทางเรือเพื่อให้ทันสมัยและสะดวกรวดเร็วขึ้น แต่ธุรกิจการเดินเรือของเอกชนมีบทบาทสำคัญมากกว่าและได้รับความนิยมมากกว่า การเดินเรือในประเทศช่วยให้การขนส่งสินค้า ผู้โดยสารได้รับความสะดวกและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย

ในปี ค.ศ. 1977 ธนาคารโลกรายงานว่าเศรษฐกิจของบังกลาเทศเริ่มดีขึ้นมากกว่า 2 ปีก่อน ปัญหาบางอย่างแก้ไขได้แล้ว เช่น การขาดแคลนอาหาร สามารถควบคุมปัญหาเงินเฟ้อได้ การส่งออกขยายมากขึ้น และการผลิตสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมโตมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะน้ำตาล ในปี ค.ศ. 1977 ผลิตเพิ่มขึ้นถึง 60%

ทางด้านการเงินเอกชน มีการลงทุนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รัฐบาลจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ทำให้บรรยากาศแห่งการลงทุนดีขึ้น นอกจากนั้นยังมีชาวต่างประเทศสนใจเข้ามาลงทุนทั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โรงงานอุตสาหกรรมที่ดำเนินการโดยเอกชนลงทุนได้แก่ โรงงานกระป๋อง โรงงานอาหารทะเล โรงงานอุตสาหกรรมปอ โรงงานผลิตยา การเดินเรือทะเล ฯลฯ บังกลาเทศยังขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญทางอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้อง

ต้องอาศัยชาวต่างประเทศทางด้านเหล่านี้อีกมาก ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายสำคัญในเรื่องนี้อยู่
สถานการณ์ทางการเมืองที่ค่อนข้างสงบเรียบร้อยในปัจจุบัน คงจะช่วยให้รัฐบาล
บังคลาเทศมีเวลาพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ

3. สังคมและวัฒนธรรม

(ก) ประชากร ประชากรส่วนใหญ่ของบังคลาเทศพูดภาษาเบงกาลี ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของ
ภาษาอินโด-อารยัน ชาวบังคลาเทศบางส่วนพูดภาษาอูรดู ส่วนชาวเขามากกว่าที่อาศัยอยู่
ทางภาคตะวันออกและภาคเหนือพูดภาษาตระกูลทิเบต-พม่า ชาวบังคลาเทศส่วนใหญ่นับถือ
ศาสนาอิสลาม แต่บางส่วนก็ศรัทธาฮินดู เช่นเดียวกับชาวอินเดีย ชาวบังคลาเทศมีรูปร่าง
เล็ก ผิวค่อนข้างดำ ซึ่งแตกต่างไปจากชาวปากีสถานซึ่งมีรูปร่างสูงใหญ่และผิวขาว

(ข) แม้ว่าจะอยู่ในประเทศเดียวกันและเป็นชาวบังคลาเทศด้วยกัน แต่ประชาชนที่
ถือฮินดูกับถืออิสลามแต่งตัวไม่เหมือนกัน เช่น ผู้ชายฮินดูจะแต่งตัวด้วยชุกโชตี (dhoti)
เป็นผ้าขาวโจงกระเบน สตรีฮินดูแต่งตัวด้วยชุกลาหรี ส่วนผู้ชายชาวบังคลาเทศจะแต่งตัวด้วย
โสร่ง และสตรีจะแต่งชุกคลุมทั้งแต่ส่วนศีรษะไปจนถึงเท้าด้วยผ้าสีดำหรือสีขาว และเปิดเฉพาะ
ส่วนที่เป็นนัยน์ตาเท่านั้น

(ค) นอกจากนั้นยังมีประชาชนบางกลุ่มที่ไม่มีเชื้อสายเป็นชาวเบงกอลหรือบังคลาเทศ
เลย พวกนี้อาศัยอยู่ในถิ่นแคว้นของบังคลาเทศมาตั้งแต่บรรพบุรุษรุ่นก่อน พวกนี้ไม่ยอมรับวัฒนธรรม
ของชาวเบงกอล เพราะมีเชื้อสายเกี่ยวกับชาวปากีสถานตะวันตก และพยายามเรียกร้องที่จะ
ปกครองตนเอง หลังจากที่ยังคงบังคลาเทศได้รับเอกราช ประชาชนเชื้อสายปากีสถานตะวันตกก็มีได้
ย้ายหรืออพยพไปอยู่ปากีสถานตะวันตกแต่อย่างใด

ทางภาคเหนือของบังคลาเทศ มีชาวเขาสีดำอยู่ประมาณ 3 แสนคน พวก
ชาวเขาพูดภาษาแตกต่างกันไป และมีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากทั้งชาวฮินดูและชาวมุสลิม เช่น
ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น พวกจักมา (Chakma) พวกนี้นับถือพุทธศาสนา พวกกูโซ, มูรัง
และกูกิ เช่นชาวเขานิยมทำไร่เลื่อนลอย คือเผ่าป่าเพื่อทำไร่ไปเรื่อย ๆ

④ ประชากรบังกลาเทศจำนวนประมาณ ๘๘ ล้านคน อาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น และแออัดประเทศหนึ่งในโลก กล่าวคือ ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 750 - 3000 คน ต่อ 1 ตารางไมล์ (290 - 770 ต่อ 1 ตาราง ก.ม) เป็นที่คาดกันว่า ภายในสิ้น พ.ศ. ๒๕๓๓ หรือคริสต์ศตวรรษที่ 20 บังกลาเทศจะมีพลเมืองมากกว่าปัจจุบันประมาณ 2 เท่า

ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท และประมาณ 10% อาศัยอยู่ในใจกลางเมือง บังกลาเทศมีเมืองหลวงชื่อ ঢাকা และมีเมืองท่าที่สำคัญที่สุดคือ เมืองจิตตะกอง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ⁹

ปัญหาการเพิ่มของประชากร ปัญหาการเพิ่มของประชากรเป็นไปอย่างรวดเร็วเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ปัญหาหนึ่งของรัฐบาลในปัจจุบัน เพราะรัฐบาลไม่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าทันกับการเพิ่มของประชากรได้ ในปี ค.ศ. 1977 รัฐบาลกำหนดนโยบายที่จะลดอัตราการเพิ่มของประชากรจาก 3% เหลือ 2.8% ภายในสิ้นปี ค.ศ. 1978 และจะลดต่ำกว่า 2% ภายในช่วงระยะ 20 ปี

รัฐบาลถือว่านโยบายลดอัตราการเพิ่มของประชากรเป็นนโยบายสำคัญ แต่ประชาชนชาวมุสลิมยังไม่ค่อยยอมรับในเรื่องนี้ รัฐบาลจึงต้องอาศัยผู้นำทางศาสนาและครูชาวกันสอนให้ประชาชนให้เข้าใจเรื่องวางแผนครอบครัว รัฐบาลพยายามชักจูงประชาชนให้แต่งงานตั้งแต่อายุน้อย โดยยกเอาศาสนาเข้ามาชี้แนะให้ประชาชนเห็นคล้อยตาม เช่น สอนให้เห็นว่า ~~พระเจ้ามีมโน~~ พระศาสดาแห่งศาสนาอิสลามทรงสมรสเมื่อพระชนมายุ 25 ชันษา ฉะนั้นชาวมุสลิมที่ควรทำตามแบบอย่างพระศาสดา การโฆษณาถึงกล่าวนับว่าได้ผลมาก ประชาชนให้ความร่วมมือด้วยดี

ระหว่างปี ค.ศ. 1978 - 1980 รัฐบาลใช้เงินงบประมาณ 3,140 ล้านบาท เพื่อใช้จ่ายในโครงการวางแผนครอบครัวและการจกสวัสดิการของครอบครัวในชนบท¹⁰

ศาสนา ศาสนาฮินดูและวัฒนธรรมฮินดูเป็นวัฒนธรรมที่ถือกันมาตั้งแต่สมัยโบราณของชาวเบงกอล จนกระทั่งถึงคริสต์ศตวรรษที่ 12 ศาสนาอิสลามได้แพร่มาถึงเบงกอล จึงทำให้ชาวเบงกอลส่วนใหญ่เปลี่ยนไปนับถืออิสลาม แต่บางพวกก็ไม่ยอมเปลี่ยน คงนับถือฮินดูจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ฉะนั้นชาวมังกลาเทศในปัจจุบันมีการนับถือศาสนาที่แตกต่างกันหลายแบบ คือ

1. ชาวมุสลิมที่นับถือตามบรรพบุรุษซึ่งเปลี่ยนจากฮินดูไปเป็นอิสลาม

2. ชาวมุสลิมที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษซึ่งนับถืออิสลามที่เข้ามาปกครอง
อินเเกีย

3. พวกที่ถืออินกูมาแต่ดั้งเดิมและยังไม่ได้เปลี่ยนศาสนา

4. พวกที่นับถือลัทธิศาสนาอื่น ๆ นอกเหนือไปจากอิสลามและอินกู

๗) การศึกษา แม้ว่าชาวมังคลาเทศจะเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลก และคนก๊อຍ การศึกษามักที่สุดในโลกประเทศหนึ่งก็ตาม แต่ชาวมังคลาเทศก็มีความสนใจในเรื่องการศึกษา ดังจะเห็นได้จากชาวมังคลาเทศสนใจในเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับศาสนา ในหมู่บ้านมีโรงเรียน สอนหนังสือให้เด็ก ๆ แต่หนังสือที่สอนนั้นเป็นหนังสือที่ใช้อ่านในศาสนาอิสลาม เช่น ภาษา เปอร์เซีย อหรับ และแม้กระทั่งภาษาสันสกฤต

การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย มีมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ 3 แห่ง ซึ่งจัดระบบ การสอนแบบตะวันตก เช่น มหาวิทยาลัยแกกกา มหาวิทยาลัยราชชะ และมหาวิทยาลัย จิตตะกอง นักศึกษาและอาจารย์ส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัยทั้งกล่าวถูกฆ่าตายระหว่างต่อสู้เพื่อ เอกราช ผู้ที่เข้ารับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมักมีความคิดว่า เมื่อจบแล้วจะได้งานทำ ในตำแหน่งทางราชการ ¹¹

4. (?) ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

เราต้องไม่ลืมว่าขณะที่ชาวปากีสถานตะวันออกต่อสู้เพื่อเอกราชของตนอยู่นั้น รัฐบาล ปากีสถานไคลังกองทัพเข้าปราบปรามอย่างรุนแรง ประชาชนชาวปากีสถานตะวันออกไม่มีกำลัง อาวุธที่จะไปสู้รบจึงเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ แต่การที่ปากีสถานตะวันออกสามารถประกาศเอกราชและ แยกตัวออกไปตั้งประเทศใหม่ จนสำเร็จได้นั้นเป็นเพราะอินเเกียได้ยกทัพเข้ารบกับปากีสถาน นั้นเอง กองทัพอินเเกียมีชัยชนะต่อกองทัพปากีสถานในดินแดนปากีสถานตะวันออก จึงเท่ากับว่า อินเเกียมีส่วนสำคัญอย่างมากในการช่วยปลดปล่อยปากีสถานตะวันออกให้แยกตัวออกไปตั้งประเทศ ใหม่ได้สำเร็จ

ฉะนั้นจึงไม่เป็นการประหลาดแต่อย่างใด ที่รัฐบาลมังคลาเทศภายใต้การนำของ เชก มูจิบูร์ ราห์มาน จะสำนึกในบุญคุณของอินเเกียและดำเนินนโยบายต่างประเทศสอดคล้อง กับนโยบายของอินเเกียทุกประการ นั่นก็คือ การดำเนินนโยบายต่างประเทศของนายราห์มาน

ตกอยู่ใต้อิทธิพลของอินเเกียและรัสเซีย นโยบายที่ว่ำนั้ได้สร้างความไม่พอใจแก่ฝ่ายทหารและ
นักการ เมืองบางคนเห็นว่าบังคลาเทศสนิทสนมกับอินเเกียและรัสเซียมากเกินไป การที่
นายราห์มานสนิทสนมกับอินเเกียและรัสเซียมากเกินไป ได้เกิดผลกระทบกระเทือนสรุปได้ดังนี้

1. จีนไม่พอใจบังคลาเทศอย่างมาก เพราะจีนถือว่ารัสเซียและอินเเกียไม่
เป็นมิตรต่อกัน ถ้ารัสเซียมีอิทธิพลในบังคลาเทศย่อมมีอันครายต่อจีนด้วย
2. บังคลาเทศมีระบบเศรษฐกิจผูกพันกับปากีสถาน การศึกษาจากปากีสถาน
โดยสิ้นเชิงจึงเป็นการกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของคนอย่างรุนแรง
3. อินเเกียเข้าครอบงำบังคลาเทศ เพื่อให้บังคลาเทศตกอยู่ใต้อำนาจของตน
เป็นการแทรกแซงในกิจการของประเทศอื่น
4. ประชาชน นักการเมือง และทหารไม่พอใจนายราห์มาน เนื่องจาก
เห็นว่าอินเเกียเป็นชาติที่ถือลัทธิฮินดู เป็นสิ่งไม่ถูกต้องที่ฮินดูจะมามีอิทธิพลเหนือมุสลิม การ
ดำเนินนโยบายต่างประเทศของนายราห์มานถึงกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ทหารก่อการ
รัฐประหารเพราะไม่พอใจนโยบายต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1975 นายราห์มานเริ่มเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ พยายามใกล้ชิด
กับปากีสถานและจีนมากยิ่งขึ้น แต่เขาไม่อาจจะทำได้มากนัก เพราะอิทธิพลของอินเเกียเข้า
มาครอบงำมากแล้ว ประกอบกับราห์มานเริ่มมีศัตรูทางการเมืองมากขึ้น เขาจำเป็นที่จะต้อง
อิงอิทธิพลของอินเเกียเพื่อความอยู่รอดของตน

ในปี ค.ศ. 1975 เกิดรัฐประหารในบังคลาเทศ ราห์มานถูกฆาตกรรม ผู้นำฝ่าย
ทหารที่ ขึ้นมามีอำนาจได้เปลี่ยนนโยบายต่างประเทศโดยแสดงเป็นปฏิปักษ์ต่ออินเเกีย และจับ
ผู้นำในพรรคสันนิบาตอวามิ ซึ่งนิยมอินเเกียไปขังคุกหลายคน ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างบังคลาเทศ
กับอินเเกียตึงเครียด อินเเกียกับโซเวียตไม่พอใจการรัฐประหารในบังคลาเทศอย่างยิ่ง อินเเกีย
ถึงกับแถลงการณ์ประณามผู้ก่อการรัฐประหารที่สังหารนายราห์มาน ส่วนสหรัฐอเมริกาและ
ปากีสถานพอใจ¹²

ในปี ค.ศ. 1976 บังคลาเทศกับอินเเกียได้เกิดพิพาทกันด้วยเรื่องที่ดินอินเเกียปักกัน
แม่น้ำคงคา ทำให้ชาวบังคลาเทศต้องขาดแคลนน้ำและเกิดผลเสียหายต่อการเกษตร ความ
ขัดแย้งได้ลุกลามถึงขั้นปะทะกันตามพรมแดน อย่างไรก็ตามทั้งสองฝ่ายได้เจรจากันเพื่อแก้ไข
ปัญหาโดยสันติและตกลงกันได้ในปี ค.ศ. 1977

บังคลาเทศได้เปิดสัมพันธทางการทูตกับปากีสถาน และแสดงท่าทีสนิทสนมกับจีน ฝ่ายจีนพอใจและสัญญาว่าจะให้ความช่วยเหลือแก่มังคลาเทศในทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ¹³

สมัยรัฐบาลนายพลร่าห์มาน นายพลร่าห์มานพยายามดำเนินนโยบายประเทศแบบเป็นกลาง คือคบกับทุกประเทศและไม่ต่อต้านใคร สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ช่วยเหลือบังคลาเทศมากกว่าใครหมก รัฐบาลนายพลร่าห์มานมีนโยบายผูกมิตรกับประเทศกลุ่มอาหรับเป็นพิเศษ เขาได้เดินทางไปเยือนประเทศอาหรับหลายประเทศ เช่น อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย อียิปต์ และสนับสนุนประเทศอาหรับในเหตุการณ์ต่าง ๆ

อิหร่านและซาอุดีอาระเบียได้ช่วยเหลือบังคลาเทศในเรื่องอุตสาหกรรม ผู้สนใจลงทุนทางด้านการอุตสาหกรรม นอกจากนั้นผู้บุนยังได้เตรียมการที่จะลงทุนในการชุกแกสธรรมชาติ ซึ่งมีอยู่มากพอสมควร ¹⁴

บังคลาเทศมีความใกล้ชิดกับประเทศในเอเชียอาคเนย์โดยเฉพาะกลุ่มอาเซียน และมีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศกลุ่มอินโดจีนอีกด้วย

เชิงอรรถที่ 8

1. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1976, p. 108
2. Ibid. p. 109
3. Ibid. pp. 109 - 111
4. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1977, pp. 118 - 119
5. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1978, p. 130
6. The Encyclopedia Americana Volume III, 1978, pp. 161b - 161c
7. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1977, p. 120
8. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1978, p. 135
9. The Encyclopedia Americana Volure III, 1978, p. 161a
10. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1978, p. 130
11. The Encyclopedia Americana Volume III, 1978, p. 161b
12. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1976, p. 112
13. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1977, p. 120
14. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1978, p. 131

ศรีลังกา

ประวัติศาสตร์โดยสังเขป ตั้งแต่เริ่มแรกจนได้รับเอกราช

คำว่า "ศรีลังกา" (Sri Lanka) เป็นภาษาสันสกฤต ซึ่งชาวพื้นเมืองดั้งเดิมของเกาะลังกาเรียกแผ่นดินของตนซึ่งมีความหมายว่า "แผ่นดินแห่งความรุ่งโรจน์" ชาวต่างชาติมักจะเรียกชื่อเกาะลังกาแตกต่างกันไป เช่นชาวกรีกและโรมันเรียกว่า "ตาโพรไน" นักเดินเรือชาวอาหรับเรียกว่า "ซีเรนดิบ" โปรตุเกสและดัตช์เรียกว่า "ซีลลาโอ" และอังกฤษเรียกว่า "ซีลอน" แต่ชาวเกาะลังกาได้เรียกชื่อประเทศของตนในปัจจุบันว่า "ศรีลังกา"¹

เรื่องราวของศรีลังกาในยุคก่อนประวัติศาสตร์มักจะเป็นตำนานที่เล่าสืบต่อกันมามากกว่าที่จะเป็นความจริง เช่นเล่ากันว่ามนุษย์ในยุคดึกดำบรรพ์ของเกาะลังกาเป็นพวกยักษ์และนาคเป็นต้น นอกจากนั้นในวรรณคดีของอาหรับหลายเล่มยังได้กล่าวถึงชาวเกาะลังกาอีกด้วย

อย่างไรก็ตามสันนิษฐานได้ว่า ชาวพื้นเมืองดั้งเดิมของเกาะลังกาจะเป็นพวกเชื้อสายโปรโต-มาเลย์ ซึ่งมีรูปร่างเล็กผิวดำ ผมหยิกและริมฝีปากหนา ต่อมาเมื่อประมาณ 600 ปีก่อน ค.ศ. เริ่มมีชาวอินเดียภาคใต้อพยพเข้าไปอยู่ในเกาะลังกา พวกอินเดียคงจะได้แต่งงานกับชาวพื้นเมืองสืบลูกสืบหลานมาจนถึงปัจจุบัน ในวรรณคดีของอินเดียมักจะแสดงให้เห็นว่าชาวเกาะลังกาคือพวกคนโดยเรียกชาวพื้นเมืองดั้งเดิมของเกาะลังกาว่ายักษ์เป็นต้น

พวกอินเดียที่อพยพเข้าไปอยู่ในเกาะลังกามีวัฒนธรรมสูงกว่าชาวพื้นเมืองจึงตั้งตนเป็นผู้ปกครองชาวพื้นเมืองและสอนวัฒนธรรมของอินเดียให้แก่ชาวพื้นเมือง ชาวพื้นเมืองของเกาะลังการุ่นใหม่มีรูปร่างลักษณะเปลี่ยนไปจากเดิมมากคือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชาวอินเดียภาคใต้ ชาวเกาะลังการุ่นใหม่ได้เรียกตนเองว่า "สิงหล" (Sinhalese)

อันเป็นชื่อที่ได้มาจากเรื่องราวในตำนานซึ่งเชื่อกันว่าชาวเกาะลังกาสืบเชื้อสายมาจาก
สิงห์โตนั้นเอง²

การปกครองโดยราชวงศ์ ประวัติศาสตร์ของศรีลังกาที่แท้จริงนั้นเริ่มเมื่อประมาณ
600 ปีก่อนคริสต์ศักราช ดังปรากฏอยู่ในพงศาวดารของศรีลังกาซึ่งได้เล่าไว้ว่า มีกษัตริย์
อินเดียองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่าพระเจ้าวิชัย ถูกขับไล่จึงอพยพบริวารมาอยู่ที่เกาะลังกา
โดยสมรสกับชาวพื้นเมืองและตั้งตนเป็นกษัตริย์ปกครองชาวพื้นเมือง และกษัตริย์วิชัยทรงมี
ลูกหลานปกครองสืบต่อกันมาในลักษณะเป็นการปกครองแบบราชวงศ์ เรื่องราวของราชวงศ์
ในระยะแรกไม่ค่อยทราบกันเท่าไรนักเพราะหลักฐานมีอยู่น้อย ต่อมาในราว 450 ปีก่อน
คริสต์ศักราช ศรีลังกาได้ตั้งเมืองหลวงอยู่ที่อนูราชปุระ อาณาจักรอนูราชปุระเป็นอาณาจักร
ที่เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมานับเป็นเวลากว่าพันปีและได้สร้างอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่อยู่หลาย
อย่าง ดังเช่น

ทางด้านศาสนา ในราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 3 อาณาจักรอนูราชปุระได้รับ
พุทธศาสนาจากอินเดีย และยังรับเอาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอินเดีย
มาใช้ด้วย

สถาปัตยกรรม มีการสร้างโบสถ์วิหารด้วยหินแกรนิตชนาคมทิมา นิยมก่อสร้าง
พระราชวังอย่างใหญ่โต เช่นพระราชวังบราเซิน เป็นพระราชวังที่ใหญ่โตหรูหรา
มีความสูงถึง 9 ชั้น และมีห้องต่าง ๆ ถึงพันห้อง ปัจจุบันยังมีหอรกพระราชวังซึ่งเหลือแต่
เสาเท่านั้น³

อ่างเก็บน้ำ กษัตริย์แห่งอนูราชปุระ ทรงนิยมสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่หลายแห่ง
อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่บางแห่งซึ่งสร้างขึ้นเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 3 มีเนื้อที่ถึงเกือบ 5 พัน
เอเคอร์ และเขื่อนบางแห่งมีความยาวกว่า 12 ไมล์

กษัตริย์แห่งอนูราชปุระทรงอุปถัมภ์พุทธศาสนา ดังนั้นพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลเหนือ
ชีวิตจิตใจของชาวลังกามากทั้งทางด้านภาษา วรรณคดี ศิลป งานฝีมือ ความเชื่อถือ
ขนบธรรมเนียมประเพณี สังคม สถาบันทางการเมือง ต่างก็ผูกพันและเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา
ทั้งสิ้น

เหตุการณ์ทางการเมืองสมัยอาณาจักรอยุธยา สรุปลักษณะนี้

ในคริสต์ศตวรรษที่ 3 พวกคราเวียนหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพวกหมิฮาอาศัยอยู่ทางภาคใต้ของอินเดีย โค้ดอพพเข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่ทางภาคเหนือของเกาะลังกา และยังคงขับไล่พวกสิงหลจนต้องถอยร่นลงไปทางใต้ ชนชาติทั้งสองนี้จึงเริ่มเป็นศัตรูกัน และทำสงครามกันเรื่อยมา ในบางครั้งกษัตริย์ของพวกหมิฮาได้ยกทัพไปโจมตีและยึดครองอาณาจักรอยุธยาปกครองไปได้ชั่วระยะหนึ่ง ชาวสิงหลก็รวมกำลังกันขับไล่พวกหมิฮาออกไปจากอาณาจักรของตน ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถที่จะปกครองเกาะลังกาทั้งหมดได้โดยเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียว

ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 6 กษัตริย์แห่งอินเดียภาคใต้ได้ยกทัพเข้าโจมตีภาคเหนือของเกาะลังกา และยึดครองบริเวณนั้นอยู่นานเกือบ 500 ปี ช่วงระยะนี้เองที่ชาวหมิฮาจากภาคใต้ของอินเดียโค้ดอพพไปตั้งหลักแหล่งทางภาคเหนือของเกาะลังกาอยู่ตลอดเวลา

ในปี ค.ศ. 993 กองทัพจากอินเดียภาคใต้แห่งอาณาจักรโจทะโคได้เข้ายึดครองเมืองหลวงของอาณาจักรอยุธยา ทำให้พวกสิงหลต้องถอยหนีไปตั้งเมืองหลวงใหม่ที่โปโลนนะรูวะและพยายามสร้างอารยธรรมของตนขึ้นมาใหม่พร้อมทั้งทำสงครามเพื่อขับไล่พวกอินเดียภาคใต้ให้ออกไปจากเกาะของตน สงครามจึงได้ดำเนินไปอย่างไม่หยุดหย่อนจนถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 12 พระเจ้าปรักกมะพาหุ ซึ่งเป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ของชาวสิงหลได้ยกทัพเข้าปราบปรามแว่นแคว้นต่าง ๆ ไว้ในอำนาจโดยเด็ดขาด พระองค์จึงสามารถรวมศรีลังกาได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนั้นพระเจ้าปรักกมะพาหุ ได้ยกทัพเรือมาโจมตีถึงภาคใต้ของประเทศไทย พม่า เป็นผลทำให้แว่นแคว้นทางแถบนี้ต้องยอมอยู่ใต้อำนาจของพระองค์ และยังส่งทัพเข้าทำสงครามกับพวกโจทะโคมีชัยชนะเหนือดินแดนภาคใต้ของอินเดีย เมื่อสิ้นกษัตริย์ปรักกมะพาหุไปแล้ว ศรีลังกาก็มิได้มีกษัตริย์ที่เข้มแข็งเสมอพระองค์อีก แว่นแคว้นต่าง ๆ ประกาศตัวเป็นอิสระและรวมพุ่งกันเอง ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 13 กษัตริย์แห่งอินเดียภาคใต้ได้ยกทัพโจมตีไปโปโลนนะรูวะและทำลายเมืองนี้จนพินาศ หลังจากนั้นไปศรีลังกาก็ต้องย้ายเมืองหลวงไปตั้งใหม่ในที่ต่าง ๆ หลายแห่งเพื่อหลบหนีภัยจากกองทัพอินเดียภาคใต้

ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 15 ศรีลังกาได้ย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่คอตเทไกลกับชายฝั่งตะวันตก แต่ศรีลังกาก็ยังไม่สามารถรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ยังแตกแยกกันเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อยและตั้งตนเป็นอิสระ ขณะเดียวกันชาวสิงหลกับชาวอินเดียก็ยังรบพุ่งกันอยู่เรื่อยมา โดยรบกันทางแถบภาคเหนือของศรีลังกา สงครามอันยาวนานทำให้การเกษตรกรรมและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ พินาศย่อยยับ เกิดภาวะอดอยากแร้นแค้น ทำให้ชาวสิงหลต้องถอยร่นลงไปทางใต้ เปิดโอกาสให้ชาวหมีฟอพพเข้ามาอยู่แทนและโค่นอำนาจจักรของคนที่ภาคเหนือสุดของเกาะลังกาเรียกว่าอาณาจักรจาฟนา (Jaffna)⁵

ศรีลังกายุคการปกครองของตะวันตก

ในปี ค.ศ. 1505 กองเรือโปรตุเกสได้เดินทางมาถึงเมืองโคลัมโบแห่งอาณาจักรคอตเท ขณะนั้นศรีลังกาได้แตกแยกออกเป็น 7 อาณาจักรด้วยกัน กษัตริย์แห่งอาณาจักรคอตเท มีพระราชประสงค์ที่จะโค่นไฟจากโปรตุเกสเพื่อใช้ในการทำสงคราม พระองค์จึงทรงอนุญาตให้โปรตุเกสเข้ามาค้าขายและสร้างป้อมในอาณาจักรของพระองค์ได้

ขณะนั้นโปรตุเกสเป็นชาตินิยมหาอำนาจและผูกขาดการค้าเครื่องเทศกับผู้เดียวทางแถบอินเดียและเอเชียอาคเนย์ โปรตุเกสได้เข้าแทรกแซงทางการเมืองของศรีลังกา โดยยุบแคว้นแคว้นต่าง ๆ ให้รบพุ่งกันเองและโปรตุเกสก็เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ นอกจากนั้นโปรตุเกสยังส่งทัพเข้ายึดครองดินแดนของศรีลังกาอีกด้วย โปรตุเกสได้เข้าปกครองศรีลังกาโดยมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่โคลัมโบ พวกมิชชันนารีโปรตุเกสได้นำคริสต์ศาสนาเข้ามาเผยแพร่ จึงทำให้ชาวศรีลังกาบางส่วนได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ นอกจากนั้นชาวศรีลังกายังได้รับวัฒนธรรมของโปรตุเกสไปใช้อีกด้วย เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี การแต่งกาย การศึกษาแบบตะวันตก ฯลฯ ทำให้ชีวิตชาวศรีลังกาเริ่มมีลักษณะเป็นแบบสมัยใหม่

การปกครองของฮอลันดา เมื่อสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 16 โปรตุเกสก็อ่อนอำนาจลง เปิดโอกาสให้ดัชหรือฮอลันดาเข้ามาค้าขายแข่งอิทธิพลในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17 กองทัวดัชก็ไต่บกเข้าโจมตีโปรตุเกสในศรีลังกาและสามารถยึดศรีลังกาได้สำเร็จ⁶

หลังจากที่ดัชยึดศรีลังกาได้แล้ว ดัชมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าและกอบโกยวัตถุขบต่าง ๆ ไปจากศรีลังกา สินค้าที่ดัชได้ไปจากศรีลังกาเป็นสินค้าที่หาขายได้ให้แก่ดัชเป็นอันมาก เช่น เครื่องเทศ อบเชย พริกไทย กาแฟ มะพร้าว

ทางด้านการปกครองนั้น ดัชมุ่งเพื่อผลประโยชน์การค้าที่ชดเชยอันมีค่าจากศรีลังกา มากกว่าที่จะมุ่งสร้างความเจริญให้ ดัชยอมให้ชาวพื้นเมืองในหมู่บ้านปกครองตนเองโดยมีหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ปกครอง ดัชได้ใช้วิธีต่าง ๆ ในการเก็บภาษีจากชาวพื้นเมืองและไม่สนใจเรื่องการเผยแพร่คริสต์ศาสนาเหมือนเช่นพวกโปรตุเกส แต่ชาวศรีลังกาบางส่วนก็รับเอาวัฒนธรรมของดัชไปใช้⁷

ในช่วงหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 อำนาจของดัชก็เริ่มเสื่อมลง กองทัพเรือที่เคยยิ่งใหญ่ของฝ่ายแพ็กกองเรืออังกฤษ ในปี 1798 ดัชมรบแพ้อังกฤษและต้องเสียศรีลังกาแก่อังกฤษซึ่งเข้าปกครองแทนดัช

ศรีลังกาภายใต้การปกครองของอังกฤษ อังกฤษมีความสนใจต่อศรีลังกาเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเกาะตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ถ้าหากสร้างเป็นฐานทัพเรือที่นี่ก็จะสามารถควบคุมเส้นทางเดินเรือทางแถบน่านน้ำของมหาสมุทรอินเดียได้อย่างดี เมื่ออังกฤษยึดครองศรีลังกาได้แล้ว อังกฤษได้ใช้มัทราสเป็นศูนย์กลางและใช้เจ้าหน้าที่อังกฤษที่มัทราสในการปกครองศรีลังกาไปชั่วระยะหนึ่ง แต่วิธีการปกครองแบบนี้อังกฤษไม่ได้รับความสะดวก ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 อังกฤษจึงผนวกดินแดนส่วนที่อังกฤษยึดครองคือ แถบริมฝั่งทะเลเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิอังกฤษ

เวลานั้นศรีลังกาแตกแยกออกเป็นอาณาจักรต่าง ๆ หลายอาณาจักร อาณาจักรเหล่านี้ต่างก็ตั้งตนเป็นอิสระ อังกฤษมีแผนการที่จะยึดครองดินแดนของศรีลังกาส่วนที่ยังเหลือ จึงใช้วิธีเข้าแทรกแซงกิจการภายในของศรีลังกา เช่น ส่งทหารเข้าไปคุ้มครองแคว้นแคว้น

ที่ตนต้องการจะควบคุม ยุบเหี้ยให้เกิดการแย่งชิงอำนาจในระหว่างผู้นำของอาณาจักร และเข้าไปสนับสนุนอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อฝ่ายนี้ชนะก็ขอผลประโยชน์ตอบแทนเช่น สิทธิทางการค้า หรือไม่ก็เป็นดินแดนที่ต้องการ เมื่ออังกฤษได้ดินแดนแล้วก็ส่งคนของตนเข้าปกครองหรือไม่ ก็ใช้วิธีควบคุมเจ้าเมืองต่าง ๆ ซึ่งอยู่ใต้อำนาจของตน ด้วยวิธีการดังกล่าวในที่สุดศรีลังกา ทั้งประเทศก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ โดยผู้สำเร็จราชการอังกฤษที่อินเดีย เป็นผู้ใช้อำนาจเต็มที่ในการปกครองศรีลังกา⁸

ในช่วงที่อังกฤษปกครองศรีลังกาอยู่นั้น อังกฤษได้สร้างความเจริญให้แก่ศรีลังกา อยู่หลายประการ เช่น

1. ประกาศห้ามการใช้ทาสในศรีลังกา
 2. ปฏิรูประบบราชการเสียใหม่ โดยรัฐบาลอังกฤษเป็นผู้จ่ายเงินเดือนให้แก่ ข้าราชการซึ่งเป็นชาวพื้นเมือง เพราะแต่เดิมข้าราชการได้รับผลประโยชน์จากการเก็บ ภาษีประชาชน
 3. สนับสนุนการเกษตรให้เจริญก้าวหน้า และขยายการเพาะปลูกพืชที่ทำรายได้ เช่น อ้อย ข้าว เครื่องเทศ กาแฟ
 4. สร้างถนนเชื่อมเมืองต่าง ๆ ทำให้ได้รับความสะดวกในการคมนาคม
 5. ปฏิรูปทางด้านการศึกษา โดยพวกมิชชันนารีมีบทบาทสำคัญในการเปิดโรงเรียน ใหม่ ๆ กระจายแทบทั่วประเทศ แต่พวกมิชชันนารีก็มุ่งใช้การศึกษาให้เกิดประโยชน์ทางด้าน สอนศาสนาอีกด้วย
 6. จัดสร้างทางรถไฟทำให้เกิดความเจริญในท้องถิ่น
- อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่า ในช่วงที่อังกฤษปกครองศรีลังกาอยู่นั้น เศรษฐกิจ ของศรีลังกาส่วนใหญ่อยู่ในกำมือของอังกฤษ อังกฤษส่งเสริมให้พวกนายทุนทั้งที่เป็นชาว อังกฤษและชาวยุโรปมาลงทุนทำไร่นาคาใหญ่ในศรีลังกา เช่น ไร่ชา ไร่กาแฟ และสวนยาง พารา การทำไร่นาคาใหญ่ต้องใช้กรรมกรเป็นจำนวนมาก อังกฤษจึงสนับสนุนให้ชาวอินเดีย ภาควัฒนภาพเข้ามาเป็นกรรมกรในไร่และสวนของนายทุนตะวันตก การอพยพดังกล่าวก่อให้เกิด

เกิดการขัดแย้งทางเชื้อชาติ: เพราะอังกฤษใช้วิธีแยกแล้วปกครองคือ ปกครองชาวอินเดียแบบหนึ่งและปกครองชาวศรีลังกาอีกแบบหนึ่ง ทำให้เกิดปัญหาชนสองเชื้อชาติเข้ากั: ไม่ไ้และละเลาะกันเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน⁹

ผลจากการที่อังกฤษนำเอาระบบทุนนิยมแบบตะวันตกมาใช้ในศรีลังกาได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชาวพื้นเมืองของศรีลังกาอย่างมากมาย ที่ดินที่เคยเป็นของชาวบ้านก็ตกอยู่ในมือของนายทุนใหญ่ ๆ ส่วนประชาชนทั่วไปไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง นอกจากนั้นอังกฤษได้ออกกฎหมายเก็บภาษีประชาชนชาวศรีลังกาอย่างรุนแรง ในปี ค.ศ. 1848 ชาวไร่ชาวนาได้ลุกฮือขึ้นก่อกบฏต่ออังกฤษแต่ก็ถูกอังกฤษปราบจนราบคาบ หลังจากนั้นไปอังกฤษจึงหันมาเอาใจใส่ประชาชนชาวศรีลังกามากขึ้นและปฏิรูปศรีลังกาให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้นกว่าแต่ก่อน

ขบวนการชาตินิยมในศรีลังกา ศรีลังกาก็เช่นเดียวกับอินเดีย กล่าวคือขบวนการชาตินิยมของศรีลังกาในระยะแรก ๆ เกิดขึ้นในกลุ่มชนชั้นปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบอังกฤษก่อน ขบวนการดังกล่าวในระยะแรกมีการเรียกร้องให้ปฏิรูปศาสนาและสังคม จึงเกิดขบวนการฟื้นฟูพุทธศาสนาและศาสนาฮินดูขึ้น มีการค้นคว้าและพิมพ์ตำราเก่า ๆ ซึ่งเน้นในเรื่องของวัฒนธรรม ในปี ค.ศ. 1905 มีการจัดตั้งสมาคมปฏิรูปสังคมศรีลังกาขึ้นซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะปฏิรูปสิ่งที่ไม่ดี และต่อต้านการถูกกลืนให้เป็นแบบตะวันตก เมื่อสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 นักชาตินิยมได้เคลื่อนไหวทางการเมืองมากยิ่งขึ้น มีการจัดตั้งสมาคมเกี่ยวกับการศึกษาตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศ ทำให้ชาวศรีลังกามีความรู้สึกนึกคิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากยิ่งขึ้น และเรียกร้องให้อังกฤษยอมให้ชาวศรีลังกามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศมากยิ่งขึ้น เรียกร้องให้ชาวศรีลังกาได้มีสิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติโดยตรงมิใช่อังกฤษเป็นผู้แต่งตั้งเหมือนดังแต่ก่อน ผลจากการที่นักชาตินิยมเรียกร้องให้อังกฤษปฏิรูปศรีลังกา ทำให้อังกฤษต้องรีบเร่งแก้ไขปรับปรุงการปกครองและยินยอมให้สิทธิเสรีภาพแก่ชาวศรีลังกามากยิ่งขึ้น

การต่อสู้เพื่อเอกราชของศรีลังกา

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914 - ค.ศ. 1918) ขบวนการชาตินิยมของศรีลังกาได้เพิ่มความกดดันต่ออังกฤษในเรื่องการเรียกร้องต่ออังกฤษให้มอบเอกราชแก่ศรีลังกาภายหลังสงครามโลกสงบแล้ว การเรียกร้องเป็นไปอย่างรุนแรงจนถึงขั้นจลาจล อังกฤษจึงใช้วิธีการรุนแรงปราบปรามพวกชาตินิยมโดยการจับกุมพวกผู้นำไปหลายคนรวมทั้งนายเสนา นายเก ซึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องจากประชาชนก็ถูกจับกุมไปด้วย

จากการที่ชาวอินเดียนรวมกลุ่มกันเป็นพรรคคองเกรสเพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ ทำให้นักชาตินิยมศรีลังกาต้องการเอาแบบอย่างคองเกรสบ้าง ในปี ค.ศ. 1919 ชาวลิงหลและชาวหมีฟได้ร่วมมือกันจัดตั้งกลุ่มการเมืองขึ้นเรียกว่า "สภาแห่งชาติซีลอน"

(Ceylon National Congress) หรือเรียกสั้น ๆ ว่าคองเกรสแห่งซีลอน (คำว่าซีลอนนั้นปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นศรีลังกา) คองเกรสได้ช่วยกันร่างรัฐธรรมนูญสำหรับศรีลังกาและเสนอต่ออังกฤษ แต่อังกฤษไม่ยอมรับ เพราะเหตุกับอังกฤษเกือบหมดอำนาจในศรีลังกา

ในปี ค.ศ. 1923 อังกฤษได้ร่างรัฐธรรมนูญสำหรับศรีลังกาขึ้นฉบับหนึ่งแต่ไม่เป็นที่ยอมรับของคองเกรส ต่อมาในปี ค.ศ. 1924 อังกฤษพยายามแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญโดยยอมรับข้อเสนอของคองเกรสแต่เพียงเล็กน้อย อังกฤษยังไม่ยอมให้เอกราชที่สมบูรณ์แก่ศรีลังกา ประชาชนจำนวนน้อยของศรีลังกาเท่านั้นจึงจะมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แม้ว่าอังกฤษจะยินยอมให้ชาวศรีลังกามีส่วนรับผิดชอบต่อการบริหารประเทศบ้าง แต่โดยทั่วไปแล้วอังกฤษยังต้องการที่จะควบคุมอย่างใกล้ชิด

ขณะเดียวกันนักชาตินิยมชาวลิงหลกับชาวหมีฟซึ่งเป็นสมาชิกของคองเกรสก็เริ่มแตกแยกกันในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการเลือกตั้ง เนื่องจากชาวลิงหลมีมากกว่าชาวหมีฟ ชาวหมีฟกลัวว่าชาวลิงหลจะเป็นผู้กุมอำนาจการปกครองทั้งหมดและบงการชาวหมีฟซึ่งเป็นชนส่วนน้อย นักชาตินิยมชาวหมีฟประกาศแยกตัวออกจากคองเกรส และจัดตั้งกลุ่มการเมืองเฉพาะของพวกตนขึ้นเพื่อรักษามลประโยชน์เฉพาะในกลุ่มของตน การแตกแยก

ระหว่างผู้นำชาตินิยมสิงหลและทมิฬจึงไม่มีพลังอำนาจที่เข้มแข็งสำหรับต่อรองกับอังกฤษได้ เพราะทั้งสองกลุ่มต่างก็ไม่ได้รับการสนับสนุนจากชาวศรีลังกาทั่วประเทศซึ่งติดกับคองเกรสของอินเดียที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอินเดียอย่างกว้างขวาง

อังกฤษมีนโยบายที่จะให้เอกราชแก่ศรีลังกาแบบค่อยเป็นค่อยไปและเพื่อฝึกให้ชาวศรีลังกาได้เรียนรู้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในปี 1931 อังกฤษประกาศใช้รัฐธรรมนูญของศรีลังกาและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป โดยยินยอมให้ประชาชนชาวศรีลังกามีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้มากกว่าแต่ก่อน ๆ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยินยอมให้ชาวศรีลังกาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลได้ และอังกฤษพยายามปรับปรุงทางด้านการสวัสดิการและการศึกษาเพื่อผลประโยชน์ของชาวศรีลังกามากยิ่งขึ้น ขณะที่การเมืองของศรีลังกา กำลังดำเนินไปด้วยคืออยู่นั้นเอง สงครามโลกครั้งที่ 2 ก็เกิดขึ้น พวกชาตินิยมประกาศสนับสนุนอังกฤษอย่างเต็มที่ในการทำสงครามกับฝ่ายอังกฤษ¹⁰

เมื่ออังกฤษสูญเสียสิงคโปร์ฐานทัพที่สำคัญที่สุดของอังกฤษในเอเชียอาคเนย์ตกอยู่ใต้อการยึดครองของญี่ปุ่นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1942 อังกฤษยังใช้ศรีลังกาเป็นฐานทัพแทนสิงคโปร์เพื่อปฏิบัติการโจมตีตอบโต้ญี่ปุ่นในเอเชีย ในปี ค.ศ. 1943 ฐานะของฝ่ายสัมพันธมิตร เริ่มกระเทือนขึ้น อังกฤษมีนโยบายที่จะเอาใจชาวศรีลังกา จึงประกาศให้คำมั่นแก่ชาวศรีลังกาว่าอังกฤษจะให้ศรีลังกาได้ปกครองตนเองภายหลังสงครามโลกสงบแล้ว โดยอังกฤษจะขอเข้าควบคุมทางด้านการทหารและการต่างประเทศเท่านั้น

ศรีลังกาได้รับเอกราช

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบแล้ว รัฐบาลอังกฤษได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาข้อเสนอของผู้นำศรีลังกาที่เรียกร้องให้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่เพื่อใช้แทนรัฐธรรมนูญฉบับปี 1931 ผู้นำศรีลังกาได้เรียกร้องให้อังกฤษยอมมอบเอกราชอย่างสมบูรณ์แก่ศรีลังกา รัฐบาลอังกฤษเห็นว่าสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ถ้าอังกฤษยังคงถือมั่นต่อไปความยุ่งยากก็จะมีที่สิ้นสุด แต่ถ้าอังกฤษยอมมอบเอกราชแก่ชาวศรีลังกาอย่างเต็มที่ อย่างน้อยศรีลังกาก็จะเป็นมิตรที่ดีของอังกฤษต่อไป ด้วยเหตุนี้อังกฤษจึงประกาศ พ.ร.บ.มอบเอกราชแก่ศรีลังกาอย่างสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1947¹¹

ศรีลังกาในโลกรปัจจุบัน

1. การเมืองการปกครอง

การเมืองของศรีลังกายหลังจากได้รับเอกราช

หลังจากที่ศรีลังกาได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1948 แล้ว ศรีลังกามีการปกครองประเทศตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีลักษณะคล้ายรัฐธรรมนูญการปกครองของอังกฤษ คือฝ่ายบริหารมาจากรัฐสภาและรับผิดชอบต่อรัฐสภา รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิก 2 สภา คือสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกมาจากประชาชนเป็นผู้เลือก อีกสภาหนึ่งคือ สภาสูง สมาชิกมาจากผู้สำเร็จราชการจะเป็นผู้เสนอชื่อบุคคลจำนวนหนึ่ง แล้วให้สมาชิกสภาผู้แทนเป็นผู้เลือก ผู้สำเร็จราชการดำรงตำแหน่งในฐานะเป็นตัวแทนของกษัตริย์อังกฤษ นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้เสนอชื่อบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ และกษัตริย์อังกฤษจะเป็นผู้แต่งตั้ง ผู้สำเร็จราชการมิได้มีอำนาจในทางบริหาร เป็นแต่เพียงทำหน้าที่ประมุขของประเทศเท่านั้น การที่กษัตริย์อังกฤษเป็นผู้แต่งตั้งก็เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างอังกฤษกับศรีลังกา และในฐานะที่ศรีลังกาเป็นประเทศสมาชิกเครือจักรภพ

การเมืองของศรีลังกายหลังจากได้รับเอกราชดำเนินไปด้วยดี ทั้งนี้เนื่องมาจากนักการเมืองของศรีลังกามีประสบการณ์ทางการเมืองอยู่มาก และส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูงจากอังกฤษ ฉะนั้นจึงมีแนวความคิดแบบอังกฤษ¹²

รัฐบาลศรีลังกาที่ตั้งขึ้นภายหลังจากได้รับเอกราชดำเนินไปด้วยดี ทั้งนี้เนื่องมาจากนักการเมืองของศรีลังกามีประสบการณ์ทางการเมืองอยู่มาก และส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูงจากอังกฤษ และยังถือว่าอังกฤษเป็นผู้นำของศรีลังกาคำนวณผลประโยชน์ของอังกฤษในศรีลังกาก็ยังคงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะธุรกิจทางเกษตรและอุตสาหกรรม นอกจากนั้นอังกฤษยังตั้งฐานทัพไว้ในศรีลังกาต่อไปได้

การที่รัฐบาลศรีลังกายังผูกพันกับอังกฤษอย่างแน่นแฟ้น ทำให้ฝ่ายค้านไม่พอใจ เพราะต้องการที่จะให้ศรีลังกามีอิสระในการดำเนินนโยบายด้วยตนเองอย่างเต็มที่

อีกประการหนึ่งเป็นเพราะพวกรัฐบาลถูกขาคัดใน กลุ่มชนชั้นร่ำรวยและสำเร็จการศึกษา จากอังกฤษเท่านั้น ทำให้ฝ่ายค้านไม่มีโอกาสได้เป็นรัฐบาล

พรรคการเมือง พรรคการเมืองที่สำคัญ ๆ ภายหลังได้รับเอกราชแล้วได้แก่ พรรคสหชาติ ซึ่งมีนายเสนานายะเกเป็นผู้นำพรรค พรรคนี้เป็นพรรคที่ใหญ่ที่สุด และเข้มแข็งที่สุด นอกจากนั้นเป็นพรรคเล็ก ๆ เช่น พรรคลังกา สัมมาสมาจิตต์ พรรคคอมมิวนิสต์ และพรรคหมีคองเกรสซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของชาวหมีหมี พรรคหมีคองเกรสไม่พอใจรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้ให้ความเสมอภาคแก่ชาวหมีหมีเท่าเทียมกับชาวสิงหล นโยบายของพรรคนี้คือต้องการรวมชนชาติหมีหมีและแยกตัวออกไปปกครองตนเอง จะพยายามต่อต้านชาวสิงหลทุกวิถีทางในการจำกัดสิทธิของชาวหมีหมี¹³

ปัญหาทางการเมือง ภายหลังได้รับเอกราช การเมืองของศรีลังกาภายหลังได้รับเอกราชแล้วมีปัญหาอยู่หลายประการ เช่น พรรคที่ก่อกำเนิดขึ้นในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชน เชื้อสายต่าง ๆ มักจะเน้นแก่นนโยบายที่จะต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ในกลุ่มของตน พรรคที่มีนโยบายไปทางซ้ายต้องการที่จะปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและโคบ ลินเชิง และยังมีนักการเมืองบางพวกที่ไม่ยอมร่วมกับพรรคใด โดยคอยดูว่าถ้าพรรคใดมี โอกาสจัดตั้งรัฐบาลก็จะไปร่วมกับพรรคนั้น

พรรคฝ่ายซ้ายในศรีลังการวมกันไม่คิดแต่มีแนวความคิดไปทางลัทธิมาร์กซิสต์ ยังไม่สามารถรวมพลังกันได้เข้มแข็ง แต่ก็ได้รับความนิยมจากกรรมกรบางส่วน เช่น กรรมกรอุตสาหกรรม การค้า และขนส่งซึ่งรวมตัวกันเป็นสหภาพแรงงาน ภายใต้การ สนับสนุนของพรรคฝ่ายซ้าย 3 พรรคในบางครั้งพรรคฝ่ายซ้ายได้เป็นผู้นำในการประท้วง รัฐบาลและการนัดหยุดงานของกรรมกร

รัฐบาลของนายเสนานายะเก นายเสนานายะเกได้จัดตั้งรัฐบาลเมื่อปี ค.ศ. 1947 เมื่อพรรคของเขาได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง นายเสนานายะเกได้รับความ สำเร็จด้วยดีในการบริหารประเทศตลอดระยะเวลา 5 ปี นายเสนานายะเกเป็นผู้ที่ได้รับการ อบรมแบบตะวันตกและเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทในการต่อสู้เพื่อเอกราชของศรีลังกา จากผลงาน

ของเขาที่กระทำด้วยความจริงใจและเพื่อประเทศชาติจึงทำให้เขาได้รับการยกย่องว่าเป็น
บิดาแห่งชาติ ท่านผู้นี้เป็นสัญลักษณ์แห่งการรวมประเทศให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้กระทั่ง
ชาวทมิฬก็มีความนิยมต่อเขาเป็นอย่างมาก นายเสนาเป็นบุคคลที่เข้ากับคนทุกฝ่ายซึ่งขณะ
นั้นกำลังมีความแตกแยกกันอย่างรุนแรง เขาสามารถนำเอาชาวทมิฬเข้ามาร่วมรัฐบาลได้
แต่แล้วนายเสนาก็ถึงแก่อสัญกรรมอย่างกะทันหันเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1952 หลังจาก
นั้นบุตรชายของนายเสนา ก็ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้นำพรรคสหแห่งชาติ
ไปจนกระทั่งสิ้นสุดวาระของรัฐบาลเมื่อปี ค.ศ. 1956 พรรคสหชาติก็ไม่สามารถกู้ชื่อ
เสียงกลับคืนมาเหมือนเมื่อสมัยนายเสนา นายเเกเป็นผู้นำอีกเลย¹⁴

ในปี ค.ศ. 1956 นายบันคาราไนเก ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนเขา
ประสบปัญหาอย่างมากมายเนื่องจากความแตกแยกของนักการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งพยายาม
บีบบังคับให้กระทำในสิ่งที่ตนต้องการ และปัญหาที่เรื้อรังมานานคือปัญหาความแตกแยก
ระหว่างชาวทมิฬกับชาวสิงหลอย่างรุนแรงจนทำให้เกิดการจลาจลหลายครั้ง นอกจากนั้น
กลุ่มผู้นำศาสนา ก็พยายามบีบบังคับตามความต้องการของตน เมื่อรัฐบาลไม่ยอมทำตามก็ใช้
วิธีการต่อต้าน เค้นขบวณและประท้วงต่าง ๆ นานา

ความแตกแยกทางการเมือง รัฐบาลของนายบันคาราไนเกไม่สามารถรักษา
ความสงบเรียบร้อยในประเทศได้ กลุ่มชนต่าง ๆ พยายามใช้ความรุนแรงเข้าต่อต้านรัฐบาล
และใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย เช่นการก่อการจลาจล การนัดหยุดงานและการฆาตกรรม
ทางการเมืองซึ่งเกิดขึ้นบ่อย ๆ ทำให้ความสามารถและกลายเป็นเครื่องมือของนักการเมือง
เมือง ความอ่อนแอของรัฐบาลทำให้คนในชาติแตกแยกกันอย่างรุนแรง และกลุ่มชนต่าง ๆ
ยกพวกเข้าปะทะกัน ในที่สุดรัฐบาลก็จำเป็นต้องประกาศภาวะฉุกเฉิน และเรียกทหารเข้า
ควบคุมสถานการณ์

นายบันคาราไนเกผู้นี้ เป็นบุคคลที่มีความตั้งใจดีหลายอย่างเพื่อประเทศชาติ
เขาพยายามเปลี่ยนแปลงระบบเก่าไปสู่ระบบใหม่ เพื่อให้ความเสมอภาคและความเป็นธรรม
แก่ประชาชน ผลงานที่เด่นในสมัยของเขาอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความสำเร็จในการเชิดชูยกย่อง

ชาวสิงหลและพุทธศาสนา แต่ผลร้ายที่ตามมาก็คือความแตกแยกระหว่างชาวสิงหลกับชนชาติส่วนน้อยโดยเฉพาะชาวหมีฟ แต่เขาพยายามแก้ไขปัญหาความแตกแยกดังกล่าวโดยพยายามปกป้องสิทธิของชนกลุ่มน้อยในทางการเมือง แต่การกระทำของเขาทำให้ชาวสิงหลเบียดเบียนไม่เข้าใจและโกรธแค้น จึงวางแผนกำจัดเขาโดยวิธีฆาตกรรม ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1959 พระภิกษุรูปหนึ่งก็บุกเข้าสังหารนายบันคาราในเก

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1960 ได้มีการเลือกตั้งกันอีกครั้งหนึ่ง ผลจากการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่มีพรรคใดได้รับเสียงข้างมากในสภาได้โดยเด็ดขาดพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้ พรรคสหแห่งชาติกับพรรคอิสลามศรีลังกาซึ่งเป็นพรรคใหญ่ 2 พรรค กำลังเป็นคู่แข่งกัน แต่พรรคสหแห่งชาติได้จำนวนสมาชิกมากอันดับหนึ่งและได้จัดตั้งรัฐบาล แต่ก็อยู่ได้ไม่นาน เพราะมีเสียงสนับสนุนในสภาไม่เพียงพอ รัฐบาลจึงยุบสภาและให้มีการเลือกตั้งกันใหม่เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1960

หลังจากที่นายบันคาราในเก หัวหน้าพรรคอิสลามศรีลังกาถูกฆาตกรรมไปแล้ว ภริยาหม้ายของเขาคือศิริมาโวบันคาราในเก ได้ขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคแทน และด้วยอิทธิพลของนายบันคาราในเก จึงทำให้พรรคนี้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1960 เป็นผลให้นางศิริมาโว บันคาราในเก ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นับว่าเป็นนายกรัฐมนตรีสตรีคนแรกของโลก¹⁵

หลังจากตั้งรัฐบาลแล้วรัฐบาลพยายามในนโยบายนำภาษาสิงหลเป็นภาษาราชการต่อไปอีก ทำให้เกิดขัดแย้งอย่างรุนแรงกับชาวหมีฟ รัฐบาลใช้วิธีบังคับไม่ยอมประนีประนอม จึงเกิดจลาจลวุ่นวาย ทำให้รัฐบาลต้องประกาศภาวะฉุกเฉินและสั่งทหารเข้าปราบจลาจลตั้งแต่วันที่ ค.ศ. 1961 เรื่อยไปจนถึงปี 1963

ในปี ค.ศ. 1965 ศรีลังกาได้มีการเลือกตั้งทั่วไปอีกครั้งหนึ่ง การเลือกตั้งครั้งนี้พรรครัฐบาลคือพรรคศรีลังกาเป็นฝ่ายพ่ายแพ้แก่พรรคสหแห่งชาติซึ่งร่วมมือกับพรรคที่เกินสายกลางเอาชนะรัฐบาลได้สำเร็จ จากนั้นพรรคสหแห่งชาติจึงได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นโดยมีนายทักเดเสนา นายเยเกซึ่งเป็นบุตรชายของนายเสนา นายเยเกคือตนายกรัฐมนตรีผู้ล่วงลับของศรีลังกาขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี¹⁶

ทางฝ่ายนางบันคารา ในเก็กังไม่ยอมแพ้ต่อการเมือง นางได้ร่วมมือกับพรรคฝ่ายซ้ายหลายพรรคเอาชนะการเลือกตั้งในปี 1970 นางบันคาราในเก ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 แต่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้ ในปี 1971 มีการก่อการจลาจลโดยใช้กำลังอาวุธเพราะไม่พอใจที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาของสังคมได้ รัฐบาลจึงลงมือปราบปรามและประกาศภาวะฉุกเฉินเรื่อยมา

ตั้งแต่ปี 1970 เป็นต้นไป รัฐบาลนางบันคาราในเก ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายไปทางสังคมนิยม ทั้งนี้เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ทรุดโทรมและความแตกแยกภายในชาติเป็นไปอย่างรุนแรง รัฐบาลจึงจำเป็นต้องใช้อำนาจเผด็จการ เข้าควบคุมฝ่ายค้าน

รัฐธรรมนูญปัจจุบัน ในปี ค.ศ. 1972 รัฐบาลได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ซึ่งเปลี่ยนชื่อจากประเทศลังกาเป็นสาธารณรัฐศรีลังกา ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ยกเลิกตำแหน่งผู้สำเร็จราชการซึ่งแต่งตั้งโดยกษัตริย์อังกฤษ และเปลี่ยนมาเป็นตำแหน่งประธานาธิบดี นายวิลเลียม โกปัลลวะ ผู้สำเร็จราชการของศรีลังกาคนสุดท้ายได้รับแต่งตั้งเป็นประธานาธิบดีของศรีลังกา และศรีลังกาก็ยังเป็นสมาชิกของประเทศเครือจักรภพต่อไปอีก

รัฐธรรมนูญใหม่มีสาระโดยย่อ ๆ คือ ประมุขของประเทศคือประธานาธิบดีจะทำหน้าที่คล้าย ๆ กับผู้สำเร็จราชการซึ่งเป็นตำแหน่งที่ยกเลิกไปแล้ว นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้แต่งตั้งประธานาธิบดีฝ่ายบริหาร ประกอบ ด้วยนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาลรับผิดชอบต่อสภาซึ่งมีอยู่สองสภาเดียว เรียกว่าสภาแห่งชาติ สมาชิกสภาแห่งชาติได้รับเลือกจากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอยู่ในวาระ 6 ปี

อำนาจตุลาการ ประกอบด้วยศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ และศาลชั้นต้นนอกจากนั้นยังมีตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีจะเป็นผู้พิจารณาและตีความรัฐธรรมนูญอีกด้วย

ทางด้านการปกครอง ศรีลังกาแบ่งการปกครองออกเป็น 22 จังหวัด แต่ละจังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งได้รับแต่งตั้งจากรัฐบาลกลางเป็นผู้ปกครอง การปกครองในระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านจะมีคณะกรรมการอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านทำหน้าที่ควบคุมฝ่ายปกครอง การปกครองโดยมีคณะกรรมการท้องถิ่นดำเนินการนั้นเป็นวิธีที่เคยใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณซึ่งกษัตริย์ของศรีลังกาได้มอบให้คณะกรรมการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้พิจารณาคดีต่าง ๆ ยกเว้นคดีอาชญากรรมที่ร้ายแรง

การเมืองปัจจุบัน รัฐบาลของนางสิริมาโว บันคาราโนเก เป็นรัฐบาลผสมประกอบด้วย พรรคการเมืองต่าง ๆ หลายพรรคโดยเฉพาะพรรคฝ่ายซ้ายได้ดำเนินนโยบายมุ่งไปทาง สังคมนิยม ในช่วงระยะ 5 ปี นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1971 เป็นต้นไปรัฐบาลประสบความสำเร็จ หลายอย่างในการพัฒนาประเทศ เช่นออกกฎหมายปฏิรูปที่ดินกำหนดผู้ยึดครองที่ดินได้มากที่สุด คนละไม่เกิน 50 เอเคอร์ และมีบ้านได้ไม่เกินกว่า 1 หลัง ขยายการค้าและอุตสาหกรรม ของรัฐ ปฏิรูปกฎหมาย ฯลฯ แต่เนื่องจากรัฐบาลประกอบด้วยหลายพรรค ฉะนั้นรัฐมนตรี ในคณะรัฐบาลมักจะทะเลาะกันเองบ่อย ๆ จนบางครั้งนางสิริมาโวต้องปลดรัฐมนตรีบางคน ออกจากตำแหน่ง

ต้นปี ค.ศ. 1975 นางสิริมาโวต้องพบปัญหาการเรียกร้องจากกรรมกรซึ่งต้องการ ค่าแรงเพิ่ม รวมทั้งสหภาพการค้าเรียกร้องให้โอนธนาคาร โรงงานอุตสาหกรรมและธุรกิจ ต่าง ๆ เป็นของรัฐ¹⁷

ขณะที่เหตุการณ์กำลังยุ่งเหยิงอยู่นั้น รัฐบาลก็ใกล้จะหมดวาระในปี ค.ศ. 1977 พรรครัฐบาลกลัวว่าจะเตรียมเลือกตั้งไม่ทัน เพราะคะแนนนิยมรัฐบาลของประชาชนตกต่ำ ลงไปทุกที่ พรรคฝ่ายค้านคัดค้านรัฐบาลอย่างรุนแรงในกรณีที่ย้ายการเลือกตั้งออกไป ต้นปี ค.ศ. 1976 ได้เกิดเหตุร้ายแรงขึ้นอีกครั้งระหว่างชาวสิงหลกับชาวหมีที่ไคยกพวกเข้า ปะทะกันมาคเจ็บล้มตายไปหลายคนทำให้รัฐบาลต้องประกาศภาวะฉุกเฉินและห้ามราษฎร ออกจากบ้านในเวลาที่กำหนด¹⁸

ในการเลือกตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1977 พรรครัฐบาลประสบความสำเร็จ แพ้อย่างย่อยยับได้รับเลือกเพียง 8 ที่นั่ง ขณะที่พรรคสหแห่งชาติได้รับเลือกมากที่สุดได้ที่นั่ง 139 ที่นั่ง รองลงไปคือพรรคแนวร่วมหมีที่เสรีได้ 16 ที่นั่ง การที่นางสิริมาโว บันคาราโนเก พ่ายแพ้อย่างมากมายเช่นนี้เนื่องมาจากบริหารประเทศมา 7 ปี แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหា ต่าง ๆ ที่สำคัญเช่น

1. ไม่สามารถแก้ไขปัญหาค่าราคาสินค้าสูงได้
2. ประชากรว่างงานมาก

3. ระหว่างประกาศใช้ภาวะฉุกเฉิน รัฐบาลได้ริกรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน นอกจากนั้นยังมีการคอร์รัปชันในวงราชการอยู่มาก

4. การสไตรค์ของกรรมกร พนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการมีอยู่บ่อยครั้ง

5. ความแตกแยกในคณะรัฐมนตรี

ภายหลังจากการเลือกตั้งปี ค.ศ. 1977 นายชัยวัชนะ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ส่วนนางศิริมาโว บันการาในเก เป็นหัวหน้าฝ่ายค้านในสภา ปัญหาการเมืองในช่วงระยะนี้ของศรีลังกาคือขบถเถาหลง แต่รัฐบาลกลับพบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาเงินเฟ้อ นอกจากนั้นปัญหาเรื่องชาวทมิฬก็ยังเป็นปัญหาใหญ่ที่รัฐบาลจะต้องคอยแก้ไขกันต่อไป¹⁹

2. เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจศรีลังกาขึ้นอยู่กับผลิตทางเกษตรที่สำคัญอยู่ 3 อย่างคือ 1 ชา

2. ยางพารา 3. มะพร้าว รายได้จากการส่งสินค้าทั้งสามไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ทำให้มีเงินตราเข้าประเทศ แต่รัฐบาลก็ต้องนำเอารายได้นี้ไปซื้ออาหารเลี้ยงพลเมือง เนื่องจากศรีลังกาผลิตอาหารได้ไม่เพียงพอ อาหารที่ซื้อจากต่างประเทศมากที่สุดคือ ข้าว ซึ่งส่วนใหญ่ซื้อจากจีน พม่า ไทย รัฐบาลเร่งส่งเสริมการปลูกชา ยางพารา และมะพร้าวอย่างจริงจัง เพราะเป็นรายได้หลักของประเทศ รัฐบาลสนับสนุนให้ประชาชนโค่นพันธุ์ไม้เก่า ๆ ลง เพื่อปลูกพันธุ์ใหม่ซึ่งดีกว่าพันธุ์เก่า

ขณะเดียวกันประชากรศรีลังกาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากจำนวน 8 ล้านคนในปี ค.ศ. 1953 เป็น 13 ล้านคนในปี ค.ศ. 1972 ระหว่างปี ค.ศ. 1946 - 1958 ประชากรเพิ่มขึ้น 3 ล้านคนในขณะที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากการเพาะปลูกเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

มาตรฐานการครองชีพยังไม่ค่อยดีขึ้น รัฐบาลพยายามขยายเนื้อที่การเพาะปลูก โดยปรับปรุงบริเวณที่แห้งแล้งให้กลายเป็นพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการจูงใจให้ประชาชนได้เข้าไปอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร

ประชากรศรีลังกาประกอบอาชีพประเภทต่าง ๆ โดยประมาณดังนี้
เกษตร 50% ล่าสัตว์ ประมง และหาของป่า 3% อุตสาหกรรมและเหมืองแร่ 11% การค้า ขนส่ง ธนาคาร 21% บริการ ข้าราชการ แพทย์ ครู ตำรวจ ทหาร และทำงานในครอบครัว 15%

การเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ของศรีลังกาปลูกชา ยางพารา และมะพร้าวคิดเป็น 60% ของเกษตรกรทั้งหมด ที่เหลืออีกนั้นปลูกพืชอย่างอื่น และประมาณกันว่าเนื้อที่ $\frac{3}{4}$ ของพื้นที่เพาะปลูกของศรีลังกาใช้เพื่อการเพาะปลูก 3 ประเภท ดังกล่าว ฉะนั้นจึงไม่เป็นการแปลกประหลาดแต่อย่างใด ที่ศรีลังกาขาดแคลนอาหารเพื่อใช้บริโภคสำหรับในประเทศ

ชา ชาเป็นพืชที่มีความสำคัญมากที่สุดของศรีลังกา ปริมาณสินค้าที่ส่งออกราว $\frac{2}{3}$ เป็นสินค้าประเภทชา ศรีลังกาเป็นประเทศที่ผลิตชาได้มากเป็นอันดับ 2 ของโลก หรือประมาณ 30% ของจำนวนชาที่ส่งออกขายในตลาดโลกส่วนประเทศที่ผลิตได้มากที่สุดในโลกคืออินเดีย

ชาเป็นพืชที่ปลูกกันอย่างกว้างขวางตั้งแต่สมัยที่อังกฤษปกครองศรีลังกาในสมัยนั้น เจ้าของไรชาส่วนใหญ่เป็นชาวอังกฤษ หรือไม่ก็เป็นเจ้าของร่วมกันระหว่างชาวอังกฤษกับชาวพื้นเมือง สมัยที่อังกฤษปกครองศรีลังกาไรชาแต่ละแห่งมีเนื้อที่ใหญ่มากเทียบได้กับอาณาจักรเล็ก ๆ ที่เดียว ในอาณัติเขตไรชาขนาดใหญ่เหล่านี้มีทั้งโรงเรียน โรงเลี้ยงเด็ก โบสถ์ ร้านค้า มีคนทำงานถึง 1500 คน และเนื้อที่ปลูกชาประมาณ 1400 เอเคอร์

เมื่อศรีลังกาได้รับเอกราช ชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของไรชานี้จำนวนมากได้ลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากรัฐบาลศรีลังกามีนโยบายที่จะให้ชาวพื้นเมืองได้เป็นเจ้าของไร ฉะนั้นคนงานชาวพื้นเมืองที่เคยเป็นคนงานในไรชา จึงเลื่อนขึ้นมาเป็นนายใหญ่ รัฐบาลออก

กฎหมายบังคับให้บริษัทไร้อาของชาวต่างประเทศจะต้องขายหุ้นให้แก่ชาวศรีลังกา เพื่อชาวศรีลังกาจะได้มีส่วนเป็นเจ้าของไร้อย่างน้อย²⁰

ยางพารา ยางพาราเป็นพืชที่มีความสำคัญอันดับ 2 ของศรีลังกา และทำรายได้ให้แก่ประเทศในปีละมากกว่า 15% และแต่ละปีศรีลังกาจะผลิตยางได้ไม่ต่ำกว่า 100,000 ตัน ส่วนใหญ่จะส่งไปขายให้แก่สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแลกกับการที่ศรีลังกาซื้อข้าวจากจีน ศรีลังกามีการนำยางไปผลิตเป็นอุตสาหกรรมแห่งแรกในเอเชีย

ศรีลังกาได้ทดลองปลูกยางครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1876 ปรากฏได้ผลดีเพราะดินฟ้าอากาศร้อนชื้นเหมาะแก่การเพาะปลูกยิ่งนัก ส่วนพันธุ์ที่นำมาปลูกในศรีลังกาคือพันธุ์ที่นำมาจากอเมริกาใต้ โดยนำเมล็ดจากอเมริกาใต้ไปปลูกที่อังกฤษพอขึ้นเป็นต้นอ่อนจึงนำไปปลูกที่ศรีลังกาได้รับผลดีดังกล่าวพันธุ์ยางจากศรีลังกาซึ่งแพร่หลายไปยังประเทศอื่น ๆ ในเอเชียอาคเนย์เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย

มะพร้าว มะพร้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 ของศรีลังกาเป็นพืชที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศมากเป็นอันดับ 3 หรือประมาณ 14% ของมูลค่าของสินค้าออกทั้งหมด เนื้อที่ที่ใช้เพาะปลูกมะพร้าวทั้งประเทศมีอยู่ประมาณมากกว่า 1 ล้านเอเคอร์ ส่วนใหญ่จะปลูกกระจัดกระจายทั่วประเทศ มะพร้าวเป็นพืชที่ใช้ในชีวิตประจำวันของชาวศรีลังกาอยู่มาก เช่น ใช้ประกอบอาหารเป็นเครื่องเคียง ชี้ออก เลื่อ น้ำมัน และใช้กันในครอบครัว ประมาณ 40% ของผลผลิตทั้งหมดใช้เพื่อการบริโภคภายในประเทศ

นอกเหนือไปจากพืชทั้งสามประเภทดังกล่าวแล้ว ยังมีพืชอื่น ๆ อีกได้แก่ โกโก้ อมเชบ หนาม ตะไคร้หอม พริกไทย จันทน์เทศ ยาสสูบ ฯลฯ พืชดังกล่าวนี้ทำรายได้ให้แก่ประเทศไม่มากนัก

อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมของศรีลังกาไม่ค่อยก้าวหน้าเท่าใดนัก เพราะยังมีผู้น้อยรัฐบาลพยายามกระตุ้นให้ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในระยะแรกเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและคนงานทั้งหมดไม่เกิน 60,000 คนภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาล จึงได้ประกาศใช้ พ.ร.บ. สนับสนุนอุตสาหกรรมเมื่อปี ค.ศ. 1955 ทำให้ศรีลังกามีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกหลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา น้ำมันพืช ซี.เค.พี. คลอริน กระดาษ เครื่องหนัง ซีเมนต์ ไม้อัด

เหมืองแร่ เหมืองแร่ที่ใหญ่ที่สุดของศรีลังกา คือ เหมืองแร่แกรไฟท์และแร่ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือเพชรพลอย เป็นสินค้าออกที่สำคัญของประเทศ พลอยของศรีลังกาเป็นที่นิยมแก่ชาวต่างประเทศเพราะมีความสวยงามมาก นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปโคลอมโบ และแคนดี จะพบว่า มีร้านขายพลอยอยู่ทั่วไป พลอยที่สำคัญได้แก่ หัสมิ บุษราคัม โกเมน เพทาย ฯลฯ

ปัจจุบัน มีการลงทุนขุดแร่โมนาไซต์ และแร่เหล็กที่มีคุณภาพสูงอยู่ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศ²¹

ปัญหาและการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ในสมัยรัฐบาลของนายเสนานายะเก เศรษฐกิจของศรีลังกากระเตื้องขึ้นมาก รัฐบาลมีโครงการหลายอย่างเพื่อมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญของรัฐบาลคือการขยายงานทางค่านเกษตร ปัญหาที่สำคัญของศรีลังกา คือการผลิตข้าวไม่เพียงพอแก่การบริโภคภายในประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องวางนโยบายผลิตข้าวให้เพียงพอ จึงลงมือช่วยเหลือชาวไร่ชาวนา จัดหาที่ดินซึ่งรกร้างว่างเปล่า มาพัฒนาให้เป็นแหล่งเพาะปลูก มีการจัดสร้างและบูรณะระบบชลประทาน ขยายการกักเก็บน้ำตามริมฝั่งทะเลและการปฏิรูปที่ดิน

รัฐได้ร่วมมือกับสมาคมต่าง ๆ เพื่อกำปรประกันราคาขายสินค้าที่เป็นผลผลิตของชาวไร่ชาวนา รัฐบาลส่งเสริมการใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์ในการผลิตเพื่อให้ที่ดินได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ โครงการที่ใหญ่ที่สุดคือโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในแม่น้ำ กัล โอเยทางภาคตะวันออกของศรีลังกา โครงการนี้ได้ ประโยชน์หลายอย่าง เช่นการใช้พลังงานผลิตกระแสไฟฟ้า พัฒนาระบบชลประทาน ทำให้เกิดประโยชน์ในการทำไร่อ้อย ฝ้ายในพื้นที่อันกว้างขวาง และยังมีผลพลอยได้จากการเกิดโรงงานอุตสาหกรรมเล็ก ๆ ขึ้นอีกหลายแห่ง

ในขณะที่รัฐบาลพยายามพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคงอยู่นั้น ศรีลังกาต้องประสบปัญหาทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง หลังปี ค.ศ. 1950 รัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจโดยใช้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม คือมีนโยบายเปิดประตูกว้างเพื่อให้ต่างประเทศมาลงทุน แต่ไม่ได้ผลและชาวต่างประเทศไม่ค่อยสนใจที่จะมาลงทุนในศรีลังกา นอกจากนี้รัฐบาลใช้วิธีการเก็บภาษีแบบเสรี จึงมีผลทำให้สินค้าฟุ่มเฟือยทะลักเข้าสู่ประเทศ กลับเป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจ จะมีผลก็แต่เฉพาะบุคคลบางกลุ่มเท่านั้นซึ่งมีโอกาสใช้ของฟุ่มเฟือยและมีฐานะร่ำรวยจากการค้าสินค้าฟุ่มเฟือย

ในตอนแรกรัฐบาลไม่มีแผนเศรษฐกิจที่แน่นอน และไม่มีเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่แน่นอน ไม่มีองค์กรส่วนกลางที่จะศึกษาเรื่องเศรษฐกิจและวางแผนในการที่จะใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์หรือคอยแนะแนวทางต่าง ๆ ให้กระทรวงทบวงกรมได้ตัดสินใจดำเนินงานในทางที่ถูกต้อง ต่อมาในระยะหลังจึงได้มีการจัดตั้งสำนักงานวางแผนซึ่งได้เสนอโครงการการลงทุนในช่วง 6 ปี สำนักงานวางแผนจะเป็นผู้พิจารณาและรับเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ทางการเมืองอย่างมากมาย เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศในระยะยาว

หลังจากที่นายเสนานายะเถถึงแก่กรรมเมื่อปี 1952 ไปแล้ว ศรีลังกาเผชิญวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง รัฐบาลขาดแคลนเงินงบประมาณที่จะนำมาพัฒนาประเทศ ขณะที่ประชาชนเพิ่มขึ้นปีละ 2.8% ต่อปี รายจ่ายส่วนใหญ่ คือ การซื้อข้าวจากต่างประเทศ รัฐบาลจึงใช้นโยบายลดการซื้อข้าวจากต่างประเทศลงและขึ้นราคาข้าว ผลก็คือประชาชนเดือดร้อนและโจมตีรัฐบาลอย่างหนัก จนมีผลทำให้รัฐบาลต้องลาออกไป

ปัญหาเศรษฐกิจได้กลายเป็นปัญหาใหม่ที่พรรคฝ่ายค้านหยิบยกมาโจมตีรัฐบาลอยู่ตลอดเวลา การที่รัฐบาลใช้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีแต่ต้องประสบความล้มเหลว จึงเป็นโอกาสที่พรรคฝ่ายซ้ายเช่น พรรคสังคมนิยม พรรคคอมมิวนิสต์ต่างได้โฆษณาหลักการของตน ซึ่งเน้นนโยบายสังคมนิยม ประชาชนเริ่มหันไปสนับสนุนพรรคฝ่ายซ้าย พรรครัฐบาลจึงจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายหันไปรับแนวทางสังคมนิยมของฝ่ายซ้ายมากขึ้นเรื่อย ๆ

รัฐบาลได้เข้าดำเนินธุรกิจใหญ่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก เช่นกิจการรถไฟโดยสารประจำทางทั่วประเทศ กิจการขนส่ง การท่าเรือ รัฐบาลได้เข้าสำรวจรายรับรายจ่ายของโรงงานอุตสาหกรรมโดยได้รับความช่วยเหลือจากประเทศคอมมิวนิสต์ รัฐบาลได้จัดตั้งโรงงานปั่นฝ้ายโดยได้รับความช่วยเหลือจากสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลพยายามป้องกันมิให้ใช้ระบบผูกขาดธุรกิจที่จำเป็นแก่ประชาชนทำให้ธุรกิจของเอกชนเริ่มซบเซา รัฐบาลพยายามขยายงานทางด้านธุรกิจโดยเข้าไปทำแทนเอกชนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

นโยบายเศรษฐกิจสมัยนางมันคาราในเก สมัยรัฐบาลนางมันคารา ในเก รัฐบาลได้เข้าควบคุมเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางและเข้มงวดยิ่งขึ้น เข้าควบคุมการค้าที่ผลโดยรัฐเป็นผู้ผูกขาดดำเนินการเอง รัฐบาลเข้าควบคุมการขนส่งสินค้าอย่างเข้มงวด เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมภายในประเทศเพื่อให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้

นอกจากรัฐบาลจะควบคุมธุรกิจในเมืองแล้ว รัฐบาลยังดำเนินธุรกิจในห้องอื่นอีกด้วย ในปี ค.ศ. 1962 รัฐบาลเริ่มงานธุรกิจเกี่ยวกับการประกัน ในตอนแรกประกันชีวิตก่อน ตอนหลังจึงได้ประกันเรื่องอื่น ๆ ด้วย ในปี ค.ศ. 1964 รัฐบาลจัดตั้งบริษัทโทรเลียมแห่งชาติขึ้นเพื่อดำเนินธุรกิจการค้าน้ำมันเอง การที่รัฐบาลผูกขาดการค้าน้ำมันในประเทศจึงทำให้บริษัทน้ำมันของเอกชนรายใหญ่ ๆ เช่น เอสโซ่ คาลเท็ก เชลล์ พากันประท้วงเนื่องจากไม่อาจแข่งขันสู้รัฐบาลได้ ทำให้รัฐบาลสหรัฐและอังกฤษยื่นประท้วงต่อรัฐบาลศรีลังกา รัฐบาลศรีลังกาไม่สนใจคำประท้วง แต่หันไปซื้อน้ำมันจากโซเวียต ภูเมเนียว และสาธารณรัฐอาหรับ แอลจีเรีย ทำให้เห็นว่ารัฐบาลศรีลังกาพยายามดำเนินนโยบายการค้าให้หลุดพ้นจากอิทธิพลของตะวันตก และเพื่อเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น²²

การนำเข้าญี่ปุ่น ในระหว่างปี ค.ศ. 1974 - 1975 ศรีลังกาประสบภาวะเศรษฐกิจเงินเฟ้ออย่างรุนแรง มีผลทำให้การพัฒนาประเทศหยุดชะงัก สินค้าขาดแคลนและมีราคาสูง สินค้าออกที่เป็นอุตสาหกรรมไม่ได้ผลเต็มที่ เพราะผลผลิตภายในประเทศราคาสูง เช่น ชาและยางพารา เป็นต้น

ปัญหาเรื่องอาหารยังผลิตไม่เพียงพอ ในปี ค.ศ. 1974 รัฐบาลพยายามเจรจากับต่างประเทศเพื่อซื้อข้าว แบ่งในปีหนึ่ง ๆ ศรีลังกาต้องการข้าวจากนอกประเทศประมาณ 4 แสนตัน โดยซื้อจากจีนประมาณ 250,000 ตัน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนกับยางที่ศรีลังกาขายให้แก่จีน ซื้อข้าวจากประเทศไทยปีละประมาณ 95,000 ตัน จากปากีสถานประมาณ 55,000 ตัน

การที่ศรีลังกาผลิตอาหารได้ไม่เพียงพอ รัฐบาลจึงต้องใช้วิธีปันส่วนอาหารในประเทศ เช่น ข้าวกำหนดให้คนละ 6 ปอนด์ต่อสัปดาห์ น้ำตาลจะได้น้ำตาลคนละ 3 ปอนด์ต่อเดือน ฯลฯ²³

ภาวะเศรษฐกิจในช่วงปี 1975 - 1976 ของศรีลังกาไม่ดีขึ้น รายได้ประชาชาติได้เพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวกันราคาสินค้าสูงถึง 3.4% ศรีลังกาได้รับความกระทบกระเทือนจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของโลก รัฐบาลพยายามใช้นโยบายสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ โดยมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อปรับปรุงการเก็บภาษีเพื่อดึงดูดชาวต่างประเทศให้มาลงทุน

อย่างไรก็ตามการที่ยังมี พ.ร.บ. อนุญาตให้รัฐบาลเข้ายึดทรัพย์สินของเอกชนได้จึงเป็นอุปสรรคที่ทำให้ชาวต่างประเทศไม่ค่อยกล้าลงทุน

ในปี ค.ศ. 1976 เกิดภาวะแห้งแล้งทำให้นผลิตข้าวได้น้อยลง นอกจากปัญหาเรื่องดินฟ้าอากาศแล้ว ยังมีปัญหาเรื่องการบริหารของทางราชการซึ่งไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ เมื่อข้าราชการเข้าไปบริหารงานธุรกิจของประเทศ จึงทำให้การจัดการและการบริหารงานเรื่องข้าวขาดประสิทธิภาพไปด้วย

ในสมัยรัฐบาลชุดปัจจุบันคือ รัฐบาลของ น.เยชยวัชณะพยายามแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยเริ่มใช้ระบบเสรีบางอย่างจึงได้รับความสนใจจากชาวต่างประเทศ เช่น บริษัทจากสหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมนีตะวันตก ญี่ปุ่น เซคโกสโลวะเกีย และโซเวียต²⁴

รัฐบาลศรีลังกาพยายามแสวงหาเงินทุนจากต่างประเทศ โดยการขอความช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ เช่นกู้เงินจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย เพื่อนำมาใช้ในโรงงานผลิตปุ๋ย การสำรวจแหล่งน้ำมันโดยการลงทุนร่วมกับรัสเซียประเทศที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ศรีลังกา เช่น ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรต บาห์เรน คูเวต ฮอลันดา รัสเซีย สหรัฐ เยอรมนีตะวันตก เกาหลีเหนือ จีน อังกฤษ

นโยบายแก้ปัญหาเศรษฐกิจของศรีลังกาปัจจุบันซึ่งเป็นนโยบายหลักคือ ทำอย่างไรจึงจะผลิตอาหารให้พอเพียงเลี้ยงพลเมืองของคนได้อย่างพอเพียง ส่วนทางด้านอุตสาหกรรมนั้นจะต้องเร่งผลิตสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชนโดยด่วนและสินค้าเหล่านี้จะต้องมีราคาถูกด้วย

3. สังคมและวัฒนธรรม

พจนานุกรม

ประชากร ประเทศศรีลังกาประกอบด้วยชนเชื้อชาติใหญ่ ๆ อยู่ 2 เชื้อชาติคือ

1. ชาวลิงหล ประมาณร้อยละ 79 ของประชาชนทั้งหมดเป็นชาวลิงหล

ชาวลิงหลเป็นพวกที่อพยพมาจากทางเหนือของอินเดียมาอยู่ที่เกาะลังกาเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว ชาวลิงหลได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งที่เกาะลังกากระจัดกระจายทั่วไปยกเว้นทางภาคเหนือซึ่งเป็นดินแดนที่แห้งแล้ง ชาวลิงหลพูดภาษาลิงหลซึ่งมีภาษาคือภาษาอินโด-ยูโรเปียน

และได้รับอิทธิพลมาจากภาษาสันสกฤต ประมาณ 93% ของชาวสิงหลนับถือพุทธ ส่วนที่เหลือ นับถือคริสต์ ชาวสิงหลมีความภูมิใจในวัฒนธรรมของตนและมีความรู้สึกว่าเขาคือชนชั้นปกครอง ควบคุมการค้าและอุตสาหกรรม

2. ชาวทมิฬ ประมาณ 13% ของบุคคลพลเมืองศรีลังกาเป็นชาวทมิฬ พวกเขาได้วางชีวิตแยกตัวไปจากพวกสิงหลโดยเด็ดขาด พวกทมิฬเป็นชาวอินเดียภาคใต้ที่อพยพเข้ามาอยู่ในศรีลังกาภาคเหนือตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยอังกฤษเป็นผู้นำเข้ามาในฐานะเป็นกรรมกรรับจ้างทำงานในไร่ของอังกฤษ รัฐบาลศรีลังกาถือว่าชาวทมิฬเป็นประชากรของชาวอินเดีย ในขณะที่รัฐบาลอินเดียถือว่าชาวทมิฬเป็นประชาชนของศรีลังกา ชาวทมิฬส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือและภาคตะวันออกของประเทศ พวกเขาต้องต่อสู้กับชาวสิงหลเพื่อความอยู่รอดติดต่อกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ✕

ชาวทมิฬพูดภาษากราวิเคียน ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากภาษาสิงหลโดยสิ้นเชิง ชาวทมิฬส่วนใหญ่ถือฮินดู และประมาณร้อยละ 10 นับถือคริสต์ ชาวทมิฬไม่ค่อยได้รับการศึกษาและเป็นพลเมืองที่มีฐานะต่ำต้อยกว่าพวกสิงหล

3. ชนเชื้อชาติอื่น ๆ ได้แก่พวกมัลย์ พวกนี้ถืออิสลามมีอยู่ประมาณ 7% ของประชากรทั้งหมด ✕ สืบเชื้อสายมาจากพ่อค้าอาหรับซึ่งเข้ามาค้าขายเครื่องเทศเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 8 พวกพ่อค้าอาหรับได้แต่งงานกับชาวพื้นเมืองและตั้งชุมชนมุสลิมขึ้น ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ทางแถบชายฝั่งทะเลตะวันออก พวกมัลย์มีอยู่จำนวนมากที่เป็นเจ้าของร้านค้า และประกอบอาชีพค้าขายอยู่ในเมือง พูดภาษาสิงหลแต่บางส่วนก็พูดภาษาทมิฬ นอกจากนั้นยังมีประชาชนที่สืบเชื้อสายมาจากชนชาติต่าง ๆ และเป็นชนส่วนน้อย เช่นพวกชนชาติมาเลย์ อาฟกัน คัช จีน ฯลฯ²⁵

ปัญหาความแตกแยกระหว่างเชื้อชาติ ปัญหาความแตกแยกระหว่างเชื้อชาติที่นับว่าเป็นปัญหาร้ายแรงและเรื้อรังจนกระทั่งปัจจุบันก็คือปัญหาความแตกแยกระหว่างชาวสิงหล ชาวทมิฬ มูลเหตุแห่งความแตกแยกนอกเหนือไปจากชนชาติทั้งสองมีความแตกต่างกันในทางรูปร่างหน้าตา เชื้อชาติ ถิ่นกำเนิดภาษาและวัฒนธรรมแล้วยังมีปัญหามีมูลเหตุมาจากทางอื่น ๆ เช่น

1. ทางด้านการเมืองชาวหมิ่นไม่ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชาวสิงหลถือว่าพวกหมิ่นเป็นชนต่างดาว แต่ชาวหมิ่นถือว่าตนเป็นประชาชนของศรีลังกา เพราะเข้ามาอยู่นานแล้ว
2. ทางด้านการศึกษา รัฐมนตรีลังกามักบังคับให้โรงเรียนต่าง ๆ ทุกโรงเรียนต้องเรียนภาษาสิงหล ทำให้ชาวหมิ่นไม่พอใจ เพราะสมัยที่อยู่ใต้การปกครองของอังกฤษชาวหมิ่นยังมีสิทธิที่จะตั้งโรงเรียนสอนภาษาหมิ่นได้
3. รัฐบาลพยายามส่งเสริมเชิดชูพุทธศาสนาให้เป็นศาสนาประจำชาติ ซึ่งทำให้ความพอใจให้แก่ชาวสิงหล แต่ชาวหมิ่นไม่พอใจเนื่องจากตนเองถือฮินดู
4. มีการประกาศใช้ภาษาสิงหลเป็นภาษาของทางราชการภาษาเดียว ทำให้ชาวหมิ่นไม่พอใจ
5. ความรู้สึกเกลียดชังที่มีมาแต่ครั้งโบราณเรื่อยมาซึ่งทำให้ชนสองเชื้อชาติไม่สามารถรวมกันได้ ฯลฯ

ในปี ค.ศ. 1958 ความขัดแย้งได้ระเบิดขึ้นอย่างรุนแรงถึงขั้นยกพวกเข้าปะทะกันระหว่างชาวสิงหลกับชาวหมิ่น ปัญหาการต่อสู้ระหว่างชาวสิงหลกับชาวหมิ่นมีความรุนแรงตลอดมา พวกโกการ เมืองที่หาเสียงเลือกตั้ง ก็ต้องประกาศนโยบายเข้าข้างชาวหมิ่น ถ้าประกาศนโยบายให้ความเสมอภาคเท่ากัน ประชาชนชาวสิงหลก็ไม่เลือกนักการเมือง และพรรคการเมืองจึงกลัวเข้าไปนั่งในสภา

นายบันดาราในเกนายกรัฐมนตรีศรีลังกาผู้ซึ่งพยายามใช้นโยบายประนีประนอมระหว่างชาวสิงหลกับชาวศรีลังกา ไม่ยอมปฏิบัติตามการบีบบังคับของกลุ่มการเมืองและพวกพระที่ต้องการจะให้รัฐบาลเชิดชูและส่งเสริมพุทธศาสนา แต่ศาสนาเดียว ผลก็คือนายบันดาราในถูกพระรูปหนึ่งบุกเข้าสังหาร

ในระยะหลัง ๆ พรรคการเมืองของชาวหมิ่นพยายามใช้พรรคการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนของตนต่อรองกับรัฐบาลหรือเข้าร่วมกับรัฐบาลวิธีนี้ทำให้ชาวหมิ่นได้รับสิทธิและความเสมอภาคมากขึ้นกว่าแต่ก่อน อย่างไรก็ตามปัญหาการยกพวกเข้าปะทะกันระหว่างชาวสิงหลกับชาวหมิ่นก็ยังมีได้หมกไป ยังคงมีอยู่ถึงปัจจุบันนี้

ศาสนา ชาวสิงหลส่วนใหญ่ถือพุทธ ส่วนพวกทมิฬถือฮินดู พวกมัวส์และมลายูถืออิสลาม พวกเชื้อสายตะวันตกถือคริสต์ สถิติผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ มีดังนี้ พุทธ 64% ฮินดู 19% อิสลาม 6.5% คริสต์ 8.9% อื่น ๆ 1.6%

ความเชื่อแบบเก่า ตามเทพนิยายของศรีลังกาบอกว่า ชาวพื้นเมืองเดิมของศรีลังกาเป็นพวกยักษ์กับพวกนาค จึงมีการนับถือภูและปีศาจ คนในสมัยโบราณมีความเชื่อในเรื่องความดีความชั่ว ซึ่งมาในรูปของพลังธรรมชาติที่ลึกลับจึงมีการนับถือปีศาจบางคนและภูบางชนิด เช่น ภูเห่า เป็นต้น ต่อมาในตอนหลังประชาชนเปลี่ยนไปนับถือพุทธกับฮินดูแต่ก็ยังไม่ละทิ้งความเชื่อดั้งเดิม ทุกวันนี้ประชาชนยังมีความเชื่อกันว่าปีศาจแห่งความชั่วร้ายอาจจะนำความวิบัติความเจ็บป่วยมาให้แก่ประชาชน จึงมีการ เต้นรำเพื่อเอาใจปีศาจ นอกจากนั้นยังมีความเชื่อว่างูเห่าจะปกป้องท้าวทมิฬให้ถูกแคคเขาน้ำงูเห่ามีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับพระพุทธรูปเจ้าม้าง ผู้ที่ถือทั้งพุทธและฮินดูมีความเชื่อว่างูเห่าจะให้ความคุ้มครอง ฉะนั้นเมื่อชาวศรีลังกาพบงูเห่าจึงไม่ฆ่า เลยทำให้ชาวศรีลังกาถูกงูเห่ากัดตายอยู่บ่อย ๆ

✓ ความแตกแยกระหว่างผู้ถือศาสนา ชาวศรีลังกามักจะยกพวกเข้าปะทะกันและก่อการจลาจลอยู่บ่อย ๆ ซึ่งมีสาเหตุมาจากเรื่องศาสนาที่แตกต่างกันระหว่างชาวพุทธ ชาวฮินดู ชาวคริสต์ พวกชาวพุทธบางคนที่มีหัวรุนแรงพยายามโฆษณาให้ต่อต้าน ทุกศาสนาที่ไม่ใช่พุทธ โดยเฉพาะพวกฮินดูจะถูกต่อต้านมากกว่าศาสนาอื่น ๆ พวกฮินดูและพวกคริสต์บางกลุ่มถูกกดขี่มาเรื่อย ๆ เมื่อมีโอกาสก็ลงมือแก้แค้นอย่างบ้าเถื่อนบ้าง เป็นเหตุให้เกิดการฆ่ากันอย่างไม่นองเลือดและเป็นปัญหาใหญ่ที่รัฐบาลต้องแก้ไขอยู่ตลอดเวลา บางครั้งก็ต้องประกาศภาวะฉุกเฉินเพื่อเข้ารักษาความสงบ แต่บางครั้งเหตุการณ์ก็สงบเรียบร้อย แต่การที่ฝ่ายต่าง ๆ จะปรองคองสามัคคีกันนั้นดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก²⁶

การศึกษา ศรีลังกาเป็นประเทศที่ประชาชนได้รับการศึกษาคือแห่งหนึ่งในเอเชีย ประมาณว่าประชาชนศรีลังกาที่ได้รับการศึกษาภาคบังคับมีอยู่ระหว่าง 60 - 80% ชาวศรีลังกานิยมที่จะส่งบุตรหลานของตนไปเข้าเรียนในระดับสูงโดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยเพราะมีความหวังว่าการศึกษาระดับสูงจะทำให้มีโอกาสเข้ารับราชการได้ง่ายและหางานดี ๆ ทำโดยไม่ยากนัก

ปัจจุบันศรีลังกามีโรงเรียนประถมและมีมัธยมมากกว่า 1 หมื่นโรง มีนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนมากกว่า 2.5 ล้านคน ภายใต้กฎหมายปัจจุบัน นักเรียนมีสิทธิ์ที่จะเข้าโรงเรียนใดก็ได้ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับการอุปถัมภ์จากรัฐบาล โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติศาสนา ศรีลังกามีครูสอนตามสถานศึกษาทั่วประเทศประมาณกว่า 1 แสนคน

การศึกษาภาคบังคับ เด็ก ๆ จะเข้าเรียนเมื่อมีอายุอยู่ระหว่าง 5 - 14 ปี ยกเว้นในชนบทซึ่งเด็กบางคนมีบ้านไกลจากโรงเรียนมากก็อาจจะได้รับการยกเว้น

ระดับประถมศึกษาของศรีลังกากำหนดระยะเวลาเรียน 8 ปี หลังจากนั้นจึงเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งใช้เวลาอีก 4 ปี เมื่อจบจากโรงเรียนมัธยมแล้วอาจจะเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยทางสาขาอาชีพต่าง ๆ

ศรีลังกามีมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยหลายแห่ง ในปี ค.ศ. 1972 มหาวิทยาลัย 4 แห่ง และวิทยาลัยอีก 1 แห่ง รวมกันเป็นมหาวิทยาลัยเดียวกันเรียกว่ามหาวิทยาลัยแห่งศรีลังกา การศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยอังกฤษเป็นพื้นฐานไว้ โดยมีการจัดตั้งวิทยาลัยครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1870 สอนเกี่ยวกับทางค่านวิชาการศึกษา ในปี 1921 จัดตั้งวิทยาลัยซึ่งเป็นวิทยาลัยที่จัดระบบการสอนแบบอังกฤษและได้รับการพัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งกลายเป็นมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยในศรีลังกาปัจจุบันเปิดสอนวิชาต่าง ๆ หลายแขนงทั้งในระดับปริญญาตรี และการศึกษาหลังระดับปริญญาตรี สาขาวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในปัจจุบันเช่น ตะวันออกศึกษา ศิลปศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารการ กฏหมาย วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ แพทย์ ทันตแพทย์ วิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยที่สอนทางด้านพุทธศาสนาอีก 2 แห่ง²⁷

✓ ปัญหาทางการศึกษา ปัญหาทางการศึกษาที่สำคัญซึ่งมีผลให้มาทรฐานการศึกษาไม่ค่อยจะคืบหน้าได้แก่ปัญหาเรื่องชาวศรีลังกาที่มีความแตกแยกกันในเรื่องการใช้ภาษาทำให้เกิดการต่อสู้กันอย่างรุนแรงโดยเฉพาะในปี 1950 และปี 1960 การปะทะกันอย่างรุนแรงเนื่องมาจากรัฐบาลประกาศใช้ภาษาสิงหลเป็นภาษาราชการแก่ภาษาเดียว และเป็นภาษากลางที่ใช้สอนในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นภาษาเดียว ต่อมาในปี 1965 มีการจัดตั้งรัฐบาลผสมพรรคของชาวทมิฬมีส่วนร่วมในรัฐบาลจึงทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างชาวทมิฬกับชาวสิงหลค่อยบรรเทาลงไปรัฐบาลยอมรับเรื่องที่ทำให้โรงเรียนบางโรงเรียนเปิดสอนโดยใช้ภาษาทมิฬได้

ปัจจุบันนี้ภาษาอังกฤษมีผู้นิยมใช้น้อยลง แต่มหาวิทยาลัยแห่งศรีลังกายังใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้สอนอยู่บางวิชาเปิดสอนเป็นภาษาสิงหล ทำให้นักศึกษาที่ไม่ใช่ชาวสิงหลไม่ค่อยพอใจ พวกนี้ต้องการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ปัญหาเรื่องการใช้อังกฤษในมหาวิทยาลัยยังมีอยู่ในปัจจุบัน ในเมื่อเด็กนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมจากท้องถิ่นของตนเคยชินกับภาษาในท้องถิ่น ครั้นมาศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งสอนภาษาอังกฤษ ทำให้นักศึกษาซึ่งไม่คุ้นกับการใช้ภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยต้องได้รับความยากลำบากมีใช้น้อย

4. ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

ตั้งแต่ได้รับเอกราชเป็นต้นมาศรีลังกาประกาศนโยบายต่างประเทศแบบเป็นกลาง โดยการไม่เข้าผูกพันกับมหาอำนาจใด ๆ แต่ศรีลังกาได้รับความช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ โดยไม่มีข้อผูกพัน

ศรีลังกาเป็นประเทศสมาชิกประเทศกลุ่มโลกที่สาม ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่ประกาศนโยบายไม่ผูกพันกับมหาอำนาจใด ในปี ค.ศ. 1976 ศรีลังกาได้รับเป็นเจ้าภาพจัดประชุมกลุ่มประเทศโลกที่สามขึ้นที่โคลัมโบ โดยมีประเทศต่าง ๆ 45 ประเทศจากสมาชิกทั้งหมด 86 ประเทศเข้าร่วมประชุม การจัดประชุมดังกล่าวทำให้ศรีลังกามีบทบาทระหว่างประเทศที่เด่นชัด นายกรัฐมนตรีของศรีลังกาในขณะนั้นคือนางสิริมาโว บันดาราในเก ไคแนลงค่อ ที่ประชุมระหว่างประเทศว่าศรีลังกามีนโยบายต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยม และสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศในทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้นายกรัฐมนตรีศรีลังกายังได้เสนอต่อที่ประชุมให้ร่วมกันจัดตั้งธนาคารพิเศษขึ้นเพื่อช่วยเหลือประเทศที่กำลังพัฒนา

ศรีลังกาประกาศนโยบายคัดค้านการแผ่อิทธิพลของมหาอำนาจเข้าไปในมหาสมุทรอินเดีย (ซึ่งหมายถึงสหรัฐและรัสเซียกำลังแข่งขันทางบ้านอาหรับและส่งกองทัพอากาศเข้าไปในมหาสมุทรอินเดียอยู่ในขณะนี้) สนับสนุนประเทศต่าง ๆ ในการต่อสู้เพื่อเอกราชและอิสรภาพของตนในปัจจุบัน เช่น สนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาวผิวดำในโรดีเซีย นามิเบีย และอาฟริกาใต้ สนับสนุนการต่อสู้เพื่อสิทธิของชาวปาเลสไตน์ และประณามการที่อิสราเอลยึดครองดินแดนของอาหรับและไม่ยอมคืน นอกจากนี้ศรีลังกาส่งสนับสนุนการแก้ไข

ปัญหาพิพาทระหว่างประเทศโดยสันติอย่างแท้จริงในปัญหาระหว่างประเทศบางปัญหา ศรีลังกาจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อให้สองฝ่ายยุติความขัดแย้งกัน และศรีลังกายังประกาศสนับสนุนการเจรจาเพื่อลดกำลังอาวุธของมหาอำนาจอีกด้วย²⁸

การช่วยเหลือจากต่างประเทศ ผู้นำของประเทศศรีลังกามักจะเดินทางไปเยี่ยมประเทศต่าง ๆ อยู่นาน ๆ ประเทศศรีลังกาไม่มีข้อขัดแย้งกับประเทศใด ๆ หรือลัทธิการเมืองใด ฉะนั้นผู้นำของศรีลังกาจึงได้ไปเยี่ยมเยือนมิตรประเทศได้ทุกประเทศไม่ว่าจะอยู่ในค่ายใดหรือเป็นกลางนอกจากนี้ผู้นำจากนานาประเทศได้มาเยี่ยมศรีลังกาอยู่เสมอ

ศรีลังกาจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากต่างประเทศมาก เพราะศรีลังกาเป็นประเทศที่ยากจนแต่ศรีลังกาก็พยายามที่จะเป็นหัตถ์ด้วยลำแข้งของตนเอง ศรีลังกาสนิทสนมกับจีนเป็นพิเศษ และจีนได้ให้ศรีลังกาเงินโดยคิดดอกเบี้ยถูกเป็นพิเศษ แต่ความสัมพันธ์กับรัสเซียไม่ค่อยจะดีนักในปี ค.ศ. 1977 รัฐบาลศรีลังกากล่าวหาว่ารัสเซียเข้าแทรกแซงกิจการภายในประเทศของตน²⁹

สำหรับประเทศอื่น ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ศรีลังกาเช่น สหรัฐอาหรับเอมิเรต ได้ให้เงินกู้ เยอรมนีตะวันตกช่วยในการสร้างฉางเก็บข้าว อังกฤษและญี่ปุ่นให้เงินช่วยเหลือในโครงการชลประทานและการซื้อปุ๋ย สิงคโปร์ช่วยเหลือการจัดตั้งโรงงานผลิตแร่เงินนอกจากนี้ก็มีประเทศ เกาหลีเหนือ รัสเซีย ออสเตรเลีย ฮอลันดา สหรัฐ และกลุ่มประเทศอาหรับที่ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านการค้า ในรอบ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา

ศรีลังกามีความสัมพันธ์กับประเทศในเอเชียอาคเนย์ทั้งกลุ่มอาเซียนและอินโดจีน ศรีลังกามีนโยบายต่างประเทศ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเมื่อกลางปี ค.ศ. 1981 รัฐบาลศรีลังกาประกาศว่าจะสมัคร เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มอาเซียน คาดว่าทางกลุ่มอาเซียนคงจะไม่ขัดข้องแต่อย่างใด

เชิงอรรถที่ 9

1. สถานเอกอัครราชทูตศรีลังกาประจำประเทศไทย เอกสารเรื่องศรีลังกา
(พิมพ์โรเนียว) หน้า 1
2. Zeylanicus Ceylon between Orient and Occident p. 29
3. Ibid pp. 33 - 42
4. Ibid pp. 43 - 53
5. G.C. Mendis Ceylon Today and Yesterday p. 3
6. Ibid. pp. 3 - 4
7. Zeylanicus op. cit. pp. 62 - 69
8. S. Arasaratnam Ceylon pp. 148 - 151
9. Ibid pp. 152 - 166
10. Ibid pp. 167 - 172
11. Arcus John Tresidder Ceylon p. 113
12. S. Arasaratnam Ceylon pp. 148 - 151
13. Collier's Encyclopedia ol 5, 1962 p. 577
12. S. Arasaratnam Ceylon pp. 2 - 3
15. Collier's Encyclopedia op.cit. p. 677
16. Hugh Tinker South Asia A Short History p. 248
17. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1976, pp. 287 - 289
18. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1977, pp. 298 - 300
19. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1978, 308 - 310
20. Argus John Tresidder Ceylon pp. 136 & 142
21. Ibid pp. 143 - 149
22. Granby Onslow Asian Economic Development pp. 52 - 62

23. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1976, pp. 289 - 291
24. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1977, p. 302
25. Encyclopedia Americana Volume 25, 1978, p. 142
26. Argus John Tresidder op.cit p. 550 b.
27. Encyclopedia Americana op. cit p. 550 e.
28. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1977, p. 300
29. Fareastern Economic Review Asia Year Book, 1978, p. 310

เนปาล และอาฟกานิสถาน ในโลกปัจจุบัน

1. เนปาล

ราชอาณาจักรเนปาลเป็นประเทศเอกราช ตั้งอยู่ทางใต้ของเทือกเขาหิมาลัย อาณาเขตทางทิศเหนือจรดประเทศทิเบต ทางด้านทิศตะวันตกและทิศใต้จรดประเทศอินเดีย ทางทิศตะวันออกจรดรัฐสิกขิมของอินเดีย

ประวัติศาสตร์

ก่อนปี ค.ศ. 1769 เนปาลแบ่งออกเป็นแคว้นเล็กๆ มากมายหลายแคว้น จนถึงปี ค.ศ. 1769 พวกกูรข่า ซึ่งมีกษัตริย์ทรงพระนามว่า ปรีทวี นารายัน มีชัยชนะอย่างเด็ดขาดในบริเวณที่เรียกว่า หุบเขาแห่งกาทมานดู และอีก 40 ปีต่อมา พวกกูรข่าได้ขยายอาณาเขตไปไกลกว่าอาณาเขตในปัจจุบันเสียอีก ระหว่างปี ค.ศ. 1791 - 1792 พวกกูรข่าได้รุกรานทิเบตเป็นเหตุให้จีนโกรธแค้น จึงส่งกองทัพเข้าโจมตีขับไล่กูรข่าจนต้องถอยร่นกลับไปดินแดนของตน ในปี ค.ศ. 1814 กูรข่าได้ขยายจักรวรรดิของตนไปถึงแม่น้ำสุตเลจ (Sutlej) ทางภาคตะวันตกและดินแดนบางส่วนของที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคาทางด้านทิศใต้ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้กูรข่าเกิดกรณีพิพาทกับอังกฤษซึ่งปกครองอินเดียอยู่ในขณะนั้น ทำให้เกิดสงครามกันขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1814-1816 และจบลงด้วยการพ่ายแพ้ของกูรข่า

ราชวงศ์รานา หลังจากที่พวกกูรข่ายอมแพ้แล้ว จึงได้มีการทำสัญญาสันติภาพกับอังกฤษ โดยการกำหนดเขตแดนกันใหม่ สำหรับการเมืองในประเทศเนปาลตั้งแต่ปี ค.ศ. 1775 เป็นต้นไป มีลักษณะแย่งชิงอำนาจกันระหว่างกษัตริย์กับชนชั้นสูงจากตระกูลต่าง ๆ ในปี ค.ศ. 1846 กษัตริย์รุงพาหุระรานา ได้เข้ากุมอำนาจเด็ดขาดเสียแล้ว และสถาปนาราชวงศ์ ปกครองเรื่อยมา ราชวงศ์นี้สามารถปกครองเนปาลได้โดยเด็ดขาด และอยู่ใต้การอารักขาของอังกฤษ

* เมื่ออินเดียได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1947 จึงมีผลทำให้อังกฤษต้องถอนตัวออกจากเนปาลด้วย ในระยะนี้เองที่พวกชาตินิยมเนปาล ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากพวกชาตินิยมในอินเดีย ได้เรียกร้องให้มีการล้มราชวงศ์

ในปี ค.ศ. 1950 เกิดสงครามกลางเมืองระหว่างกลุ่มที่นิยมกษัตริย์ กับกลุ่มที่ต้องการล้มกษัตริย์ มีผลทำให้กษัตริย์ไทรภูวัน เบอบิกรัม (ครองราชย์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1911-1915) ได้เสด็จลี้ภัยไปอยู่อินเดีย รัฐบาลอินเดียได้พยายามไกล่เกลี่ยให้กลุ่มต่าง ๆ เลิกรบกันจนสำเร็จเมื่อปี ค.ศ. 1951 หลังจากนั้นจึงมีการจัดตั้งรัฐบาลผสม ระหว่างรัฐมนตรีซึ่งเป็นคนของกษัตริย์กับพรรคเนปาลี คองเกรส กษัตริย์ไทรภูวันเสด็จกลับมาครองราชย์ตามเดิม

สถานการณ์ทางการเมืองของเนปาลไม่มั่นคง รัฐบาลผสมเกิดความขัดแย้งกัน เพราะความแตกต่างกันในเรื่องแนวความคิด ในบางครั้งกษัตริย์ทรงรวบรวมอำนาจปกครองด้วยพระองค์เองโดยตรง จนถึงปี ค.ศ. 1959

ผลของการเลือกตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1959 พรรคเนปาลี คองเกรส ได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนอย่างท่วมท้น แต่เนื่องจากการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มีการเลือกตั้งทั่วไปในเนปาลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1959 ทำให้เกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างกษัตริย์กับรัฐบาล เพราะกษัตริย์ต้องการจะมีอำนาจในการปกครอง แต่รัฐบาลซึ่งมาจากพรรคเนปาลีและมาจากการเลือกตั้ง ต้องการที่จะมีอิสระในการบริหารประเทศ ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1960 กษัตริย์มีเพนทรา (ครองราชย์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1955) ทรงปลดคณะรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งและสั่งจับผู้นำของพรรคเนปาลีคองเกรส จากนั้นทรงประกาศเลื่อนการใช้รัฐธรรมนูญออกไป

กษัตริย์มีเพนทราทรงปกครองประเทศด้วยพระองค์เองโดยตรง และทรงริ่ฟื้นการปกครองแบบที่เรียกว่าปญฺจจติราช (เป็นการปกครองหมู่บ้านในอินเดียสมัยโบราณ) ในเนปาลขึ้นมาใหม่ รัฐธรรมนูญซึ่งประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. 1962 จัดระบบการปกครองขึ้นพื้นฐานโดยยึดถือระบบปญฺจจติ หลังจากนั้นจึงให้มีการเลือกตั้งในระดับหมู่บ้าน โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งโดยตรง เพื่อจัดตั้งสภาหมู่บ้าน หลังจากนั้นสมาชิกสภาหมู่บ้านก็จะเลือกสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาตำบลก็จะเลือกต่อ ๆ กันไปจนถึงขั้นระดับชาติ จะเห็นได้ว่าเป็นการเลือกตั้งโดยทางอ้อม ซึ่งจะมีการเลือกตั้งโดยตรงคือ การเลือกสภาหมู่บ้านเท่านั้น ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีซึ่งถูกยกเลิกไปเมื่อปี ค.ศ. 1960 ได้มีการริ่ฟื้นขึ้นมาใหม่อีกในปี ค.ศ. 1966 กษัตริย์มีเพนทราทรงสิ้นพระชนม์เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 1972 และโอรสของพระองค์คือ เจ้าชายพิเรนทรเสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อปี ค.ศ. 1975²

การที่กษัตริย์พิเรนทรทรงรวบรวมอำนาจและบริหารด้วยพระองค์เองโดยไม่ยอมให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตย และปราบปรามพรรคฝ่ายค้าน ทำให้ประชาชน นักศึกษา นักการเมือง

ซึ่งมีแนวความคิดไปทางเสรีนิยมไม่พอใจ แก่กษัตริย์เฟรเดอริกอ้างว่า ที่พระองค์ปกครองประเทศแบบปฏิจจุตินั้น เป็นเพราะเนปาลไม่เหมาะสมที่จะเอาระบบการปกครองประชาธิปไตย แบบตะวันตกมาใช้ เพราะประชาชนชาวเนปาลก๊อการศึกษา และยังไม่มีความสำนึกทางการเมือง

เพื่อเป็นการผ่อนคลายความกดดันทางการเมือง ในปี ค.ศ. 1980 กษัตริย์เฟรเดอริกเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งประเทศได้ไปลงประชามติว่าจะยอมรับการปกครองแบบปฏิจจุติต่อไปหรือไม่ ผลของการลงประชามติปรากฏว่า คะแนนของฝ่ายที่เห็นว่าควรปกครองระบอบนี้ต่อไปชนะ ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 54.79 กับ 45.21

ปัจจุบันนี้ฐานะทางการเมืองของเนปาลไม่มั่นคง ประชาชนและนักศึกษาผู้รักเสรีเกินขอบประท้วงรัฐบาลของกษัตริย์เฟรเดอริกอยู่เสมอ ๆ ในบางครั้งถึงกับก่อการจลาจล กษัตริย์เฟรเดอริกทรงปราบปรามอย่างรุนแรงระหว่างปี ค.ศ. 1980 ทำให้ผู้บาดเจ็บล้มตายไปหลายคน พวกผู้นำฝ่ายค้านหลายคนต้องหลบหนีลี้ภัยไปอยู่ที่อินเดีย

รัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาพื้นฐานของการปกครองได้ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจที่ทรุดโทรม ปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาความเคียดแค้นของชาวไวชวานา ฯลฯ ในที่สุดกษัตริย์เฟรเดอริกก็ทรงถอนอินออกเสียงเรียกร้องให้มีประชาธิปไตย ในปี ค.ศ. 1980 ภายหลังการออกเสียงประชามติของประชาชนแล้ว พระองค์ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย คือ มีสภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน³

สังคมและวัฒนธรรม

๑) ประชากร เนปาลเป็นประเทศที่ประกอบด้วยประชากรที่มีเชื้อสายมาจากชนชาติต่าง ๆ ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ระหว่างเอเชียกลางกับอินเดีย ประชากรของเนปาลส่วนใหญ่อพยพมาจากบริเวณกัถล่าว กัถเสนพวกที่มีเชื้อสายมองโกลเลียนอพยพมาจากทางทิเบต ลิกซิม อัสสัม และเบงกอล พวกที่มีเชื้อสายอินโด-อารยันอพยพมาจากที่ราบแห่งอินเดีย

๒) สภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขามากมายจนทำให้ติดต่อกันยาก การแบ่งชั้นวรรณะ การดำรงชีวิตของชนเผ่าต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชากรเนปาลไม่สามารถอยู่รวมกันอย่างใกล้ชิด ชนเชื้อชาติต่าง ๆ จึงต่างคนต่างอยู่ และสร้างชุมชนของตนขึ้นมา มีลักษณะเฉพาะของพวกเขา กลุ่มชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดในสังคมของประเทศเนปาลคือ พวกพราหมณ์ กษัตริย์ และแพศยา ตามแบบ

อย่างลักษณะของการแบ่งชนชั้นวรรณะในอินเดีย

ภาษา ภาษาเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของเนปาล เนื่องจากประชาชนทุกภาษา ต่างกันไปคามลักษณะชนชาติของตน ภาษาประจำชาติเรียกว่า ภาษาเนปาลี (Nepali) ซึ่งเป็นภาษาของพวกอินโด-อารยัน อันเป็นสาขาหนึ่งของตระกูลอินโด-ยูโรเปียน ภาษาที่ใช้กันมากเป็นอันดับรองได้แก่ ภาษาทิเบต-พม่า นอกจากนั้นยังมีภาษาถิ่นอีกมากมายหลายภาษา

ศาสนา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาฮินดู ซึ่งเป็นศาสนาที่เก่าแก่ของชนชาติต่าง ๆ ในเนปาล ประมาณร้อยละ 10 นับถือศาสนาพุทธ นอกนั้นนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีผู้นับถือไม่มากนัก⁴

เศรษฐกิจ

เกษตรกรรม ประชาชนเนปาลประกอบอาชีพส่วนใหญ่คือการเกษตร ประมาณว่ามีผู้ประกอบอาชีพเกษตรหรือเกี่ยวข้องกับการเกษตรถึงร้อยละ 90 พืชที่ปลูกส่วนมากได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวสาลี พืชน้ำมัน อ้อย ยาสูบ ปอ ผลไม้ ข้าวปลูกกันมากที่ทาไร ลุ่มแม่น้ำ กากมานกู และบริเวณที่ราบตามหุบเขา ข้าวโพด และข้าวฟ่าง ซึ่งเป็นพืชหลักของประเทศ ปลูกมากตามบริเวณที่สูง ซึ่งมีความสูงถึง 6,000 ฟุต ในปี ค.ศ. 1964 รัฐบาลเริ่มโครงการปฏิรูปที่ดิน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ชาวไร่ชาวนามีที่ดินของตนเอง และเพื่อการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

อุตสาหกรรม ในประเทศเนปาลมีอยู่เพียงเล็กน้อย กรรมกรที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีประมาณร้อยละ 1 ของจำนวนกรรมกรทั้งหมด อุตสาหกรรมระดับกลางมีอยู่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมเล็ก ๆ ผลิตสินค้าประเภทอาหารและสินค้าประเภทเกษตร ปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง ตั้งอยู่บริเวณกากมานกู และทาไร โรงงานเหล่านี้ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ⁵

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

เนปาลเป็นประเทศที่มีนโยบายต่างประเทศแบบเป็นกลาง และเป็นสมาชิกของกลุ่มโลกที่ 3 มีนโยบายสนับสนุนการแก้ปัญหาระหว่างประเทศโดยสันติ ดังจะเห็นได้จากในปี ค.ศ. 1979 มีการประชุมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา กัมพูชา พินันท์

ได้เสด็จไปร่วมประชุมด้วยพระองค์เอง ในฐานะผู้แทนของประเทศเนปาล นอกจากนั้นพระองค์
ยังเสด็จไปเยี่ยมประเทศมหาอำนาจทุกประเทศ เพื่อแสดงว่าเนปาลมิได้อยู่ข้างฝ่ายใด และเพื่อ
หลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับมหาอำนาจ ประเทศที่ทรงเสด็จไปเยี่ยมได้แก่สหรัฐ รุสเซีย จีน อินเดีย⁶

การที่เนปาลต้องดำเนินนโยบายเป็นกลางระหว่างมหาอำนาจ เพราะเนปาลอยู่ระหว่าง
กลางมหาอำนาจและประเทศที่ใหญ่ เช่น รุสเซีย จีน อินเดีย เนปาลเป็นประเทศที่เล็ก และ
อ่อนแอเกินไปที่จะเข้าข้างฝ่ายใด ซึ่งแต่ละฝ่ายกำลังมีเรื่องขัดแย้งกันอยู่ในขณะนี้

ในปี ค.ศ. 1980 เนปาลดำเนินนโยบายต่างประเทศเน้นทางด้านการขับสัมพันธ์ไมตรีกับ
ประเทศเอเชียใต้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยเฉพาะให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อประเทศเอเชียใต้ เช่น
บังกลาเทศ ภูฏาน และศรีลังกา และดำเนินนโยบายเป็นกลางในปัญหาอาฟกานิสถานและปัญหา
อินโดจีนในขณะนี้ สำหรับกับจีนและอินเดียนั้น เนปาลดำเนินนโยบายแบบสร้างดุลย์แห่งอำนาจ
ระหว่างประเทศใหญ่ทั้งสอง เพราะเนปาลตั้งอยู่ตรงกลางระหว่างประเทศทั้งสอง ถ้าหากดำเนิน
นโยบายขัดแย้งกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็จะเป็นอันตรายต่อเนปาลอย่างมาก

ต้น ค.ศ. 1980 รัชฎีร์พีเรนทร์เสด็จเยี่ยมประเทศศรีลังกา บังกลาเทศ สิงคโปร์
พม่า และอินเดีย หลายประเทศสนับสนุนเนปาลเป็นเขตสันติภาพ เช่น ประเทศศรีลังกา พม่า
บังกลาเทศ และสิงคโปร์ ส่วนอินเดียไม่ออกความเห็นในเรื่องนี้⁷

เมื่อตอนที่รุสเซียส่งกองทัพเข้าไปในอาฟกานิสถานใหม่ ๆ เนปาลประกาศคัดค้านการ
กระทำดังกล่าว และเรียกร้องให้รุสเซียถอนทหารออกจากอาฟกานิสถาน การที่เนปาลประกาศ
เรียกร้องให้มหาอำนาจยอมรับว่าเนปาลเป็นเขตสันติภาพ แสดงให้เห็นว่าเนปาลหว้นวิตกว่ารุสเซีย
จะใช้กำลังเข้ายึดแบบที่กระทำกับอาฟกานิสถาน สำหรับอินเดียนั้นเนปาลไม่ไว้วางใจ เพราะการที่
อินเดียผนวกสิกขิมเป็นรัฐหนึ่งของอินเดีย เนปาลได้คัดค้านเรื่องนี้อย่างรุนแรง เพราะเกรงว่า
วันหนึ่งอินเดียอาจจะใช้วิธีการนี้กับเนปาลบ้างก็ได้ อย่างไรก็ตามเนปาลก็ไม่กล้าคัดค้านรุสเซียและ
อินเดียอย่างจริงจัง เพราะเกรงว่าจะเป็นการขัดใจกับประเทศทั้งสอง ซึ่งอาจเป็นผลร้ายกับตน

และเพื่อเป็นการถ่วงดุลย์แห่งอำนาจกับอินเดียและรุสเซีย เนปาลจึงดำเนินนโยบาย
ต่างประเทศสนิทกับจีนและประเทศตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐ ทั้งจีนและประเทศตะวันตกได้ให้
ความช่วยเหลือแก่เนปาลทางด้านการเศรษฐกิจอย่างมาก กล่าวโดยสรุปนโยบายต่างประเทศของเนปาล

ในปัจจุบันมีหลักการที่สำคัญคือ การดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อความอยู่รอดและความเป็นเอกราชของตน โดยปราศจากการรุกรานจากมหาอำนาจใด ๆ และจากอินเดีย

2. อาฟกานิสถาน

ประวัติศาสตร์โดยสังเขป

เมื่อประมาณ 2000 ปีก่อนคริสต์ศักราช ชนเผ่าอินโด-อารยัน ได้อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งที่บริเวณแบคเทรีย ในอาฟกานิสถานปัจจุบัน บางส่วนเข้าไปอยู่ที่ราบสูงอิหร่าน หรือบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ พวกชนเผ่าอินโดอารยัน พูดภาษาอินโด-ยูโรเปียน และนับถือศาสนาโดยการสวดอ้อนวอนพระเจ้า บทสวดต่าง ๆ ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์คือ คัมภีร์พระเวท

ในราวกลางคริสต์ศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสต์ศักราช ชนเผ่าอินโด-อารยันได้ขยายอำนาจเข้าไปครอบคลุมพื้นที่ทางเหนือของสินธุ ลุ่มแม่น้ำคาบูลและบริเวณตั้งแต่คันธาราไปถึงแม่น้ำสินธุ หลักฐานที่ค้นพบในสมัยนี้แสดงว่าพวกอินโด-อารยันรู้จักใช้เหรียญเงิน และใช้เครื่องประดับที่ทำมาจากเพชรพลอย

เมื่อครั้งที่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์แห่งกรีกได้ยกทัพมาโจมตีอินเดีย กองทัพของพระองค์ได้ยกเข้าสู่อาฟกานิสถานข้ามสินธุชรุกเข้าสู่อินเดียภาคเหนือ ระหว่างที่กองทัพกรีกเข้ายึดดินแดนอาฟกานิสถานบางส่วนได้นั้น พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ได้ตั้งเมืองใหม่ ๆ ขึ้นหลายเมืองในอาฟกานิสถานในฐานะเป็นอาณานิคมของกรีก ภายหลังการสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ ในปี 323 ก่อนคริสต์ศักราชแล้ว อาณานิคมของกรีกในอาฟกานิสถานตกอยู่ภายใต้การปกครองของพระเจ้าจันทรคุปต์ แห่งราชวงศ์โมริยะของอินเดีย อย่างไรก็ตามอิทธิพลของกรีกที่ยังมีเหลืออยู่ในปัจจุบันในอาฟกานิสถานคือศิลปะต่าง ๆ

ในราวศตวรรษที่ 2 พุทธศาสนาได้แพร่เข้าสู่อาฟกานิสถาน และเป็นที่ยอมรับนับถือในหมู่ของชนเผ่าต่าง ๆ ต่อมาได้มีชนเผ่าต่าง ๆ อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานในอาฟกานิสถานอยู่เรื่อย ๆ เช่น พวกฮั่น เทอร์ก ฯลฯ ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 6 ราชวงศ์ที่ปกครองอาฟกานิสถานคือราชวงศ์ซาสซานี หรือซัสซานิด ซึ่งเป็นราชวงศ์ที่นับถือพุทธศาสนา และได้สร้างสิ่งที่เป็นอนุสรณ์ในพุทธศาสนาหลายอย่างในบริเวณกรุงคาบูลในปัจจุบัน

อาฟกานิสถานในสมัยโบราณยังเป็นเส้นทางการค้าของพ่อค้าในบรรทุกสินค้าเป็นกองคาราวาน เดินทางจากทางแถบเมดิเตอร์เรเนียนมายังแบคเตรีย-คาปิส-เฮคคา ไปยังเปชวา หรือไปทางเหนือมุ่งเข้าสู่จีน ปัจจุบันนี้ยังมีสิ่งก่อสร้างที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมพุทธศาสนาในครั้งนั้นเหลืออยู่ ได้แก่ สถูป เจดีย์ ในบริเวณใกล้เคียงกับกรุงคาบูลเมืองหลวงของอาฟกานิสถานปัจจุบัน⁸

การขยายอำนาจของอิสลาม

ในปี ค.ศ. 652 กองทัพอาหรับซึ่งนับถือศาสนาอิสลามได้ยกเข้ารุกรานอาฟกานิสถานและในไม่ช้าประชาชนส่วนใหญ่ก็เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม เวลานั้นอาฟกานิสถานแตกแยกเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อย มีเจ้าปกครองหรือที่เรียกว่าสุลต่าน อยู่ใต้การปกครองของอาหรับ ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่แบกแดด ต่อมาในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 10 - 12 อาฟกานิสถานตกอยู่ใต้อิทธิพลของอาณาจักรตุรกี

ในปี ค.ศ. 1219 กองทัพมองโกล ภายใต้การนำของเจงกิสข่าน (เตมูจิน) ได้ยกเข้าโจมตี และยึดครองดินแดนอาฟกานิสถาน พวกมองโกลได้ทำลายบ้านเมืองของอาฟกานิสถานจนเสียหายย่อยยับ หลังจากทัพมองโกลภายใต้การนำของเจงกิสข่านได้ปกครองอาฟกานิสถานชั่วระยะหนึ่งจึงถอนตัวออกไป อาฟกานิสถานจึงตกอยู่ใต้การปกครองของเปอร์เซีย หรืออิหร่านตั้งแต่ปี ค.ศ. 1260 ไปจนถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 ในช่วงนี้เปอร์เซียถือว่าอาฟกานิสถานไม่มีความสำคัญต่ออาณาจักรเปอร์เซียเท่าใดนัก

คริสต์ศตวรรษที่ 14 - 15 อาฟกานิสถานตกอยู่ใต้การปกครองของพวกตุรกี ซึ่งตั้งราชวงศ์ปกครองอาฟกานิสถาน ไปจนกระทั่งถึงสมัยราชวงศ์มัมลุกมีอำนาจในอินเดีย อาฟกานิสถานจึงตกอยู่ใต้อำนาจของราชวงศ์มัมลุก

ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 ผู้นำอาฟกานิสถานก่อกบฏต่อราชวงศ์มัมลุก และตั้งตนเป็นเอกราชได้สำเร็จ ระยะนี้อาฟกานิสถานรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และได้รุกรานดินแดนอินเดียบางส่วน แต่อาฟกานิสถานรวมกันได้ไม่นานก็เกิดความแตกแยกกัน และสู้รบกันเอง เพื่อช่วงชิงความเป็นใหญ่ระหว่างแคว้นต่าง ๆ

นานาชาติสนใจเข้าครอบครองอาฟกานิสถาน ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 อาฟกานิสถานเป็นดินแดนที่สนใจของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีความเข้มแข็งและมีอำนาจเหนือกว่า ดังเช่นเปอร์เซีย

ต้องการที่จะเข้าครอบครองดินแดนอาฟกานิสถานส่วนที่อยู่ใกล้กับเปอร์เซีย อังกฤษซึ่งปกครองอยู่ในอินเดียขณะนั้นอยากได้อาฟกานิสถาน เพื่อเป็นกันชนกับรัสเซีย และเพื่อป้องกันมิให้รัสเซียรุกรานอินเดีย

ด้วยความกดดันจากอังกฤษ สงครามจึงเกิดขึ้นระหว่างอังกฤษกับอาฟกานิสถาน ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1839 - 1842 กองทัพอังกฤษสามารถยึดครองกابلเมืองหลวงของอาฟกานิสถาน อังกฤษมิได้เข้าปกครองอาฟกานิสถานโดยตรง แต่ได้ตั้งกษัตริย์ขึ้นปกครองอาฟกานิสถานโดยอยู่ภายใต้การอารักขาของอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1907 อังกฤษกับรัสเซียได้เปิดการเจรจากันว่าด้วยสถานภาพของอาฟกานิสถาน และตกลงทำสัญญากันฉบับหนึ่งในการยอมรับว่า อาฟกานิสถานเป็นประเทศกันชนระหว่างอังกฤษ ซึ่งปกครองอินเดีย กับ รัสเซีย และรัสเซียยอมรับสิทธิพิเศษของอังกฤษในอาฟกานิสถาน ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 อาฟกานิสถานประกาศเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใด

ในปี ค.ศ. 1919 อาฟกานิสถานได้รับแนวความคิดทางชาตินิยม จึงได้ประกาศเอกราชจากอังกฤษ ทำให้เกิดสงครามระหว่างอาฟกานิสถานกับอังกฤษ ผลปรากฏว่าอังกฤษยอมให้เอกราชแก่อาฟกานิสถาน

ประวัติศาสตร์สมัยใหม่

หลังจากที่อาฟกานิสถานได้รับเอกราชจากอังกฤษแล้ว ได้ปรับปรุงปฏิรูปประเทศของตนอย่างรีบร้อนในปี ค.ศ. 1923 จึงได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญและวางโครงการปฏิรูประบบบริหารของประเทศ ในปี ค.ศ. 1927 กษัตริย์อามานุลลาห์ ข่าน เสด็จเยือนประเทศยุโรปเพื่อศึกษาและดูงานทางด้านการเจริญแบบสมัยใหม่ เมื่อพระองค์เสด็จกลับมายังอาฟกานิสถานจึงได้เริ่มปฏิรูปประเทศเป็นแบบตะวันตก เช่น จัดการศึกษาแบบตะวันตก แยกศาสนาออกจากรัฐ ยกฐานะของสตรีให้สูงขึ้น การปฏิรูปแบบตะวันตก เช่น จัดการศึกษาแบบตะวันตก แยกศาสนาออกจากรัฐ ยกฐานะของสตรีให้สูงขึ้น การปฏิรูปแบบตะวันตกยังความโกรธเคืองแก่ผู้นำทางศาสนา และผู้นำกลุ่มอนุรักษนิยมเป็นอันมาก ความไม่พอใจของกษัตริย์อามานุลลาห์ข่าน ได้แพร่ขยายออกไป ในปี ค.ศ. 1929 เกิดรัฐประหาร ทำให้กษัตริย์อามานุลลาห์ต้องสละราชสมบัติ และเสด็จหนีออกนอกประเทศ

จากนี้เป็นต้นไปเกิดการแย่งชิงอำนาจในอาฟกานิสถานระหว่างผู้นำกลุ่มต่าง ๆ การเมืองการปกครองของอาฟกานิสถานจึงกลับเข้าสู่รูปแบบเดิมอีกครั้งหนึ่ง การปฏิรูปแบบตะวันตกล้มเหลวลงจนกระทั่งก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่กี่ปี การเมืองของอาฟกานิสถานก็ค่อยพัฒนาดีขึ้นและเริ่มมีการปฏิรูปแบบตะวันตกอีกครั้งหนึ่ง เช่นมีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ขึ้น การสร้างถนนสำหรับรถยนต์ จัดระบบชลประทานและโครงการใช้พลังงานจากน้ำ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 อาฟกานิสถานประกาศเป็นกลางเช่นเดียวกับสงครามโลกครั้งที่ 1⁹

การเมืองการปกครองหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

ในปี ค.ศ. 1950 กษัตริย์แห่งอาฟกานิสถานทรงริเริ่มการปฏิรูปทางการเมืองและสังคม นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงพยายามที่จะสร้างพื้นฐานความมั่นคงแก่รัฐบาล ในปี ค.ศ. 1963 มีการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ ปรากฏว่าคณะรัฐบาลชุดนี้ไม่มีรัฐมนตรีที่มาจากเชื้อพระวงศ์เลย ขณะเดียวกันกษัตริย์และที่ปรึกษาของพระองค์ได้เตรียมการที่จะพระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่กษัตริย์และเชื้อพระวงศ์จะถูกจำกัดอำนาจทางการเมือง รัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1964 ในปีรุ่งขึ้นจึงมีการจัดตั้งรัฐสภาเพื่อปกครองตามแบบประชาธิปไตย หลังจากนั้นอาฟกานิสถานก็มีรัฐบาลที่มาจากรัฐสภาเรื่อยมา จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1973 จึงมีการรัฐประหารเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยมีนายพลคาอุดเป็นผู้นำ ครั้งนี้เป็นการรัฐประหารเพื่อล้มราชบัลลังก์ และคาอุดขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐอาฟกานิสถาน¹⁰

การเมืองของอาฟกานิสถานภายหลังจากเปลี่ยนการปกครองมาเป็นแบบสาธารณรัฐแล้วไม่มั่นคง ยังมีการแย่งชิงอำนาจกันต่อไปอีก ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1978 ฝ่ายทหารได้ก่อการรัฐประหาร นำโดยพันเอกอับดุล โอะอะเคอร์ หลังจากยึดอำนาจได้แล้วอาฟกานิสถานได้รัฐบาลที่นิยมคอมมิวนิสต์ คือ รัฐบาลของนายตารากิ จนถึงเดือนกันยายน ค.ศ. 1979 รองนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลนายตารากิ มีนามว่า อามิน ได้ก่อการรัฐประหารจนสำเร็จ และขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี¹¹

การเมืองของอาฟกานิสถานในปัจจุบัน

หลังจากที่อามินก่อการรัฐประหารจนสำเร็จแล้ว ได้นำเอากองทหารรัสเซียมาตั้งไว้ในอาฟกานิสถาน เพื่อคุ้มครองอำนาจของตนเอง¹² ในสมัยอามิน การก่อการจลาจลรุนแรงวายเป็นเกิดขึ้น

บ่อยครั้ง รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขได้ ฉะนั้น ด้วยการสนับสนุนของรัสเซีย การมาถึงของการรัฐประหารภายหลังที่อามินครองอำนาจได้เพียง 3 เดือน

การยึดครองของรัสเซีย

วันที่ 27 ธันวาคม ค.ศ. 1979 กองทัพรัสเซียก็ยกพลเข้ายึดอาฟกานิสถาน โดยอ้างว่าสหภาพโซเวียตช่วยเหลือตามคำขอของนายการิมาด ซึ่งรัฐประหารยึดอำนาจจากนายอามิน ได้สำเร็จ ชาวอาฟกานิสถานบางส่วนได้ลุกขึ้นสู้รบกับทหารรัสเซีย ทางฝ่ายรัสเซียได้ลงมือปราบปรามอย่างรุนแรง¹³ การส่งทัพรัสเซียเข้ายึดอาฟกานิสถานครั้งนี้ สหรัฐฯ และนานาชาติต่างพากันคัดค้านอย่างรุนแรง สหรัฐฯ ได้ชักชวนประเทศยุโรปร่วมมือในการบอยคอตรัสเซียทางเศรษฐกิจ รวมทั้งบอยคอตการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกซึ่งจัดที่รัสเซียในปี 1980 อีกด้วย¹⁴ รัสเซียไม่ค่อยสนใจต่อเสียงคัดค้านของนานาชาติเท่าใดนัก กองทัพนำทางปราบชาวอาฟกานิสถานที่ถูกสื่อต่อสู้อย่างรุนแรง

การที่รัสเซียส่งทัพเข้ายึดอาฟกานิสถานครั้งนี้เป็นเพราะมีสาเหตุหลายประการ เช่น

1. ผู้นำของอาฟกานิสถาน คือ นายอามิน ไม่ดำเนินนโยบายตามที่รัสเซียต้องการ
2. รัสเซียต้องการแผ่อิทธิพลมายังอ่าวเปอร์เซียซึ่งเป็นดินแดนที่อุดมไปด้วยน้ำมัน
3. แผนยุทธภาพของกองทัพสหรัฐฯ ในปัจจุบันเป็นรองรัสเซีย รัสเซียเชื่อว่าสหรัฐฯ จะไม่กล้าเสี่ยงทำสงครามกับรัสเซียในขณะนี้

ท่าทีของนานาชาติ

การยึดครองของรัสเซียครั้งนี้ ทำให้ประเทศที่มีพรมแดนติดกับอาฟกานิสถานรู้สึกตกใจกลัวเป็นอย่างมาก เช่น อิหร่าน ปากีสถาน เนปาล เป็นต้น ทำให้กลุ่มประเทศมุสลิมพยายามร่วมมือกันเพื่อต่อต้านรัสเซีย และสนับสนุนประชาชนชาวอาฟกานิสถานสู้รบกับรัสเซียต่อไป

สหรัฐฯ ประกาศสนับสนุนขบวนการกู้ชาติชาวอาฟกานิสถานทางด้านการอาวุธ ประกาศขายอาวุธให้แก่ปากีสถาน และเงินเป็นอันมากเพื่อแบ่งอุลอำนาจกับรัสเซีย เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้สหรัฐอเมริกากับจีนจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของรัสเซีย ประธานาธิบดีคาร์เตอร์แห่งสหรัฐฯ ถึงกับประกาศว่าจะรบกับรัสเซีย ถ้าหากรัสเซียเข้ายึดครองบ่อน้ำมันในตะวันออกกลาง

การที่สหรัฐฯ ประกาศแข็งขันเช่นนี้แสดงว่า สหรัฐฯ เริ่มวิตกการแผ่อิทธิพลของรัสเซียทางแถบเอเชียใต้และตะวันออกกลาง เมื่อนายเรนกันขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ได้ประกาศใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อเพิ่มแสนยานุภาพของกองทัพสหรัฐฯ สำหรับเผชิญหน้ากับรัสเซีย โดยเฉพาะการขยายอิทธิพลของรัสเซียในตะวันออกกลางและในเอเชียใต้อยู่ขณะนี้

เป็นที่คาดกันว่ารัสเซียคงจะไม่ยอมถอนทหารออกจากอัฟกานิสถานง่าย ๆ เช่นเดียวกับเวียดนาม ซึ่งคงไม่ยอมถอนทหารออกจากเขมรง่าย ๆ ในขณะนี้ ปัจจุบัน (ค.ศ. 1981) การสู้รบระหว่างทหารรัสเซียกับกบฏชาวอัฟกันยังคงดำเนินต่อไป ทั้งสองฝ่ายเสียหายหนักพอ ๆ กัน รัสเซียใช้อาวุธทันสมัยทั้งเครื่องบิน ปืนใหญ่ รถถัง และหุ้มน้ำกำลังเข้าปราบปราม ฝ่ายกบฏใช้ยุทธวิธีสงครามกองโจร โดยอาศัยที่มั่นทางแถบภูเขาซึ่งเหมาะแก่การทำสงครามกองโจรสู้รบต่อไปอย่างทรหคอกทน โดยไม่มีใครทราบได้ว่าจะสิ้นสุดกันเมื่อใด

ปัจจุบันนี้ นานาประเทศส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับรองรัฐบาลของนายคาร์มัล ซึ่งมีรัสเซียหนุนหลังอยู่ในขณะนี้ เพราะเป็นรัฐบาลที่ก่อกวนโดยมีกองทัพต่างชาติหนุนหลัง เป็นการฉีกกฎบัตรสหประชาชาติ

นโยบายต่างประเทศของอัฟกานิสถาน

ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานกับอัฟกานิสถานไม่ค่อยจะดีนัก ทั้งสองประเทศมีปัญหาค้างกันเรื่องชนเผ่าปุชตัน (Pashtun) ชนเผ่านี้ต้องการตั้งตนเป็นรัฐอิสระ ภายหลังจากที่อังกฤษได้ให้เอกราชแก่อินเดียแล้ว ทั้งนี้เพราะดินแดนของชนเผ่านี้ถูกบังคับให้รวมกับปากีสถาน และปากีสถานต้องการดินแดนของชนเผ่าปุชตันไว้ในประเทศของตนตลอดไป แต่อัฟกานิสถานสนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอกราชของปุชตัน ทำให้ปากีสถานไม่พอใจอย่างยิ่ง ในปี ค.ศ. 1961 ทั้งสองประเทศมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง จนนำไปสู่การตัดสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตต่อกัน

อัฟกานิสถานไม่มีเมืองท่าที่จะออกสู่ทะเล โดยปกติการค้ากับต่างประเทศต้องพึ่งพาอาศัยเมืองท่าการาจีของปากีสถานสำหรับติดต่อกับโลกภายนอกทางทะเล ฉะนั้นการตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับปากีสถานจึงทำให้อัฟกานิสถานเดือดร้อน จึงต้องหันไปอาศัยเมืองท่าในอิหร่านและในรัสเซีย

ในปี ค.ศ. 1962 พระเจ้าชาห์แห่งอิหร่านทรงเป็นกลางในการใกล้เคียงซัดดักแยงจนสำเร็จ ทั้งสองประเทศเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกันใหม่ในปี ค.ศ. 1963 แต่ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศไม่ค่อยจะราบรื่นนัก ในปี ค.ศ. 1973 รัฐบาลอาฟกานิสถานเริ่มเรียกร้องให้ปากีสถานมอบเอกราชให้แก่ชนเผ่าปุชตันอีก

ความสัมพันธ์กับสหรัฐ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐฯ วิตกว่ารัสเซียจะขยายอำนาจเข้าไปในตะวันออกกลางและเอเชียใต้ สหรัฐฯ จึงสนับสนุนกลุ่มประเทศที่เป็นสมาชิกโออีซีดี (OECD) หรือที่เรียกว่ากติกาสัญญาแอตแลนติกเหนือ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อต่อต้านการขยายอิทธิพลของรัสเซียในตะวันออกกลาง สหรัฐฯ ช่วยเหลืออิหร่านและปากีสถานทางทหารเป็นจำนวนมาก สำหรับอาฟกานิสถานนั้นประกาศนโยบายต่างประเทศเป็นกลาง สหรัฐฯ จึงไม่สามารถแข่งอิทธิพลกับรัสเซียได้ เพราะ อาฟกานิสถานอยู่ใกล้กับรัสเซียมากกว่าสหรัฐฯ รัสเซียสามารถแทรกอิทธิพลของตนเข้าไปในอาฟกานิสถานได้ดีกว่าสหรัฐฯ

ความสัมพันธ์กับรัสเซีย

ในปี ค.ศ. 1955 รัสเซียได้ช่วยเหลืออาฟกานิสถานทางด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม มีมูลค่าประมาณ 100 ล้านดอลลาร์ และรัสเซียยังจัดหาอาวุธทันสมัยมอบให้แก่อาฟกานิสถาน รวมทั้งเครื่องบินไอพ่นด้วย ในปี ค.ศ. 1961 รัสเซียช่วยเหลืออาฟกานิสถานมีมูลค่า 22.4 ล้านดอลลาร์ ในการช่วยเหลือทางด้านเทคนิค การชลประทาน การใช้พลังงานจากน้ำในแม่น้ำคาบูล การที่อาฟกานิสถานสนิทสนมกับรัสเซียอยู่มาก ทำให้สหรัฐฯ ไม่ค่อยพอใจนักจึงปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่อาฟกานิสถาน ในระยะหลัง ๆ สหรัฐฯ ให้ความช่วยเหลือมากขึ้นเพราะเกรงว่าอาฟกานิสถานจะตกอยู่ใต้อิทธิพลของรัสเซีย อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือของสหรัฐฯ ที่มีต่ออาฟกานิสถานนั้นยังน้อยมากเมื่อเทียบกับรัสเซีย ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการทหาร

นโยบายต่างประเทศในปัจจุบัน

อาฟกานิสถานกับโซเวียตรัสเซียมีความสนิทสนมกันในปัจจุบันยิ่งกว่ายุคใด ๆ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 แล้วที่รัสเซียกับอาฟกานิสถานได้เซ็นสัญญามิตรภาพกันฉบับหนึ่ง สัญญาดังนั้นมีข้อตกลงกันว่า

เมื่อมีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้น ทั้งสองประเทศจะปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อใช้มาตรการในการสร้างความมั่นคง อีศรภาพและบูรณาภาพแห่งดินแดน และประเทศทั้งสองจะร่วมมือกันทางด้านการทหารอีกด้วย¹⁵

การที่รัสเซียส่งทัพเข้าไปในอัฟกานิสถานเมื่อปี ค.ศ. 1979 นั้น รัสเซียได้อ้างเหตุผลโดยถือเอาข้ออ้างตามสัญญาที่ไคลังนามกันเมื่อปี ค.ศ. 1978 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการที่รัสเซียคงทหารไว้ในอัฟกานิสถานและลงมือปราบกบฏด้วยตนเองนั้น แสดงว่ารัฐบาลอัฟกานิสถานตกอยู่ใต้อิทธิพลของรัสเซียโดยสิ้นเชิง และยากที่จะถอนตัวออกไปได้ การดำเนินนโยบายต่างประเทศของอัฟกานิสถานจึงต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของรัสเซียเป็นสำคัญ

รัฐบาลอัฟกานิสถานเสนอว่า ควรจะประชุมแก้ไขปัญหาระหว่าง 3 ประเทศ คือ อัฟกานิสถาน อิหร่าน และปากีสถาน แต่อิหร่านและปากีสถานก็ไม่ตกลงที่จะเข้าร่วมประชุมด้วย ทางฝ่ายรัสเซียแถลงว่า คนจะไม่ยอมถอนทหารออกจากอัฟกานิสถาน จนกว่าสถานการณ์ทางการเมืองของอัฟกานิสถานจะสงบเรียบร้อย และมั่นคงเสียก่อน

ถ้าดูตามรูปการณีนี้อาจจะคาดกันได้ว่า รัสเซียคงจะไม่ถอนทหารออกจากอัฟกานิสถานง่าย ๆ เพราะสถานการณ์ทางการเมืองในอัฟกานิสถานไม่มีทางที่จะมั่นคงได้ คราวเท่าที่ยังมีกบฏคอยสลับกับรัฐบาลอยู่จนถึงทุกวันนี้

เชิงอรรถที่ 10

1. The Encyclopedia Americana Volume 20, 1978, p. 101
2. Ibid. p. 102
3. Farcastern Economic Review Asia Year Book 1981 pp. 204 - 206
4. The Encyclopedia Americana, Vol. 20, 1978, p. 100
5. Ibid. p. 101
6. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1980, pp. 249 - 250
7. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1981, p. 206
8. The Encyclopedia Americana, Vol. I, 1978, p. 252
9. Ibid. pp. 253 - 254
10. The Encyclopedia Americana, Vol. I, 1978, p. 251
11. News Week, October 1, 1979, p. 25
12. News Week, October 22, 1979, p. 11
13. Time, January 7, 1980, pp. 50 - 51
14. Time, January 28, 1980, pp. 12 - 16
15. Fareastern Economic Review Asia Year Book 1980, p. 119

สรุปและวิเคราะห์บทบาทของประเทศเอเชียใต้ในปัจจุบัน

1. การเมืองการปกครอง

ก. รูปแบบการปกครอง

ประเทศในเอเชียใต้เป็นประเทศที่เคยอยู่ใต้อาณัติของอังกฤษ หรือเคยเป็นดินแดนในอารักขาของอังกฤษมาก่อน เมื่อได้รับเอกราชแล้วจึงมีรูปแบบการปกครองส่วนใหญ่เลียนแบบการปกครองของประเทศตะวันตก คือ รูปแบบรัฐสภา กล่าวคือสมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน และมีพรรคการเมืองที่ครองเสียงข้างมากในสภาจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าในคณะรัฐบาล รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบต่อรัฐสภา ถ้ารัฐบาลลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล รัฐบาลก็ต้องลาออกเพื่อเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลใหม่ หรือในกรณีที่รัฐบาลเกิดขัดแย้งกับรัฐสภา รัฐบาลมีสิทธิที่จะยุบสภาได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกสมาชิกสภาใหม่แล้วจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ลักษณะการปกครองเช่นนี้ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจการบริหารอย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จากการปกครองของอินเดีย และศรีลังกา เป็นต้น

รูปแบบการปกครองของแต่ละประเทศในเอเชียใต้ในปัจจุบัน

บังกลาเทศ ในตอนแรกมีรูปแบบการปกครองในระบบรัฐสภา โดยมี ชีค มูจิบูร์ ราห์มาน เป็นนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อราห์มานถูกรัฐประหารและถึงแก่กรรมไปแล้ว หัวหน้าคณะรัฐประหารซึ่งเป็นนายพลขึ้นมามีอำนาจจึงดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ซึ่งมีฐานะเป็นประมุขของประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็มีอำนาจบริหารไปพร้อมกันด้วย

ปากีสถาน มีประธานาธิบดีเป็นทั้งประมุขและเป็นผู้บริหารประเทศไปด้วย ตั้งแต่เริ่มได้รับเอกราช แต่ประธานาธิบดีของปากีสถานส่วนใหญ่มาจากการรัฐประหาร คือ นายพลผู้ก่อการรัฐประหารได้สำเร็จจะคงตนเป็นประธานาธิบดี ประธานาธิบดีที่ขึ้นดำรงตำแหน่งตามระบบรัฐสภาคือนายอาลี บุคโต แต่ในภายหลังถูกคณะรัฐประหารล้มอำนาจ

อาฟกานิสถาน เคยมีระบบการปกครองแบบกษัตริย์ ซึ่งทรงเป็นทั้งประมุขและผู้บริหารประเทศ ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นการปกครองแบบประธานาธิบดี เพราะเกิดรัฐประหารกัน

เรื่อยมา ผู้ก่อการรัฐประหารได้สำเร็จจะขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี

อินเดีย มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ แต่ไม่ได้ทำหน้าที่บริหารประเทศ เพราะหน้าที่บริหารประเทศอยู่ที่นายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดีคนปัจจุบัน (ค.ศ. 1981) ของอินเดียคือ นายบีลัม สัตยจิระ เรคคิ

ศรีลังกา มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารประเทศ สมัยที่นางสิริมาโว บันดาราไกเน เป็นนายกรัฐมนตรี นางได้แก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่เมื่อ ค.ศ. 1972 โดยเปลี่ยนแปลงอำนาจบริหารประเทศเสียใหม่ จากที่เคยประธานาธิบดีทำหน้าที่เป็นเพียงประมุขของประเทศอย่างเดียว มาเป็นทั้งประมุขของประเทศและยังทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะผู้บริหารประเทศด้วย ส่วนตำแหน่งนายกรัฐมนตรียังมีอยู่เหมือนเดิม แต่อำนาจลดน้อยลง ปัจจุบัน (ค.ศ. 1981) ประธานาธิบดีของศรีลังกา คือ นายชัยวันนะ (J.R. Jayewardene) นายกรัฐมนตรี คือ (นายพริมาเดาสา (I. Premadasa))

✕ เนปาล และภูฏาน มีการปกครองแบบกษัตริย์ ซึ่งทรงเป็นทั้งประมุขและผู้บริหารประเทศ ปัจจุบันนี้ (ค.ศ. 1981) กษัตริย์ของประเทศเนปาลทรงพระนามว่า พระเจ้าพิเรนทร์ (King Birendra) กษัตริย์ของประเทศภูฏานทรงพระนามว่า พระเจ้าจิกเม เซ็งเย (King Jigme Singye Wangchug) ๑๐๖ จก

ประเทศที่มีกษัตริย์อยู่ในฐานะประมุข และทำหน้าที่บริหารประเทศไปค่านั้น มักจะอยู่ได้ไม่นาน เพราะระบบกษัตริย์ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่มาจากการสืบสันตติวงศ์ ฉะนั้นถ้าบริหารประเทศไม่ดีหรือไม่เป็นที่ถูกใจของประชาชน ประชาชนก็ไม่สามารถเปลี่ยนรัฐบาลได้ เพราะกษัตริย์ไม่มีวาระของการออกจากตำแหน่ง ถ้าต้องการเปลี่ยนคณะผู้บริหารประเทศจึงมีอยู่ทางเดียว คือ ยึดอำนาจหรือก่อการรัฐประหาร ซึ่งโดยปกติแล้วถ้าทำการรัฐประหารได้สำเร็จ คณะรัฐประหารจะล้มระบบกษัตริย์ไปเลย แล้วผู้นำรัฐประหารก็จะขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ฉะนั้นกษัตริย์จึงควรทำหน้าที่เป็นประมุขของประเทศอย่างเดียว ไม่ควรเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือฝ่ายบริหารซึ่งเป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี

ข. พรรคการเมือง

ระบบพรรคการเมืองของประเทศในเอเชียใต้ส่วนใหญ่ไม่มั่นคง ประเทศที่มีพรรคการเมืองเข้มแข็งกว่าประเทศอื่น ๆ คืออินเดีย การที่พรรคการเมืองของประเทศเอเชียใต้

ไม่มั่นคงจึงทำให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้ง เหตุที่พรรคการเมืองของประเทศเอเซียใต้ไม่มั่นคง อาจสรุปสาเหตุได้ดังต่อไปนี้

1. ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและอดอยาก ต้องใช้ชีวิตส่วนใหญ่มุ่งหาเงินมาเลี้ยงท้อง ความสนใจในการเมืองจึงมีน้อย

2. ประชาชนส่วนใหญ่ชอบการศึกษา พวกที่ได้รับการศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้แค่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น บางประเทศมีผู้ไม่รู้หนังสือมากกว่าผู้รู้หนังสือเสียอีก

3. พรรคการเมืองส่วนใหญ่เป็นพรรคที่เพิ่งจัดขึ้นใหม่ภายหลังจากที่ได้รับเอกราชแล้ว จึงไม่ค่อยมีบทบาททางการเมืองอันยาวนานเหมือนเช่นพรรคการเมืองในประเทศยุโรป และสหรัฐอเมริกา

4. พรรคการเมืองมีฐานะเป็นเพียงกลุ่มนักการเมืองที่มีจำนวนไม่มากนักรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองและช่วงชิงผลประโยชน์ทางการเมือง พรรคการเมืองของเอเซียใต้ส่วนใหญ่มิได้เกิดจากพื้นฐานของประชาชนที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม ฉะนั้นประชาชนจึงไม่ค่อยเห็นคุณค่าของพรรคการเมืองเท่าใดนัก

5. ประชาชนชาวเอเซียใต้อยึดมั่นกับศาสนาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาฮินดูกับอิสลาม ชีวิตของประชาชนโดยส่วนใหญ่จึงอุทิศให้กับศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีทางศาสนาซึ่งบางอย่างยังล้าหลังอยู่ ฉะนั้นความสนใจทางการเมืองจึงมีน้อย

สรุป

พรรคการเมืองที่ใหญ่และเข้มแข็งที่สุดในเอเซียใต้คือ พรรคคองเกรสของอินเดีย และเป็นพรรคเดียวที่มีประชาชนเป็นสมาชิกพรรคมากที่สุด เหตุที่พรรคคองเกรสได้รับความนิยมจากประชาชนเพราะเป็นพรรคที่ต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียตั้งแต่สมัยที่อินเดียเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ จนกระทั่งได้รับเอกราช และระหว่างที่อินเดียต่อสู้เพื่อเอกราชอยู่นั้น ประชาชนอินเดียนับล้านคนมีส่วนร่วมมือกับพรรคคองเกรสด้วย นอกจากนั้นพรรคคองเกรสมีผู้นำที่ดี เป็นผู้นำที่เสียสละเพื่อประเทศอย่างแท้จริง เช่น คานธี เนห์รู และศาสตรี เป็นต้น แต่ในระยะหลัง ๆ ผู้นำในพรรคคองเกรสเกิดการแตกแยกกันในพรรค ทำให้พรรคนี้เสื่อมความนิยมจากประชาชนไปบ้าง แต่ก็สามารถกู้ชื่อเสียงกลับคืนได้ในสมัยนางอินทิราค้ำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งปัจจุบัน

การที่อินเดียมียุทธการเมืองที่เด่นและเข้มแข็งอยู่พรรคเดียว จึงช่วยทำให้การเมืองของอินเดียนั้นคงกว่าประเทศใด ๆ ในเอเชียใต้ เพราะภายหลังจากการเลือกตั้งแล้วพรรคของเกรสสามารถจัดตั้งรัฐบาลโดยพรรคเดียว ไม่ต้องผสมกับพรรคอื่น เนื่องจากการเลือกตั้งทุกครั้ง (ยกเว้นการเลือกเมื่อปี ค.ศ. 1977) พรรคของเกรสได้รับเลือกจากประชาชนเป็นเสียงข้างมากในสภา ทำให้การจัดตั้งรัฐบาลเป็นไปโดยไม่ยาก สำหรับในการเลือกตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1977 นั้น พรรคชนตะได้รับเสียงข้างมากในสภา และเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลผสมกับพรรคอื่น ๆ แต่ในไม่ช้าก็เกิดการแตกแยกในรัฐบาล จนต้องยุบสภาเมื่อปี ค.ศ. 1979

อินเดียในอดีตที่ผ่านมายังไม่มีการปฏิวัติรัฐประหาร เพราะอินเดียปกครองแบบกระจายอำนาจ รัฐบาลต่าง ๆ มีอิสระในการปกครองตนเอง ศูนย์กลางหรือรัฐบาลกลางมิได้มีอำนาจควบคุมหมดทุกอย่าง การยึดอำนาจที่ส่วนกลางโดยการปฏิวัติจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหอะไรได้ นอกจากนั้นการที่ประชาธิปไตยของอินเดียมียุทธการเมืองที่มั่นคง และประชาชนสนใจการเมืองอยู่มาก จึงเป็นการป้องกัน การปฏิวัติรัฐประหารได้อย่างดี

พรรคการเมืองในประเทศศรีลังกามีฐานะการเมืองไม่มั่นคงนัก เนื่องจากการเลือกตั้งแต่ละครั้งไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมากโดยเด็ดขาด จึงต้องมีการจัดตั้งรัฐบาลผสมเรื่อยมา เมื่อรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหของประเทศได้ ก็ใช้วิธีเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกพรรคเพื่อจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ศรีลังกาจึงมีสิ่งที่ดีทางการเมืองอยู่อย่างหนึ่งคือ ไม่มีการปฏิวัติรัฐประหาร จะมีในบางครั้งก็เป็นเพียงประกาศภาวะฉุกเฉินของรัฐบาลเพื่อมุ่งปราบปรามจลาจลให้สงบเรียบร้อย

ส่วนพรรคการเมืองของปากีสถาน บังกลาเทศ อาฟกานิสถาน มีฐานะไม่มั่นคงเช่นเดียวกับศรีลังกา แต่การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลมักทำในรูปปฏิวัติรัฐประหาร จึงทำให้การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเป็นไปได้ช้า

พรรคคอมมิวนิสต์ในเอเชียใต้มียุทธการอยู่เกือบทุกประเทศ และเป็นพรรคที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น พรรคคอมมิวนิสต์อินเดียน ศรีลังกา บังกลาเทศ ฯลฯ พรรคคอมมิวนิสต์ดังกล่าวมีแนวทางใช้วิธีการต่อสู้อย่างสันติโดยการสมัครรับเลือกตั้ง มิได้ใช้กำลังอาวุธเข้าล้มล้างรัฐบาล พรรคคอมมิวนิสต์ได้รับความนิยมจากประชาชนบางส่วน และได้รับเลือกเข้าเป็นสมาชิกในสภาแต่ไม่มากนัก เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ของอินเดียน และศรีลังกา เป็นต้น

พรรคการเมืองของประเทศเอเชียใต้ไม่ว่าจะเป็นพรรครัฐบาล พรรคสังคมนิยม หรือแม้แต่พรรคคอมมิวนิสต์ มักจะมีนโยบายใกล้เคียงกันคือ โน้มเอียงไปทางสังคมนิยม เพราะประเทศในเอเชียใต้เป็นประเทศที่มีฐานะยากจน และมีปัญหาทางสังคมอย่างมากมาย ฉะนั้นพรรคการเมืองทุกพรรคจึงมีนโยบายหลักคือ มุ่งสร้างความเสมอภาคทางเศรษฐกิจแก่ประชาชน และยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น

ค. ประชาธิปไตยในเอเชียใต้

ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เกิดขึ้นในประเทศตะวันตก ประเทศที่ปกครองแบบประชาธิปไตยได้มีกันส่วนใหญ่ได้แก่ ประเทศในยุโรปตะวันตก สหรัฐ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น อิสราเอล การที่ประเทศเหล่านี้ปกครองแบบประชาธิปไตยได้มีกันเป็นเพราะการปกครองของเขาได้พัฒนาก้าวหน้าเรื่อยมา โดยที่ประชาชนมีส่วนร่วมเข้าร่วมในการปกครองมากขึ้นเรื่อย ๆ นับเป็นเวลาหลายร้อยปี ประชาชนจึงมีอำนาจอธิปไตยในการปกครองประเทศอย่างแท้จริง ประกอบกับประชาชนในประเทศดังกล่าวมีการศึกษาก็ เศรษฐกิจมั่นคง จึงช่วยให้สนใจการเมืองและวางแผนในสิทธิเสรีภาพของตน ญี่ปุ่นเริ่มพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่การปกครองของญี่ปุ่นได้พัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยอย่างก้าวหน้า และมั่นคง ทั้งนี้เป็นเพราะญี่ปุ่นมีปัจจัยที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยหลายอย่าง โดยเฉพาะชาวญี่ปุ่นมีเศรษฐกิจและการศึกษาที่ก้าวหน้าสูงสุดประเทศหนึ่งในโลก

เมื่อพิจารณาถึงระบอบการปกครองของประเทศเอเชียใต้ ระบอบประชาธิปไตยยังห่างไกลสำหรับชาวเอเชียใต้อยู่มาก จะมีก็แต่อินเดียเท่านั้นที่ระบอบการปกครองมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมั่นคงกว่าประเทศอื่น

เมื่อประเทศต่าง ๆ ในเอเชียใต้ได้รับเอกราชจากอังกฤษ ก็พยายามที่จะปกครองแบบประชาธิปไตย สังเกตเห็นได้จากรัฐธรรมนูญของประเทศเหล่านั้นมีรูปแบบคล้ายรูปแบบการปกครองของประเทศในยุโรป แต่จนบัดนี้ก็ยังไม่สามารถปกครองแบบประชาธิปไตยได้ ยังคงใช้วิธีปฏิบัติรัฐประหารกันในระหว่างผู้นำของประเทศ และเมื่อหลังจากยึดอำนาจได้แล้วก็ได้มีการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยแต่อย่างใด แต่กลับใช้วิธีเผด็จการและผู้นำรัฐประหารมักจะครองอำนาจติดต่อกันไปหลายปีโดยไม่ถูกรัฐประหารเสียก่อน การรัฐประหารแต่ละครั้งประชาชนส่วนใหญ่มิได้มีส่วนสนับสนุนหรือคัดค้านแต่อย่างใด

การที่ระบอบประชาธิปไตยของเอเชียใต้ไม่สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าได้นั้น เพราะมีปัจจัยที่เป็นปัญหาค้างที่ไถ่กล่าวมาแล้ว และนอกจากนั้นถ้าพิจารณาจากช่วงระยะเวลาการปกครองตนเองของประเทศเอเชียใต้ นับแต่ได้รับเอกราชมาจนถึงปัจจุบัน มีระยะเวลาไม่ถึง 40 ปี การเรียนรู้ในระบอบประชาธิปไตยจึงไม่สามารถเรียนรู้ได้มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศตะวันตก ซึ่งเขาได้พัฒนากันมาหลายร้อยปีแล้ว สมัยที่ประเทศในเอเชียใต้ตกอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษ อังกฤษมิได้ส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตยเท่าใดนัก เพราะถ้าอังกฤษส่งเสริมชาวพื้นเมืองในการปกครองแบบประชาธิปไตย ชาวเอเชียใต้คงจะเรียกร้องและต่อสู้เพื่อเอกราชเร็วขึ้นอย่างแน่นอน แต่การที่อังกฤษให้เสรีแก่ประชาชนชาวเอเชียใต้ในช่วงระยะก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่ก็ปีเป็นเพราะ ประชาชนเอเชียใต้เป็นผู้เรียกร้องต่ออังกฤษ อังกฤษจึงจำใจต้องปฏิรูปการปกครองและเศรษฐกิจให้ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน

เปรียบเทียบการเมืองการปกครองของเอเชียใต้กับประเทศไทย

แม้ว่าประเทศไทยมิได้เป็นเมืองขึ้นของประเทศตะวันตกอย่างประเทศในเอเชียใต้ เป็น แต่การเมืองการปกครองของประเทศไทยก็ได้ก้าวหน้าไปไกลกว่าประเทศในเอเชียใต้เท่าใดนัก ปัญหาทางด้านการเมืองและการปกครองของประเทศไทยมีลักษณะคล้ายกับประเทศในเอเชียใต้

ในแง่รูปแบบการปกครอง ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งต่างกับประเทศในเอเชียใต้ที่ส่วนใหญ่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข ส่วนบางประเทศที่มีกษัตริย์เป็นประมุขก็มีบทบาทของกษัตริย์ต่างกับของประเทศไทย กล่าวคือกษัตริย์ของประเทศเหล่านั้นทรงทำหน้าที่บริหารประเทศด้วย แต่พระมหากษัตริย์ของประเทศไทยมิได้ทรงทำหน้าที่บริหารประเทศทรงทำหน้าที่เป็นเพียงประมุขและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนไทยเท่านั้น อำนาจการบริหารของประเทศไทยอยู่ที่คณะรัฐมนตรี ซึ่งรับผิดชอบต่อรัฐสภา เช่นเดียวกับการปกครองของอินเดียในปัจจุบัน

รูปแบบรัฐสภาของไทยแตกต่างไปจากรูปแบบการปกครองแบบรัฐสภาของอินเดียกับศรีลังกา ของอินเดียกับศรีลังกานั้นถือว่าพรรคการเมืองใดได้รับเสียงข้างมากในสภาจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล ดังนั้นหัวหน้าพรรคการเมืองที่ได้รับเสียงข้างมากในสภาจะขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

แต่ของไทยนายกรัฐมนตรีไม่ต้องสังกัดพรรคการเมืองก็ได้ และไม่จำเป็นต้องลงสมัครรับเลือกตั้งก็ได้ สภาจะเลือกใครเป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้ นอกจากนั้นรัฐสภาของไทยประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ ประเภทที่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอชื่อกราบบังคมทูลให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยโปรดเกล้าฯ เรียกว่าวุฒิสมาชิก กับประเภทที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน เรียกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกทั้งสองประเภทนี้มีอำนาจและหน้าที่พอ ๆ กัน แต่ในประเทศอินเดียและศรีลังกา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากเลือกตั้งของประชาชนเท่านั้นจึงจะมีอำนาจในการให้ความเห็นชอบในการตั้งรัฐบาล ควบคุมหรือถอดถอนรัฐบาล สำหรับของไทย สมาชิกทั้งสองสภาร่วมกันควบคุมรัฐบาล เมื่อเทียบกับสมาชิกสภาสูงของอินเดียแล้วก็ยังไม่มีความเท่าเทียมกับวุฒิสมาชิกของไทย

ฉะนั้นถ้าเปรียบเทียบรูปแบบการปกครองแล้ว ประเทศอินเดียและศรีลังกามีลักษณะรูปแบบประชาธิปไตยมากกว่าของไทย ถ้าหากประเทศไทยจะมีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้มากขึ้น ก็อาจทำได้โดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญ กำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และยกเลิกอำนาจของวุฒิสภามีให้มากเท่ากับผู้แทนราษฎร วุฒิสภาควรทำหน้าที่เป็นเพียงเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลเท่านั้น ไม่ควรมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการตั้งคณะรัฐบาล ควบคุม หรือถอดถอนรัฐบาล อำนาจและหน้าที่ในการควบคุมรัฐบาลควรเป็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

ในแง่ของพรรคการเมือง ประเทศอินเดียและศรีลังกามีพรรคการเมืองที่มั่นคงกว่าประเทศไทย ของไทยนั้นนอกจากจะมีพรรคการเมืองไม่มั่นคงแล้ว ในอดีตประเทศไทยมีพรรคการเมืองมากที่สุดยิ่งกว่าพรรคการเมืองใด ๆ ในประเทศเอเชียใต้ เช่น ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีถึงเกือบ 50 พรรค

การที่พรรคการเมืองของไทยไม่มั่นคงนั้น มีสาเหตุคล้าย ๆ กับพรรคการเมืองในประเทศเอเชียใต้ทั้งที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือสมาชิกพรรคการเมืองของไทยมักจะยึดที่ตัวบุคคลมากกว่าอุดมการณ์หรือหลักการของพรรค ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนซึ่งสังกัดพรรคการเมืองต่าง ๆ จะย้ายพรรคกันบ่อย ๆ เมื่อไม่พอใจบุคคลสำคัญในพรรค

การที่พรรคการเมืองไทยจะมั่นคงได้นี้ จึงต้องมีฐานะได้รับการสนับสนุนจากประชาชน จะต้องมียุทธศาสตร์และอุดมการณ์ของพรรคมุ่งรักษามูลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง และที่สำคัญก็คือจะต้องไม่ล้มเลิกพรรคการเมืองโดยการปฏิวัติรัฐประหารดังที่ปฏิบัติกันมาบ่อยครั้ง แต่การปฏิวัติรัฐประหารในประเทศไทยแต่ละครั้งมีคดียุทธศาสตร์กันล้มตามมากมายหรือประหารชีวิตกันที่ละมาก ๆ เหมือนเช่นประเทศในเอเชียใต้ปฏิบัติกัน เช่น ปากีสถาน บังกลาเทศ อัฟกานิสถาน เป็นต้น นี่คือนิสัยของการปฏิวัติรัฐประหารในประเทศไทย

2. เศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศในเอเชียใต้มีลักษณะยากจน ในช่วงเวลาที่เพิ่งได้รับเอกราชจากอังกฤษนั้น เกือบทุกประเทศในเอเชียใต้ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลก ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยากจนของประเทศมีอยู่ 3 ประการที่สำคัญคือ

1. พลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว
2. ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ
3. ความเฉื่อยชาของประชาชน

แต่ประเทศเหล่านี้ก็ได้พยายามพัฒนาเศรษฐกิจให้ดีขึ้นภายในระยะ 40 ปีที่ผ่านมา จนในที่สุดบางประเทศได้พัฒนาเศรษฐกิจก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว เช่น อินเดีย ปากีสถาน และศรีลังกา เป็นต้น โดยเฉพาะอินเดียในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางงานอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีอย่างมาก การที่อินเดียมีความก้าวหน้าได้เร็วกว่าประเทศอื่น ๆ เป็นเพราะอินเดียมีระบบการเมืองที่มั่นคงกว่าประเทศอื่น ๆ อินเดียมีผู้นำประเทศที่ดี มีประชาชนที่ขยันขันแข็งกว่าประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ ชาวอินเดียได้รับการศึกษาสมัยที่อังกฤษปกครองอินเดียดีกว่าประเทศอื่นในเอเชียใต้ด้วยกัน

อาชีพที่สำคัญของชาวเอเชียใต้คือ เกษตรกรรม เช่นเดียวกับคนไทย แต่พื้นที่เพาะปลูกของประเทศไทยอุดมสมบูรณ์กว่าพื้นที่เพาะปลูกของประเทศในเอเชียใต้ซึ่งมีสภาพที่ไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก โดยเฉพาะชาว อินเดีย จึงทำให้ชาวเอเชียใต้ขาดแคลนอาหาร ต้องซื้อข้าวจากต่างประเทศปีละมาก ๆ

ในอินเดียพื้นที่เพาะปลูกมีอยู่อย่างจำกัด บางแห่งเป็นทะเลทราย บางแห่งเป็นภูเขา คินฟาร์อากาศมีทั้งร้อนจัดจนแห้งแล้ง และหนาวจัดจนปลูกอะไรไม่ได้ นอกจากนั้นการที่มีพลเมือง

มากกว่า 600 ล้านคน และมีเนื้อที่เพาะปลูกอยู่อย่างจำกัด จึงทำให้การเพาะปลูกขาดประสิทธิภาพ

ในศรีลังกาพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา มีฝนตกชุก จึงเหมาะแก่การปลูกพืชไถ่ไม้ก็ชนิด เช่น ชา ยางพารา และมะพร้าว

บังคลาเทศ เป็นประเทศที่มีฝนตกชุกมากที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมและถูกพายุไซโคลนพัดกระหน่ำอย่างรุนแรงทุกปี ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมอย่างร้ายแรงบ่อย ๆ พืชผลเสียหาย ประชาชนต้องล้มตายทีละมาก ๆ และเกิดปัญหาออกยากตามมาหลังจากน้ำลดแล้ว

ปากีสถาน เนปาล อาฟกานิสถาน ภูฏาน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูงและเต็มไปด้วยภูเขา สลับซับซ้อน จึงทำให้ขาดแคลนน้ำและพื้นที่ใช้ในการเพาะปลูก

พืชที่ปลูกในเอเชียใต้ได้ผลดีนั้นเมื่อไม่ก็ประเภท ที่สำคัญได้แก่ ปอ ชา ส่วนมะพร้าว ยางพารา ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ซึ่งนับว่าเป็นสินค้าเกษตรที่ทำรายได้หลักให้แก่ประเทศ ส่วนประเทศไทย สามารถเพาะปลูกพืชต่าง ๆ ได้มากกว่าทุกประเทศในเอเชียใต้ โดยเฉพาะข้าว ซึ่งเป็นสินค้าออกทำรายได้หลักให้แก่ประเทศ นอกจากนั้นยังมีข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา ผลไม้ ฯลฯ โดยส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์การเกษตรประเภทอาหาร ซึ่งไทยผลิตได้มีละมั่ง ๆ ดังนั้นตลาดสินค้าส่งออกของไทยในเรื่องอาหารน่าจะเป็นประเทศในเอเชียใต้ ซึ่งรัฐบาลไทยน่าจะชวนชวนหาตลาดจากประเทศเหล่านี้ให้มาก แต่ประเทศในเอเชียใต้ก็จะมีปัญหาอยู่อย่างหนึ่งคือ ไม่ค่อยมีเงินซื้ออาหารจากต่างประเทศมากนัก แม้ว่าความต้องการภายในจะมีอยู่สูงก็ตาม

ในปัจจุบันอินเดียเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมเจริญก้าวหน้าประเทศหนึ่งในเอเชีย อุตสาหกรรมของอินเดียนั้นมีตั้งแต่อุตสาหกรรมเบาไปจนถึงอุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมหนักได้แก่ อุตสาหกรรมการสร้างเครื่องบิน อวกาศหนัก เช่น รถถัง ปืนใหญ่ เรือรบ การก่อเรือเก็นทะเล เครื่องจักร ฯลฯ และยังสามารถผลิตระเบิดปรมาณูไว้ใช้สำหรับป้องกันประเทศ และสงครามเทียมขึ้นสู่อวกาศ อินเดียจึงสามารถยืนหยัดทางอุตสาหกรรมด้วยลำแข้งของตนเองได้

สำหรับการอุตสาหกรรมของประเทศเอเชียใต้อื่น ๆ เช่น ปากีสถาน ศรีลังกา บังคลาเทศ นั้น ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเบา และอุตสาหกรรมขนาดปานกลาง ส่วนประเทศอาฟกานิสถาน และเนปาล กิจกรรมอุตสาหกรรมเพิ่งริเริ่มมาได้ไม่กี่ปีนี้เอง

นโยบายทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศเอเชียใต้มีลักษณะคล้ายกัน เช่น ในระยะแรกจะเน้นในเรื่องอุตสาหกรรมผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตของประชาชน รวมไปถึงอุตสาหกรรมเพื่อการผลิตอาหาร และเพื่อเป็นการผลิตสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพในราคาถูก รัฐบาลจะดำเนินการอุตสาหกรรมเสียเอง เพราะกลัวว่านายทุนเอกชนที่ดำเนินงานทางด้านอุตสาหกรรมจะเอาเปรียบขายสินค้าให้แก่ประชาชนในราคาสูง หรือเอากำไรมากเกินไป รัฐจึงใช้วิธีการโอนอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ มาเป็นของรัฐเพื่อรัฐจะได้ทำเอง เช่น อินเดียนครีลังกา และปากีสถาน เป็นต้น

การที่รัฐโอนอุตสาหกรรมของเอกชนมาเป็นของรัฐมีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีก็คือประชาชนจะมีโอกาสซื้อสินค้าในราคาถูก เพราะรัฐไม่เอากำไรมาก แต่ผลเสียก็คือรัฐไม่มีทุนพอที่จะขยายกิจการได้ นอกจากนั้นข้าราชการของรัฐไม่มีความรู้ความชำนาญในการบริหารงานอุตสาหกรรม บางครั้งอาจจะประสบความล้มเหลว หรือไม่ก็มีการคอร์รัปชันในธุรกิจของรัฐบาล ปัจจุบันนี้ประเทศในเอเชียใต้เริ่มเปลี่ยนนโยบายสนับสนุนนายทุนต่างประเทศให้มาลงทุนในประเทศของตน โดยให้คำมั่นสัญญาว่ารัฐจะไม่โอนธุรกิจของชาวต่างประเทศมาเป็นของรัฐ ปรากฏว่ามีชาวต่างประเทศให้ความสนใจในการที่จะไปลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมในประเทศเอเชียใต้มากขึ้น

สำหรับประเทศไทยเรา อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ รัฐบาลดำเนินการธุรกิจบางอย่างที่มองเห็นว่ามีความจำเป็นที่รัฐก็ทำเอง เช่น อุตสาหกรรมปุ๋ย กระจก กระจกสะท้อน แก้ว ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ รถไฟ ฯลฯ ธุรกิจบางอย่างก็มีกำไร บางอย่างก็ขาดทุน เนื่องจากการบริหารงานธุรกิจของรัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพ ค่าขายสู่เอกชนไม่ได้ และยังมีคอร์รัปชันในวงการรัฐวิสาหกิจของรัฐบาลเป็นอันมาก รัฐบาลได้ประกาศขายรัฐวิสาหกิจที่ทำแล้วขาดทุนให้เอกชนไปแล้วหลายประเภท และอาจจะมีเพิ่มขึ้นอีกหลายประเภท

ความจริงแล้วการส่งเสริมให้เอกชนจากต่างประเทศมาลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมในประเทศไทยเป็นสิ่งที่ดี แต่รัฐจะต้องควบคุมเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมมิให้ขายสินค้าในราคาแพงเกินไป ตลอดจนควบคุมโรงงานและบริษัทต่างประเทศมิให้ฉวยผลประโยชน์เอาเปรียบรัฐ โดยรัฐควรออกกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ อย่างเข้มงวดมาตรการดังกล่าวนี้ประเทศในเอเชียใต้กำลังดำเนินการใช้อยู่ และวิธีการของเขาเข้มงวดกว่าของเรา

นโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

นโยบายเศรษฐกิจของประเทศเอเซียใต้เกือบทุกประเทศมีลักษณะคล้าย ๆ กัน คือ นำเอาระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาใช้ ฉะนั้นพรรคการเมืองต่าง ๆ ของประเทศเอเซียใต้จึงมีแนวนโยบายไปทางสังคมนิยม การใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมจึงเป็นเรื่องเหมาะสมสำหรับประเทศที่ยากจนและมีพลเมืองมาก ๆ ทั้งประเทศในเอเซียใต้ แต่สังคมนิยมของเรามีได้รุนแรงถึงขั้นที่รัฐทำเองหมดทุกอย่าง เป็นเพียงลักษณะผสม เช่น อุตสาหกรรมบางอย่างรัฐทำเอง และธุรกิจบางอย่างรัฐให้เอกชนทำ รัฐบาลควบคุมเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม มิให้ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมีมากเกินไป การบริการและการผลิตเกี่ยวกับปัจจัยที่รัฐถือเป็นนโยบายที่จะต้องจัดให้แก่ประชาชนในราคาถูก เช่น การศึกษา การอนามัย ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการปฏิรูปที่ดินเพื่อใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์ และเพื่อคนยากจนจะได้มีที่ดินเป็นของตนเองบ้าง นอกจากนั้นประเทศในเอเซียใต้ยังจัดระบบเศรษฐกิจแบบชาตินิยม เช่น ส่งเสริมให้ประชาชนใช้สินค้าที่ผลิตได้ในประเทศ โดยพยายามกีดกันสินค้าจากต่างประเทศและขึ้นภาษีสินค้าต่างประเทศในราคาสูงเป็นการจูงใจให้ประชาชนได้หันมาใช้สิ่งของที่ผลิตในประเทศ

ประเทศไทยมีปัญหาด้านเศรษฐกิจคล้าย ๆ กับประเทศในเอเซียใต้ คือ ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยห่างกันมาก ธุรกิจบางอย่างนายทุนเอาเปรียบขายสินค้าแก่ประชาชนในราคาสูงเพื่อเอากำไรมาก ๆ ฉะนั้นรัฐบาลไทยน่าจะศึกษาการจัดระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมของเอเซียใต้เพื่อนำเอาวิธีการบางอย่างมาใช้ในประเทศไทยได้ การจัดระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมแบบเอเซียใต้ไม่ขัดต่อลัทธิชนบทนิยมประเพณีของไทยแต่อย่างใด

3. แรงคนและวัฒนธรรม

ปัญหาด้านด้านสังคมและวัฒนธรรมของประเทศในเอเซียใต้มีมาก บางอย่างรัฐบาลก็แก้ไขได้ บางอย่างก็แก้ไขไม่ได้ และยังคงกลายเป็นปัญหาใหญ่และเรื้อรังจนถึงปัจจุบัน ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมที่ยังเป็นปัญหาใหญ่ ๆ ในปัจจุบัน เช่น

1. ปัญหาการเพิ่มของประชากร
2. ปัญหาการศึกษาของพลเมือง
3. ปัญหาความแตกต่างในระหว่างประชาชน
4. ปัญหาความยากมั่นในลัทธิชนบทรรมนิยมประเพณีที่ล้าหลัง

ความจริงแล้วปัญหาทั้งสี่อย่างที่ยกมานี้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียใต้ มิได้นิ่งนอนใจ แต่ใช้ความพยายามอย่างมากในการมุ่งแก้ปัญหาซึ่งกันบ้างก็ขึ้นกว่าเดิมมาก แต่จะให้สำเร็จในเร็ววันนี้เป็นไปได้ เพราะปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่มีมานานแล้วและสะสมกันเรื่อยมา มูลเหตุของปัญหานั้นฝังรากลึกอยู่ในความถือความเชื่อถือและชนบทรรมนิยมประเพณีของประชาชนจนยากที่จะลบล้างได้

1. ปัญหาการเพิ่มของประชากร ประเทศในเอเชียใต้มีปัญหาการเพิ่มของประชากรที่เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก จนรัฐบาลไม่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจให้ทันกับการเพิ่มของประชากรได้ ตอนที่ไคเอกราชใหม่ ๆ อินเดียมีอัตราการเพิ่มของประชากรถึงร้อยละ 3.5 ต่อปี นับว่าเป็นอัตราการเพิ่มรวดเร็วที่สุดในโลก การที่อินเดียมีอัตราการเพิ่มของประชาชนโดยรวดเร็ว นั้น สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากลัทธิฮินดูซึ่งมีชนบทรรมนิยมประเพณีส่งเสริมให้แต่งงานตั้งแต่วัยเด็กจึงทำให้ครอบครัวมีลูกมาก รัฐบาลอินเดียจึงถือเป็นนโยบายระดับชาติที่จะลดอัตราการเพิ่มของประชากรลงให้ได้ แต่การโฆษณาชักจูงของรัฐบาลได้ผลน้อย รัฐบาลจึงใช้มาตรการรุนแรงถึงเช่นสมัยของนางอินทிரาคานธี ใช้วิธีจับประชาชนที่เกินตามถนนไปทำหมัน และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนของอินเดียถึงมีเสนอกฎหมายให้ลงโทษจำคุกแก่ผู้ชายที่มีลูกเกิน 2 คน แต่กฎหมายที่ว่านี้ไม่ผ่าน ปัจจุบันการคุมอัตราการเพิ่มประชากรของอินเดียได้ผลก็มาก คือ ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1.93 เท่านั้น

ส่วนประเทศอื่น ๆ ในเอเชียใต้ยังมีปัญหาเรื่องประชากรอยู่ เช่น บังกลาเทศ มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 2.5 ซึ่งยังนับว่าสูง และรัฐบาลกำลังรณรงค์ในเรื่องนี้อยู่ ปากีสถานยังมีปัญหาเช่นเดียวกัน คือมีอัตราเพิ่มร้อยละ 3 ส่วนประเทศไทยเมื่อ 10 กว่าปีที่ผ่านมามีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงเกินกว่าร้อยละ 3 แต่ปัจจุบันนี้ลดลงเหลือเพียง 2.5% เท่านั้น แสดงว่าโครงการวางแผนครอบครัวของไทยทำได้ผลก็พอสมควร

๒. ปัญหาการด้อยการศึกษา : หลังจากได้รับเอกราชใหม่ ๆ, ประชาชนของ
ประเทศในเอเชียใต้โดยส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ แต่รัฐบาลของประเทศเอเชียใต้ถือเป็นนโยบาย
ที่ยิ่งใหญ่ของชาติในการจัดการไม่รู้หนังสือของประชาชน รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณจำนวน
มากเพื่อใช้จ่ายทางการศึกษา ปัจจุบันนี้สถิติของประชากรที่ไม่รู้หนังสือลดลงมาก ประเทศ
อินเดียมีการศึกษาคีห์ที่สุด เพราะอังกฤษได้วางรากฐานไว้ก็พอสมควร ส่วนปากีสถานและ
ศรีลังกายังอยู่ในขั้นพอใช้ได้ แต่บังคลาเทศ อาฟกานิสถาน เนปาล การศึกษายังไม่ค่อย
ดีนัก

๓. ปัญหาความแตกแยกระหว่างประชาชน ประเทศอินเดีย ปากีสถาน และ
ศรีลังกา มีปัญหาในเรื่องนี้มากที่สุด อย่างเช่นในอินเดีย ประชาชนฮินดูกับมุสลิมเข้ากัน
ไม่ได้ เพราะความแตกต่างทางศาสนา ความเกลียดชังสะสมมานานจนกลายเป็นศัตรู
และยกพวกเข้าฆ่าฟันกัน ปากีสถานก็เช่นเดียวกัน ปัญหาความแตกแยกระหว่างชาวมุสลิม
กับฮินดูยังคงมีอยู่อย่างรุนแรง นอกจากนั้นในอินเดียและปากีสถานยังมีความแตกแยกของ
ประชาชน เนื่องจากความแตกต่างทางด้านภาษา เชื้อชาติอีกด้วย ส่วนในศรีลังกา
ชาวสิงหลและชาวทมิฬยังเป็นศัตรูกันอยู่ทุกวันนี้ นอกจากนั้นยังมีปัญหาแตกแยกถึงกล่าวกันว่า
ไปสู่การจลาจล ทำให้รัฐบาลต้องประกาศภาวะฉุกเฉินหลายครั้ง ซึ่งรัฐบาลศรีลังกาใน
ปัจจุบันก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้สำเร็จ

สำหรับประเทศไทยเรานั้น ไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ เพราะประชาชนไทยมี
สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนามาแต่โบราณ อีกทั้งคนไทยเราไม่มีนิสัยรังเกียจคนต่างชาติ
เมื่อคนต่างชาติ เช่น จีน มอญ เขมร ญวน ฯลฯ มาอยู่เมืองไทยนาน ๆ เข้าเลย
กลายเป็นคนไทยด้วย ความแตกแยกกันอย่างรุนแรงจึงไม่มี

๔. ปัญหาการยึดมั่นในลัทธิชนบทนิยมประเพณีที่ล้าหลัง ประชาชนใน
ประเทศเอเชียใต้ยังมีปัญหาในเรื่องนี้มาก แม้ว่ารัฐบาลของประเทศเอเชียใต้พยายามออก
กฎหมายและปฏิรูปสังคมเพื่อให้เกิดความเสมอภาคและยุติธรรมก็ตาม แต่ประชาชนก็ยังไม่
ยอมเลิกยึดมั่นตอประเพณีที่ล้าหลัง เช่น ในอินเดียแม้จะมีกฎหมายยกเลิกการแบ่งชั้นวรรณะ
แต่ประชาชนก็ยังถือกันอยู่โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในชนบท ประเพณีการแต่งงานที่หมั้นเพื่อย
ประเพณีหญิงฆ่าตัวตายตามสามี การนับถือสัตว์ทาง ๆ ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์และ

เทพเจ้า ฯลฯ การที่ประชาชนยังมีลักษณะอนุรักษ์นิยมอยู่มากจึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศทาง
ด้านอื่น ๆ ควบ

4. บทบาทความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

ประเทศในเอเชียใต้อนุมัตินโยบายต่างประเทศที่คล้ายคลึงกันอยู่อย่างหนึ่งคือ ถิ่นนโยบายต่างประเทศ
แบบเป็นกลางไม่ผูกพันกับมหาอำนาจฝ่ายใด การที่ประเทศในเอเชียใต้เคยอยู่ใต้อาณัติของชาติ
ตะวันตกมาแล้ว ความรู้สึกขมขื่นยังมีอยู่ นอกจากนี้ยังมีความไม่ไว้วางใจประเทศตะวันตกในฐานะที่เคยเป็น
นักจักรวรรดินิยมมาก่อน ในบางกรณีประเทศเอเชียใต้อย่างประเทศกัมพูชาเน้นนโยบายอ่อนน้อมไปทาง
มหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน เช่น อินโดนีเซียเอนเอียงไปทางรัสเซียเพราะ
อยู่ใกล้กับรัสเซียซึ่งเป็นชาติมหาอำนาจ ปากีสถานเอนเอียงไปทางสหรัฐฯ และจีนเพื่อถ่วงดุลย์
อำนาจกับอินเดียและรัสเซีย

การที่ประเทศเอเชียใต้เคยตกเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดินิยมตะวันตกมาแล้วจึงมีนโยบาย
สนับสนุนประชาชนในประเทศที่ยังตกอยู่ใต้อาณัติของต่างชาติต่อสู้เพื่อเอกราชและอิสรภาพของตน
นอกจากนั้นการที่มหาอำนาจทุกความประเทศเล็ก ๆ ในเอเชียใต้ เช่น รัสเซียส่งกองทัพอากาศไปครอง
อาฟกานิสถาน อินเดียผนวกสิกขิม ทำให้ประเทศเล็ก ๆ ในเอเชียใต้เกิดความวิตกกังวล กลัวจะต้อง
ตกอยู่ใต้อาณัติของประเทศที่ใหญ่กว่า ประเทศเล็ก ๆ เช่น เนปาล สิกขิม จึงพยายามดำเนินนโยบาย
ไม่ขัดแย้งกับมหาอำนาจใด และโอบน้อมนโยบายเพื่อความอยู่รอด ประเทศที่รู้จักว่าเป็นเกาะอยู่ทางใต้
ของประเทศอินเดีย ทางไกลจากมหาอำนาจ จึงสามารถดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบเป็นกลางได้
อย่างดี เช่นเดียวกับประเทศบังกลาเทศในปัจจุบัน

อินเดียกับศรีลังกาหวั่นวิตกว่าสหรัฐกับรัสเซียจะทำสงครามกันในมหาสมุทรอินเดีย เพราะใน
ปัจจุบันนี้กองทัพอากาศของสหรัฐและของรัสเซียกำลังเพ่นพ่านอยู่ในมหาสมุทรอินเดีย เนื่องจากตะวันออก
กลางกินแดนซึ่งอุดมไปด้วยน้ำมันกำลังเป็นที่สนใจของมหาอำนาจและเป็นดินแดนที่มีความขัดแย้งกัน
อย่างรุนแรงในเวลานี้ ฉะนั้นอินเดียและศรีลังกาจึงเรียกร้องให้มหาสมุทรอินเดียเป็นเขตสันติภาพ
มีหลายประเทศให้การสนับสนุนโดยเฉพาะประเทศในเขตเอเชียใต้อย่างกัน

บทบาททางด้านการต่างประเทศของอินเดียมี่ความสำคัญมากประเทศหนึ่งในเอเชีย หน้าที่ และการ
ดำเนินนโยบายต่างประเทศของอินเดียเป็นที่สนใจของนานาประเทศ ทั้งนี้เพราะอินเดียเป็นประเทศ

ใหญ่ มีนโยบายเป็นกลาง และมีบทบาทสำคัญในกลุ่มโลกที่สาม ทั้งสหรัฐฯและรัสเซียต่างก็พยายามเอาใจ
อินเดีย เพราะถ้าอินเดียมาเป็นพวกก็จะทำให้ฐานะของตนในระหว่างประเทศมีความเข้มแข็งขึ้น
สำหรับอินเดียนั้น มีความสนใจในเรื่องที่รัสเซียและสหรัฐฯ จะช่วยเหลือทางเศรษฐกิจอินเดียสักเท่าไร
มากกว่าที่จะไปเป็นพวกรัสเซียหรือสหรัฐฯ

สำหรับประเทศไทยเรา หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยดำเนินนโยบายต่างประเทศ
ร่วมอยู่ในกลุ่มสหรัฐฯ ประกาศเป็นศัตรูกับประเทศคอมมิวนิสต์อย่างเปิดเผย ทำให้นโยบายต่างประเทศ
ของไทยแข็ง และยังเป็นเหตุทำให้ประเทศไทยถูกดึงเข้าไปในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศ
ซึ่งเป็นความขัดแย้งของมหาอำนาจระหว่างสหรัฐฯกับรัสเซีย และสหรัฐฯกับจีน นั่นคือประเทศไทยถูกดึง
เข้าสู่สงครามของมหาอำนาจ เช่น สงครามเกาหลีและสงครามอินโดจีน ไทยส่งทหารไปร่วมรบใน
สมรภูมิตั้งกล่าว ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งทหารไปรบนั้นเมื่อพูดถึงแล้ว แต่ผลประโยชน์มากมาย ที่
สำคัญก็คือ ทำให้ไทยได้เคยการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อยืนหยัดด้วยตัวเองในขณะที่ประเทศอื่น ๆ
ในเอเชียมีกองทหารไปรบที่โลกได้พัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น ญี่ปุ่น อินเดีย
สิงคโปร์ มาเลเซีย ความจริงแล้วประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาทางการเมืองการปกครองภายใน
น้อยกว่าประเทศอื่นในเอเชีย โดยเฉพาะเรามีปัญหาน้อยกว่าเอเชียใต้มาก แท้จริงปรากฏว่าประเทศ
ไทยพัฒนาไม่ค่อยจะก้าวหน้าเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจจะเพราะเหตุที่นานมาแล้วดำเนินนโยบายต่าง
ประเทศผิดพลาดอยู่มาก แต่ในปัจจุบันนโยบายต่างประเทศของเราค่อนข้างจะเป็นกลางอยู่มาก ซึ่ง
เป็นนโยบายที่เหมาะสมกว่าที่เคยมีมาเมื่อไม่กี่ปีมานี้

ឯកសារប្រើប្រាស់

- Argus John Tresidder Ceylon D. Van Nostrand Company 1960.
- B.N. Pandey The Break-up of British India Macmillan and Co. 1967.
- Claude A. Buss Asia in the Modern World Collier Macmillan Limited, London, 1964.
- Cranley Onslow Asia Economic Development Ebenezer Baylis and Son, London, 1965.
- G.C. Mendis Ceylon Today and Yesterday The Associate Newspapers of Ceylon, Colombo, 1963.
- Hugh Tinker South Asia A Short History Frederick A. Praeger, New York, 1966.
- John C. Caldwell Let's Visit India. The John Day Company, New York, 1960.
- John Manchip White "The Indian Mutiny 1857" History Today May, 1957.
- J.C. Powell Price A History of India Thomas Nelson and Sons, London, 1955.
- Jawaharlal Nehru The Discovery of India New York, 1946.
- Michael Edwards British India 1772 - 1947 Sidywich, 1967.
- Ministry of Information and Broadcasting Government of India
India Since Independence 1976.
- Ministry of Information and Broadcasting India Today New Delhi, 1980.
- Michael Edwards A History of India Thames and Hudson, London, 1961.
- _____. The Last Years of British India Cassell and Co., 1963.
- Phillips Talbot South Asia in the World Today The University of Chicago Press, Chicago, 1950.

Stanley Wolpert India

Sir George Dunbar A History of India Vol. I, Nicholson & Watson,
1949.

Sir Percival Griffiths Modern India Frederick A. Praeger,
New York, 1957.

S. Arasaratnam Ceylon, Prentice-Hall, New Jersey, 1964.

Tariq Ali Pakistan Military Rule or People's Power William Morrow
and Company Inc., New York, 1979.

T. Walter Wallbank A Short History of India and Pakistan The New
American Library of World Literature, Inc., New York, 1963.

_____. India in the New Era New York, 1951.

W.H. Moreland A Short History of India Longmans Green and Co.,
London, 1958.

Zeylanicus Ceylon Between Orient and Occident Elek Books, London,
1970.

Encyclopedia Americana Vol. 21, 1978.

_____. 1974.

Encyclopedia International 1963.

Collier's Encyclopedia 1962.

The Columbia Encyclopedia 1963.

Encyclopedia Americana Vol. 25, 1978.

Fareastern Economic Review Asia Year Book 1976 - 1981.

Time, Newsweek, Fareastern Economic Review 1976 - 1981.

วอร์ค และคณะ ระบบการเมืองปัจจุบันเอเชีย (เรื่องแปล) โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ 2510
มหาत्मะคานธี ชีวประวัติของข้าพเจ้า สำนักพิมพ์กมลสาร, 2513
สวามี สัตยานันทบุรี มหาत्मะคานธี สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2501
ถนอม อานามวัฒน์ ประวัติศาสตร์ปัจจุบันเอเชีย แสงรุ่งการพิมพ์, 2523
ราชบัณฑิตยสถาน บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย (แปลจากเรื่อง Sources of Indian Tradition
โดย จานงค์ ทองประเสริฐ) 3 เล่ม โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2512
สถานเอกอัครราชทูตอินเดีย อินเดีย โรงพิมพ์พิมพ์พิไล 2523
กรมวิชาการ แบบเรียนเอเชียใต้ (เรียบเรียงโดย ถนอม อานามวัฒน์) โรงพิมพ์คุรุสภา

เนื้อหาเพิ่มเติมของบทที่ 10

เนปาลและอาฟกานิสถานในโลกปัจจุบัน

ก. เนปาล

การเมืองการปกครองในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งประกาศใช้เมื่อปี 1980 นั้น ได้รับการคัดค้านจากนักการเมืองและกลุ่มปัญญาชน โดยเฉพาะนักศึกษาอย่างรุนแรง ในข้อกล่าวหาว่ารัฐธรรมนูญเป็นเผด็จการและมีได้มีลักษณะประชาธิปไตย เพื่อเป็นการประนีประนอมกับคนในชาติ กษัตริย์ที่เรนทร์ทรงโปรกให้แก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยยินยอมให้มีสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเรียกว่าสภานิติบัญญัติ ซึ่งมีสมาชิกทั้งสิ้น 140 คน สมาชิกสภาจะเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญใหม่ยังห้ามการจัดตั้งพรรคการเมือง ฉะนั้นสมาชิกสภาจึงมิได้สังกัดพรรคการเมืองแต่อย่างใด

อาจเป็นไปได้ว่า การไม่อนุญาตให้มีการพรรคการเมืองตามกฎหมายนั้น ก็เพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกกันในทางการเมือง ซึ่งมักจะนำไปสู่การต่อสู้ แข่งขันแย่งชิงอำนาจกัน แม้ว่าจะไม่มีพรรคการเมืองตามกฎหมาย แต่พวกนักการเมืองก็ยังมีกรรวมกลุ่มกันทางการเมือง และใช้ชื่อแตกต่างกันไป เช่น กลุ่มการเมืองเนปาลี คอนเกรส (Nepali Congress) กลุ่มการเมืองคอมมิวนิสต์ เป็นต้น พวกนักการเมืองเหล่านี้ก็ยังโจมตีรัฐธรรมนูญว่าเป็นเผด็จการอยู่นั่นเอง พวกเขาคงต้องการให้มีรูปแบบการปกครองแบบพรรคการเมืองที่พรรคก็ได้ และพรรคใดได้รับเสียงข้างมากในสภา ก็จะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล

ในเดือนพฤษภาคม 1981 รัฐบาลจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อเลือกสมาชิกสภานิติบัญญัติ นับว่าเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้สมัครทั้งสิ้น 1094 คน พวกฝ่ายค้านได้ต่อต้านการเลือกตั้งโดยไม่ยอมลงสมัครรับเลือกตั้งและโจมตีการเลือกตั้งครั้งนี้ว่า เป็นการก่อให้เกิดความแตกแยกกันในชาติ เพราะจากการที่ประชาชนได้ออกเสียงประชามติเมื่อปี 1980 มีประชาชนถึง 2 ล้านคนที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ในขณะที่ประชาชนเพียง 2.4 ล้านคนเท่านั้นเห็นด้วย

ในเมื่อรัฐธรรมนูญไม่ยอมให้มีพรรคการเมืองตามกฎหมาย ทำให้พวกนักการเมืองที่สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถโฆษณาหลักการและอุดมการณ์ของพรรคได้ แต่การหาเสียงจำเป็นต้องโฆษณาอุดมการณ์ ฉะนั้นพวกนักการเมืองจึงต้องหาวิธีการโฆษณาอุดมการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อชักจูงประชาชนให้ออกเสียงเลือกตน อุดมการณ์ที่โฆษณานั้นมักจะเน้นไปเรื่องเกี่ยวกับเชื้อชาติ การสร้างผลประโยชน์เพื่อท้องถิ่น เพื่อวรรณะของตน การโฆษณาในลักษณะเช่นนี้ไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ประเทศชาติเท่าใดนัก เพราะเนปาลมีปัญหาในเรื่องความแตกแยกทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมและการแบ่งชั้นวรรณะอยู่แล้ว จึงเท่ากับเป็นการสร้างความแตกแยกในชาติเพิ่มขึ้น

ภายหลังจากเลือกตั้งแล้ว กษัตริย์พีเรนทร์โคทรงแต่งตั้งนายพาทคร ธาปา (Bahadur Thapa) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นายธปา เป็นผู้ที่ได้รับความนิยมไว้วางพระทัยจากกษัตริย์พีเรนทร์เป็นอันมาก แต่เขาก็ถูกฝ่ายค้านโจมตีอยู่เสมอว่าเขาไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ โดยเฉพาะไม่สามารถแก้ไขปัญหาคาความยากจนและศีลธรรมตกต่ำของประชาชน

ตามรัฐธรรมนูญ สภามัญญัติ จะล้มรัฐบาลไม่ได้ จะไม่ไว้วางใจรัฐบาลก็ต่อเมื่อรัฐบาลได้ปฏิบัติหน้าที่ผ่านพ้นเวลาไป 1 ปี แล้ว นายธพานั้นเมื่อเห็นว่าเสียงสนับสนุนตนในสภาไม่ค่อยจะมั่นคงนัก เขาจึงมีนโยบายที่จะชักจูงฝ่ายค้าน เข้ามาเป็นพวกเดียวกับเขา ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐบาล เขาได้ชักชวนผู้นำการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ผลปรากฏว่ามีผู้นำฝ่ายค้านบางส่วนให้ความร่วมมือ แต่ส่วนใหญ่ยังคงคัดค้านรัฐบาลและรัฐธรรมนูญอยู่นั่นเอง

การเมืองเนปาลภายหลังการเลือกตั้งเมื่อปี 1981 ภายหลังการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลมักจะอ้างอยู่เสมอถึงความสำเร็จในการบริหารประเทศและความมั่นคงของรัฐบาล แต่ตามข้อเท็จจริงแล้ว เนปาลในปัจจุบันยังมีปัญหาทางการเมืองอยู่มาก กลุ่มที่คัดค้านรัฐบาลนอกเหนือไปจากนักการเมืองแล้ว ยังมีกลุ่มที่คัดค้านรัฐบาลอย่างรุนแรงได้แก่

ก. นักศึกษาและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาและอาจารย์ต่างก็มีสหภาพเป็นของตนเอง นับว่าเป็นกลุ่มคัดค้านรัฐบาลที่รวมตัวกันอย่างหนาแน่น พวกผู้นำนักศึกษาที่มีบทบาทสำคัญหลายคนนิยมลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน พวกนี้มักเป็นผู้นำในการประท้วงรัฐบาล

อยู่เสมอ ส่วนสหภาพอาจารย์มหาวิทยาลัยในปัจจุบันไม่พอใจ รัฐบาลที่ไม่ปฏิบัติตาม
ขอเรียกร้องของสหภาพในการเจรจากับรัฐบาลเพื่อขอปรับปรุงรายได้และสวัสดิการของ
อาจารย์ให้สูงขึ้น

ข. กรรมกร เนื่องจากปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจของเนปาลตกต่ำ และค่า
ครองชีพสูง พวกกรรมกรที่มีรายได้น้อยไม่พอใจในรายได้ของตน มักจะชุมนุมประท้วง
รัฐบาลและนัดหยุดงานกันบ่อย ๆ การประท้วงนำไปสู่การจลาจล รัฐบาลจึงส่งตำรวจ
เข้าปราบจลาจลอย่างรุนแรง ถึงขั้นปะทะกันและมีผู้เสียชีวิตไปหลายคน

เมื่อรัฐบาลนายชวาเข้าบริหารประเทศ เขามุ่งรักษาความสงบเรียบร้อย
โดยวิธีจำกัดเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พวกหนังสือพิมพ์จึงมิได้มี
สิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวได้อย่างเสรีเหมือนแต่ก่อน หนังสือพิมพ์ที่วิพากษ์วิจารณ์
รัฐบาลในทางไม่ดีหลายฉบับถูกสั่งปิด เช่นเดียวกันนักข่าวต่างประเทศที่ชอบเขียนวิพากษ์
วิจารณ์รัฐบาลเนปาลถูกขับไล่ออกนอกประเทศไปหลายคน

วัฒนธรรม วัฒนธรรมต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อประชาชนชาวเนปาลมีอยู่
2 ประเทศ คือ อินเดียกับทิเบต เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากในอดีตประชาชนที่อพยพ
เข้ามาอยู่ในเนปาลส่วนใหญ่อพยพมาจากอินเดียและทิเบต แม้กระทั่งในปัจจุบันนี้ตาม
สภาพทางภูมิศาสตร์ ประชาชนทั้งสองเชื้อชาติก็ยังแยกกันอยู่ กล่าวคือทางภาคเหนือ
ซึ่งเป็นแถบภูเขาสูง ๆ ประชาชนส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากเชื้อชาติมองโกลอยด์ มีภาษา
การแต่งตัว วัฒนธรรมคล้ายชาวทิเบต ส่วนทางภาคใต้ สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบ
อากาศร้อน ประชาชนส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากพวกอารยัน ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของ
ชาวอินเดียในปัจจุบัน

ทางแถบภาคกลางของเนปาล ประชาชนเป็นพวกชนเผ่าที่เรียกกันว่าพวกกูรข่า
พวกนี้มีชื่อเสียงในการรบและความกล้าหาญ โดยเฉพาะการรบทางแถบภูเขา อังกฤษ
ได้จ้างพวกนี้เป็นทหารในกองทัพอังกฤษตั้งแต่สมัยที่อังกฤษเข้าปกครองเนปาลจนกระทั่ง
ถึงปัจจุบัน

พวกชาวฮินดูโคพยพเข้ามาอยู่ในเนปาลตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว กล่าวคือตั้งแต่สมัยที่ชาวมุสลิมที่ไคเมอานาจเข้าไปปกครองอินเดียและตั้งราชวงศ์ปกครองอินเดีย พวกฮินดูจึงอพยพลี้ภัยเข้ามาอยู่ในเนปาล เมื่อเข้ามาอยู่ในเนปาลแล้วยังไว้วัฒนธรรมของฮินดูต่อไป โดยเฉพาะระบบการแบ่งชั้นวรรณะ ซึ่งยังคงถือกันอยู่ในหมู่ชาวฮินดูของ เนปาลจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้

ศาสนา ประชาชนเนปาลนับถือศาสนาแตกต่างกันไปตามลักษณะสภาพทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ ทางภาคเหนือ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา ทางภาคใต้ส่วนใหญ่นับถือฮินดู ส่วนทางภาคกลางประชาชนส่วนใหญ่นับถือทั้งสองศาสนาดังกล่าวโดยเอามารวมกัน จึงกลายเป็นศาสนาผสมระหว่างพุทธกับฮินดู ทั้งจะสังเกตได้จากวิหารในลัทธิฮินดูจะมีพระพุทธรูปตั้งไว้สำหรับบูชาด้วย ขณะเดียวกันในวัดทางพุทธศาสนา จะมีรูปพระศิวะตั้งไว้สำหรับบูชาเช่นเดียวกัน

อิทธิพลของวัฒนธรรมแบบฮินดู วัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อประชาชนชาวเนปาลมากที่สุดคือวัฒนธรรมแบบฮินดู นับตั้งแต่การใช้ภาษาพูดที่ใช้กันมากที่สุด คือ ภาษาเนปาลี ซึ่งเป็นภาษาที่ได้รับอิทธิพลมาจากภาษาสันสกฤต และใช้เป็นภาษาของทางราชการ สภาพสังคมของเนปาลโดยทั่วไปมีลักษณะโครงสร้างแบบชาวฮินดู ยังมีการยอมรับเรื่องการแบ่งชั้นวรรณะ พวกที่อยู่ในชนชั้นพราหมณ์และกษัตริย์ยังมีอิทธิพลอยู่ในสังคมและทางการเมือง พวกชาวเขาถือว่าอยู่ในวรรณะกลาง อาจจะกล่าวได้ว่าประเทศเนปาลเป็นราชอาณาจักรฮินดูประเทศหนึ่ง และตามราชประเพณีมาแต่โบราณ ถือกันว่า กษัตริย์ของเนปาลสืบเชื้อสายมาจากเทพเจ้าในลัทธิฮินดูคือพระวิษณุอีกด้วย

นอกเหนือไปจากความคล้ายคลึงกันทางด้านรูปแบบการแบ่งชั้นวรรณะแล้ว ทางด้านระบบครอบครัว การศึกษาของเนปาลก็ลอกแบบอย่างมาจากอินเดีย ตลอดจนทางด้านศิลปก็ยังได้รับอิทธิพลมาจากศิลปของอินเดียอยู่มาก การที่วัฒนธรรมอินเดียมีอิทธิพลต่อชาวเนปาลแทบทุกด้าน เป็นเพราะเนปาลมีพรมแดนติดกับอินเดีย และการเคลื่อนย้ายอพยพผู้คนจากอินเดียไปสู่เนปาลสามารถอพยพกันได้สะดวก เพราะเป็นการอพยพผ่านที่ราบ ติดกันที่เทือกแม่น้ำจะอยู่ใกล้กับอินเดีย แต่ได้รับอิทธิพลจากอินเดียไม่มากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นภูเขาสูง ๆ ขวางกั้นการขยายอิทธิพลของอินเดียเข้าไปสู่ที่เบตนั่นเอง

สำหรับประชาชนในแถบภาคกลางนั้นนับว่า มีวัฒนธรรมแปลกไปกว่าภาคอื่น ๆ บริเวณภาคกลางเป็นที่ตั้งของหุบเขาแห่งกาญจน์ และเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงศูนย์กลางการปกครองอีกด้วย ประชาชนส่วนใหญ่ทางแถบนี้มีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม และศิลปบางส่วนได้รับอิทธิพลมาจากจีน

แม้ว่าประชาชนเนปาล จะมีความแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม แต่ประชาชนโดยส่วนใหญ่สามารถอยู่รวมกันได้ โดยมีโคกอกเหตุเป็นศรัทธากันอย่างรุนแรงเหมือนบางประเทศ

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ด้วยเหตุที่เนปาลเป็นประเทศที่อยู่กึ่งกลางระหว่างประเทศใหญ่สองประเทศ คือจีนกับอินเดีย ในสมัยโบราณ เนปาลหวาดกลัวจากการรุกรานของประเทศทั้งสอง จึงจำเป็นต้องหาวิธีการเพื่อความอยู่รอด เนปาลมีความหวาดกลัวต่ออินเดียมากที่สุด จึงต้องหันไปมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับจีนเพื่อใช้จีนเป็นเครื่องมือถ่วงดุลอำนาจกับอินเดีย ในช่วงที่จีนมีอำนาจอันยิ่งใหญ่ในเอเชีย เนปาลได้ส่งเครื่องราชบรรณาการไปถวายจักรพรรดิจีนโดยสม่ำเสมอ

ภายหลังจากที่จีนเริ่มพ่ายแพ้แก่อังกฤษตั้งแต่สงครามจีนเป็นต้นไป และอังกฤษขยายอำนาจเข้าปกครองอินเดีย ทำให้เนปาลต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศ คือ ยอมรับรองอำนาจของอังกฤษแทนจีน เนปาลจึงดำเนินนโยบายเอาใจอังกฤษเพื่อให้อังกฤษได้เข้ามาคุ้มครอง เมื่อเกิดกบฏซิปอยในอินเดีย กษัตริย์ของเนปาลได้ส่งทหารไปช่วยอังกฤษปราบกบฏ และในที่สุดเนปาลก็ยอมอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษภายหลังจากที่อังกฤษได้ปกครองอินเดียแล้ว ตลอดเวลาที่เนปาลอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษ อังกฤษยังยินยอมให้เนปาลปกครองตนเองอย่างอิสระ แต่ในนโยบายต่างประเทศนั้นอังกฤษเป็นผู้ควบคุมอย่างใกล้ชิด

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง อังกฤษให้อเอกราชแก่เนปาลและเป็นช่วงที่มหาอำนาจสองฝ่ายคือสหรัฐกับรัสเซียกำลังทำสงครามเย็นกันอย่างเต็มที่ เนปาลเป็นประเทศเล็กและยากจนจึงไม่อาจดำเนินนโยบายต่างประเทศสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ เนปาลยังใช้นโยบายต่างประเทศแบบเดิม เหมือนเช่นสมัยโบราณ คือ ยอมรับอำนาจของมหาอำนาจและสร้างดุลย์แห่งอำนาจเพื่อให้ตนเองอยู่รอด เนปาลจึงประกาศนโยบายเป็นกลาง และเข้าร่วมในกลุ่มประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non-Alignment) ได้เข้าร่วมประชุม

ระหว่างชาติเป็นครั้งแรกที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ในปี 1955 ซึ่งเป็นการประชุมของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดหรือที่เรียกกันว่าการประชุมกลุ่มประเทศอฟร-เอเชีย (Afro - Asian)

ความสัมพันธ์ระหว่างเนปาลกับสหรัฐ สหรัฐประกาศรับรองเนปาลตั้งแต่ปี 1947 หลังจากนั้นมาสหรัฐก็เริ่มมีอิทธิพลในเนปาลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หน้านั้นสหรัฐดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขันทั่วทุกแห่งในโลก ในเนปาลก็เช่นเดียวกัน สหรัฐกลัวการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ในเนปาล เพราะอยู่ใกล้จีนกับรัสเซียซึ่งเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ทั้งคู่ สหรัฐจึงช่วยเหลือเนปาลเพื่อมิให้กลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะการช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยี ขณะเดียวกันสหรัฐก็มีผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนในเนปาลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ในปี ค.ศ. 1964 สหรัฐและอังกฤษได้ให้การช่วยเหลือทางด้านอาวุธ การพัฒนาการคมนาคมขนส่ง เครื่องมือทางการแพทย์ เครื่องมือวิทยุ ส่วนกองทัพกเนปาลนั้นได้รับความช่วยเหลือจากอินเดีย แม้ว่าสหรัฐจะช่วยเหลือเนปาลอยู่มาก แต่นโยบายต่างประเทศของเนปาลที่มีต่อสหรัฐนั้นยังมีลักษณะอิสระ ดังจะเห็นได้จากเมื่อปี 1966 สภานิติบัญญัติได้ลงมติประณามสหรัฐในการทิ้งระเบิดเวียคนามอย่างทารุณโหดร้าย และช่วงระหว่างปี 1965-1966 พวกนักศึกษาในเนปาลเดินขบวนคัดค้านสหรัฐที่เข้าทำสงครามในอินโดจีนหลายครั้งหลายหน

ปัจจุบันนี้เนปาลตั้งอยู่ท่ามกลางประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีอำนาจได้แก่รัสเซีย จีน อินเดีย เนปาลมีความหวาดกลัวต่อการขยายอำนาจของมหาอำนาจในเอเชียใต้ โดยเฉพาะจากรัสเซียและอินเดีย ทำให้เนปาลจำต้องดำเนินนโยบายสนธิสนมกับสหรัฐและประเทศยุโรปตะวันตก กษัตริย์แห่งเนปาลได้เสด็จไปเยือนสหรัฐอย่างเป็นทางการหลายครั้ง ทั้งเช่นในปี 1960 , 1968 เป็นต้น นอกจากนั้นราชโอรสของกษัตริย์เนปาล ก็ได้ศึกษาต่อที่สหรัฐเป็นต้น เนปาลก็หวังที่จะพึ่งสหรัฐในการถ่วงดุลย์อำนาจกับรัสเซียและอินเดีย

เนปาลกับรัสเซีย เนปาลกับรัสเซีย เริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูต ตั้งแต่ปี 1956 รัสเซียเป็นมหาอำนาจชาติแรกที่เชิญพระเจ้านเรนทราภักษัตริย์แห่งเนปาลเสด็จไปเยี่ยมรัสเซีย รัสเซียได้ช่วยเหลือเนปาลทางด้านกิจการพลเรือนอยู่หลายโครงการ ทางด้านการค้านั้นทั้งสองฝ่ายติดต่อกันขายแบบบริดจอร์ท คัวยเหตุนั้นเนปาลอยู่ใกล้กับรัสเซีย เนปาลจึงไม่อาจ

ที่จะแข็งแกร่งต่อรัสเซียได้ ทั้งสองฝ่ายจึงเพิ่มความใกล้ชิดมากขึ้นเรื่อย ๆ ในปี 1965 เนปาลเริ่มส่งนักศึกษาไปเรียนต่อที่รัสเซีย ต่อมาในปี 1971 กษัตริย์มเหษราก็เสด็จเยี่ยม รัสเซียอย่างเป็นทางการ แม้ว่าทั้งสองประเทศจะมีความสนิทสนมกัน แต่เนปาลก็ไม่เห็นด้วย กับบทบาทบางอย่างของรัสเซีย ดังเช่น กรณีรัสเซียยกทัพเข้าไปแทรกแซงในประเทศ เชโกสโลวะเกียเมื่อปี 1968 ในครั้งนั้นเนปาลได้ประณามการแทรกแซงของรัสเซียด้วย

บทบาทของเนปาลในองค์การสหประชาชาติ เนปาลเป็นประเทศที่สังกัดกลุ่มโลก ที่สาม จึงสนับสนุนบทบาทของสหประชาชาติในการรักษาสันติภาพของโลกอย่างแข็งขัน เนปาลสนับสนุนสหประชาชาติคัดค้านการรุกรานและการเข้าแทรกแซงกิจการภายในประเทศ อื่น ดังเช่นกรณีรัสเซียยกทัพเข้าปราบชาวฮังการีที่ต่อต้านรัฐบาลเมื่อปี 1956 เนปาลสนับสนุน สหประชาชาติในการประณามรัสเซีย สำหรับกรณีเกิดพิพาทระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน เนปาลมักจะประกาศเป็นกลางอยู่เสมอ ดังเช่นกรณีพิพาททางชายแดนระหว่างจีนกับอินเดีย เมื่อปี 1962 และสงครามระหว่างอินเดียนกับปากีสถานเมื่อปี ค.ศ. 1956 และปี ค.ศ. 1971 นอกจากนั้นเนปาลยังสนับสนุนสหประชาชาติในการแก้ไขปัญหาคะวันออกกลาง ประกาศ คัดค้านการที่อิสราเอลยึดครองดินแดนของอาหรับตั้งแต่ปี 1967

นโยบายต่างประเทศในปัจจุบัน โดยทั่วไปแล้วนโยบายต่างประเทศของเนปาล ใน ปัจจุบันมิได้แตกต่างไปจากเดิมเท่าใดนัก เนปาลยังพยายามรักษานโยบายเป็นกลางของตน อย่างเคร่งครัด กษัตริย์ฟีเรนทร์ของเนปาลในปัจจุบัน ทรงทำหน้าที่เป็นทูตพิเศษเดินทาง ไปร่วมประชุมระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ โดยเฉพาะเป็นการประชุมขององค์การสหประชาชาติ ในที่ประชุมระหว่างประเทศ เนปาลคัดค้านการแทรกแซงของต่างชาติอยู่เสมอ ดังเช่นปัญหาเวียดนามรุกรานเขมร และปัญหารัสเซียส่งทหารเข้าไปในอัฟกานิสถาน เนปาล ประกาศคัดค้านไม่เห็นด้วย เนปาลสนับสนุนให้เขมรและอัฟกานิสถานได้เลือกวิถีทางการ ปกครองด้วยตนเองโดยปราศจากการแทรกแซงของต่างชาติ

ความสัมพันธ์ระหว่างเนปาลกับจีนนั้น เป็นไปอย่างราบรื่น นายจ้าว จื่อหยาง นายกรัฐมนตรีจีนได้เดินทางไปเยี่ยมเนปาลเมื่อเดือนมิถุนายน 1981 ผู้นำทั้งสองประเทศ ได้ร่วมปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาในภูมิภาคเอเชียและเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศทั้งสอง เนปาลสนับสนุนนโยบายของจีนในเรื่องการแก้ไขปัญหาคะวันออกกลาง ขณะเดียวกัน จีนสนับสนุนเนปาล ในฐานะเป็นเขตสันติภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างเนปาลกับอินเดียไม่ค่อยจะเปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก เนปาลยังต้องพึ่งอินเดียทางด้านเศรษฐกิจอยู่มาก โดยเฉพาะสินค้าจากต่างประเทศที่จะส่งไปถึงเนปาล จะต้องผ่านเมืองท่ากักตุนของอินเดีย เนื่องจากเนปาลไม่มีทางออกสู่ทะเล เนปาลไม่ค่อยพอใจอินเดียเท่าใดนัก กล่าวว่ายินเดียจะผนวกเนปาลรวมกับอินเดียเหมือนดังที่อินเดียประกาศผนวกสิกขิมมาแล้ว เนปาลจึงเรียกร้องให้นานาประเทศรับรองว่าเนปาลเป็นเขตสันติภาพ มีหลายประเทศให้การสนับสนุนเช่น กลุ่มอาเซียน ปากีสถาน บังกลาเทศ ศรีลังกา พม่า จีน รวมทั้งประเทศต่าง ๆ ในตะวันออกกลาง แต่อินเดียไม่เห็นด้วยในเรื่องนี้ และยังไม่ยอมรับรองว่าเนปาลเป็นเขตสันติภาพ เพราะอินเดียยังมีความต้องการที่จะใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในเนปาล ซึ่งเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำบางสายที่ไหลผ่านอินเดีย อินเดียพยายามบีบเนปาลโดยใช้เรื่องการค้าน้ำมัน ครึ่งหนึ่งรัฐมนตรีต่างประเทศอินเดียกล่าวในที่ประชุมรัฐสภาว่า "เป็นการยากที่อินเดียจะรับรองเนปาลว่าเป็นเขตสันติภาพ ในเมื่อเรา (อินเดีย) มีผลประโยชน์ร่วมอยู่ในเนปาล"

ความเหี้ยมโหดที่ไม่พอใจอินเดีย กษัตริย์แห่งเนปาลจึงทรงเตือนอินเดียว่า "การที่ประเทศหนึ่งต้องการจะสร้างความมั่นคงก็ควรสร้างไป แต่ไม่ควรสร้างความมั่นคงโดยแสวงหาผลประโยชน์จากประเทศที่ยากจนกว่า (หมายถึงเนปาล) อย่างไม่ยุติธรรม"

เกี่ยวกับสหประชาชาติ เนปาลยังสนับสนุนนโยบายของสหประชาชาติอย่างเข้มแข็ง เนปาลได้ส่งทหารในนามกองกำลังสหประชาชาติไปรักษาสันติภาพในเลบานอน ประธานาธิบดีคาร์เตอร์, แห่งสหรัฐได้ขอให้เนปาลส่งทหารจำนวน 600 คน ไปรักษาสันติภาพในแหลมซินาย ในปี 1983 ตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างอียิปต์กับอิสราเอลซึ่งลงนามกันเมื่อปี 1978 นอกจากนี้เนปาลยังเคยส่งทหารในนามกองกำลังสหประชาชาติไปรักษาสันติภาพที่แคชเมียร์เมื่อปี 1960 มาแล้ว

ปัจจุบันนี้เนปาลเปิดสัมพันธทางการทูตกับประเทศต่าง ๆ 81 ประเทศ ประเทศที่ค้าขายกับเนปาลอยู่มากได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ อังกฤษ เยอรมนี ตะวันตก ฯลฯ เนปาลต้องสั่งซื้อน้ำมันจากต่างประเทศในปีหนึ่งเป็นจำนวนมาก ประเทศที่เนปาลสั่งซื้อน้ำมันได้แก่ อิรัก ซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น นอกจากนั้นเนปาลก็หวังจะขอความช่วยเหลือจากกลุ่มประเทศอาหรับอีกด้วย

การศึกษา เนปาลเป็นประเทศที่ยากจน จึงทำให้ชาวเนปาลได้รับการศึกษาในอัตราที่ต่ำมากประเทศหนึ่งในเอเชีย จำนวนประชากรที่รู้หนังสือในปัจจุบันโดยเฉลี่ยประมาณ 20% เท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงหรืออยู่แถบบริเวณใกล้เมืองหลวง อย่างไรก็ตามรัฐบาลพยายามส่งเสริมการศึกษาอย่างจริงจังจึงทำให้การศึกษาของเนปาลเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ปี 1951 เป็นต้นไป

รัฐบาลถือว่าการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นนโยบายของรัฐที่จะต้องเร่งพัฒนาอย่างรีบด่วน รัฐบาลประสบความสำเร็จด้วยดี จนอาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลเนปาลในปัจจุบันสามารถจัดการศึกษาภาคบังคับได้เกือบทั่วประเทศแล้ว ถึงแม้จะสังเกตได้จากสถิติการศึกษาของเนปาลก้าวหน้าขึ้นตามลำดับดังนี้

ก่อนปี 1951 ทั่วประเทศมีโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ 200 โรงเรียนมัธยม 21 โรงเรียนและมีวิทยาลัยเพียง 1 แห่งเท่านั้น เมื่อรัฐบาลเร่งพัฒนาการศึกษาอย่างรีบด่วน อีก 10 ปีต่อมา การศึกษาก็รุดหน้าอย่างรวดเร็วกล่าวคือ มีโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ 5,690 โรงเรียนระดับมัธยมต้น 408 โรงเรียนระดับมัธยมปลาย 263 โรงเรียนระดับวิทยาลัย 35 แห่ง และมหาวิทยาลัยอีก 1 แห่ง ได้แก่มหาวิทยาลัยตรีภูวัน (Tribhuwan University) ตั้งขึ้นเมื่อปี 1961 ในกรุงกาฐมาณฑุ การสอนในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง

อัฟกานิสถาน

การเมืองการปกครอง นับตั้งแต่รัสเซียส่งทหารเข้าไปในอัฟกานิสถานเมื่อเดือนธันวาคม 1979 เพื่อช่วยรัฐบาลของนายบาวรัก คาร์มาลปราบกบฏชาวอัฟกัน ก็ยังไม่สามารถที่จะปราบกบฏได้สำเร็จ ขณะเดียวกันพวกกบฏก็ไม่สามารถที่จะขับไล่รัสเซียให้ถอนทัพออกไปจากดินแดนอัฟกานิสถานได้ ทางฝ่ายรัสเซียได้ตระเตรียมกองทัพอากาศไว้สำหรับสู้รบในอัฟกานิสถานเป็นเวลานาน สังเกตได้จากทหารรัสเซียได้สร้างที่มั่นทางทหารในอัฟกานิสถานแบบถาวร รัฐบาลของนายคาร์มาลยังยืนหยัดอยู่ได้ก็เพราะมีรัสเซียหนุนหลัง หากรัสเซียถอนตัวออกไปเมื่อใดแล้วเชื่อมั่นว่า รัฐบาลของนายคาร์มาลมีหวังที่จะพ่ายแพ้แก่ฝ่ายกบฏอย่างแน่นอน

กลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาลในปัจจุบันมีอยู่ 2 กลุ่มด้วยกันคือ

1. กลุ่มฝ่ายขวาอิสลาม กลุ่มนี้มีงานปฏิวัติการอยู่ในประเทศปาเลสไตน์ ได้รับการสนับสนุนจากปาเลสไตน์ กลุ่มนี้มีนโยบายที่จะสถาปนาอัลฟากานิสถานให้เป็นประเทศ สาธารณรัฐอิสลามภายหลังจากโค่นล้มชนคอฝ่ายรัฐบาลแล้ว

2. กลุ่มชาตินิยม ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนภายในประเทศ กลุ่มนี้ได้ร่วมมือกับกลุ่มฝ่ายซ้ายซึ่งนิยมจีนด้วย

พวกกบฏได้แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 20 - 40 คน ใช้วิธีการชุมนุมโจมตี เส้นทางคมนาคมและที่ตั้งทางทหารของฝ่ายรัฐบาลและรัสเซีย นอกจากนั้นยังใช้วิธีลอบโจมตีสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์และเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลอีกด้วย พวกกบฏสามารถประสบความสำเร็จในการเข้ายึดพื้นที่ได้หลายแห่ง โดยเฉพาะในเขตชนบท ฝ่ายรัสเซียและฝ่ายรัฐบาลไม่อาจบุกรุกเข้าไปถึงฐานที่มั่นของพวกกบฏซึ่งตั้งอยู่ในแถบภูเขาและยากต่อการโจมตีมาก ฝ่ายรัฐบาลจึงมุ่งรักษาเมืองและทางหลวงไว้อย่างมั่นคง

พวกกบฏได้ใช้อาวุธส่วนใหญ่ยืมมาจากทหารรัฐบาลและทหารรัสเซีย นอกจากนั้นยังใช้อาวุธจากจีนและอียิปต์ ปาเลสไตน์เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการช่วยเหลือพวกกบฏ โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกกำลังทหารถึง 17 แห่ง นอกจากนั้นพวกกบฏยังได้รับอาวุธ และการฝึกจากสหรัฐ จีน อียิปต์ อิสราเอล และอิหร่าน

รัสเซียพยายามทุ่มกำลังเพื่อปราบกบฏให้ราบคาบโดยเร็ว จึงเร่งเสริมสร้างกำลังทหารและอาวุธเป็นการใหญ่ และส่งทหารเข้าโจมตีที่มั่นของฝ่ายกบฏครั้งใหญ่ ๆ ในปี 1982 หลายครั้ง ทำให้ฝ่ายกบฏเริ่มอ่อนกำลังลง เนื่องจากขาดแคลนอาวุธ ทุนสมัยและยังมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนเผ่าต่าง ๆ อีกด้วย

รัสเซียไม่สามารถรบได้อย่างสะดวก เพราะมีปัญหาการส่งกำลังบำรุงใน ระยะไกล และยิ่งทหารรัสเซียออกปฏิบัติการรบไกลฐานทัพของตนมากเท่าใดก็ยิ่งเสี่ยงภัย สูงมากขึ้น จุดอ่อนของรัสเซียอีกประการหนึ่งก็คือ รัสเซียไม่ไว้วางใจทหารรัฐบาล ซึ่งมีประสิทธิภาพต่ำและยังมีการหนีทัพมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่เดิมเมื่อปี 1978 ทหารรัฐบาล มีอยู่ 80,000 คน ปัจจุบันนี้เข้าใจว่าทหารรัฐบาลคงเหลืออยู่เพียง 25,000 - 30,000 คน เท่านั้น ทหารรัสเซียจึงต้องเข้ารับภาระหน้าที่แทนทหารรัฐบาลมากขึ้นทุกที ดังเช่น

รัสเซียได้ย้ายทหารรัฐบาลออกไปจากคาบสมุทร และให้ทหารรัสเซียเข้าไปรักษาเมืองแทน
 ผลจากการสู้รบในอัฟกานิสถาน ทำให้เกิดปัญหายุ่งใหญ่ในปัจจุบัน คือการ
 อพยพของประชาชนชาวอัฟกันจำนวนมหาศาล ตั้งแต่ปี 1981 เป็นต้นไป ประชาชนลี้ภัย
 ออกนอกประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รัฐบาลปากีสถานอ้างว่าขณะนี้ผู้ลี้ภัยจาก
 อัฟกานิสถานเข้าชายฝั่งในเขตประเทศของตนถึง 1.7 ล้านคน ส่วนทางฝ่ายอิหร่านก็อ้างว่า
 มีผู้ลี้ภัยอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศตนถึง 400,000 คน รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีมาอ้างว่า
 โดยปกติชาวอัฟกานิสถานมักจะอพยพเข้าไปในเขตปากีสถานเป็นประจำทุกปีในช่วง
 ระหว่างฤดูหนาว และจะอพยพกลับเข้าไปในเขตอัฟกานิสถานตามเดิมเมื่อถึงฤดูร้อน
 ตัวเลขผู้ลี้ภัยที่ฝ่ายปากีสถานอ้างนั้น จะรวมจำนวนผู้อพยพโดยปกติดังที่กล่าวมาแล้วด้วย
 จึงเป็นการอ้างที่เกินความจริง

รัฐบาลอัฟกานิสถาน พรรคการเมืองที่เป็นพรรครัฐบาลและทำหน้าที่บริหาร
 ประเทศ ในปัจจุบันมีอยู่พรรคเดียว คือพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีสมาชิกอยู่ประมาณ
 60,000 คน เจ้าหน้าที่ระดับสูงของพรรคส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมมาจากรัสเซีย
 รัฐบาลพยายามรวบรวมอำนาจการปกครองและใช้ระบบเผด็จการโดยพรรค กำจัดพวกฝ่าย
 ค้านออกไป และสร้างแนวร่วมแห่งชาติขึ้นใหม่ โดยการสนับสนุนกลุ่มต่าง ๆ ให้ร่วมมือ
 กับรัฐบาล เช่น พระ กรรมกร ศิลปิน ครู สตรี ทหาร ฯลฯ พวกนักการเมือง
 ฝ่ายค้านจึงไปรวมกับพวกกบฏต่อสู้กับรัฐบาลอยู่ในปัจจุบัน

รัฐบาลอัฟกานิสถานปัจจุบันใช้ระบอบคอมมิวนิสต์ปกครองประเทศ พยายาม
 แก้ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศโดยเลียนแบบรัสเซียสมัยแรก ๆ ที่ปกครองด้วยระบอบ
 คอมมิวนิสต์ ดังเช่นนโยบายปฏิรูปที่ดินเป็นต้น ด้วยเหตุที่ชาวไรชาวนาในปัจจุบันประมาณ
 860,000 คน มีฐานะยากจน มีหนี้สินล้นพ้นและไร้ที่ดินสำหรับทำมาหากิน รัฐบาลจึง
 พยายามใช้นโยบายปฏิรูปที่ดินซึ่งได้เริ่มมาตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีอามิน (ถูกฆ่าตาย
 ระหว่างการปฏิวัติเมื่อเดือนธันวาคม 1979) แต่การปฏิรูปที่ดินไม่ค่อยได้ผลนัก

ประชากร ประชากรของอัฟกานิสถานในปัจจุบันแบ่งออกตามลักษณะเชื้อชาติหรือ
 วัฒนธรรมได้ 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. พวกปาธาน (Pathan) จัดได้ว่าเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ มีอยู่มากที่สุดประมาณ 60% ของจำนวนประชากรทั้งหมด ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางแถบตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ

2. พวกทาจิก (Tadzhik) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าทาจิกส์ (Tajiks) มีอยู่มากเป็นอันดับสองคือประมาณ 31% ของประชากรทั้งหมด พวกนี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดเฮรัต (Herat) และคาบูล

3. พวกอุซเบก (Uzbek) มีอยู่ประมาณ 5% ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือและภาคกลางของประเทศ

4. พวกฮาซารา (Hazara) มีอยู่ประมาณ 3% อาศัยอยู่ทางแถบภูเขาบริเวณเทือกเขาฮินดูกูชและบริเวณพรมแดนที่ติดกับอัฟกานิสถาน

ส่วนที่เหลือจากนี้คือประมาณ 1% ประกอบด้วยชนชาติต่าง ๆ หลายพวกเช่น ฮินดู ยิว ลีซส์ และชนเผ่าที่อพยพมาจากเอเชียกลาง

เมื่อพิจารณารูปร่างของพวกปาธานแล้ว ชาวปาธานมีรูปร่างคล้ายกับประชาชนในยุโรปแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีผิวสีเหลือง ผมดำ ตาคำ รูปร่างสูงขนาดปานกลาง ใบหน้ายาว

วัฒนธรรม

ภาษา ภาษาที่ใช้กันในอัฟกานิสถานมีอยู่ประมาณ 20 ภาษา แต่ภาษาที่ใช้กันมากที่สุดคือภาษาปุษตู (Pushtu) ซึ่งเป็นภาษาทางราชการ และมีภาษาถิ่นอื่น ๆ อีกหลายภาษา สำหรับภาษาเปอร์เซียใช้นั้นใช้กันมากทางแถบภาคตะวันออกและภาคตะวันตก จำนวนประชากรที่ใช้ภาษาปุษตูกับภาษาเปอร์เซียรวมกันแล้ว มีอยู่ประมาณ 75% ของประชากรทั้งประเทศ ในปี ค.ศ. 1936 รัฐบาลประกาศใช้ภาษาปุษตูเป็นภาษาของทางราชการ รัฐบาลสนับสนุนให้ใช้ภาษานี้ตามโรงเรียน หนังสือพิมพ์ ภาษาอื่น ๆ ที่ใช้กันไม่แพร่หลายนักได้แก่ภาษาเตอร์ก พวกชาวอินเดียที่อยู่ทางตะวันออกของอัฟกานิสถาน และในกรุงคาบูล ส่วนใหญ่เป็นพวกพ้อค้ำ พุกภาษา ลาห์นดา (Lahnda) ภาษาปัญจาบี พวกที่อพยพมาจากบาลูชิสถาน (Baluchistan) เป็นพวกชนเผ่าเร่ร่อน พุกภาษาบาโลชี (Balochi)

การดำรงชีวิต ชาวปาชานส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเลี้ยงแกะ โดยการตอน
ฝูงสัตว์ไปตามทุ่งหญ้าเร่ร่อนเรื่อยไปตามฤดูกาล พวกทาจิกส์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่อยู่
เป็นหลักแหล่ง เช่นการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ตามแหล่งที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ นอกจากนั้น
ยังประกอบอาชีพธุรกิจ และอาศัยอยู่ตามชุมชนในเมืองทางคานเหนือของเทือกเขา
ฮินดูกูช พวกปามิเรียน (Pamirian) อาศัยอยู่ทางแถบภูเขา พุคภาษาเปอร์เซีย
แบบโบราณ พวกฮাজারาประกอบอาชีพเพาะปลูก และเลี้ยงแกะ ในฤดูหนาว หิมะ
ปกคลุมทั่วไปไม่สามารถตอนฝูงสัตว์หากินในทุ่งหญ้าได้ จึงต้องหาที่พักพิงเพื่อหลบความหนาว
ครั้งถึงฤดูร้อนซึ่งมีระยะเวลาสั้น แต่เป็นช่วงที่ทุ่งหญ้าเขียวชอุ่ม ชาวอัฟกานิสถานก็จะตอน
ฝูงสัตว์เลี้ยงหากินไปตามทุ่งหญ้าเรื่อยไป

สตรีมีฐานะต่ำต้อยในสังคม ซึ่งยกย่องให้ความสำคัญแก่ผู้ชาย โดยเฉพาะผู้ที่
กล้าหาญและเป็นนักรบ สตรีชาวอัฟกันไม่ได้คลุมหน้า และมีอยู่น้อยมากที่ออกไปทำงาน
นอกบ้าน ส่วนใหญ่จะทำหน้าที่เป็นแม่บ้านและรับใช้ผู้ชาย

ศาสนา ในสมัยโบราณ อัฟกานิสถานเคยเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนา แต่
ปัจจุบันมีผู้นับถือพุทธศาสนาน้อยมาก ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งถือกันมาตั้งแต่
คริสต์ศตวรรษที่ 10 และเป็นศาสนาของทางราชการด้วย ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ
ศาสนาอิสลามนิกายสุนนี พวกฮাজারาและชนส่วนน้อยอื่น ๆ ส่วนใหญ่นับถือนิกายชีอะห์
แม้ว่าตามรัฐธรรมนูญในปัจจุบันจะกำหนดให้ประชาชนมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาก็ตาม
แต่ทางราชการก็ไม่สนับสนุนให้มีการเผยแพร่ศาสนาอื่น ๆ ยกเว้นศาสนาอิสลาม

สภาพทางสังคม สภาพสังคมโดยทั่วไปของชาวอัฟกันไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะตาม
แบบอย่างชาวฮินดู แต่มีลักษณะอยู่ร่วมกันแบบชนเผ่า และปกครองตนเองค่อนข้างจะเป็น
แบบอิสระ แต่ละเผ่ามีหัวหน้าปกครองเรียกว่าชาน (khan) ซึ่งโดยปกติแล้วจะสืบ
เชื้อสายมาจากชนชั้นปกครองเผ่าในอดีต หัวหน้าเผ่ามีการสืบทอดตระกูลต่อ ๆ กันมา
ตระกูลของชนชั้นปกครองถือว่าเป็นตระกูลสูงและมีฐานะสูงส่งในสังคม

การปกครองในเผ่ามีลักษณะเป็นแบบคณาธิปไตย (oligarchy) แต่ประชาชนดำรงชีวิตแบบเสรีและมีความคิดแบบประชาธิปไตย เช่น การให้เกียรตินับถือซึ่งกันและกัน การยอมรับในเรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิแห่งการท่องเที่ยว และพักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ

ในแต่ละชุมชน สภาพสังคมของบุคคลจะแตกต่างกันไปตามฐานะของทรัพย์สิน บางคนเป็นเจ้าของที่ดินเล็ก บางคนเป็นเจ้าของที่ดินรายใหญ่ บางคนก็เป็นผู้เช่าที่ดิน และบางคนก็ประกอบอาชีพรับจ้าง กลุ่มที่มั่นคงได้แก่พวกเจ้าของร้านค้า ช่างฝีมือ พวกพ่อค้าซึ่งเป็นชนชั้นกลาง มักจะเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก พวกประกอบอาชีพชั้นสูง ครู ข้าราชการ ผู้ชำนาญการ เพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ ขณะเดียวกันได้มีชนชั้นใหม่ที่กำลังเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ได้แก่ พวกกรรมกรตามโรงงานและพวกประกอบอาชีพเป็นผู้รับใช้

พวกชนชั้นปกครองและคนร่ำรวยซึ่งมีอยู่ไม่มากนัก มีความเป็นอยู่อย่างหรูหราและมีวิวาทะที่มากมายอย่างไรก็ตามประชาชนในเมืองไม่ค่อยมีความรู้สึกแตกต่างในทางสังคมมากนัก ทั้งนี้เพราะคนที่อยู่ในเมืองไม่ว่ารวยหรือจน มักจะดำเนินชีวิตประจำวันคล้าย ๆ กัน เช่น คำนั่งชาในบ้าน นั่งรถเมล์ ไปจ่ายตลาดและสวนมนต์ในสุเหร่า เป็นต้น

สังคมในเมือง อาจแบ่งฐานะของบุคคลได้ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. ชนชั้นสูง พวกนี้มีอำนาจและร่ำรวยได้แก่ ข้าราชการชั้นสูง เจ้าของที่ดิน พ่อค้าผู้มั่งคั่ง ผู้นำทางศาสนา พวกนี้จะมีรถยนต์นั่งส่วนตัว มีคนใช้ มีวิวาร
2. ชนชั้นกลาง ได้แก่พวกข้าราชการชั้นผู้น้อย ช่างฝีมือ คนงาน ครู เสมียนพนักงาน ฯลฯ
3. ชนชั้นต่ำ ได้แก่พวกคนงานชาวฮาวาซา คนใช้ นักดนตรี คนเก็บขยะ ฯลฯ

สังคมในหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

1. ชนชั้นสูงได้แก่ หัวหน้าหมู่บ้าน เจ้าของที่ดิน ข้าราชการ ครู พ่อค้า
2. ชนชั้นรองได้แก่ ชาวไร่ชาวนา ช่างฝีมือ ผู้ใช้แรงงาน

แม้ว่าสภาพสังคมของชาวอัฟกันจะมีความแตกต่างกันอยู่มาก อันเนื่องมาจากปัจจัยทางค่านิยมเชื้อชาติและวัฒนธรรมก็ตาม แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยมีความรู้สึกแตกต่างระหว่างชนชั้นมากนัก ทั้งนี้เนื่องมาจากชาวอัฟกันส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งสอนให้มีความเสมอภาคกัน

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว ชนเผ่าปฐคุหรือปาซานได้รับการยกย่องว่าอยู่ในฐานะสูงกว่าชนเผ่าอื่น ๆ เป็นชนเผ่าที่มีอำนาจในการปกครอง แม้กระทั่งในปัจจุบันนี้ ข้าราชการของรัฐบาลส่วนใหญ่จะเป็นพวกปาซาน พวกนี้มีอิทธิพลในทางการเมืองและการปกครอง แต่ก็ไม่สามารถครอบงำหรือกลืนชนเผ่าอื่น ๆ ได้ทั้งหมด

พวกที่ไม่มีสิทธิ์มีเสียงในทางการเมืองหรือการปกครองเลย ได้แก่พวกชนส่วนน้อย เช่น พวกยิวและพวกฮินดู เป็นต้น

การศึกษา อัฟกานิสถานนับเป็นประเทศที่ประชาชนรู้นิสัยน้อยชาติหนึ่งในโลก ในสมัยก่อนที่จะจัดระบบการศึกษาแบบตะวันตก การศึกษาของชาวอัฟกัน เป็นการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของทางศาสนาอิสลาม ผู้นำศาสนาจะเป็นผู้ควบคุมทางด้านการศึกษา ซึ่งเน้นศึกษาพระคัมภีร์โครอ่าน และเพื่อบรรเทาให้อยู่ในศีลธรรมของทางศาสนา

เด็ก ๆ เมื่ออายุได้ 6 - 7 ขวบ จะไปโรงเรียนซึ่งอยู่ใกล้กับสุเหร่า การเรียนในระดับประถมศึกษาเน้นเกี่ยวกับเรื่องศาสนาและบทประพันธ์ที่สำคัญ ๆ นักเรียนจำนวนน้อยมากที่จะได้มีโอกาสเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งตั้งอยู่ตามเมืองใหญ่ ๆ เท่านั้น นักเรียนในระดับมัธยม จะเน้นการเรียนทางวิชาเทววิทยา ความสัมพันธ์กับชีวิตปรัชญา และวรรณคดี

ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นไป อัฟกานิสถานเริ่มจัดระบบการศึกษาแบบตะวันตก มีการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมแบบสมัยใหม่ในกรุงคาบูล โดยใช้หลักสูตรแบบสมัยใหม่ ผสมกับแบบสมัยเก่า ขณะเดียวกันเริ่มมีการจัดตั้งโรงเรียนสอนวิชาทหาร โดยใช้นายทหารจากตุรกีเป็นครูสอน

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 มีการจัดตั้งกระทรวงศึกษาธิการ ควบคุมการศึกษาทั้งประเทศ สามารถขยายการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว มีการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมเพิ่มขึ้นหลายแห่งและใช้ภาษาต่างประเทศเป็นภาษากลาง พวกครูที่สอนก็มีการใช้ครูชาวต่างประเทศ มาสอนในโรงเรียนมัธยม เช่น ครูฝรั่งเศส เยอรมนี อังกฤษ อเมริกัน เป็นต้น แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นครูชาวอัฟกันแล้ว

ปัจจุบันนี้กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่ควบคุมการศึกษาทุกระดับทั่วประเทศ โดยมี
ศึกษาธิการจังหวัดรับนโยบายจากกลางมาบริหารงานทางด้านการศึกษาในจังหวัดของตน
ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวฯ และระดับวิทยาลัย ส่วนการศึกษาภาคบังคับ
นั้น ประชาชนไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน

ระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ ยังกำหนดให้ใช้เวลาเรียน 4 ปี แต่ขณะนี้เริ่มขยาย
เป็น 6 ปีแล้ว หลักสูตรที่เรียนในระดับประถมได้แก่ วิชาอ่าน เขียนภาษาเปอร์เซีย
และปุษตู คณิตศาสตร์ ศาสนา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วิทยาศาสตร์ งานฝีมือ
เกษตรกรรม พลศึกษา แต่บางโรงเรียนก็เริ่มสอนวิชาชีพแล้ว

ระดับชั้นมัธยมต้นเรียนต่อจากประถมประมาณ 7 ปี หลักสูตรได้แก่วิชาภาษา
เปอร์เซีย ภาษาปุษตู อาหรับ ศาสนา วิทยาศาสตร์ ช่างฝีมือ และพลศึกษา

ระดับชั้นมัธยมปลายเรียนต่อจากชั้นมัธยมต้นอีก 2 ปี จุดมุ่งหมาย เพื่อเตรียมตัว
เข้าเรียนมหาวิทยาลัย ใช้หลักสูตรต่อเนื่องจากระดับมัธยมต้น โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงคาบูล นักเรียนต่างจังหวัดที่มุ่งเรียนระดับสูง จึงต้องมุ่งมาเรียน
ที่กรุงคาบูล

อัฟกานิสถานมีโรงเรียนอาชีวศึกษาหลายสิบโรง รัฐบาลกำลังเร่งส่งเสริมการ
ศึกษาประเภทนี้ โรงเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่โรงเรียน
เกษตรกรรม โรงเรียนพาณิชยการ โรงเรียนช่างศิลป์ โรงเรียนช่างกล สถาบัน
เทคโนโลยี โรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงคาบูล

ในปี ค.ศ. 1932 ได้จัดตั้งวิทยาลัยแพทยศาสตร์ขึ้นในกรุงคาบูลจนถึงปี 1946
จึงได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยคาบูล (University of Kabul) และขยายคณะต่าง ๆ
เพิ่มขึ้นอีกหลายคณะ เช่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ภาษา และวรรณคดี วิทยาศาสตร์
เทววิทยา เกษตร วิศวกรรม เศรษฐศาสตร์ และการคลัง เภยศาสตร์ ศึกษาศาสต
รสา หลักสูตรเรียน 4 ปี เฉพาะแพทยศาสตร์เรียน 6 ปี

อาจารย์ของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นชาวอัฟกันและจบการศึกษาจากต่างประเทศ
มหาวิทยาลัยสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปัญหาทางด้านการศึกษา การขยายงานด้านการศึกษาในปัจจุบัน มีอุปสรรคอยู่หลายประการ ส่วนใหญ่มาจากปัญหาเศรษฐกิจ ขาดแคลนงบประมาณสำหรับสร้างโรงเรียนในชนบท ทำให้เด็กในชนบทจำนวนมากไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องประชาชนประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน ทำให้เด็กไม่สามารถไปโรงเรียนได้ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนอุปกรณ์ ตำรา และห้องสมุด ครูมีฐานะยากจนมีรายได้ต่ำ จึงต้องชวนขายอาหารรายได้พิเศษเพิ่มเติม หลักสูตรระดับประถมศึกษาไม่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก ผู้ปกครองไม่นิยมให้เด็กหญิงได้เรียนหนังสือ และมีเด็กประมาณ 5% เท่านั้นที่จบระดับประถมแล้วมีโอกาสเรียนต่อในระดับชั้นมัธยม ปัจจุบันรัฐบาลกำลังเร่งรัดโครงการการศึกษาผู้ใหญ่

รัฐบาลได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยเร่งขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เช่น จากองค์การสหประชาชาติ จากแหล่งการเงินของเอกชน และจากประเทศต่าง ๆ สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือโดยผ่านองค์การ AID ซึ่งส่งผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ ไปให้คำแนะนำช่วยเหลือในโครงการภาษาอังกฤษระดับมัธยมและมหาวิทยาลัย ช่วยฝึกนักการศึกษาชาวอัฟกัน ช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยี เกษตร วิศวกรรม ESCAP ช่วยทางการเงินฝึกหัดครู จัดหาทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท เนื่องจากปัญหาในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกาและประเทศตะวันตกไม่รับรองรัฐบาลปัจจุบัน ทำให้ความช่วยเหลือจากประเทศตะวันตกและสหรัฐอเมริกาหยุดชะงักไป แต่รัสเซียและประเทศยุโรปตะวันออกได้เข้าช่วยเหลือแทน

นักศึกษาในอัฟกานิสถานเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาที่ยังแก้ไม่ตกก็คือในขณะที่รัฐบาลพยายามจัดการศึกษาให้มีรูปแบบสมัยใหม่ แต่ก็ทำได้ยาก เพราะสังคมของชาวอัฟกันเป็นแบบอิสลาม ซึ่งมีลักษณะเป็นอนุรักษนิยม นักศึกษาไม่ชินกับระบบใหม่ ยังคงยึดอยู่กับระบบเชื่อนในสิ่งเก่า ๆ โดยไม่ยอมเปลี่ยนแปลงและไม่ยอมคิดค้นในสิ่งใหม่ ๆ

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ การที่กองทหารรัสเซียยังตั้งมั่นอยู่ในอัฟกานิสถาน และช่วยรัฐบาลปราบกบฏอยู่นั้น ทำให้นานาประเทศคัดค้านเรียกร้องให้รัสเซียถอนทหารออกไป ดังเช่นในเดือนพฤศจิกายน 1980 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ลงมติเรียกร้องให้รัสเซียถอนทหารออกจากอัฟกานิสถานด้วยคะแนนเสียงท่วมท้น ในที่ประชุมกลุ่มประเทศอิสลาม เมื่อเดือนมกราคม 1981 ที่ซาอุดีอาระเบีย มีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วม

38 ประเทศ ได้ร่วมกันเรียกร้องให้รัสเซียถอนทหารออกจากอัฟกานิสถาน ให้รับรอง
อัฟกานิสถานในฐานะเป็นประเทศเอกราชและเป็นกลาง

นอกจากนั้นกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจแห่งยุโรป
ก็ได้เรียกร้องในทำนองเดียวกัน ทางฝ่ายรัฐบาลอัฟกานิสถานมักจะแถลงบ่อย ๆ ว่า ประเทศ
ต่าง ๆ ไม่ควรนำเรื่องนี้มาถกปัญหาหรือเรียกร้องกัน เพราะเป็นเรื่องภายในของอัฟกานิสถาน
ทางฝ่ายรัสเซียก็เช่นเดียวกัน มักจะประกาศอยู่เสมอว่า รัสเซียจะถอนทหารออกไปก็ต่อเมื่อ
ประเทศภายนอกได้ยุติการแทรกแซงในอัฟกานิสถานแล้ว ถ้าจะให้รัสเซียถอนทหารออกไป
ประเทศต่าง ๆ ต้องให้คำมั่นว่า จะไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของอัฟกานิสถาน

เมื่อนานาชาติกดดันโดยเรียกร้องให้รัสเซียถอนทหาร รัฐบาลอัฟกานิสถานจึงเสนอ
เปิดประชุมกันระหว่าง อิหร่าน ปากีสถาน และอัฟกานิสถาน แต่ทั้งสองประเทศปฏิเสธ
เพราะเท่ากับเป็นการรับรองรัฐบาลอัฟกานิสถานในปัจจุบัน นอกจากนั้นข้อเสนอของรัฐบาล
อัฟกานิสถานในการเจรจากันมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การแก้ปัญหาพรมแดนระหว่างสามประเทศ มิได้
มุ่งแก้ปัญหาเรื่องกองทหารรัสเซียยังตั้งอยู่ในอัฟกานิสถาน

รัสเซียเป็นผู้กำหนดนโยบายทางประเทศของรัฐบาลอัฟกานิสถาน ในปี 1981
ทั้งสองประเทศได้ลงนามในสัญญาว่าด้วยเรื่องพรมแดน ทำให้รัสเซียได้รับดินแดนเพิ่มเติม
โดยการเข้าครอบครองดินแดนซึ่งเรียกว่า Wakhan Salient ซึ่งเป็นฉนวนแคบ ๆ
ยื่นเข้าไปในที่ราบสูงปามีร์ (Pamir Plateau) นับว่าเป็นดินแดนยุทธศาสตร์ที่
รัสเซียสามารถใช้เป็นฐานทัพเพื่อคุกคามทาจิกิสถาน

รัฐบาลอัฟกานิสถาน ได้ลงนามในสัญญาการค้าและความร่วมมือกับรัสเซียและประเทศ
ที่สังกัดค่ายรัสเซีย นายคาร์มาลได้เดินทางไปเยี่ยมเพื่อกระชับสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศยุโรป
ตะวันออกและรัสเซีย รวมทั้งประเทศที่สนับสนุนรัสเซีย เช่น แอลจีเรีย เชียเรีย
และเอธิโอเปีย เป็นต้น

สำหรับท่าทีของสหรัฐนั้น ยังคงต่อต้านรัสเซียที่ยังคงกองทัพอิหร่านในอัฟกานิสถาน
สหรัฐได้สั่งห้ามชาวอเมริกันทำการค้าขายสินค้าบางประเภทกับรัสเซีย รวมทั้งใช้มาตรการ
อื่น ๆ อีกหลายอย่าง

เศรษฐกิจปัจจุบัน รัฐบาลอัฟกานิสถานอ้างว่า เศรษฐกิจระหว่างปี ค.ศ. 1981 ถึง 1982 ดีขึ้นกว่าปีก่อน ๆ การผลิตข้าวโพดเพิ่มขึ้นกว่าค่าหมาย รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นปีละ 4% ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากการช่วยเหลือของรัสเซียและกลุ่มประเทศที่ลี้ภัยค่าย รัสเซีย รัฐบาลอ้างว่า ขณะนี้การผลิตอาหารในอัฟกานิสถานใกล้จะเพียงพอแก่ความต้องการอาหารที่ของการแต่ยังผลิตได้ไม่เพียงพอให้แก่ประเภท น้ำตาล น้ำมันปรุงอาหาร ประเภทเชื้อเพลิงที่ยังขาดแคลนได้แก่น้ำมันเป็นต้น รัฐบาลได้ตั้งความหวังว่าในปี 1982 ผลผลิตทางด้านการเกษตรจะเพิ่มขึ้นประมาณ 4% รัสเซียได้ช่วยเหลือในเรื่องพันธุพืช ปุ๋ย ทางด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลตั้งเป้าหมายว่า จะผลิตเพิ่มขึ้นกว่าปีก่อน 11.2%

งบประมาณของประเทศในช่วงปี 1981 - 1982 สูงขึ้นกว่าปีก่อน 40% รัฐใช้จ่ายประมาณ 40% ของงบประมาณทั้งหมดเพื่อการลงทุนในอุตสาหกรรม มีการตั้งโรงงานใหม่ ๆ เกิดขึ้นหลายโรง เพื่อผลิตสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น ประเภทเครื่องนุ่งห่ม ซีเมนต์ รัฐบาลคาดว่าผลผลิตทางด้านการอุตสาหกรรมจะผลิตได้มากกว่าเอกชนทำ คือ มากกว่าถึง 51.7 % ระหว่างปี ค.ศ. 1982 อุตสาหกรรมที่รัฐบาลทำเองได้แก่ แก๊สธรรมชาติ ถ่านหิน น้ำมัน การพิมพ์ ประเภทที่ให้เอกชนทำบ้าง แต่น้อยกว่ารัฐบาลทำได้แก่ งานไม้ อุตสาหกรรมเคมี อุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมประเภทที่ให้เอกชนทำเป็นส่วนใหญ่ได้แก่ การผลิตอาหาร การประกอบเครื่องจักร อุตสาหกรรมโลหะ

รัฐบาลมีนโยบายทางด้านการอุตสาหกรรมแบบผสม คือให้เอกชนและรัฐบาลเป็นผู้ทำ รัฐบาลให้คำมั่นว่าจะให้ความคุ้มครองและให้หลักประกันทรัพย์สินของเอกชน พวกนายทุนใหญ่ ๆ ซึ่งหนีออกนอกประเทศไปแล้ว รัฐบาลได้เจรจาต่อรองให้กลับประเทศ รัฐบาลได้ประกาศยืนยันนโยบายอุตสาหกรรมแบบผสม และสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดเล็กของเอกชน อัฟกานิสถานปัจจุบันมีคนงานอยู่ประมาณ 70,000 คน รัฐบาลประกาศเพิ่มค่าแรงในโรงงานของรัฐเพิ่มขึ้น 26.6% และเพิ่มอีก 40 - 50% สำหรับผู้มีรายได้ต่ำ ทั้งนี้ รัฐบาลอ้างว่าเพื่อทดแทนกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นเนื่องมาจากราคาอาหารสูงเพราะการขาดแคลนอาหาร น้ำมัน และเครื่องอุปโภคบริโภค

รัฐตั้งเป้าหมายการค้าระหว่างประเทศ ระหว่างปี 1981 - 1982 เพิ่มขึ้น 30% โดยหวังว่าสินค้าออกจะเพิ่มขึ้น 17.3% และสินค้าเข้าจะเพิ่มขึ้น 23% อีฟกานิสถาน ค้ากับรัสเซียและประเทศที่ลี้ภัยค่ายรัสเซียประมาณ 70% ของการค้าทั้งหมด

สินค้าออกที่สำคัญได้แก่ แก๊สธรรมชาติ ส่งไปขายให้แก๊สรัสเซียมีมูลค่าประมาณ ปีละ 200 ล้านดอลลาร์ สินค้าประเภทรองลงไปได้แก่ ผลไม้ พรม หนังแกะ สุนัขไพร หินอ่อน เพชรพลอย รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งสินค้าออกไปยังประเทศยุโรปเพิ่มขึ้น และ ลดการส่งสินค้าเข้าจากต่างประเทศให้น้อยลง เพื่อมิให้เสียเปรียบดุลการค้ามากเกินไป รัฐบาลมีนโยบายคล้ายกับประเทศรัสเซีย และกลุ่มประเทศที่ลี้ภัยค่ายรัสเซียเพิ่มมากขึ้น

รัฐบาลใช้งบประมาณปีหนึ่งประมาณ 16.48 พันล้านดอลลาร์ รายได้ของประเทศ ประมาณ 6.5 พันล้านดอลลาร์มาจากการจำหน่ายทรัพยากรในประเทศ รายได้ 9.98 พันล้านดอลลาร์มาจากแหล่งเงินทุนและเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ นับตั้งแต่รัสเซียลง ทหารเข้าอีฟกานิสถานเมื่อปี 1979 เป็นต้นมา การช่วยเหลือจากกลุ่มประเทศตะวันตก และกลุ่มประเทศอิสลามลหายไปจำนวนมาก

อีฟกานิสถานเป็นประเทศที่ถูกปิดโดยธรรมชาติ จึงต้องชวนขยายปรับปรุงการคมนาคม ขนส่ง รัฐบาลได้จัดตั้งบริษัทขนส่งขึ้น 3 บริษัท แต่ละบริษัทมีรถบรรทุกกว่า 300 คัน มีการส่งรถยนต์โดยสารเข้าประเทศเพื่อบริการบรรทุกผู้โดยสารมากขึ้นเรื่อยๆ การขนส่งทางอากาศเพื่อติดต่อเมืองที่อยู่ทางไกลและเส้นทางคมนาคมไม่สะดวก ใช้บริการ ค่ายเครื่องบินของรัสเซีย มีการปรับปรุงท่าอากาศยานในกรุงคาบูลให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ระหว่าง ปี 1981 - 1982 รัฐบาลได้ใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาการคมนาคมขนส่งเพิ่มขึ้น 22 %

หนังสือที่ไขประกบการค้นคว้าเขียนเพิ่มเติมเนื้อหาบทที่ 10

Tribhuvan Nath The Nepalese Dilemma 1960 - 1974 Sterling Publishers,
New Delhi , 1975.

Eugene Bramer Mihaly Foreign Aid and Politics in Nepal Oxford University
Press, London, 1965.

Donald N. Wilber Afghanistan : its people its Society its culture,
Hraf Press, Connecticut, 1962.

Asia Year book, 1982.

Asian Survey, February 1982.

Encyclopedia Americana 1979.

Encyclopedia Britanica 1976.

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศูนย์รัก ๘๘ ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ 10110 โทร. ๒๕๘๔๐๐๒-๘

959 ก15ป

ถนอม อานามวัฒน์.

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเอเชียใต้

SWU 31011101513927

